ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 5. NOVEMBRA 1981 ŠTEVILKA: 43 ● LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

KDAJ BO DOSEŽEN DOLGOROČNI CILJ SLOVENSKIH ŽELEZARN – MILIJON TON JEKLA?

Leta 1970 je komisija za definiranje dolgoročne politike razvoja črne metalurgije Jugoslavije, katero je imenoval zvezni izvršni svet, v izdelanih temeljih dolgoročnega razvoja do leta 1985 namenila slovenskim železarnam leta 1985 delež 1,000.000 ton jekla. Takratna predvidevanja celotne jugoslovanske proizvodnje znašajo 6,500.000 ton. Da so bila predvidevanja izpred več kot desetih let zelo stvarna, dokazujejo sedanji izgledi možnosti razvoja jeklarn do leta 1985, ker je malo verjetno, da bo čez dobra štiri leta skupna proizvodnja surovega jekla v jugoslovanskih železarnah presegla šest milijonov ton.

V SOZD Slovenske železarne so doslej to osnovno opredelitev vedno upoštevali v svojem srednjeročnem načrtovanju. V planu razvoja za obdobje 1976 do 1980 je bila prvotno dogovorjena naloga doseči milijon ton jekla. Zaradi kasnitve naložb v jeklarne ta cilj ni bil dosežen in je časovno premaknjen za nadaljnjih pet let – do leta 1985 oziroma za čas po tem mejnem letu.

KAJ JE STORJENO, DA DOSEŽEMO MILIJON TON JEKLA?

V železarni Štore so pred dvema letoma ustavili zadnjo SM peč in pričeli uvajati izdelavo jekla na novi, drugi električni obločni peči. Sedaj imajo dve peči, v katerih bi lahko izdelali okoli 200.000 ton surovega jekla letno in tudi nekaj več, če bi imeli za tolikšno količino ustrezne naprave za pripravo vložka ter skladiščenje in transport metalnih in nemetalnih dodatkov. Osnovni pogoj pa je, da bi tolikšno količino jekla lahko nemoteno odlili na napravah za neprekinjeno vlivanje. Del potrebnih naložb je še v teku, del pa predviden v srednjeročnem planu do leta 1985. Da bi v železarni Štore dosegli letno količino nad 200.000 ton letno že v sedanjem

(Nadaljevanje na 3. strani)

REKORDNI IZVOZ TOZD ŽEBLJARNA

V mesecu oktobru je TOZD Žebljarna dosegla izredno lepe proizvodne rezultate. Že vse leto sta bili pred vsemi delavci dve osnovni nalogi: izpolnitev mesečnih družbenih planov in doseči ali celo preseči planiran izvoz. Potrebe po deviznih sredstvih so v Železarni izredno velike, zato je bil že v septembru sprejet program s potrebnimi ukrepi za povečanje izvoza.

Samoupravne skupine so bile seznanjene s potrebami in težavami pri izvozu. O tem je razpravljala tudi osnovna organizacija ZSMS in končni sklepi so bili, da bomo na vseh proizvodnih napravah obratovali do konca leta na vse proste sobote v eni izmeni.

Dosežki v oktobru kažejo, da so se delavci TOZD Žebljarna odgovorno in uspešno vključili v reševanje gospodarskih problemov Železarne. Družbeni proizvodni plan je bil 950 ton žičnikov, izdelanih je bilo 1.054 ton, kar je 104 tone ali 11 % nad planom. Od tega je bilo za izvoz izdelanih 1.025,6 ton ali 97,3 % in samo 28,9 ton za domače tržišče.

Pri odpremi so dosežki še boljši. Skupno je bilo odpremljeno 1.120,4 tone žičnikov ali 18 % nad planom.

(Nadaljevanje na 2. strani)

VARSTVO PRI DELU IN POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

V pripravah na tretjo konferenco Zveze sindikatov Slovenije, ki je preložena na 5. in 6. februar prihodnjega leta, na temo: Vloga in naloga sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti, ki so v jeseniški občini zelo živahne in konkretne, je v oktobru občinski svet Zveze sindikatov Slovenije Jesenice organiziral problemsko konferenco na temo: Varstvo pri delu in pokojninsko zavarovanje, katere nosilka je bila naša tovarniška konferenca zveze sindikatov.

VARSTVO PRI DELU

Osnovna izhodišča za to temo je pripravil delavec delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje Zoran Krejić. Pri tem je izhajal iz stanja in usmeritev, navedenih v dokumentu Zveze sindikatov Slovenije za pripravo konference, poleg seveda predstavitve var-

(Nadaljevanje na 10. strani)

PROIZVODNI IN IZVOZNI REZULTATI V OKTOBRU

Po prvih podatkih, ki jih zbirajo na sektorju za ekonomiko, so proizvodne temeljne organizacije združenega dela naše železarne v oktobru dosegle 131.031,7 ton skupne proizvodnje, kar predstavlja v odnosu na operativni načrt 99,5 %. Blagovna proizvodnja je bila dosežena 137.129,6 ton, s čimer je bil operativni načrt presežen za 3,1 %.

V preteklem mesecu so plavžarji izdelali 12.496,6 ton grodlja, pri čemer so za 1,6 % zaostali za operativnim programom, jeklarji pa 41.036 ton surovega jekla ali 6,5 % manj, kot je bilo predvideno z operativnim programom.

Za sedem odstotkov je bil v oktobru tudi presežen skupni plan izvoza, pri čemer pa še vedno nekoliko zaostajamo za planom izvoza na konvertibilno področje, kamor smo v preteklem mesecu izvozili 6.360 ton v skupni vrednosti 2.772.700 dolarjev in s tem dosegli le 90 % načrtovanega izvoza. Na klirinško področje smo izvozili 1.629 ton v vrednosti 1.323.500 dolarjev.

Podrobnejše rezultate bomo objavili v naši prihodnji številki.

OB RAZPISU REFERENDUMA ZA SPREJEM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O DELITVI OD

V prvem prispevku smo želeli kratko predstaviti nekaj prednosti analitične metode vrednotenja, ki jo bomo uveljavljali na osnovi izhodišč, podanih v predlogu samoupravnega sporazuma o delitvi osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe. Nekatere prednosti analitične metode vrednotenja pa ostanejo brez pozitivnega učinka, če ustrezno ne merimo vseh vrst dela. Ureditvi tega vprašanja je v sporazumu namenjeno največ prostora.

MERJENJE DELOVNE UČINKOVITOSTI POSAMEZNEGA DELAVCA

Zakon o združenem delu daje delavcu pravico do osebnega dohodka, ki je skladen z njegovim delovnim prispevkom k skupnemu rezultatu lastne temeljne organizacije in drugih temeljnih organizacij, s katerimi je združil delo in sredstva. Na tej osnovi je družbeni dogovor

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRED SINDIKALNIMI OBČNIMI ZBORI

Občni zbori osnovnih organizacij zveze sindikatov in konstituantne seje sindikalnih konferenc v temeljnih organizacijah združenega dela naj se opravijo do 28. februarja 1982, priporoča v svojih sklepih republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, kar je tudi skladno s pripravami na deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije in deveti kongres Zveze sindikatov Jugoslavije.

Poleg obeh navedenih kongresov je v pripravah na občne zbore treba upoštevati, navajajo v sklepih, da bodo prihodnje leto tudi kongresi zveze komunistov, zveze združenj borcev NOV in zveze socialistične mladine ter volitve v skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije namreč meni, da morajo biti vsebinske in organizacijsko-kadrovske priprave na občne zbore tesno povezane s pripravami na kongrese in skupščinske volitve, pri katerih imajo osnovne organizacije zveze sindikatov pomembne in odgovorne naloge. V sklepih o pripravah in izvedbi občnih zborov osnovnih organizacij zveze sindikatov in konstituantnih sej sindikalnih konferenc v TOZD, konferenc osnovnih organizacij zveze sindikatov v delovnih organiza-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Nobenega dvoma ni, da bo aktivno delovanje članov delegacij in delegatov v upravljanju in odločanju – ob njihovi stalni povezanosti s samoupravno bazo – vse bolj krepilo tudi zavest o vzajemni pogojenosti osebnih in skupnih koristi, o tem, da je potrebno posamične interese usklajevati s perspektivo družbenega razvoja v celoti. To bo vplivalo na nadaljnje razvijanje solidarnosti, na socialistično moralo in sploh na zavest ljudi.

Pri razvijanju novih samoupravnih institucionalnih oblik je prav tako potrebno nenehno imeti pred očmi, da je človek smisel in smoter revolucionarnega boja delavskega razreda. Boj za človeško med ljudmi, za vedno boljše in bolj humane odnose, za človeka kot svobodnega proizvajalca in ustvarjalca – to je končni cilj in smisel boja delavskega razreda. Institucionalne oblike organiziranja družbe niso same sebi namen. Tu so za to, da so na voljo človeku, uresničevanju njegovih neposrednih in dolgoročnih materialnih, kulturnih in drugih potreb. Tu so zaradi človeka. To je bistvo socialističnih samoupravnih odnosov, za katerih uresničenje se bojujeta delavski razred Jugoslavije in njegova zveza komunistov.

Tovariš Tito na X. kongresu ZKJ marca 1974

V vseh družbenopolitičnih organizacijah in drugih asociacijah nenehno poudarjamo in programiramo obujanje in prenašanje revolucionarnih tradicij na sedanje rodove. Žal pa so vsa ta prizadevanja le preveč deklarativna, kar dokazujejo tudi številni primeri, da visoke moralne lastnosti in zavednost naših borcev – partizanov in revolucionarjev vedno bolj bledijo, namesto, da bi postajale najmočnejše orožje pri graditvi socialističnega samoupravljanja, še posebno pa v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah, v bitki za dosledno uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Naša zveza komunistov je v vsem svojem obdobju posvečala izjemno pozornost moralni vzgoji svojih članov, v narodnoosvobodilni borbi pa moralni vzgoji partizanov – borcev, to je dvigu njihove hrabrosti, vztrajnosti in požrtvovalnosti, razvijanju dobrih medsebojnih tovariških odnosov, patriotizma, bratstva in enotnosti, medsebojnega zaupanja, solidarnosti, medsebojne pomoči, medsebojnega spodbujanja, kritike in samokritike in podobno.

Vse te lastnosti so krasile naše delovne ljudi in občane pri obnovi in izgradnji naše domovine, v bitki za industrializacijo in v izjemnih prizadevanjih, da se izkopljemo iz podedovane zaostalosti. Vse to je bil odraz izrednega vrednotenja in cenitve pridobitev naše narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije. Z naraščanjem osebnega in družbenega standarda pa so vse te vrednote začele bledeti in v naše odnose je začela prodirati malomeščanska psihologija potrošniške družbe, ki nas vedno bolj odtujuje, dehumanizira in ki je močno razvrednotila človeka. Prav gotovo ni potrebno posebej poudarjati, da vse to močno škoduje naši samoupravni družbi.

Ob naših odprtih mejah smo preveč zanemarili dejstvo, da smo se s tem odprli tudi za različne malomeščanske in druge vplive, ki so povsem tuji naši socialistični samoupravni družbi – naši viziji socialističnega humanizma. Ob zanemarjanju moralne vzgoje – socialističnega humanizma, tovarištva, pravičnosti, iskrenosti, odgovornosti do sebe in drugih, samokritičnosti, skromnosti, principielnosti, samoobvladanja, občutka osebnega dostojanstva, optimizma in kulturnega obnašanja – v družinski, predšolski in šolski vzgoji, v družbenopolitičnih in družbenih organizacijah, v tisku, literaturi, radiu, televiziji in drugje, smo seveda pustili prostor za prodor nam povsem tujih vplivov. Razen tega je v podzavesti pa tudi zavesti mnogih še precej nazorov preteklosti, kot so podjetniška in mezdna miselnost, suženjska podrejenost delitvi dela, oziroma še prisotne razlike med umskim in ročnim delom in podobno.

NE SAMO OBUJANJE IN PRENAŠANJE, TEMVEČ TUDI UVELJAVLJANJE REVOLUCIONARNIH TRADICIJ

Naša neaktivnost ob razvojnih zakonitostih in tujih vplivih so mnoge od nas naredili sužnje dinarja ob načelu »s čim manj truda do dobrega zaslužka«, izkoriščevalce tujega dela, ljudi brez ponosa in v skrbi le zase, ravnodušne za okolje, brez spoštovanja revolucionarnih pridobitev, minulega in živega dela in podobno. V okolju takih ljudi pa dorašča tudi generacija, ki prevzema in bo jutri še bolj morala prevzeti celotno breme našega nadaljnjega socialističnega samoupravnega razvoja in zato ni prav nič čudno, da se je tudi med nekaterimi mladimi razpasla miselnost »s čim manj in s čim lažjim delom do čim boljšega zaslužka«. To pa na žalost v precejšnji meri pospešuje še nedograjen sistem nagrajevanja po delu in rezultatih dela in visoko vrednotenje dela in nalog v tako imenovani »družbeni režiji«.

Ob vsem tem so nekateri, na primer, povsem izgubili občutek pravičnosti pri ocenjevanju in vrednotenju minulega in živega dela, pri čemer gre tako za materialno kot moralno vrednotenje in spoštovanje dela. Poleg pravičnega materialnega vrednotenja in javnega in družbenomoralnega priznanja za minulo in živo delo, ustvarjalnost in družbeno delovanje na različnih področjih, bi delu dejansko dali tisto častnost, ki mu jo daje naša ustava kot temelju družbenega in osebnega položaja človeka. Vse to pa se seveda znova povezuje z uveljavljanjem in razvijanjem socialističnih vrednot med ljudmi, vrednot, na katerih je slonela in mora sloneti naša socialistična revolucija.

Vse to sodi tudi v okvir naše bitke za osvobajanje človeka in dela, za odpravo razlik med umskim in ročnim delom, kar smo sicer v naši ustavi, zakonu o združenem delu in drugih sistemskih določilih odpravili, v naši zavesti, še bolj pa v podzavesti, pa je ta razlika še močno prisotna. Sodi v bitko za vsestranski razvoj celovite osebnosti, o čemer Boris Ziherl v knjigi Temelji marksistične obče sociologije pravi: »Kulturni boj za odpravo razlik med usmkim in ročnim delom, ki bo nedvomno dolgotrajen proces, je predvsem boj za osvoboditev neposrednega proizvajalca izpod suženjske podrejenosti delitvi dela. Gre za ukinitev njegove vezanosti na določen, ozko omejen sektor fizičnega dela, za ukinitev stanja, v katerem je neposredni proizvajalec v manjši ali večji meri, vsekakor pa zgolj potrošnik, ne pa ustvarjalec višjih duhovnih dobrin. Gre za to, da bo sleherni človek lahko uveljavil svoje pridobljene in prirojene zmožnosti in sposobnosti, se po svojih osebnih nagnjenjih uveljavljal na različnih področjih družbene dejavnosti, materialne in duhovne. Skratka gre za spremembo njegove okrnjene osebnosti v celovito človeško osebnost.« To je v bistvu cilj borbe delavskega razreda od pariške komune dalje in na tej poti je naša jugoslovanska socialistična skupnost, na tej poti pa smo preveč zanemarjali ravno bitko za osvobajanje človeka in dela, bitko za celovito človeško osebnost, v katere okvir sodi tudi bitka za uveljavljanje in razvijanje socialističnih vrednot med ljudmi.

Z živo besedo, podkrepljeno z zgledom, spodbujanjem, tekmovanjem, opozarjanjem in podobno bomo morali začeti bolj uporno uveljavljati in razvijati socialistične vrednote med ljudmi v družini, šolski in predšolski vzgoji, družbenopolitičnih in družbenih organizacijah ob nenehnem dograjevanju sistema delitve po delu in rezultatih dela. To mora postati tudi sestavni del naše bitke za uresničevanje politike ekonomske in družbene stabilizacije.

OB RAZPISU REFERENDUMA ZA SPREJEM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O DELITVI OD

(Nadaljevanje s 1. strani)

postavil zahtevo, da se delovni prispevek k živemu delu ugotavlja z merili za količino in kakovost dela. Po določilih tega dogovora se morajo merila oblikovati glede na značaj dela. Skladno s temi usmeritvami smo v predlogu sporazuma oblikovali štiri vrste meril:

— za dela, za katera so opredeljeni natančni normativi porabe časa in se zato merijo z neposredno normo,

— za administrativno-tehnična dela se ugotavlja učinkovitost na osnovi standardov porabe časa in kakovosti rezultatov dela, ki se meri posredno,

— učinkovitost strokovno-ustvarjalnih delavcev se meri z izvajanjem programov dela, kakovost pa se odraža v posrednih merilih, ki temeljijo na rezultatih poslovanja,

— učinkovitost in uspešnost poslovodnih delavcev ugotavljamo z doseganjem ciljev temeljne organizacije, delovne skupnosti in delovne organizacije.

S sporazumom se odločamo za enoten pristop k merjenju delovnega prispevka. Konkretna merila bo potrebno poiskati v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih in jih za vsako delo opredeliti v pravilnik. S tem bomo odpravili oceno delovnega prispevka, ki je v naši praksi pokazala več negativnih kot pozitivnih strani.

S predlaganimi enotnimi izhodišči za merjenje delovnega prispevka vseh delavcev so podane osnove za spodbudnejše nagrajevanje dobrih, nadpoprečnih rezultatov dela. Z uveljavljanjem teh sprememb bomo napredovali na poti pravičnejšega in spodbudnejšega nagrajevanja, v katerem bo zmanjšan vpliv dolžine delovnega časa na višino osebnega dohodka. S spodbudnejšimi merili pa ne bomo motivirali le posameznika. Z njihovo pomočjo želimo doseči dobre skupne rezultate dela, ki se naknadno odražajo tudi v možnosti povečanja splošne ravni osebnih dohodkov.

STIMULACIJA ZA RAST PRODUKTIVNOSTI

Stimulacija za rast produktivnosti prehaja s predlogom sporazuma v spodbudnejše merilo rasti produktivnosti dela v TOZD in delovnih skupnostih. Doslej je bilo potrebno za vsak odstotek stimulacije povečati produktivnost predhodnega trimesečja za 4 do 5 odstotkov, kar je praktično nemogoče, zato so bile vse enote združenega dela zgoščene okrog poprečnega doseganja stimulacije. Pomembnejše razlike so nastopale le v posameznih mesecih.

Predlog sporazuma ponuja model nagrajevanja produktivnosti na ravni TOZD in delovnih skupnosti glede na poprečne rezultate predhodnega leta. Če produktivnost raste, se za vsak odstotek rasti stimulacija poveča za 1 %.

Produktuvnost spada med najbolj kvalitetne kazalce poslovanja, kar neposredno odraža količino vloženega dela na enoto časa. V sistemu nagrajevanja smo jo že doslej uporabljali kot osnovni kriterij določanja učinkovitosti, s predlaganim sporazumom pa želimo rast produktivnosti še izdatneje spodbujati.

ODGOVORNOST ZA VARNOST DRUGIH

Z metodologijo razvida del smo se sporazumeli, da bomo ugotavljali zahtevnost dela tudi z vidika odgovornosti za varnost drugih. Ta element zahtevnosti delovnih nalog nastopa predvsem pri neposrednih vodjih fizičnega dela. Ker v sedaj veljavni metodi vrednotenja ta zahtevnost ni bila posebej ovrednotena, je bil v preteklosti uveljavljen dodatek za znižanje nezgod pri delu.

Naloga vsakega vodje fizičnega dela je, da skladno s predpisi zagotovi varno delo skupine delavcev, ki jo vodi. Ta odgovornost povečuje zahtevnost dela vodje ali organizatorja fizičnega dela, zato mora biti ustrezno vrednotena.

V metodologiji razvida del je predvidenih več stopenj odgovornosti za varnost drugih. Večja je nevarnost za nezgodo, temeljitejši morajo biti ukrepi, da se verjetnost nezgode zmanjša, višje se vrednoti odgovornost za varnost drugih. Na ta način bo odpravljeno neskladje sedanjega modela, ko je bil dodatek enak za vsakega neposrednega vodjo dela, ne glede na težo odgovornosti, ki se kaže v nevarnosti dela in zahtevnosti varnostnih ukrepov.

Iz pripomb na predlog sporazuma je razvidno, da se čutijo delovodje prikrajšani za dodatek in s tem tudi za del osebnega dohodka. Delovodje res ne bodo več prejemali dodatka za zmanjšanje nezgod pri delu. Odgovornost za varnost drugih se jim bo izkazovala v stalni višini osebnega dohodka, ne glede na število nezgod. Doslej je delovodja izgubil dodatek v primeru večjega števila nezgod ne glede na ugotovljene vzroke. Smatramo, da je bolj pravično, da se odgovornost za varnost drugih primerno ovrednoti, neodgovorno obnašanje pa naj se dosledno sankcionira skladno z zakonom o varstvu pri delu.

URAVNAVANJE OD GLEDE NA POSLOVNE REZULTATE

Sedanji sporazum dopušča možnost poravnave na osnovi poslovne uspešnosti, predlog sporazuma pa obvezuje, da se po vsakem četrtletju ugotavlja skladnost razporejenih sredstev za osebne dohodke s poslovnim rezultatom. Če rezultati dopuščajo povečanje osebnih dohodkov, se del povečanja nameni za poravnavo, del pa za dvig vrednosti točk. Hkratna obravnava poslovnih rezultatov in gibanje osebnega dohodka mora v vseh nas utrditi prepričanje in potrebo, da lahko več namenimo za osebne dohodke le na osnovi boljšega dela in rezultatov tega dela.

(Se nadaljuje)

S SOLIDARNOSTNO POMOČJO DO BOLJŠIH IZVOZNIH REZULTATOV V TOZD ŽIČARNA

Povečane izvozne obveznosti TOZD Žičarna do konca leta 1981 so zahtevale obnovitev obratovanja pocinkovalne linije, ki je bila v lanskem juniju ustavljena zaradi pomanjkanja polizdelka. Zaradi kratkega roka od sprejema naročila do obnovitve obratovanja ni bilo mogoče računati s sprejemom in priučitvijo 15 novih delavcev. Zato smo v dogovoru s kadrovskim sektorjem poiskali pomoč v delovnih skupnostih in vzdrževalnih TOZD ter dobili na razpolago pet pripravnikov z visoko in višjo šolo, štiri delavce iz delovnih skupnosti in dva delavca iz vzdrževalnih TOZD.

Poleg štirih novo sprejetih delavcev so se ob pomoči ostalih delavcev v pocinkovalnici usposobili za opravljanje enostavnih del tako, da smo v ponedeljek, 26. oktobra, lahko začeli z obratovanjem. Z njihovo pomočjo in s posebnim prizadevanjem vseh zaposlenih v pocinkovalnici in adjustaži smo že v oktobru odpremili v izvoz namesto planiranih 250 ton kar 324 ton pocinkane žice. Na osnovi tega dosežka smo planirali za november 600 ton izvoza in v decembru še 300 ton, tako da bi že do 20. decembra izpolnili izvozno obvezo za letošnje leto.

Zahvaljujemo se za pomoč, brez katere ne bi bili sposobni izvršiti sprejetih obveznosti.

TOZD ŽIČARNA

ZAHVALA TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Krajevna skupnost Stara Fužina se zahvaljuje TOZD Valjarne žice in profilov železarne Jesenice za podarjeno profilno železo, ki ga bomo rabili za izgradnjo kulturnega doma in doma družbenih organizacij v Stari Fužini in s tem pridobili ustrezne prostore za kulturno življenje prebivalcev, ki ga že dolga leta željno pričakujemo.

Ker smo revna krajevna skupnost, nam bo podarjeno železje prav prišlo pri naši gradnji.

V imenu prebivalcev in krajevne skupnosti se vam iskreno zahvaljujemo in vas pozdravljamo.

Svet krajevne skupnosti
Stara Fužina

REKORDNI IZVOZ TOZD ŽEBLJARNA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Od tega je bilo namenjeno za izvoz 1.074 ton, kar je rekordna izvozna odprema. Lep dosežek je bil tudi v tem, da je bilo kar 751 ton odpremljenih v Ameriko s kontejnerji, ki zagotavljajo hiter in kvaliteten prevoz preko oceana. Po klasičnem sistemu na paletah brez kontejnerjev je bilo odpremljenih samo 80 ton, za Zahodno Nemčijo pa je bilo odpremljenih 242,5 ton in to vse v embalaži po 2,5 kg, kar je tudi lep dosežek adjustaže žebljarne.

Kako dobro so delali žebljarji v oktobru, kaže tudi rekordna storilnost celotne temeljne organizacije s 84,68 kg na uro in moža, kar je za 7,02 kg več na uro in moža ali za 9,04 % več kot poprečno v letu 1980. Posamično pa so dosegli najkvalitetnejše dosežke žebljarji v drugi žebljarski grupi, kjer so z dobro organiziranim in požrtvovalnim delom nadomestili odsotne delavce in dosegli nadpoprečno visoke delovne učinke. Reči je treba tudi, da so delavke v adjustaži dosegle učinke, ki so za 20—30 % večji kot v preteklem letu in to samo zaradi boljšega izkoriščanja delovnega časa. Prav ti dosežki v storilnostih tudi upravičujejo ugodno rast osebnih dohodkov v primerjavi z lanskim letom, ki so tudi v sorazmerju z rastjo dohodka.

Žebljarji bodo s svojim zastavljenim delom nadaljevali in zagotovo oktobrski rekordi niso bili zadnji.

M. L.

PRED SINDIKALNIMI OBČNIMI ZBORI

(Nadaljevanje s 1. strani)

cijah in koordinacijskih odborov sindikata v SOZD v letu 1982, ki so bili objavljeni v Delavski enotnosti 8. oktobra, je poudarjeno, da naj člani na občnih zborih zlasti:

— ocenijo delovanje v dveletnem obdobju,

— sprejmejo programsko usmeritev za delovanje,

— ocenijo finančno poslovanje in sprejmejo finančni načrt,

— izvolijo člane v svoje stalne organe,

— obravnavajo druga pomembna vprašanja.

Pri ocenjevanju aktivnosti in učinkovitosti delovanja organizacij bo treba oceniti, kako je bila uresničena delovna usmeritev, sprejeta na prejšnjem občnem zboru, pri tem pa seveda izhajati iz devetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije in osmega kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije, dokumentov prve, druge in tretje konference Zveze sindikatov Slovenije in programskih dokumentov občinske organizacije zveze sindikatov. Pri tem bodo v ospredju stabilizacijska prizadevanja, uresničevanje dohodkovnih odnosov, resolucije tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije in aktualna vprašanja sredine, kjer organizacija deluje, skratka ocena doseženih rezultatov programske usmeritve pred dvemi leti.

Programske usmeritve sprejete na občnih zborih pa bodo morale vsebovati naloge organizacij in organov zveze sindikatov pri:

— uresničevanju ciljev gospodarske stabilizacije,

— uresničevanju planskih dokumentov (dokumenti prve konference ZSS),

— uresničevanju načela delitve po delu in rezultatih dela (druga konferenca ZSS),

— uresničevanju usmeritev iz gradiva tretje konference Zveze sindikatov Slovenije (vloga in naloge sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanju socialne varnosti),

— uresničevanju organov zveze sindikatov na področju kulture, ljudske obrambe in družbene samozaščite, medsebojnega obveščanja delavcev in mednarodne dejavnosti in

— organizacijski in kadrovski usposobljenosti osnovne organizacije in oblikah njenega delovanja.

V okvir uspešnih priprav sodijo tudi dobre kadrovske priprave, to je takojšnje evidentiranje možnih kandidatov za organe organizacij zveze sindikatov.

V nekaterih okoljih so priprave že stekle, drugje pa bo potrebno nemudoma začeti, da bodo občni zbori kar najbolj kvalitetni.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Predsednik delavskega sveta v TOZD Hladna valjarna Jesenice je KAZIMIR KOTNIK. V Železarni je začel delati pri štirinajstih letih še v stari žični valjarni. Od tam je šel v metalurško industrijsko šolo in se izučil za valjavca. Po končani šoli se je zaposlil v valjarni II na Javorniku. Tu je leta 1960 dokončal delovodsko šolo. Ko je 1970. leta prenehala obratovati valjarna Javornik II je prišel v žarilnico, saj je bilo tedaj tam prosto delovno mesto. Doma je iz Otoč, v službo pa se vsak dan vozi z vlakom. Že skoraj trideset let je član lovske družine v svojem kraju in v prostem času rad hodi na lov.

Delavski svet v TOZD Hladna valjarna Jesenice je imel v tej mandatni dobi štiri seje. »Delegati se sej udeležujejo dokaj redno, le v toplejših mesecih je na sejo prišlo manj delegatov, komaj nekaj čez polovico,« je povedal. »Mislim, da so delegati zelo kritični. Dobro presodijo vsako zadevo. Ni več tako, kot včasih, da bi samo dvigovali roke. Nekoliko slabše je, ko gre za posamezne samoupravne sporazume. Vedno sicer koga zadolžimo, da prouči in potem na seji razloži ta samoupravni sporazum, toda menim, da je gradivo preobširno, da b' ga sleherni v zadostni meri predelal in dal še kakšne pripombe.«

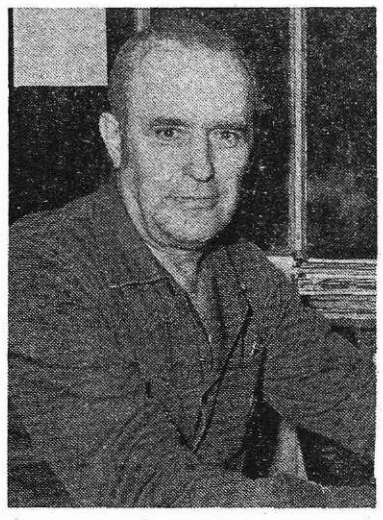

Na sejah delavskega sveta redno zasledujejo tudi program varčevanja, ki ga v TOZD Hladna valjarna Jesenice dosledno izvajajo in ki je dal že dosti ugodnih rezultatov. Program obsega povečanje izplena, zmanjšanje porabe valjev, energije in podobno. V žarilnici, kjer je poraba električne energije kar precejšnja, so tako dosegli manjšo porabo na konti in zvonastih pečeh. Pri globinskih pečeh je poraba nekoliko višja, predvsem zato, ker žarijo več kvalitetnejšega jekla, zato pa se porabi tudi več energije, kot če bi žarili navadne kvalitete.

Ob tem je še povedal, da redno dosegajo tudi mesečne družbene plane proizvodnje. Za to ima, po njegovem mnenju, zasluge celoten kolektiv, še posebej pa programerji in priprava dela, saj je bil pretekli mesec dosežen plan kljub remontu na Siemag valjavskem ogrodju, ker so delo v obratu uskladili tako, da so do kraja izkoristili zmogljivosti ostalih strojev.

»Samoupravne delovne skupine vedno, tako kot je to tudi drugod, predelajo gradivo predno pride pred delavski svet. Na sejah potem uporabimo zapisnike, pa tudi delegati prenašajo mnenja svojih delovnih skupin na delavski svet, kar je tudi njihova dolžnost.

Na sestankih samoupravnih delovnih skupin vedno razpravljamo o stvareh, ki jih dobro poznamo, to je v glavnem obratna problematika. Premalo pa so ljudje zainteresirani za širšo problematiko. Tudi ko gre za stvari, ki se jih še kako tičejo, ne povedo svojega mnenja. Težko je v tako kratkem času, kot je na razpolago na sestankih samoupravnih delovnih skupin, pojasniti, zakaj gre pri kakem samoupravnem sporazumu. Povzetki, ki so na takih sesestankih podani, nudijo mnogokrat premalo podatkov, da bi se na osnovi njih človek res lahko odločil, ali da bi pri tem celo sodeloval s svojimi predlogi. V takih primerih pride do nezainteresiranosti za celotno problematiko. Težko je tudi odločati o nekaterih področjih, kjer nisi strokovno podkovan. Tudi ne moreš pričakovati, da bi se nekdo, ki misli samo na svoje delo in zaslužek, oziroma bolj na zaslužek, poglabljal in premišljeval še o čem drugem.«

Delegacije za SIS se po njegovih besedah tudi bolj poredkoma sestajajo, kljub temu, da so delegati prisotni na konferencah. K temu veliko prispeva triizmensko delo, sicer pa je aktivnost posamezne delegacije odvisna predvsem od aktivnosti predsednika. Tudi tu je problem sila obširno gradivo, kako ga proučiti saj je za to potrebno veliko časa. Dobrodošli so kratki povzetki, ki jih včasih dobijo s CPSI. Enkrat letno poročajo predsedniki delegacij na sejah delavskega sveta o svojem delu, udeležbi na konferencah in podobno, sicer pa delavski svet nima neposrednega stika z delegacijami. Tu bi morala biti sindikalna organizacija tista gonilna sila, ki bi jih spodbujala k delu. Kot je povedal, je pri delegacijah tako kot povsod, kjer ni prave spodbude k delu, v začetku je delo resnejše, potem pa vnema počasi pada. Kljub temu nekatere delegacije delajo bolj resno kot druge. Tako, denimo, je delegacija za SIS za telesno kulturo aktivnejša od ostalih.

Kazimir je izmenski delovodja žarilnice v TOZD Hladna valjarna Jesenice. »Delamo za TOZD HVJ in za TOZD Žičarna,« je povedal. »Pri tem nimamo težav, delamo po dogovoru. Prednost ima vedno tisti material, ki ga prej rabijo, ne glede na to, iz katere temeljne organizacije je.« Povedal je še, da je v poletnih mesecih pri njih zelo vroče. Temperature se povzpno tudi na 35 do 38 stopinj Celzija. Delo jim otežuje še dim, prah in prepih. »Radi bi, da bi se nam priznala beneficirana doba. Toda do sedaj je ostalo le pri meritvah, ki so jih izvedli strokovnjaki in ki kažejo, da smo do tega upravičeni. Zaradi takih pogojev dela imajo delavci pri nas priznan tudi otežkočeni dodatek.«

Povedal je tudi, da njihova temeljna organizacija redno izpolnjuje svoje planske obveznosti kljub težavam, ki jih imajo s stroji. Ti so zelo stari in iztrošeni. Vsa sredstva, namenjena za investicije in amortizacijo, se porabijo za najboj nujna popravila namesto za nakup novih strojev. Slab strojni park vpliva tudi na kvaliteto dela. Zato so reklamacije pogostejše, predvsem zaradi odstopanja pri debelini in zaradi slabega razreza trakov.

»V bodoče bo treba vlagati v nove naprave, da se bo to stanje izboljšalo,« je dejal. »Smo edini proizvajalec jeklenih trakov pod 1 mm debeline v Jugoslaviji. Povpraševanje po naših izdelkih stalno narašča, tako da tudi pri večjih zmogljivostih ne bi imeli težav s prodajo. Obenem tudi predvidevamo, da bomo izvažali več naših izdelkov.«

Težave imajo tudi z dobavo toplo valjanih trakov. Situacijo največkrat rešujejo z uvozom, predvsem s Poljske in ČSSR, ko gre za navadne kvalitete. Pri kvalitetnih vložkih, dinamo pločevini in ostalih visokokvalitetnih jeklih pa so vezani predvsem na štekel.

Tudi kadrovske težave je omenil. Pravi, da jim na vsaki dnini manjka osem ali devet ljudi. Delovna disciplina se je v zadnjem času nekoliko izboljšala zaradi uvajanja raznih administrativnih ukrepov. Kljub temu še veliko, zlasti mlajših delavcev, predčasno zapušča delo.

»Opažamo, da je zanimanje za valjavski poklic v zadnjem času vedno manjše. Tudi struktura kadrov glede na izobrazbo je vedno slabša. Mislim, da je vzrok za to v slabih delovnih pogojih in v nizkih osebnih dohodkih. Glede na delovne pogoje, ki jih imamo, so osebni dohodki le premajhni. Kataloga delovnih nalog in opravil, od katerega pričakujemo, da bo uskladil mnoga nesorazmerja pri osebnem dohodku, pa pri nas v Železarni žal ne moremo spraviti z mrtve točke.«

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

Japonska vedno bolj intenzivno sodeluje pri odpiranju novih nahajališč surovin v Sibiriji. Tako bo državna izvozno-uvozna banka z milijardo dolarjev kredita financirala pričetek izkoriščanja nahajališč premoga in gozdarske projekte v Južni Sibiriji. To financiranje bo trajalo 20 let in krediti bodo povrnjeni z dobavami lesa in premoga. Japonska stran računa, da bo iz Sovjetske zveze uvozila v prihodnjih 20 letih 100 milij. ton premoga. Poleg tega pričakuje japonska železarska in strojna industrija državno podporo pri svojih naporih za udeležbo pri gradnji novega plinovoda, ki bo povezal Sovjetsko zvezo in Zahodno Evropo. Pričakujejo naročila za cevi, črpalne postaje in buldožerje v skupni vrednosti okoli tri milijarde dolarjev.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

KDAJ BO DOSEŽEN DOLGOROČNI CILJ SLOVENSKIH ŽELEZARN – MILIJON TON JEKLA?

(Nadaljevanje s 1. strani)

srednjeročnem obdobju, bi morali pričeti z načrtovano naložbo najkasneje v letu 1983. Pri sedanjem stanju lahko izdelajo okoli 140.000 ton jekla letno.

V jeklarni železarne Ravne so opustili SM proces pred več kot desetimi leti. V obeh jeklarnah letno izdelajo okoli 215.000 ton, pečne zmogljivosti dopuščajo tudi nekaj večjo količino. Naložbe za rekonstrukcijo in posodobljanje tehnologije so v teku in bodo že v letu 1982 ustvarjeni pogoji za postopno povečevanje proizvodnje. Naložba, ki naj bi bila dokončana vsaj v letu 1983, bo omogočala leta 1985 letno proizvodnjo vsaj 250.000 ton. Letos se z uvozom opreme in na to opremo vezanih del še vedno zatika, vendar so realni izgledi, da bo do konca srednjeročnega obdobja v ravenski jeklarni predvidena proizvodnja dosežena.

V železarni Jesenice so načrtovali, da bodo pričeli z gradnjo nove jeklarne v pretečenem srednjeročnem obdobju 1976–1980 in bi morala nova peč dati že leta 1980 okoli 80.000 ton jekla ob uvajanju novih naprav. Načrtovana naložba do sedaj ni bila pričeta, pripravljena pa je dokumentacija, da bi naložbo lahko pričeli takoj realizirati.

Največjo količino izdelanega surovega jekla so v jeseniški jeklarni dosegli leta 1975, ko je ta znašala 512.000 ton, od tega 330.000 ton SM jekla. V jeklarni so v preteklem srednjeročnem obdobju zgradili napravo za neprekinjeno vlivanje, ki sedaj že daje svoj delež pri izboljšanju izplena. Stanje SM peči je vse slabše, tako da se vpliv obratovanja naprave za neprekinjeno vlivanje izgublja v negospodarni proizvodnji odmirajočega tehnološkega postopka na dotrajanih pečeh. Za varstvo okolja in delovnih pogojev so pri električnih obločnih pečeh zgradili odpraševalne naprave, ki jih prav ta čas pripravljajo za obratovanje. Iz petih dimnikov, ker toliko SM peči največ istočasno obratuje, se bo kadilo, dokler bodo še obratovale. Izdelana količina SM jekla je leta 1980 znašala v jeseniški jeklarni 287.000 ton ali 43.000 ton manj kot pred šestimi leti.

Na vprašanje, kaj smo naredili, da bi dosegli milijon ton jekla, lahko odgovorimo – doslej zelo malo. Nova peč v železarni Štore je doslej komaj pokrila proizvodnjo opuščene SM peči v njihovi jeklarni in znižano proizvodnjo na Jesenicah. Doslej proizvodnja surovega jekla v slovenskih železarnah še nobeno leto ni presegla 800.000 ton in tudi letos bo nižja.

KAKŠNI SO IZGLEDI DO LETA 1985?

V železarni Štore bi morali dokončati naložbo, ki je kot dopolnitev v teku, kar bo olajšalo delo v jeklarni in pripomoglo, da bi dosegli 140 do največ 150.000 ton surovega jekla letno. Najkasneje leta 1983 bi morali pričeti z realizacijo načrtovane naložbe, ki bi leta 1985 omogočila letno količino od 200 do 220.000 ton jekla.

V železarni Ravne bi morali pospešeno dokončati rekonstrukcijo v obeh jeklarnah in z uvedbo ponvične metalurgije dodatno ustvariti pogoje za posodobitev tehnologije in povečanje proizvodnje. Vsi izgledi so, da bodo leta 1985 lahko izdelali 250.000 ton surovega jekla.

V železarni Jesenice bi morali pričeti z gradnjo nove jeklarne leta 1982, da bi v letu 1985 priteklo prvo jeklo iz novih peči. Peči v SM jeklarni so v slabem stanju in je vprašanje, če bo tehnično možno in gospodarno upravičljivo, da bo obratovalo do vključno leta 1985 pretežno po pet SM peči. Večja vlaganja v stare SM peči, da bi bile dalj časa sposobne za proizvodnjo, se ne izplačajo, manjša popravila pa ne bodo zadostovala. Komaj polovica peči je v takšnem stanju, da z gotovostjo lahko rečemo, da bodo vzdržale do kraja tekočega srednjeročnga obdobja brez nesprejemljivo velikih popravil oziroma vlaganj. Jeklo, izdelano v novi elektrojeklarni, bo komaj pokrilo znižano proizvodnjo SM jeklarne. Po sedanjih izgledih je malo verjetno in komaj mogoče, da bi leta 1985 presegli količino 900.000 ton surovega jekla v slovenskih železarnah.

SM POSTOPEK ODMIRA

Podatki o dogajanjih v svetu najbolj zgovorno dokazujejo, da izdelava jekla v SM pečeh odmira, ne da bi posebej razlagali vzroke.

Leta 1960 je bil SM postopek v svetovni proizvodnji jekla daleč prevladujoč. V ZDA so v konventorjih izdelali okoli milijon ton jekla, v električnih pečeh 4,5 milijona ton in v SM pečeh 78,3 milijona ton. Leta 1980 je znašal delež SM jekla samo še 11,6 %.

Zahodna Evropa je leta 1960 izdelala 39 milij. ton jekla po Thomasovem in Bessemerjevem postopku, 3,7 milijonov ton v kisikovih konvertorjih in 53,8 milijonov ton v SM pečeh. Bessemerjev in Thomasov postopek je domala v celoti nadomestil kisikov postopek in v deželah EGS je bil delež SM jekla leta 1980 le še 3,0 %.

V Franciji, na primer, je imela količina jekla, izdelanega po SM postopku, leta 1980 delež samo 0,9 %. Leta 1960 je obratovalo po tem postopku 98 peči, leta 1975 pa samo še 30. V Zahodni Nemčiji so imeli leta 1960, ko je SM postopek še prevladoval, 224 peči, leta 1975 pa le še 83. V Veliki Britaniji so imeli leta 1960 350 SM peči, leta 1980 pa samo še 86. V zadnjih letih še nadalje pospešeno ustavljajo SM peči in ukinjajo postopek.

Po podatkih mednarodnega inštituta za železo in jeklo so bili leta 1980 deleži svetovne proizvodnje jekla po tehnologiji naslednji: kisikov postopek 55,1 %, elektropostopek 22,0 %, SM postopek 22,6 % in ostali 0,3 %.

KAJ JE ŠE POTREBNO ZA DOSEGO MILIJON TON JEKLA?

Potrebno je dokončati čimprej naložbe v rekonstrukcijo in posodabljanja tehnologije v železarni Ravne. Ob upoštevanju vseh težav bi morala biti ta naložba gotova vsaj leta 1984. Leta 1985 bi lahko izdelali 250.000 ton in kasneje tudi nekaj več surovega jekla.

V železarni Štore bi po dokončanju sedanje naložbe in po realizaciji projekta izgradnje druge naprave za neprekinjeno vlivanje ter uvedbi ponvične metalurgije dosegli od 200 do 220.000 ton proizvodnje. Razumljivo – vse ob predpostavka, da je vložek zagotovljen in tako pripravljen za vse jeklarne, da ne bi bilo potrebno peči zakladati poprečno več kot dvakrat ali vsaj dva in pol krat. Da bi ustvarili pogoje za proizvodnjo nad 200.000 ton v železarni Štore, bi morali pričeti z realizacijo novega projekta vsaj leta 1983.

Da bi v železarni Jesenice dosegli leta 1985 z novo jeklarno letno proizvodnjo 350.000 ton, bi morali z gradnjo že pričeti. Ob predpostavki, da bodo dela pričeta sredi leta 1982, ni mogoče računati v letu 1985 realno na več kot 100 do 150.000 ton nove proizvodnje jekla. Obe obstoječi električni obločni peči naj bi s ponvično metalurgijo dali okoli 200.000 ton jekla in če bo na SM pečeh možno izdelati še okoli 180.000 ton, potem bi proizvodnja jekla ostala približno na današnji ravni. V železarni Jesenice, ki bo dosegla svojo polno zmogljivost po dokončani gradnji in uvedbi novih naprav, po moji oceni, v najboljšem primeru leta 1986, bo šele takrat, možno ukiniti SM peči.

Milijon ton jekla bi dosegli, če bi jeklarne v SOZD Slovenske železarne izdelale naslednje količine:

Jesenice	550.000 ton
Ravne	250.000 ton
Štore	200.000 ton
Skupno SOZD Slovenske železarne	1,000.000 ton

Dokler nova jeklarna železarne Jesenice ne bo zgrajena, bodo nove količine jekla iz železarn Ravne in Štore komaj pokrivale izpadlo proizvodnjo SM jekla na Jesenicah.

Milan Marolt

V TOZD JEKLOVLEK S PREKO 2.000 TON PROIZVODNJE IN ODPREME DOSEGLI REKORD

V mesecu oktobru so delavci TOZD Jeklovlek s preko 2.000 ton proizvodnje in odpreme oziroma prodaje dosegli doslej najboljši mesečni dosežek, od kar so zožili dimenzijsko območje polizdelkov na program TOZD Valjarne žice in profilov do okroglega premera 32 mm.

Družbeni plan skupne proizvodnje so presegli za 2,6 % in s tem, glede na zahteve, oziroma glede kvalitetnega in dimenzijskega asortimenta dosegli najboljši rezultat v zadnjih petih letih. Razen tega so dosegli tudi najvišjo proizvodnjo brušenih jekel, in sicer 187 ton, s čimer so plan presegli kar za 33,5 %.

To so vsekakor spoštovanja vredni dosežki v sedanjem obdobju zaostrenih gospodarskih razmer in v bitki za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije. Če bomo znali vse te, pa tudi druge dosežke podkrepiti še z ustrezno stimulacijo, oziroma delitvijo po delu in rezultatih dela, potem lahko z velikim optimizmom gledamo naprej, na ponavljanje vsaj takih, če ne še boljših delovnih rezultatov.

PREDLOG ZA DODATEK AKTIVNIM UDELEŽENCEM NOV

Na aktivu ZB NOV Železarne je bilo sklenjeno, kot smo že poročali, da bo posebna tričlanska komisija pripravila predlog za poseben dodatek udeležencem NOV, ki so še aktivno zaposleni v Železarni. Komisija je ta predlog pripravila in ga dala v obravnavo odboru za uresničevanje zakona o združenem delu. Predlog se glasi:

»Udeleženci NOV so po vojni z velikim elanom prijeli za vsako in tudi družbenopolitično delo. Takrat šola ni imela velikega pomena, glavno je bilo delo in uspeh. Zato borci niso posvečali skrbi šolanju, za kar tudi ni bilo časa, niti denarja in tudi ne šol. Starejši so šli v pokoj, za tiste srednjih let in mlajše pa je postopoma postajalo vedno težje. Ostali so na svojih mestih in niso napredovali. Tisti, ki so bili na vodilnih in odgovornih delovnih mestih, so postopoma prišli »na slepi tir«. V vsakem razpisu je bila za bolje nagrajene naloge in opravila pogoj višja ali visokošolska izobrazba in tako borci niso mogli več konkurirati. Velika večina se jih ni šolala, ker so med tem že ostareli in se od zagnanosti izčrpali. Veliko je bilo tudi takšnih, da je bil v službi samo en član družine, in sicer moški, ker nekaj časa po vojni ni bilo dovolj delovnih mest za ženske, pa tudi varstva otrok ni bilo. Tako so borci, ki povečini odhajajo tačas v pokoj, prizadeti in bodo tudi vse preostalo svoje življenje.

Glede na vse to, da bi se borcem NOV le nekako pomagalo, je odbor aktiva ZB NOV železarne Jesenice na seji dne 14. oktobra 1981 po zgledu drugih delovnih organizacij sklenil, da se za borce NOV, kolikor jih je še aktivno zaposlenih v Železarni, predlaga in osvoji poseben dodatek. V zvezi s tem je bilo več predlogov. Tako naj bi bil ta dodatek določen v fiksnem znesku, ali da bi se povečalo število kategorij in podobno. Kot končen je bil osvojen predlog, da naj bi se ta dodatek določil v obliki odstotka od poprečnega osebnega dohodka v Železarni. Udeleženci v NOV pred 9. septembrom 1943 (na Primorskem in Istri pred 13. oktobrom 1943) naj bi tako prejemali dodatek v višini 25 % poprečnega OD v Železarni. Za udeležence po teh datumih naj bi ta dodatek znašal 20 %. Udeležencem NOV, katerih sedanji OD ni višji od treh poprečnih naj-a nižjih dohodkov (poprečje II. kategorije), naj bi se ta dodatek izplačeval v celoti, sicer pa le v višini 60 %. Delavci, katerih mesečni OD presega štiri poprečne najnižje osebne dohodke v Železarni, naj tega dodatka ne bi dobivali.«

B. B.

VABILO NA PREDAVANJE

Zveza inženirjev in tehnikov občine Jesenice vabi v sredo, 11. novembra, ob 18. uri v prostore restavracije Kazina na predavanje

RAZVOJ TURIZMA V GORNJESAVSKI DOLINI IN NAČRTOVANJE SMUČIŠČ

Predavala bosta strokovna delavca Biroja za urbanizem in stanovanjsko gospodarstvo Marjana Senčar in Jože Pintar.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 9. DO 15. NOVEMBRA

9. novembra, FRANC BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Kurirska 3, štev. telefona 81-612;

10. novembra, JERNEJ HOČEVAR, vodja sektorja nabave, Jesenice, Kejžarjeva 38, štev. telefona 82-118;

11. novembra, JANKO PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. telefona 81-904;

12. novembra, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, štev. telefona 82-576;

13. novembra, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-136;

14. novembra, FRANC VIČAR, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodne štev. 51;

15. novembra, LEON MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 81-216.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. telefona 2435.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 9. 11.	SAŠO DOLINAR	JANEZ ARH
TOREK – 10. 11.	IGOR MEŽEK	ANTON SITAR
SREDA – 11. 11.	VLADO REPE	FRANC CERKOVNIK
ČETRTEK – 12. 11.	MARJAN ENDLIHER	PRIMOŽ ŽVAB
PETEK – 13. 11.	PETER SEKLOČA	MARJAN PINTAR
SOBOTA – 14. 11.	AHMED TELALOVIĆ	IVAN KODRIČ
NEDELJA – 15. 11.	IVO LEBAN	ANTON BURJA, ml.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 9. do 14. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopoldne: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Janez Zaletel,

popoldne: I. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta – dr. Janez Zaletel.

V soboto, 14. novembra, samo dopoldne: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Janez Zaletel.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta.

ZOBNE AMBULANTE:

dopoldne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

Za Železarno v torek, 10. novembra in v četrtek, 12. novembra, popoldne.

Popoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.

Za borce v četrtek, 12. novembra, dopoldne.

III. zobna ambulanta – v. dent. Marjan Hočevar v ponedeljek, 9. novembra, v sredo, 11. novembra in v petek, 13. novembra.

V soboto, 14. novembra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.

KADROVSKA GIBANJA OD 1. DO 31. OKTOBRA

	SKLENILI DEL. RAZMERJE				PREKINILI DEL. RAZMERJE						plan. št. del. za 1.81	dejansko stanje 31.10.
	iz JLA	štipendisti	ostali	SKUPAJ	v JLA	disciplinsko	po skl. odb. za DR	upokojeni	umrli	SKUPAJ		
PLAVŽ			2	2						-	220	218
JEKLARNA	1		8	9	1	4	3		1	9	690	692
LIVARNA				-						-	89	89
VALJ.BL.ST.			3	3		3	1			4	415	399
VALJ.ŽICE			2	2	4	5				9	185	176
VALJ.DEB.FL.		1	2	3						-	168	168
HL.VALJ.BELA			3	3	2	2	2			6	290	276
HL.VALJ.JES.			3	3			1	1		2	225	219
ŽIČARNA			10	10	2	3	1	1		7	280	264
PROFILARNA			3	3				1		1	84	77
VRAT.PODB.			1	1						-	75	70
JEKLOVLEK			2	2						-	160	158
ELEKTRODE			3	3				1		1	257	249
ŽEBLJARNA			2	2						-	85	84
STROJ.DEL.			2	2	2			2		4	330	327
REMONTNE D.	2			2	3					3	515	511
VZDRŽEVANJE	3	1	5	9	3			1		4	545	557
ENERGETIKA		1	4	5			1		1	2	240	245
TRANSPORT	1	1		2	1	3	1	1		6	380	368
DS KO-FI				–						-	286	287
DS K S I+pripravniki		2	1	3	3		2			5	350	352
DS E T N	2			2			2	1		3	492	475
DRUŽB.PREHR.			2	2		1		2		3	173	172
S K U P A J	9	6	58	73	21	21	14	11	2	69	6534	6433

Plana ne dosegamo v večini proizvodnih TOZD predvsem zaradi nezainteresiranosti delavcev za delo v takih pogojih neposredne proizvodnje, kakršna trenutno je. Presežen pa je plan v: TOZD Jeklarna zaradi dogovorjene spremembe plana, ki omogoča doseganje planirane količine jekla; TOZD Vzdrževanje zaradi prihoda štipendistov, ki vsako leto dvigne v tem času dejansko stanje; TOZD Energetika zaradi usmeritve novih delavcev, ki se usposablajo za strojnike pri novem kotlu; delovni skupnosti KO-FI zaradi delavcev, ki so sprejeti za določen čas; delovni skupnosti KSI zaradi pripravnikov, sprejetih za določen čas.

V skupnem seštevku odstopamo od plana za 101 delavca in ni možnosti glede na kadrovske vire ter zahtevane socialne pogoje (minimalni standardi), da bi plan dosegli.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: MAJDA KLAKOČER, 1927, Družbena prehrana – 35 let v ŽJ, VIDA POHAR, 1921, OTK – 35 let v ŽJ, PAVEL POLIČAR, 1922, Strojne delavnice – 33 let v ŽJ, RUDOLF RAČIČ, 1919, Hladna valjarna Jesenice – 34 let in pol v ŽJ, ANICA SODJA, 1922, Vzdrževanje – 33 let in pol v ŽJ, ANTON STARE, 1927, Profilarna – 26 let in pol v ŽJ, JANEZ TARMAN, 1926, Elektrode – 28 let in pol v ŽJ, TEREZIJA ZAJC, 1926, Družbena prehrana – 20 let v ŽJ in ZVONKA SMOLEJ, 1925, prodajni sektor – 39 let v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: JOŽE BORC, 1927, Transport – 26 let v ŽJ in STANKO TRAMTE, 1930, Žičarna – 32 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj!

UMRLI SO: VIKTOR OLIP, 1960, Jeklarna – 1 leto v ŽJ in JANKO PLEMELJ, 1952, Energetika – 7 let v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

DS za komercialne in finančne zadeve

5. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 23. oktobra, je predsednik delavskega sveta Ernest Pušnik sklical peto redno sejo. Pri pregledu sklepov četrte seje so ugotovili, da so vsi sklepi realizirani razen sklepa o nabavi kabla za MDS stroje, kjer je po zadnjih informacijah ugotovljeno, da delo ne bo potekalo v skladu s podano informacijo sektorja novogradenj. Glede sklepa o dodatnem financiranju otroškega varstva je bil na nivoju Železarne sklican sestanek predstavnikov TOZD in delovnih skupnosti in bilo sprejeto stališče, naj se pregleda možnost prerazporeditve sredstev znotraj skupne in splošne porabe za pokritje manjka v otroškem varstvu.

Delavski svet je obravnaval samoupravni sorazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih v občini Jesenice v obdobju 1981 do 1985 in sprejel naslednji sklep: Delavski svet ugotavlja, da so delavci v javni razpravi, ki je potekala v aprilu 1981, potrdili koristenje sklada skupne porabe za leto 1981 in v okviru tega tudi združevanje po 400 din na zaposlenega za potrebe KS. Na osnovi tega sprejema samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v KS v občini Jesenice v obdobju 1981 do 1985 ob dejstvu, da bodo k sporazumu delavci vsako leto sprejemali ustrezen aneks, ki bo opredeljeval višino združevanja sredstev za tekoče leto.

Delegati so obravnavali tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinsko usmeritev v SRS in statut te skupnosti in soglašali, da se doslej ločeni izobraževalni skupnosti — za metalurgijo in kovinarstvo — združita v enotno skupnost za metalurgijo in kovinarstvo in skladno s tem sprejeli tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi in statut izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinarsko usmeritev.

Predlog reorganizacije prodajno-nabavne službe je bil obravnavan na sestankih samoupravnih delovnih skupin in po usklajevanju ter razpravi na delavskem svetu je bilo zaključeno sledeče: Delavski svet soglaša s spremembo samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice in spremembo statuta Železarne Jesenice v zvezi z reorganizacijo prodajno-nabavne službe Železarne s sledečimi pripombami:

— predlagana usmeritev za mikro organizacijo se ne sprejme. Mikro organizacija se ne more reševati parcialno ampak samo kompleksno,

— pri mikro organizaciji je potrebno upoštevati tudi sprejete obveznosti SOZD, torej ne gre samo za obveznosti v operativi ampak npr. tudi v marketingu,

— prostorska rešitev je verjetno težavna, je pa pomembna za uspešno sodelovanje,

— če sprejmemo enotno komercialno funkcijo, potem je pri oblikovanju mikro organizacije nujno optimalno usklajevanje med oddelki prodaje in nabave (FRS?!), potrebna je ponovna razprava v samoupravnih delovnih skupinah in sprejem mikro organizacije potrdi delavski svet delovne skupnosti.

Delavski svet je potrdil dva sklepa odbora za gospodarstvo delovne skupnosti, in sicer:

— Odbor za gospodarstvo se strinja s predlagano delitvijo in koriščenjem prostih sredstev amortizacijskih zamenjav s pripombo, da v sedanji težki devizni situaciji ne bi smeli težiti k nakupu uvoženih pisalnih strojev, v kolikor bi jih morali plačati z devizami. Prav tako bi morali težiti k nakupu cenejših strojev, če ustrezajo namenu uporabe.

— Gradivo naj bo odboru za gospodarstvo posredovano pravočasno in po možnosti z razlago. Ker mora odbor za gospodarstvo obravnavati tudi plačevanje nadurnega dela, naj bo predlog za plačilo dostavljen odboru najkasneje drugi delovni dan v mesecu, ker sicer gradiva ne bo moč pravočasno obravnavati.

Delavski svet je potrdil tudi predlog finančno računskega sektorja, da je Florjan Velikajne, vodja odseka dolgoročnih financ, podpisnik dokumentov za SDK in poslovne banke.

V obravnavo so dobili zapisnik delovne skupine prodajnega sektorja, na katerem so med drugim obravnavali tudi premakljiv delovni čas. Ker je prišlo do različnih nejasnosti, so na sestanek povabili tudi predstavnika strokovnih služb. Poudarjeno je bilo, da delovna skupina, ki v tem primeru pomeni zbor delavcev, samostojno odloča o delovnem času oziroma o spremembah. Na tej osnovi so sklenili:

— da lahko tudi ostale delovne skupine samoupravne delovne skupnosti koristijo PDČ, seveda če so za to dani vsi pogoji (narava dela, ure itd.) in če se za to sami odločijo;

— ker gre za poskusno uporabo premakljivega delovnega časa, ni potrebna predhodna analiza.

— Sklep delavskega sveta KO-FI z dne 14. septembra 1981, v katerem je bil dan pravilen tekst sklepa v zvezi s PDČ, tako ni potreben;

— poskusna doba za PDČ je tri mesece. Strokovna služba naj spremlja koriščenje PDČ, analizira pripombe in predloži prečiščeno navodilo.

Delegat je postavil vprašanje glede prevoza Bela—Jesenice s kombijem. Ta prevoz namreč običajno koristi le delavcem remontnega oddelka, ko se ob koncu dnine vračajo z vsemi svojimi delovnimi pripomočki z Bele na Jesenice. Naj se preveri možnost dodatnih prevoznih kapacitet, še najbolje bi bilo, da bi remontne delavnice organizirale prevoz s svojimi prevoznimi sredstvi.

Delegat nabavnega sektorja je postavil vprašanje o možnosti čimprejšnje montaže ure za uvedbo premakljivega delovnega časa.

NB

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Delegati delavskega sveta železarne Jesenice so se v sredo, 28. oktobra zbrali na četrti seji, za katero je predsednik delavskega sveta Anton MIKLIČ pripravil naslednji dnevni red:

— pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, poročilo o nesrečah pri delu, predlog samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe s predlogom za razpis referenduma, predlog sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo Železarna Jesenice in statuta delovne organizacije v zvezi z reorganizacijo komerciale s predlogom za razpis referenduma, ugotovitve ter imenovanja.

Poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje je podal predsednik poslovodnega odbora Štefan NEMEC. Iz poročila je razvidno, da so sklepi prejšnje seje izvršeni. Navzoče je seznanil tudi z oceno poslovnih rezultatov za leto 1981 in devizno bilanco. Podpredsednik poslovodnega odbora Boris BREGANT je podal informacijo o poteku priprav za izgradnjo Jeklarne 2.

Delegati delavskega sveta so z obžalovanjem vzeli na znanje poročilo vodje oddelka za ekologijo in varstvo okolja Zorana KREJIČA o smrtni nesreči delavca Rifeta Smajlovića iz TOZD Transport — cestni oddelek, ki se je pripetila 25. avgusta letos pri razkladanju vagonov. Vodja oddelka za ekologijo in varstvo okolja je navzoče informiral tudi o težki nesreči, ki se je pripetila 21. oktobra letos v temeljni organizaciji Valjarna debele pločevine.

Delavski svet poziva vse delavce TOZD in delovnih skupnosti, da v svojih okoljih vložijo vse napore za maksimalno zmanjšanje možnosti težjih nesreč.

Vodja splošne službe Janez POLJŠAK je podal predlog samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe ter poročilo odbora za uresničevanje zakona o združenem delu v zvezi s tem. Delegati so bili seznanjeni, da je odbor za uresničevanje zakona o združenem delu ugotovil, da so bile obravnavane in usklajene vse pripombe na osnutek tega sporazuma, zato so potrdili razpis referenduma za sprejem tega sporazuma. Referendum bo 18. novembra letos.

Franjo Kragolnik iz delovne skupnosti SEO, TKR in novogradnje je razložil predlog sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo Železarna Jesenice in statut delovne organizacije v zvezi z reorganizacijo komerciale. Delegati so se po pestri diskusiji strinjali, da se tudi za ta predlog razpiše referendum 18. novembra.

Na seji so ugotovili, da so v 22 temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih sprejeli samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih v občini Jesenice za obdobje 1981—1985 brez pripomb, v dveh temeljnih organizacijah pa so omenjeni sporazum sprejeli z določenimi pripombami.

Ugotovili so tudi, da so brez pripomb v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih sprejeli samoupravni sporazum o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinarsko usmeritev v SR Sloveniji ter potrdili statut te skupnosti.

Na predlog konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice so delegati potrdili, da se v skupščino enote izobraževalne skupnosti za metalurško, kovinarsko, elektro in narovoslovno matematično usmeritev pri Železarskem izobraževalnem centru imenuje Janeza Pikona, Jožeta Pezdirnika, Boženo Dolgan in Alojza Ažmana.

V odbor samoupravne delavske kontrole pri tej skupščini so imenovali Franca Bratuna.

V nadaljevanju seje so delegati izmed prijavljenih kandidatov za opravljanje del in nalog vodje centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje imenovali Nado Dejak, dipl. soc., za mandatno obdobje štirih let.

Ob koncu seje so vzeli na znanje še delegatsko vprašanje delegata iz temeljne organizacije Valjarna bluming štekel glede popravka kategorij na nekaterih začetnih delovnih mestih. V zvezi s tem je član poslovodnega odbora podal ustrezen odgovor.

D. M.

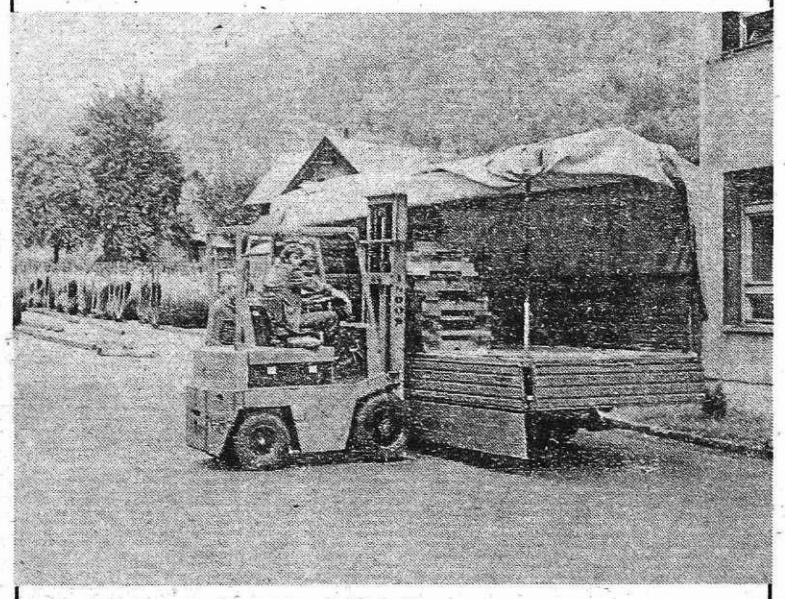

Zakladanje palet (Foto S. Kokalj)

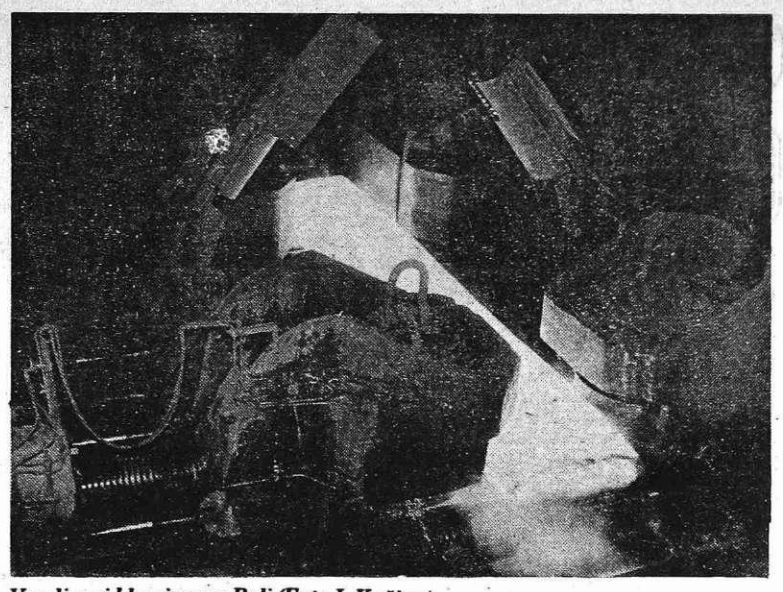

V valjarni bluming na Beli (Foto I. Kučina)

9. IN 10. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne Jesenice so se 19. oktobra zbrali na deveti seji odbora, na kateri so potrdili spremembe investicijskih programov ter odobrili sredstva za prekoračitve oziroma zaključna dela na naslednjih investicijah:

— **V TOZD Jeklarna:** za odpraševalno napravo elektro peči, skladišče legur ter napravo za vpihovanje CaSi. Sredstva naj se koristijo iz nerazporejenih sredstev amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Jeklarna.

— **V TOZD Energetika:** za parni kotel. Sredstva naj se koristijo iz nerazporejenih sredstev amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Energetika.

— **V TOZD Remontne delavnice:** za instalacijsko delavnico Jesenice. Sredstva naj se koristijo iz nerazporejenih sredstev amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Remontne delavnice.

— **V TOZD Profilarna:** za zamenjavo profilirke na zaključnih delih te investicije. Odbor se je strinjal, da se v ta namen odpre poseben konto ter da se za to koristijo preostala sredstva investicije.

— **V TOZD Strojne delavnice:** Odbor se je strinjal s predlogom zaključnih del za investicijo strojne delavnice I. faza ter soglašal s predlogom, da se v ta namen odpre poseben konto za zaključna dela in da se za to koristijo preostala sredstva investicije in sredstva nerazporejene amortizacije, namenjene za združevanje TOZD Strojne delavnice.

— **V TOZD Elektrode:** za adaptacijo šamotarne. Sredstva naj se koristijo iz nerazporejenih sredstev amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Elektrode.

Odbor se je strinjal s predlogom zaključnih del za investicijo aglomerirani prašek I. faza ter podprl predlog, da se odpre poseben konto za zaključna dela ter da se za to koristijo preostala sredstva investicije in sredstva nerazporejene amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Elektrode.

— **V TOZD Remontne delavnice:** Odbor se je strinjal s predlogom zaključnih del za investicijo avtomatske telefonske centrale ter soglašal, da se odpre poseben konto za zaključna dela ter da se za to koristijo preostala sredstva iz investicije.

— **V delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje:** Odbor se je strinjal s predlogom zaključnih del za semaforizacijo križišča ter soglašal, da se v ta namen odpre poseben kontro za zaključna dela ter da se za to koristijo preostala sredtva investicije.

— **V delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje:** Člani odbora so se strinjali s predlogom zaključnih del za investicijo elektronsko-računski center ter soglašali, da se za zaključna dela odpre poseben konto in da se za to koristijo preostala sredstva anvesticije.

Odbor se je strinjal, da se investicija miniračunalniki S/1 v temeljnih organizacijah Valjarna bluming-štekel, Valjarna debele pločevine in Hladna valjarna Bela vključijo v plan investicij za leto 1981.

V ta namen naj se koristijo nerazporejena sredstva amortizacije, ki so namenjena za združevanje v temeljnih organizacijah Valjarna bluming-štekel, Valjarna debele pločevine ter Hladna valjarna Bela.

Ustrezno obrazložitev k omenjenim spremembam investicijskih programov sta podala podpredsednik poslovodnega odbora Železarne Boris Bregant in vodja sektorja novogradenj Emil Ažman.

V nadaljevanju seje je član poslovodnega odbora Božidar Bartelj navzoče seznanil s korekcijo operativnega programa izvoza za mesec oktober glede na izpolnjevanje devizne bilance za leto 1981. V zvezi s tem so člani odbora potrdili usmeritve poslovodnega odbora Železarne na tem področju.

Na **deseti seji odbora za gospodarstvo,** katero je sklical predsednik Janez Pikon v ponedeljek, 2. novembra, so člani osrednjo točko dnevnega reda posvetili obravnavanju devetmesečnega poslovnega poročila Železarne. Ustrezno obrazložitev je podal vodja finančno-računovodskega sektorja Boris Pesjak. S podrobnimi rezultati poslovanja v devetih mesecih so bili delavci Železarne seznanjeni preko tedenskega glasila Železar 29. oktobra. Člani odbora so zavzeli ustrezna stališča, katera bodo posredovali v obravnavo delavskemu svetu Železarne, ki bo predvidoma v drugi polovici meseca novembra.

Poleg omenjene točke so na seji poslušali poročilo o izvrševanju sklepov prejšnjih dveh sej, vzeli na znanje oceno vodje oddelka za operativno planiranje proizvodnje glede izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacijo prodaje za mesec oktober in informacijo zunanje realizacije prodaje energetskih medijev in vzdrževalnih uslug za mesec september.

Potrdili so tudi operativni program skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec november ter se strinjali z uskladitvijo cen za drugo polletje leta 1981 za delovno organizacijo Vatrostalna Zenica.

Ob koncu seje so rešili več prošenj izvoznega in uvoznega oddelka glede pripisa oziroma odpisa razlik, ki nastanejo pri pošiljanju ustreznih količin materiala.

D. M.

Železarski globus

ITALIJA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je sklenila z italijanskim koncernom Italsider pogodbo za tehnično sodelovanje pri programu racionalizacije v največji italijanski železarni v Tarantu. Na osnovi te pogodbe bo prišlo v italijansko železarno 100 japonskih strokovnjakov, ki bodo v obdobju dveh in pol let nudili tehnično pomoč pri izdelavi grodlja, surovega jekla in njegove nadaljnje predelave, pri pridobivanju energije in v transportu. Težišče delovanja japonskih strokovnjakov bo predvsem na področju izboljšanja izplenov in znižanja porabe energije ter proizvodnih stroškov.

BRAZILIJA

Doslej so krile brazilske železarne večino svojih potreb po premogu za koksiranje iz ZDA in Poljske. Ker pa so pričele dobave s Poljske zaradi znanih dogodkov izostajati, so dobili naročilo za ta premog tudi avstralski premogovniki, ki doslej na južnoameriškem tržišču niso bili prisotni. Tako bo ena izmed avstralskih premogovnih družb dobavila v obdobju let 1982—1985 skupno 812.000 ton premoga in druga v prihodnjih desetih letih po 500.000 ton letno. Čeprav je Avstralija bolj oddaljena kot drugi dobavitelji, vendar računajo, da bodo z uporabo zelo velikih ladij, ki bodo nato iz Brazilije prevažale železovo rudo, dosegli konkurenčno ceno transporta.

JAPONSKA

Pet največjih železarskih družb ima danes v svojih jeklarnah 47 naprav za kontinuirno vlivanje jekla in do aprila leta 1982 jih bo pričelo obratovati še pet. Od takrat naprej bo kontinirno odlivala Nippn Steel 80 % svoje jeklarske proizvodnje, Nippon Kokan 70 %, Kawasaki Steel 80 %, Sumitomo Metals Ind. 70 % in Kobe Steel 55 %.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

USPEŠNO DELO MDB JOŽE GREGORČIČ-GORENJC

Center za mladinske delovne akcije pri občinski konferenci ZSMS Jesenice je pripravil obširno poročilo o delu in delovnih uspehih mladinskih delovnih brigad, ki so letos sodelovale na mladinskih delovnih akcijah.

Mladinska delovna brigada Jože Gregorčič-Gorenjc je od 9. do 30. avgusta sodelovala na republiški MDA Kras '81. V brigadi so sodelovali brigadirji z Jesenic, učenci pobratenega srednješolskega centra Dragoljuba Milovanovića iz Beograda, trije brigadirji iz zamejstva in trije brigadirji iz drugih slovenskih območij. Brigada je na tej akciji delo opravila zelo dobro, kar dokazujejo številna priznanja in pohvale. Čeprav je bilo delu na trasi in v naselju organizirano v pravem brigadirskem vzdušju, so se brigadirji počutili zelo osamljeni, saj so bili edina brigada v četrti izmeni, kljub temu so bili zelo aktivni tudi na interesnih področjih.

KULTURA

Brigadirji so sodelovali na vseh prireditvah na območju krajevne skupnosti Opatje selo, Selo na Krasu, Kostanjevici na Krasu ter z vojaki bližnje karavle. V naselju so organizirali več kulturnih prireditev ipd.

IDEJNOPOLITIČNO DELO IN MARKSISTIČNO IZOBRAŽEVANJE

Na tem področju je bila organizirana politična šola Edvard Kardelj, katera je obsegala 12 tem, in sicer: Nacionalno vprašanje na Kosovem; Družbenopolitične organizacije in ekonomski položaj v Jugoslaviji in Novi Gorici; Položaj Jugoslavije v svetu glede družbenopolitičnih odnosov; Položaj zamejskih Slovencev v Italiji in vseh drugih narodnih manjšin v sosednjih državah in Upravičenost položaja mladinske organizacije v naši družbi.

INFORMIRANJE

Na področju informiranja so izdajali biltene brigade in stenske časopise, imeli pa so tudi vsakodnevno radijsko oddajo.

ŠPORT

Za to področje je bilo še posebej veliko zanimanja. Sodelovali so na vseh športnih srečanjih, ki so jih organizirale krajevne skupnosti ali vojaki s karavle. Sodelovali so tudi na zboru Primorskih akcij, kjer so osvojili prvo mesto. Vsakodnevno so imeli športna srečanja z vojaki iz Ajdovščine, tekmovali pa so tudi med seboj.

SLO IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Zaradi bližine italijanske meje so temu področju namenili posebno pozornost. Dežurstvo in požarstvo so opravljali vestno in odgovorno. Organiziran je bil obrambni dan, na katerem so imeli orientacijsko tekmovanje po skupinah, streljanje s puško M 48, predavanje o pehotnem orožju in organiziranosti teritorialne obrambe v novogoriški občini.

HIGIENA IN ZDRAVSTVENA ZAŠČITA

Zdravstveno zaščito je vodstvo akcije zelo dobro organiziralo, saj je bila v naselju organizirana strokovna zdravstvena služba. Higieno so brigadirji vzdrževali maksimalno in glede na možnosti.

AKTIV ZVEZE KOMUNISTOV

Na nivoju brigade je bil organiziran aktiv zveze komunistov, ki ni mogel preveč aktivno sodelovati in vplivati na ostale brigadirje.

DELOVNE NALOGE IN REZULTATI

Brigada je dosegla izredno udarništvo. Na obeh udarnih dnevih so bili udarni, in sicer s 156 in 146 %. Delovni rezultati na trasi bi bili lahko še veliko boljši, če brigada ne bi bila preveč razdrobljena na delovišču.

Deset brigadirjev je na tej akciji prejelo udarniške značke, enajst pa pohvale, vendar so za dosežene rezultate brigade Jože Gregorčič-Gorenjc zaslužni vsi brigadirji, ki so sodelovali v akciji Kras '81.

Poročilo o delu MDB Jeseniško-bohinjski odred, ki je sodelovala na zvezni MDA BAR '81, bo objavljeno v prihodnji številki.

VASJO HRIBAR

PESTRO DELO ZSMS V OBČINI RADOVLJICA

Minule področne konference mladih in seje predsedstva OK ZSMS Radovljica so opozorile na številne težave, s katerimi se srečujejo mladi pri uresničevanju akcijskega programa. Še vedno se v organizacijah ZSMS preveč načelno opredeljuje do nekaterih problemov, ki spričo organizacijskih in kadrovskih pomanjkljivosti širijo razkorak med interesi in željami mlade generacije in dejansko vlogo ZSMS v vseh sredinah. Prav gotovo je prav, da so se mladi načrtno in vsebinsko pripravili na razreševaje problematike zaposlovanja, štipendiranja in neskladij pri prehodu na usmerjeno izobraževanje, vendar bo treba z vztrajnim delom v delegatskem sistemu samoupravnih interesnih skupnosti in s tesnim sodelovanjem z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami premagati dosedanjo prakso mladinskega aktivizma. Le-ta je doslej vse prevečkrat igral vlogo animatorja mladine na področjih, ki so imela zgolj manifestativni značaj.

Obiski članov predsedstva in sekretariata OK ZSMS Radovljica v osnovnih organizacijah ZSMS v združenem delu, izobraževalnih ustanovah in krajevnih skupnostih so potrdili pripravljenost mladih, da se odločno zoperstavijo odtujevanju ZSMS od odločanja znotraj samoupravnega sistema. Člani vodstev OO ZSMS so opozorili na nedoslednost pri samoupravnem odločanju in na kršenje samoupravnih pravic, izpostavili so neaktivnost mladih članov zveze komunistov znotraj ZSMS in hkrati ostro kritizirali pasivnost mladine, še posebej v združenem delu.

V osnovnih šolah so izrazili željo po širšem in bogatejšem usposabljanju za delo v ZSMS in dali pobudo za številne lokalne delovne akcije. Skupna akcija OK ZSMS Radovljica in sveta za obujanje in razvijanje revolucionarnih tradicij pri OK SZDL Radovljica naj bi dala nadaljnje smernice in program dela pri izobraževanju osnovnošolcev v duhu marksizma in samoupravnega socializma. Prav tako so predstavniki OK ZSMS opozorili na vlogo in pomen mentorstva v OO ZSMS v osnovnih šolah in povezovanja z mladinsko organizacijo v krajevnih skupnostih.

V minulem mesecu je radovljiška mladina organizirala številne manifestacije, ki so obogatile njihovo dejavnost. Omenimo naj delovno akcijo v Begunjah pri obnovi spomenika NOB, sodelovanje na obmejnem srečanju slovenske mladine v Železni kapli na Koroškem, srečanje brigadirjev z vrstniki iz pobratenih občin Buje in Svilajnac, športno zabavne igre v Podnartu in tekmovanje v obrambnih veščinah v Zasipu.

Dvajsetega oktobra se je pričela občinska mladinska politična šola, ki je organizirana v sodelovanju z Delavsko univerzo Radovljica. V teku so priprave na tekmovanje »Mladost v pesmi, besedi in spretnosti«, ki je tradicionalna oblika sodelovanja s pripadniki JLA. Občinsko tekmovanje bo 11. novembra v tovarni Veriga Lesce. Za vodstva OO ZSMS bo OK ZSMS organizirala dvodneven seminar, na katerem bodo mlade seznanili z aktulanimi nalogami znotraj ZSMS in na področju gospodarstva.

Med osnovnimi nalogami OK ZSMS Radovljica je tudi reševanje problematike zaposlovanja mladih s suficitarnimi poklici. Na tem področju poteka skupna akcija mladine, občinskega sveta ZSS in skupnosti za zaposlovanje.

Brane Grohar

PROGRAM DELA KOMISIJE ZA MEDNARODNE ODNOSE

Komisija za mednarodne odnose pri občinski konferenci ZSMS Jesenice je oblikovala program dela v tem šolskem letu. Pripravili bodo predavanja, predstavili nekatere dežele v razvoju, vse to popestrili tudi s filmi, stalno pa bodo tudi spremljali dogodke v svetu.

Povezovali se bodo tudi z občinsko konferenco klubov OZN in komisijo za idejnopolitično delo, radi pa bi navezali stike tudi s koroškimi Slovenci in Slovenci v Italiji.

Rk

»MLADOST V PESMI, BESEDI IN SPRETNOSTI«

Občinsko tekmovanje Mladost v pesmi, besedi in spretnosti bo na Jesenicah 16. novembra v jedilnici doma ŽIC. Pomerile se bodo štiri ekipe, v katerih bodo vojaki iz karavel na Belci, Planini pod Golico, Javorniškem rovtu in Žirovnici ter mladi iz temeljne organizacije Vzdrževanje – Železarna, šole za zdravstvene delavce, centra srednjih šol in železarskega izobraževalnega centra. Odgovarjali bodo na vprašanja o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozaščiti. 9. novembra se bodo zbrali in se pogovarjali o zadnjih pripravah. Regijsko tekmovanje mora biti do 12. decembra, republiško pa do 25. decembra.

Na to tekmovanje se pripravljajo tudi v radovljiški občini, kjer bo na občinskem tekmovanju 11. novembra sodelovalo pet ekip.

Regijsko tekmovanje bo v Škofji Loki.

Rk

VESELE IGRE

Mladi se srečujemo ob najrazličnejših manifestacijah, na delovnih akcijah, na športnih tekmovanjih, na raznih kulturnih prireditvah in ne nazadnje tudi v disko klubih.

Vendar se premalo poznamo, saj je družabnih in športnih prireditev, ki bi nas še bolj povezovale, vse premalo. Ugotavljamo tudi, da se predvsem osnovnošolski mladinci skorajda ne poznamo.

V počastitev obletnice ustanovitve SKOJ smo se zato mladinci žirovniške osnovne šole odločili, da organiziramo družabno srečanje pod naslovom: Vesele igre 1981, ki ga je naša mladinska organizacija uvrstila v letni delovni program, ki smo ga sprejeli na občnem zboru v začetku septembra.

V veselih igrah so se pomerili mladinci iz vseh osnovnih šol od Kranjske gore do Žirovnice, v njih so sodelovali tudi mladinci OŠ Polde Stražišar, mladi naše krajevne skupnosti pa se tekmovanja žal niso udeležili. So se morda bali mlajših vrstnikov?

Pred začetkom so delegati vseh osnovnih organizacij ZSMS odnesli venec k spominskemu obeležju Dragoljuba Milovanovića – prvega sekretarja SKOJ.

Vsi gledalci smo se od srca nasmejali nerodnostim mladih pri premagovanju šaljivih ovir. Tekmovalci so tekali v vrečah, hodili po vrtečem se sodu, vodili slepca mimo ovir. Vozili so tudi »šajtrgo«, za kar je bilo potrebno dosti moči, tekmovalke pa so v športnem teku nosile v ustih žlico z jajcem. Pionirji so se hihitali, ko sta tekmovalec in tekmovalka, povezana z vrvjo, hitela čez igrišče. V igri s samokolnico smo preizkušali tudi delavnost: tekmovalec, katerega je eden izmed članov s samokolnico pripeljal na delovno mesto, je moral preložiti kup blazin in nato sta oba tekmovalca sestavila kratico mladinske organizacije. In tako so se mučili... napihovali, ko so vsak po svoje skušali uničiti čim več balonov, ki so viseli visoko na lestvi.

Da, to so bile res prave vesele igre. Dosežke tekmovalnih ekip pa smo kljub temu točkovali; ekipe so se takole uvrstile:

1. OŠ Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora, 2. OŠ Prežihov Voranc Jesenice, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice, 4. OŠ Gorenjskega odreda Žirovnica, 5. OŠ Polde Stražišar Jesenice, 6. OŠ Karavanških kutirjev NOB Koroška Bela in 7. OŠ 16. december Mojstrana.

Po razglasitvi rezultatov in podelitvi »diplom« – poslikanih kuhinjskih desk, smo odšli v jedilnico na čaj in malico, ob modernih zvokih pa smo se do osmih prijetno zabavali.

Tanja Rekar, 8. b,
OŠ Gorenjskega odreda Žirovnica

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

4

ZNANSTVENA REVOLUCIJA SE MORA OSVOBODITI JARMA SILE

OD MEGA-SMRTI DO ČISTE BOMBE

Totalna destruktivnost jedrskega orožja daje radikalno večje možnosti zastraševalnih akcij, ki naj bi bile bolj »razburljive«, »silovitejše« oziroma vsebujejo množico groženj človeku, civilizaciji in človeški vrsti nasploh.

Začetki tega zastraševanja segajo tja v leto 1945. V zvezi s tem bučno predstavljajo »najstrašnejše« vrste orožja: nominalno bombo, hidrogensko bombo, teledirigirane projektile, superbombe, malo jedrsko orožje, medcelinske rakete, jedrske podmornice, jedrske topove, laserje, žarke smrti, globalno raketo, vesoljske tankerje, antirakete, manevrirno križarko, nevtronsko bombo in še in še.

Nominalni bomi iz leta 1945 so pripisovali najhujše lastnosti. Pisali so, da je obramba pred tovrstno bombo nemogoča. Zadostovalo naj bi le nekaj »japonskih gob« in nasprotnik bi bil uničen. Ob rojstvu termonuklearne bombe so razglasili ono iz Hirošime za »dojenčka«. Ta »dojenček« naj bi odigral vlogo vžigalnika pri vodikovi (hidrogenski) bombi. Obenem je zahodni tisk poudarjal, da sta prvi atomski bombi imeli moč tisočinke poznejše hidrogenske bombe.

Ob tem pa so »pozabili« na dejstvo, da rušilni učinek atomskega in termonuklearnega orožja ni premosorazmeren z njegovo močjo. Radius rušilnega učinka je v sorazmerju s tretjim korenom celotne energije, ki se sprosti ob eksploziji. Superbomba, ki naj bi bila tisočkrat močnejša, je stvarno samo teoretično desetkrat bolj rušilna kot prva hirošimska bomba.

Metode zastraševanja z novim in neznanim so osnovane na izkoriščanju človekovih duševnih lastnosti: na čustvih, domišljiji in drugem.

GOVORICE O NEVTRONSKI SMRTI

Prve propagandne akcije o nevtronski bombi datirajo iz leta 1966. Širijo se govorice o »čisti bombi«. Leta in leta so pisali časniki na zahodu, da ni zaščite pred tem orožjem. V pričetku sedemdesetih let je poplava propagande utihnila. Pred dvema letoma je bil propagandni aparat zahoda ponovno aktiviran. Tako so dokazi o možnostih- »čiste bombe« prekosili vse »bisere« propagandnega zastraševanja prejšnjih let.

V letu 1978 se je za uporabo te bombe izjavila le ZR Nemčija. Prav nevtronsko orožje dokazuje, da se tekmovanje v ZDA samo povečuje. Uporaba nevtronskega orožja naj bi našla svoje mesto v omejenih in lokalnih vojnah. Obenem poudarjajo humanost tega orožja, ki je v naslednjem:

a) zanesljivejša zaščita lastnega prebivalstva
b) neznatna škoda v materialnih dobrinah in prebivalstvu
c) povzročitev maksimalnih izgub nasprotniku.

Torej je nevtronsko orožje še en proizvod agresivne, ne pa obrambne politike. To je igra na karto strahu. Nevarno pa bi bilo podcenjevati ubojno moč teh sredstev. Z dobro predpripravo in uspešno uporabo zaščitnih sredstev se je mogoče zaščititi tudi pred nevtronskim sevanjem.

Zastraševanje z vse novejšimi in bolj učinkovitimi sredstvi množičnega uničevanja si prizadeva, da bi že samo dejstvo njihovega obstoja paraliziralo nasprotnikovo voljo, da bi nudil odpor.

Ob tem spoznavamo, da ima vse to poudarjanje drugo plat:

– strah pred novim nevarnejšim orožjem. Toda svet je že zdavnaj doumel, da je v jedrski propagandi poudarjena »nadmoč« bodisi zahoda ali vzhoda.

Žal pa nas izkušnje mednarodnih odnosov po drugi svetovni vojni opozarjajo, da »dokazovanje moči« pogostoma preide v neposredno vmešavanje drugih držav, celo z močjo orožja.

Težnja po ustvarjanju »čistih« bomb ima še drug nevaren namen: zelena luč za morebitno uporabo teh sredstev v lokalnih spopadih. Zato tako gromovniško prepričujejo, da bi »čiste« bombe uporabljali le kot konvencionalno orožje in ne bi posegli po pravem jedrskem orožju. V okviru takšne propagande je priljubljena tudi teorija o kratkotrajni vojni. Intenzivno forsirajo mnenje, da bi odločitev o izidu vojne padla ob samem pričetku sovražnosti. Neutemeljeno dokazujejo, da bi bil nasprotnik poražen z ekonomskim rušenjem.

Ni dvoma, da je rušilna moč jedrskega orožja ogromna. Od tod izvira propaganda o »bliskoviti vojni«. Toda na čas trajanja vojne vpliva tudi ČLOVEK, kar dokazujejo dosedanje izkušnje.

Nadaljevanje

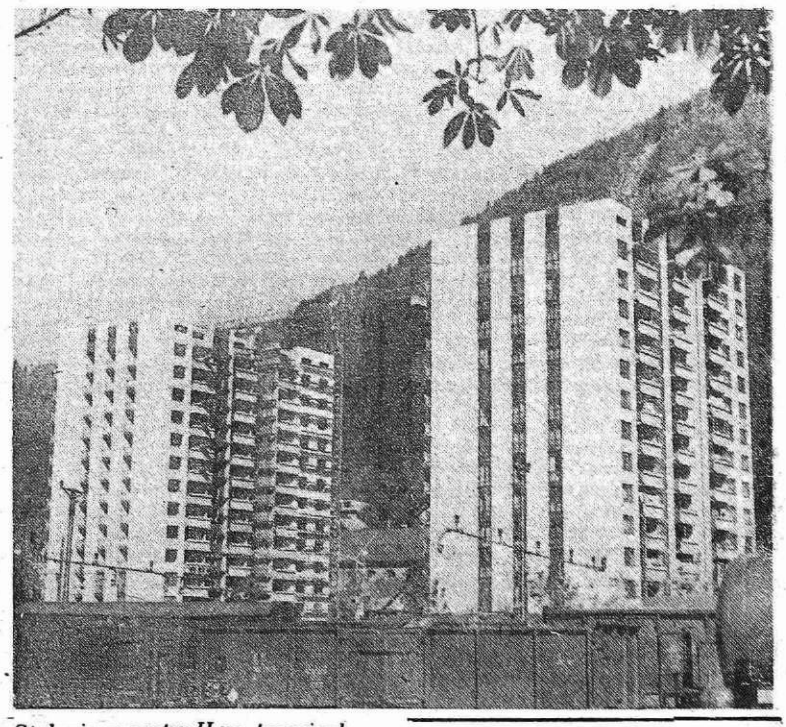

Stolpnice v centru II na Jesenicah (Foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz enajstih temeljnih organizacij prejeli zapisnike s 73 sestankov samoupravnih delovnih skupin, poleg njih pa nam je ostalo iz prejšnjega tedna za objavo še 19 zapisnikov iz vseh treh delovnih skupnosti. Teme, o katerih so razpravljale SDS so v glavnem iste kot v minulem tednu (razprava o predlogu sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo ŽJ in statuta ŽJ v zvezi z reorganizacijo nabavno-prodajne službe, evidentiranje možnih kandidatov za volitve v prihodnjem letu, ocenjevanje delovne uspešnosti, priprave na sprejemanje sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe na referendumu, disciplina, izvozno-uvozna problematika ipd.) — le s to razliko, da se pogosteje pojavljajo razprave o devetmesečnem poslovnem poročilu, pa tudi o načrtovanem poračunu ter o povišanju vrednosti delovnih nalog. Zaradi tako pestre samoupravne aktivnosti so nam posamezne SDS tokrat poslale tudi po dva zapisnika.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS **SM peči 2** in **4, livna jama 2, staro železo 1, 2, 3,** in **4, priprava Felegur, BBC 2, elektropeči 2.** Skupine so razpravljale predvsem o reorganizaciji prodajne in nabavne službe, posamezne pa tudi o poslovanju v minulih devetih mesecih, poračunu in disciplini. SDS staro železo 1 je v zvezi s poslovanjem sklenila, da zaradi priprave vložka ne sme prihajati do zastojev v proizvodnji jekla. Hkrati pa meni, da se morajo tudi drugi v proizvodni verigi potruditi, da bo proizvodnja jekla tekla tekoče, in da bi se proizvodni stroški čimbolj zmanjšali. Tudi SDS staro železo 2 se je seznanila z izgubo TOZD Jeklarna in sklenila odpraviti nekatere slabosti v svojem delu (boljše izkoriščanje delovnega časa, pravočasna priprava vložka, več pozornosti zbiranju barvnih kovin). Nabiralci barvnih kovin pa so pripomnili, da so te premalo plačane (zanje dobe le 20 % vrednosti). Tudi žerjavovodje so imeli več pripomb. Opozorili so, da so grabilci na žerjavih izrabljeni in da so magneti dotrajani, tako da večkrat slabo prijemljejo in slabo izpuščajo. Razen tega je en žerjav v popravilu, z ostalima dvema pa je težko sproti naložiti vse prazne vozove. Do zastojev in motenj v proizvodnji pa večkrat pride tudi zato, ker je tudi kateri od teh dveh žerjavov kdaj v okvari. SDS BBC peči pod razno omenja pritožbe ponvičarjev zaradi vrat v grapi, ki jih še vedno ni. Opozarja tudi, da centralna kurjava ne dela. SDS elektropeči 2 je v zvezi s poslovanjem ugotavljala, da v oddelku elektropeči v devetih mesecih beležijo za 7—8 % zaostanka, da pa z nekoliko manjšimi mehanskimi zastoji in z boljšo vzdržnostjo peči ta rezultat ne bi bil takšen. Hkrati ugotavljajo za proizvodnjo v oktobru, da je »kljub prizadevanjem še slabša kot prejšnje mesece.« Vzrok je v tem, »da ob ponovnem pogonu peči po priključitvi odpraševalne naprave obrat ni bil pripravljen na normalno obratovanje«. Pravijo, da so bile prebodne jame neočiščene in da jih pred obratovanjem ni bilo mogoče očistiti, ker prej niso imeli na razpolago žerjava (ni se smel premikati). »Na že tako polne jame se je svinjarija še naprej hitreje kopičila«, kar se med normalnim obratovanjem ni dalo preprečiti. Peči so tedaj, ne glede na ugovore neposrednih vodij dela, morali pognati po nalogu poslovodnega odbora. Tudi to je, po mnenju SDS, po dveh mesecih pripomoglo k manjši proizvodnji. Na sestanku je bilo med drugim — zaradi izgube TOZD Jeklarna — govora tudi o izdelavi sanacijskega načrta. Pripombe je bilo slišati tudi na račun nedograjenih vrat v grapi in neogrevanih prostorov. Pravijo, da je sedaj, ko je streha zaprta in se v obratu še bolj kadi, tudi delo precej bolj otežkočeno.

Iz TOZD BLUMING ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS **bluming 1 2** in **3** ter **adjustaža bluming 1, 2** in **4.** Skupine so razpravljale predvsem o reorganizaciji prodaje in nabave, posamezne pa tudi o poslovanju v minulih devetih mesecih in o ožji obratni problematiki. Na sestanku SDS bluming 1 je bilo pod razno govora o odstotkih, ki jih valjavci dobe za izplen. Bili so mnenja, »da so na blumingu in šteklu enaki« ter da naj jih dobe po dninah, »tako kot je pri odstotkih za zastoje«. Člani SDS so se pritoževali tudi zaradi neurejenih in neogrevanih garderob, polomljenih tušev, pip in lijakov ter hladne vode. Tudi z malico niso zadovoljni, ker popoldne ne dobe toplih obrokov. Tudi člani SDS bluming 2 so imeli pripombe na razliko glede odstotkov, ki jih prejemajo na blumingu in šteklu. SDS bluming 3 pa zahteva glede omenjene razlike v odstotkih in glede načina obračunavanja ustrezno pojasnilo. Zavzema se tudi za to, da bi imeli vsi iz ene SDS enake odstotke. Zanima jo tudi, če kdo sploh skrbi za garderobe, saj ugotavlja, da imajo (baje) samo še tri dobre pipe ter da včasih primanjkuje tople vode. Na popravilo pip in vprašanje tople vode opozarja tudi SDS adjustaža bluming 1. Postavila pa je tudi vprašanje glede ravnanja z odpadnim lesom. Po njenem mnenju naj bi se odpadni les v njihovi TOZD še vedno lahko izdajal, vendar ob večji kontroli (»da se ne bi dogajalo, kot do sedaj, da se je zraven odpadnega nakladal še uporaben les«). SDS adjustaža bluming 2 v zvezi s poslovnim poročilom pripominja, da bi za boljše delo in izpolnjevanje nalog rabili več polizdelkov za čiščenje ter da bi morali iz martinarne prejemati boljši material ipd. Isto velja za izplen. 50 % materiala morajo 100-odstotno čistiti (flemanje). Več pozornosti naj bi namenili vsaj izdelkom za izvoz. Tudi izbiri delavcev za delo v adjustaži bi kazalo nameniti več pozornosti, kajti »izgovor, da je za adjustažo vsak dober, ne drži«. Pogovarjali so se tudi o disciplini. Ugotavljajo, da se ne bi smelo dogajati, da morajo material zaradi malomarnosti po dvakrat pregledovati na linijah ali brusiti na strojih. Podobne pripombe k poslovnemu poročilu in glede discipline je imela tudi SDS adjustaža bluming 4.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS **vodstvo TOZD, priprava dela — odprema, lužilnica 1** in **2, priprava vložka 2, žarilnica 1, 2, 3** in **4, adjustaža 1, 2** in **3, strojna adjustaža 2** in **3** ter **valjarna 1, 2** in **3.** Razpravljale so predvsem o reorganizaciji prodajne in nabavne službe, o devetmesečnem poslovanju ter o bližnjem referendumu. Iz poročila, ki ga je na sestanku SDS vodstvo TOZD podal vodja TOZD, je bilo razvidno, da je TOZD v minulih devetih mesecih poslovala uspešno in izpolnjevala planske obveznosti, da pa se to ne odraža tudi pri osebnih dohodkih. »Zato SDS apelira na člana odbora za gospodarstvo pri DS ŽJ, da zahteva od odgovornih, naj se spremeni način izračunavanja stimulacije na plan«. SDS priprava dela — odprema je v zvezi z reorganizacijo prodaje in nabave predlagala oddelku za organizacijo dela, da naj zaradi boljšega pregleda izdela »shemo reorganizacije komercialnega sektorja in oddelka zunanje trgovine«. SDS lužilnica 1 je pod razno postavila vrsto vprašanj. Zanima jo, kdaj bo gotov popis nalog in del, kdaj bo postavljena kabina pri peskarju, zakaj je umivalnica pred kantino zaklenjena, poleg tega pa tudi skorajda tretjina kopalnic v garderobi, kdaj in kdo bo popravil WC pod pisarno lužilnice ter zakaj tudi delavci, ki se vozijo z Jesenic, ne bi dobili povrnjene stroške oziroma mesečne vozovnice. Predlagali so tudi, da naj bi na varilniku SCAP-linije poskrbeli za boljšo zaščito varilca pred žarečimi delci. Tudi SDS lužilnica 2 in priprava vložka 2 sta v zvezi s poslovnim poročilom predlagali, da naj bi spremenili pravilnik o stimulacijah na plan, ki jih dosegajo posamezne temeljne organizacije. Menijo namreč, »da tromesečno poprečje za doseženi plan prizadete TOZD ne stimulira realno«, kajti »če neka TOZD n. pr. več tromesečij dosega dobre planske rezultate, se ji po sedanjem ključu računanja stimulacije na plan iz tromesečja v tromesečje, ta stimulacija zmanjšuje«. SDS tudi pričakuje — ker so največji izvoznik Železarne — da bodo imeli tudi nekoliko več pravic do uvoženega materiala, če ga iz domačih virov ne bi bilo moč dobiti v zadostni količini. Na sestanku je bilo pod razno postavljeno tudi vprašanje, zakaj niso bila obvestila za cepljenje proti gripi razobešena pravočasno in na vseh oglasnih deskah. Delavci SCAP linije pa so izrazili željo, da bi dobili brezrokavne bunde in da bi jim pred pultom izdelali primerno pregrado, ki bi preprečevala prepih. Rečeno je bilo tudi, da bi v skladišču čimprej potrebovali obračalne klešče za čimhitrejše razkladanje kolobarjev z vagonov (te so sicer že v delu, prav tako kot tudi prevračalnik za kolobarje). SDS žarilnica 1 se pritožuje, da na nobeno vprašanje ne dobi odgovora, glede poslovanja, pa tudi nad slabo organizacijo dela in disciplino. Delavci zvonastih peči so pod razno postavili vprašanje, zakaj se ne naredi zasilnega izhoda v tistem delu, kjer so napravili skladišče ter zakaj je to skladišče že toliko časa nerabljeno. Delavce linije CRNO pa zanima, zakaj se na vstopu in na izstopu linije ne postavijo vsaj vetrobrani. Prepih in mraz je zlasti tedaj, kadar druge naprave v hali mirujejo (4+1 delajo samo v žarilnici). Opozarjajo tudi, da je treba cev zaščititi pred kislino, ker je sedanja zaščita že dotrajana, tako da na nekaterih mestih pušča kislino. Na sestanku SDS žarilnica 3 je bil pod razno dan predlog za povišanje grupe previjalcu na RWL iz sedanje 7. na 8. Govora pa je bilo tudi o nekaterih kadrovskih premestitvah. Tudi SDS žarilnica 4 meni, podobno kot nekatere druge SDS, da so v zaostrenih pogojih gospodarjenja v HVB delali pravzaprav zelo dobro, da pa se to ne odraža tam, kjer bi se moralo, ker močno zaostajajo za rastjo realnega osebnega dohodka. Pripombe ima tudi glede sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke, ki ga bomo sprejemali na referendumu (dodatki za posebne pogoje dela). Takole pravijo: »Že dalj časa je težnja, da bi se polagoma dela v proizvodnji bolje plačala kot dela v administraciji, izgleda pa, da so to le lepe besede. Bile so razne razlage, vendar ostane dejstvo, da se dodatki znižajo«. SDS adjustaža 1 je v zvezi s poslovanjem predlagala, da naj bi nabavna služba že sedaj poskušala zagotoviti vložek za prihodnje leto, »da ne bi bilo polletno poslovno poročilo leta 1982 podobno letošnjemu«. Od vodstva TOZD pa SDS zahteva, da »preko poslovodnega odbora prekliče sklep CDS, da se zaradi novega pravilnika o nagrajevanju ne morejo zvišati grupe« ter da naj »za dokazilo vzamejo, koliko grup se je zvišalo v neproizvodnji, od OTK—RO do vzdrževanja.« Po mnenju SDS adjustaža 2 in strojna adjustaža 2 prav proizvodnja v III. kvartalu dokazuje, da so delavci pripravljeni delati. Odgovorne službe bi morale zagotoviti dovolj primernega vložka, tako po količini kot po asortimanu, da bi lahko dosegali planske obveznosti in s tem tudi večji osebni dohodek. Zahtevali so tudi sestanek z vodjem adjustaže, vodjem proizvodnje adjustaže ter z gospodarjem, ker želijo dobiti pojasnilo, »zakaj vzdrževanje strojev in naprav ni takšno, kot bi moralo biti«. SDS valjarna 1 meni, v zvezi s poslovnim poročilom, da bo treba povečati proizvodnjo kvalitetnih jekel. Valjavci pod razno opozarjajo, da so delovni valji na ZRM pretežki. Opozarjajo tudi na bližajočo se zimo ter vprašujejo, kdaj bodo očiščeni kaloriferji. SDS valjarna 2 se pritožuje, da na postavljena vprašanja še ni prejela odgovorov. Brusilci valjev za ZRM pa so se spraševali, kdaj se bo uredilo stanje v brusilnici (nimajo ustreznih brusilnih koluti; delovnih valjev za Sendzimir je samo nekaj desetin komadov, rezervnih delov za brusilna stroja pa sploh ni). Pravijo tudi da je treba v hali urediti razsvetljavo (očistiti stekla na lučeh, pokvarjene luči pa zamenjati) in očistiti kaloriferje za ogrevanje. Tudi SDS valjarna 3 ugotavlja, da se je stanje glede izpolnjevanja plana v tretjem kvartalu izboljšalo predvsem zaradi boljše oskrbe z vložkom, »vendar pa je padla kvaliteta, predvsem pri dinamo jeklih«. Tudi tu so se valjavci na ZRM pritoževali zaradi večje teže delovnih valjev, opozarjajo pa tudi, da so valji mastni, kar lahko privede do poškodbe, če bi komu valj zdrsnil iz rok. Brusilci na Landisu se soočajo s problemi pri brušenju trdih delovnih valjev, ker je zmanjkalo ustreznih brusnih koluti.

V TOZD PROFILARNA so SDS **vodstvo TOZD, profilarna 1** in **predelava profilarne** dne 22. oktobra razpravljale o problematiki osebnih dohodkov v njihovi temeljni organizaciji ter o nujnosti dela na prosto soboto zaradi visokih izvoznih obveznosti. Delavci menijo, »da kljub izpolnjevanju plana, kljub visoki storilnosti, kljub zmanjšanemu staležu zaposlenih in velikemu dodatnemu delu za izvoz« za konvertibilno področje, »ostajajo z osebnimi dohodki na repu plačilne lestvice TOZD v Železarni«. Zato omenjene delovne skupine zahtevajo, da delegati v delavskem svetu TOZD razpravljajo o tej problematiki in zahtevajo, da se to vprašanje v najkrajšem času reši.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS **hladna predelava 3, adjustaža 2** ter **brusilnica 1** in **2.** SDS ugotavljajo, da jim je kljub pomanjkanju ljudi in težavam z vložkom uspelo dosegata zadane naloge. SDS brusilnica 2 ugotavlja, da so imeli v brusilnici težave predvsem sredi devetmesečnega obdobja — in sicer z neustreznimi brusilnimi koluti, da pa se je z novimi koluti, ki jih dobivajo iz izvoza, sedaj občutno zmanjšal izmeček. SDS adjustaža 2 je v zvezi s poravnavo predlagala, da bi bile TOZD, ki z dobrim delom že celo leto veliko prispevajo za celotno delovno organizacijo, zato tudi primerno nagrajene. Pod razno se pritožuje nad ogrevanjem (niso opravljena ustrezna začetna dela in popravila, kaloriferji pihajo mrzlo), saj se jim tudi zaradi tega stalež bolniške lahko poveča. Opozarjajo, da je treba popraviti ravnalni stroj Medart 1.

Povzetke zapisnikov iz ostalih TOZD in delovnih skupnosti bomo objavili v naslednjih številkah Železarja.

Center za proučevanje samoupravljanja
in informiranje — Božidar Lakota

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ENERGETIKA

Na šestnajsti redni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Energetika, ki je bila 19. oktobra, so najprej pregledali sklepe prejšnje seje in ugotovili, da so jih izvršili. Nato je poročal referent za oddih in izlete. Ker za nobeno od predlaganih varinat za izlet ni bilo dovolj prijavljenih, so sklenili, da denar porabijo v naslednjem letu in že spomladi organizirajo izlet — smer izleta naj člani predlagajo sami preko SDS.

Pregledali so sklepe disciplinske komisije, plačali referentu za šport stroške prevoza na seminar v Poreč in strokovne knjige, ki jih je dobil na tem seminarju ter dvema sodelavcema odobrili denarno pomoč.

TOZD JEKLARNA

Desete redne seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Jeklarna, ki je bila v četrtek, 22. oktobra, se je poleg trinajstih članov udeležil tudi predsednik osnovne organizacije ZSMS.

Ker je sedanjim članom izvršnega odbora OOS potekel mandat, morajo iz vsake delovne skupine predlagati novega člana. Pri izbiri kandidatov morajo upoštevati njihove moralno-politične in osebne kvalitete, da bodo lahko odgovorno izvrševali zadane naloge. Za novega predsednika izvršnega odbora so predlagali Janeza Rozmana. SDS morajo nove člane izbrati do 15. decembra.

Strinjali so se s sklepom, da zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja poslovodni odbor Železarne tedensko informira izvršni odbor sindikata Železarne o izpolnjevanju planskih obvez, predvsem glede izvoza in združevanja deviz s predelovalci. Tako bi lahko sproti ukrepali v tistih temeljnih organizacijah, kjer bi bilo potrebno.

Razpravljali so o devetmesečnem poročilu o poškodbah pri delu v temeljni organizaciji. Največ poškodb imajo v oddelkih SM peči in SM livna jama. Največkrat si delavci poškodujejo prste rok, noge in oči. Vzroki so: utesnjenost, prekratka priučitvena doba zaradi pomanjkanja delavcev in hkrati večje zahteve, kar povzroča določen pritisk. Slaba je tudi razsvetljava.

Delavci so še vedno nezadovoljni z malicami. Predlagajo, naj bi se malica spet delila na stari način, hkrati pa naj bi vsak delavec vzel kruh po svoji želji.

Zelo slabo imajo urejene tudi garderobe, zato apelirajo na sindikat, da nujno nekaj ukrene.

Pevskemu zboru Društva upokojencev Jesenice so poklonili 2.000 din. Dvema sodelavcema so odobrili denarno pomoč.

Ustanovili so posebno komisijo (sestavljajo jo predsednik izvršnega odbora OOS in vsi vodje), ki bo sestavila prioritetno listo prosilcev stanovanj. Upoštevali bodo naslednje kriterije: koliko let delavec že dela v Železarni, kako pomembna dela in opravila opravlja, oceno uspešnosti delavca, stanovanjski problem in če je bil nasilno vseljen. Glede na to prioritetno listo so enemu sodelavcu že dodelili stanovanje.

TOZD VRATNI PODBOJI

Peta redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji je bila v sredo, 28. oktobra.

Evidentirali so možne kandidate za delegate SIS in zbor združenega dela za mandatno dobo 1982—1986.

Sodelavki so zaradi daljše bolezenske odsotnosti dodelili denarno pomoč in hkrati zaprosili za pomoč tudi izvršni odbor sindikata Železarne.

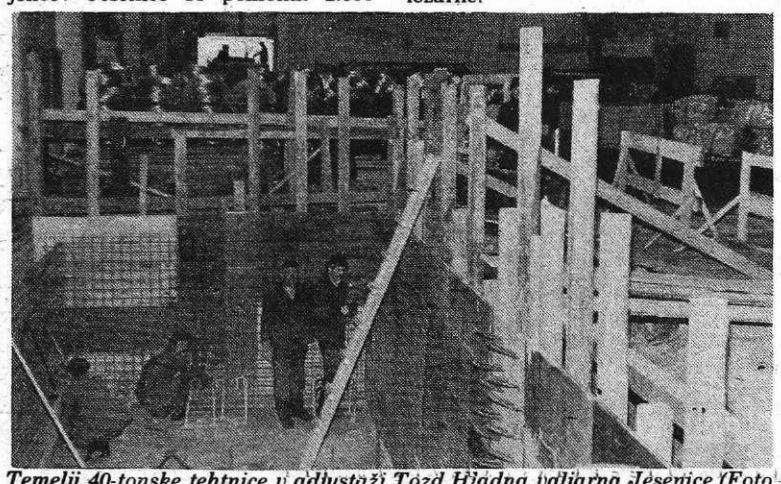

Temelji 40-tonske tehtnice v adjustaži Tozd Hladna valjarna Jesenice (Foto I. Kučina)

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Žičarna

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 23. oktobra, je imel delavski svet TOZD Žičarna svojo četrto redno sejo. Delegati so bili najprej seznanjeni z izvajanjem sklepov zadnje seje, pri čemer so ugotovili, da so bili sklepi realizirani.

V nadaljevanju so delegati razpravljali o predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih občine Jesenice v obdobju 1981—85 in ugotovili, da so delavci v javni razpravi, ki je potekala v aprilu 1981, potrdili koriščenje sklada skupne porabe za leto 1981 in v okviru tega tudi združevanje po 400 dinarjev na zaposlenega za potrebe krajevnih skupnosti. Na osnovi tega je delavski svet sprejel samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v KS v občini Jesenice v obdobju 1981—85 s pripombo, da bodo delavci vsako leto k temu sporazumu sprejemali ustrezen aneks, ki bo opredeljeval višino združevanja sredstev za tekoče leto.

Člani so soglašali z združitvijo doslej ločenih izobraževalnih skupnosti za metalurgijo in kovinarstvo, in sicer v enotno skupnost za metalurgijo in kovinarstvo. V zvezi s tem so sprejeli samoupravni sporazum o ustanovitvi in statut izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinarsko usmeritev v SR Sloveniji.

Delegati so soglašali s spremembo samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice in s spremembo statuta Železarne Jesenice v zvezi z reorganizacijo prodajno nabavne službe Železarne.

Sprejeli so sklep, da se republiškemu sekretariatu za delo pošlje vlogo za odobritev nočnega dela za devet žensk, ki bodo v letu 1982 opravljale dela »adjuster VAC žice«.

Soglašali so tudi s pogodbenim delom pri pripravi vlečnega maziva za Herborn stroja, ki je bilo sklenjeno z Janezom Kozamernikom za dobo šestih mesecev. Za opravljeno delo se mu odobri OD v neto znesku 281,00 din na dan. Na koncu seje so delegati potrdili še oceno delovne uspešnosti za vodjo TOZD za naslednje tromesečje, in sicer v višini 20 %.

AS

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. in zahodnonemško podjetje GMM — Sterkrade sta pred kratkim sklenila pogodbo, na osnovi katere je GMM dobilo licenco za izdelavo in prodajo naprav OG postopka za čiščenje dimnih plinov, ki nastanejo pri proizvodnem postopku v kisikovih konvertorjih. S tem postopkom, ki je bil razvit in najprej uporabljen na Japonskem, je mogoče očistiti dimne pline in jih pripraviti za nadaljnjo uporabo kot gorivo, saj vsebujejo okoli 75 % ogljikovega oksida. Na tono v konvertorju uporabljenega grodlja nastane 100—120 kub. m plina. Danes obratuje v železarnah na svetu 1130 naprav, medtem ko jih je 24 v gradnji.

PROGRAM UKREPOV, NALOG IN AKTIVNOSTI NA PODROČJU EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO ZA LETO 1982 V SRS

Tokrat objavljamo program ukrepov, nalog in aktivnosti na področju ekonomskih odnosov s tujino za leto 1982, ki so spremljajoči dokument k osnutku resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982, ki je objavljen v delegatskem Poročevalcu 27. oktobra. Povzetke osnutka resolucije pa smo objavili v 42. štev. Železarja, 29. oktobra.

Program je pripravljen z namenom, da se zagotovi medsebojno usklajen in celovit pregled ukrepov, nalog in aktivnosti, s katerimi bomo v SR Sloveniji v letu 1982 podprli uresničitev resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982 ter projekcije plačilno-bilančnega in devizno-bilančnega položaja republike. Program je sestavljen še posebej zato, da prispeva k čimbolj stabilnim pogojem gospodarjenja za izvozno gospodarstvo.

Poleg aktivnosti in ukrepov, predvidenih v resoluciji, bo večja usmerjenost organizacij združenega dela v izvoz blaga in storitev v letu 1982 podprta z naslednjimi aktivnostmi in ukrepi tekoče ekonomske politike:

1. Za pospeševanje izvoza in deviznega priliva iz konvertibilnega področja bodo temeljne banke zagotovile v januarju 1982 sprejetje plana bank za 1982. leto, v katerem bodo upoštevane in konkretizirane usmeritve in naloge iz resolucije 1982.

2. Sprejeti bodo posebni zakoni, s katerimi bo zagotovljeno, da bodo izvozniki na konvertibilno področje s 1. januarjem 1982 združevali relativno manjša sredstva v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje v republiki.

Varianta:
Samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje bodo po obravnavi v organizacijah združenega dela s sklepi skupščin znižale obveznosti združevanja sredstev za organizacije, ki izvažajo na konvertibilno področje.

3. Samoupravna interesna skupnost SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino si bo prizadevala, da bo ob dograjevanju sistema pospeševanja izvoza v okviru interesne skupnosti Jugoslavije za ekonomske odnose s tujino zagotovljeno relativno večje pospeševanje izvoza blaga višje stopnje predelave, izvoza v zahodne razvite države in države v razvoju ter relativno manjše pospeševanje izvoza surovin in reprodukcijskih materialov.

Hkrati je treba sprejeti ustrezne ukrepe za večjo izrabo domačih prometnih zmogljivosti pri izvozu in uvozu. V tem okviru je treba pospešiti samoupravno sporazumevanje med proizvajalci — izvozniki in prevozniki.

4. Organizacije združenega dela bodo v kviru Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino v januarju 1982 uskladile plane izvoza in uvoza, plane priliva in odliva ter plane kreditnih odnosov s tujino, posebej za konvertibilno in klirinško področje ter posebej za blagovno in neblagovno menjavo.

V postopku usklajevanja planov ekonomskih odnosov s tujino v okviru Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino je nujno zagotoviti, da se tudi od izvoza po poslih dolgoročne proizvodne kooperacije ter poslih oplemenitenja, dodelave in predelave združujejo devizna sredstva za potrebe dejavnosti splošnega družbenega pomena.

Potrebno je zagotoviti krepitev obmejnega gospodarskega sodelovanja na višjem nivoju s tem, da se pretežno uvaža reprodukcijski material ob izravnavi menjave in uporabi deviz v razmerju 1:1.

V letu 1982 bodo v okviru Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino izvedene priprave za preoblikovanje enot tako, da bodo enote predstavljale dejansko reprodukcijske komplekse in da bodo v posamezni enoti organizirani in povezani tisti člani, ki v medsebojni proizvodni, prometni in storitveni soodvisnosti ustvarjajo in uporabljajo skupni devizni priliv.

Organizacije združenega dela bodo z ustvarjenimi devizami razpolagale na podlagi realizacije samoupravno usklajenih planov ekonomskih odnosov s tujino za konvertibilno in klirinško področje. V planih bodo organizacije združenega dela sporazumno določile delež deviz, s katerimi bodo razpolagale za lastne potrebe.

5. Organizacije združenega dela bodo z ustvarjenimi devizami razpolagale na podlagi samoupravno usklajenih planov ekonomskih odnosov s tujino za konvertibilno in klirinško področje. V planih bodo organizacije združenega dela sporazumno določile delež deviz, s katerimi bodo razpolagale za lastne potrebe.

Samoupravna interesna skupnost SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino bo do 1. januarja 1982 sprejela metodologijo za mesečno spremljanje in izvrševanje usklajenih planov ekonomskih odnosov s tujino za konvertibilno in klirinško področje ter v dopolnilu samoupravnega sporazuma opredelila:

— možnost prijavljanja poslov uvoza odvisno od realizacije planiranja izvoza in uvoza v posameznem mesecu, možnost plačila v tujino odvisno od realizacije plana priliva in odliva;

— možnosti in pogoje za črpanje deviznih sredstev tistih članov Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino, za katere se sredstva združujejo po samoupravnem sporazumu po 69. členu zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino, odvisno od dejansko združenih deviz.

Samoupravna interesna skupnost SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino si bo prizadevala, da bodo v okviru Interesne skupnosti Jugoslavije za ekonomske odnose s tujino dopolnjena enotna merila za sklepanje samoupravnih sporazumov po 69. členu zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino, tako da bo v vseh republikah in avtonomnih pokrajinah uveljavljen devizni režim na enotnih osnovah.

6. Uvoz opreme bo v letu 1982 izvršen pretežno na podlagi že izdelanih soglasij Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino in namenjen v glavnem proizvodnji za izvoz. Nove prijave za uvoz opreme v letu 1982 bodo možne le za rezervne dele za potrebe investicijskega vzdrževanja.

7. Gospodarska zbornica Slovenije in poslovna združenja bodo do 1. januarja 1982 pripravila seznam proizvodov, za katere ne bo možno vlagati novih in reklamirati starih prijav za uvoz blaga. Pri tem bodo upoštevali nujnost uvoza surovin in reprodukcijskega materiala za proizvodnjo za izvoz, za ključne bazične dejavnosti, ki so v višji fazi obdelave vključene v izvoz, za primarno kmetijstvo, za uvoz proizvodnje blaga za osnovno oskrbo občanov in za zdravstveno varstvo.

8. Gospodarska zbornica Slovenije bo skupaj s Samoupravno interesno skupnostjo SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino, poslovnimi združenji in ustreznimi organizacijami združenega dela pripravila konkretne predloge za združevanje sredstev za nove programe, usmerjene pretežno v izvoz.

Temeljne banke bodo spremljale dosežene izvozne in druge učinke novogradenj in modernizacij v primerjavi s programi, ki so bili podlaga za odobravanje kreditov. V primerih, ko predvideni učinki investicij ne bodo doseženi, bodo namesto ugodnosti za odobrene kredite uveljavljeni splošni kreditni pogoji.

9. Gospodarska zbornica Slovenije bo pospešila delovanje sekcij, v okviru katerih bodo organizacije združenega dela:

— najpozneje do konca prvega trimesečja 1982 oblikovale skupne programe izvoza in uvoza za posamezne države s posebnim ozirom na povečanje izvoza;

— sporazumele se bodo v primerih, ko bi prihajalo do prekrivanja njihovih programov;

— dogovorile se bodo za skladno delovanje zunanjetrgovinske mreže in o drugih vprašanjih usklajenega nastopa v določeni državi ali skupini držav;

— skupno opredelile prioritetno razporeditev posameznih tržišč zasnovanih na njihovi pomembnosti in ustreznosti našemu gospodarskemu potencialu in usmerjale gospodarsko poslovanje na teh tržiščih;

— oblikovale stališča o vprašanjih, ki bodo predmet dogovarjanja v sekcijah Gospodarske zbornice Jugoslavije;

— usmerjale strokovno izpopolnjevanje zunanjetrgovinskih kadrov, ki delajo doma ali v tujini.

Organizacije združenega dela bodo analizirale stanje v podjetjih v tujini in v primerih večletnih izgub pripravile programe za sanacijo oz. likvidacijo podjetja v tujini.

10. V okviru samoupravnega sporazuma o načinu in pogojih usklajenega nastopanja pri izvajanju investicijskih del v tujini bodo organizacije združenega dela krepile medsebojno sodelovanje in uveljavljale dohodkovne odnose med gradbenimi, projektantskimi, inženiring organizacijami in ostalimi izvajalci investicijskih del ter proizvajalci domače opreme in reprodukcijskih materialov pri nudenju kompleksnih objektov. V ta namen bodo organizacije združenega dela iz teh dejavnosti do konca 1. trimesečja 1982 predložile konkretne programe svojih povezav, organizacije združenega dela, ki izvajajo investicijska dela v tujini, pa bodo pri izvajanju teh del v tujino zagotovile najmanj 20 % vgraditev opreme in repromateriala iz SFRJ.

V novoustanovljenem splošnem združenju za inženiring bodo organizacije združenega dela s področja svetovalnih, razvojnih in inženiring dejavnosti do 31. marca 1982 izdelale skupen program svojih aktivnosti v letu 1982 ter predlog za medsebojno delitev dela in specializacijo.

11. Večje sodelovanje organizacij združenega dela z državami v razvoju bo podprto z naslednjimi ukrepi:

— v okviru samoupravnega sporazuma, sklenjenega v Samoupravni interesni skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino, bo zagotovljeno združevanje deviznih sredstev za pospeševanje sodelovanja z državami v razvoju (plačevanje uvoza blaga in storitev, proizvedenih v lastnih in mešanih podjetjih, naložbe v lastna in mešana podjetja in dajanje kreditov),

— temeljne banke bodo še nadalje usmerjale sredstva v kreditiranje izvoza blaga in storitev v države v razvoju ter za opravljanje investicijskih del v tujini,

— banke in zavarovalnice bodo zagotavljale zavarovanje plačil iz držav v razvoju ter se povezovale in krepile odnose s finančnimi institucijami v državah v razvoju,

— temeljne banke bodo sredstva za naložbe usmerjale v naložbe v državah v razvoju, ki dolgoročno krepijo izvozno sposobnost organizacije združenega dela in povezovanje z državami v razvoju.

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Vedno sotrejše varnostne zahteve in zmanjšanje prometa z največjimi tankerji so imele letos po britanskih podatkih za posledico pospešeno prodajo teh ladij za jekleni odpadek. Tako so v letošnjem obdobju januar—avgust 87 teh tankerjev s skupno nosilnostjo 8,46 milij. dwt prodali za jekleni odpadek. Do konca leta se bo ta številka verjetno povečala še za nadaljnjih 32 ladij z nosilnostjo 3,28 milij. dwt. Del teh ladij bo razrezanih že letos, ostanek pa v pričetku leta 1982.

FRANCIJA

V neki francoski železarni, ki ima hidravlično kovaško stiskalnico z največjim pritiskom 12.000 ton, so pred kratkim skovali iz titanove pločevine podmorniški objekt s premerom 2,1 m in težo 4,5 ton, ki se bo lahko s tremi možmi posadke potopil v morje do globine 6.000 m. Imenuje se SM 97. Z njim bodo lahko raziskali 97 % dna oceanov. Iz titanove pločevine je zgrajen zaradi njene velike trdnosti in majhne teže. Zato skupna teža celotnega objekta z opremo vred ne bo presegla 5,5 ton.

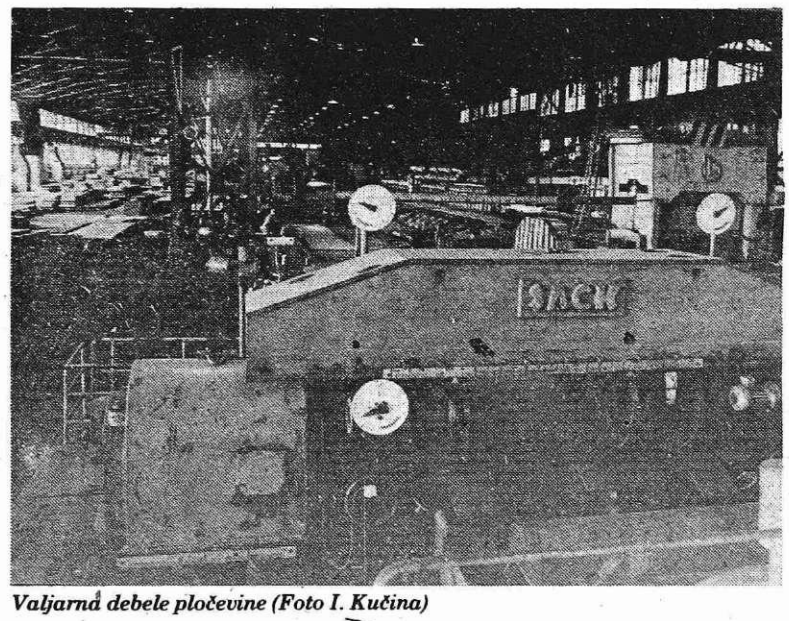

Valjarna debele pločevine (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

ŠVEDSKA ŽELEZARSKA INDUSTRIJA

Nadaljevanje

PRESTRUKTURIRANJE DRUŽBE SSAB

Leta 1978, kmalu po ustanovitvi družbe SSAB, je bil izveden prvi načrt za prestrukturiranje. To je bil dejansko kompromis med socialnimi, tehničnimi, finančnimi in tržnimi osnovami in je izgledal takole:

— Železarna Domnarvet naj bi postala središče izdelave trakov in pločevine in njihove predelave. Za izgradnjo nove valjarne trakov in pločevine naj bi vložili 1,6 milijarde švedskih kron.

— Železarna Oxelösund naj bi postala središče za izdelavo trgovske pločevine, vendar naj bi bodoči razvoj potekal v smeri povečane proizvodnje kvalitetnejših jekel.

— Železarna Luleå naj bi prevzela izdelavo velikih in srednjih profilov.

— Tudi metalurški sektor naj bi bil reorganiziran. Izdelava jekla, ki ima za osnovo predelavo železove rude, naj bi ostala samo še v Luleå in Oxelösund, medtem ko naj bi izdelava jekla na osnovi jeklenega odpadka ostala osredotočena v Domnarvetu. Količina izdelanega grodlja naj bi bila znižana za milijon ton, to je na 3 milij. ton, vendar so letos to količino še znižali na 2,3 milij. ton.

— Letos so se tudi odločili, da bodo, če do leta 1983 ne bo izkazal dobička, ustavili rudnik železove rude, ki ga ima SSAB v srednji Švedski.

— V vseh treh železarnah so, oziroma bodo investirali za obnovo in novogradnjo skoraj 3 milijarde švedskih kron.

— V železarni Domnarvet bosta pričeli obratovati vroča valjarna trakov z zmogljivostjo 450.000 ton in hladna valjarna s 650.000 ton.

STRATEGIJA TRŽIŠČA SSAB

Ko je bila SSAB ustanovljena, je bila osnovna ideja, da naj bi to podjetje postalo dober in zanesljiv dobavitelj železarskih izdelkov švedski industriji in tudi ostalim nordijskim deželam. Povečalo naj bi tudi svoj delež na domačem tržišču in s tem tudi zmanjšalo švedski uvoz železarskih izdelkov.

Doslej so se stvari sukale obratno. Delež SSAB na domačem tržišču je padal. V letu 1980 je bil tudi delež prodaje železarn in dežel evropske gospodarske skupnosti na švedskem tržišču večji kot SSAB, saj se je njen delež na švedskem tržišču zmanjševal. To je bila predvsem posledica tega, da bodo znatne naložbe, ki so bile v teku — na primer, vroča in hladna valjarna v železarni Domnarvet — sposobne izvoza na tržišču šele leta 1982. Po letu 1983 naj bi postala družba SSAB podjetje, ki bo poslovalo z dobičkom.

Čeprav je bil delež SSAB na domačem tržišču doslej vedno manjši, vendar izgleda, da bodo pričakovanja o njegovem naraščanju izpolnjena. Doslej ji je uspelo zagotoviti znatno količino dobav pri dveh največjih švedskih grosistih z železarskimi izdelki.

Za prihodnja leta je postavljen cilj, pripraviti po zgledu ZDA centre za dobavo železarskih izdelkov, ki so v 24 urah sposobni dobaviti vsako vrsto jekel. Izvoz bo omejen največ na 20 do 25 % celotne proizvodnje v višini 2,5 milij. ton. To pomeni dejansko znižanje izvoza na polovico.

BODOČI PROBLEMI

Prestrukturiranje švedske železarske industrije še zdaleč ni zaključeno. Močno zmanjšanje prodaje v drugi polovici leta 1980 je povzročilo v železarnah gospodarske težave. Izgube v letu 1980 so presegle 600 milij. švedskih kron. Od pričetka prestrukturiranja do danes je imela železarska industrija 1,6 milijarde švedskih kron izgub, kar je za 400 milij. več, kot je bilo predvideno. Tudi za letošnje leto izgledi niso najboljši in računajo, da bodo izgube dosegle okoli 600 milij. švedskih kron.

SSAB ima danes opraviti z dvema problemoma, in sicer:

— v metalurškem sektorju ima za milijon ton letno preveč proizvodnih zmogljivosti,

— število zaposlenih delavcev je vsaj za 2500 previsoko. Njihovo skupno število presega danes 16.000, vendar bi moralo biti zmanjšano na 13.500. Za leto 1987 je predvideno povečanje na 14.650.

Doslej je SSAB zmanjševala število zaposlenih delavcev bolj počasi, kot je bilo načrtovano. To je delno tudi posledica priporočila parlamenta, da je treba izvesti prestrukturiranje na socialno sprejemljiv način. Zaposlenim je bila zagotovljena zaposlitev, kar je pomenilo v praksi dveletni odpovedni rok.

SSAB je tudi zelo aktivna pri različnih oblikah sodelovanja s finskimi železarnami in z edino železarno na Norveškem. Pri tem so dobri izgledi, da bodo nordijske železarne našle v osemdesetih letih sredstva in poti za dobro sodelovanje na področju proizvodnje in tržišča. To je brez dvoma v celoti utrdilo njihov položaj.

PROBLEMI ŽELEZARN PLEMENITIH JEKEL

Švedska železarska industrija plemenitih jekel ima na mednarodnem področju močan položaj. V letu 1980 je izvozila skoraj 80 % od 1,5 milij. ton izdelanega jekla. V času, ko skušajo dejansko vse dežele na različne načine zaščititi svoje železarske industrije, pomeni močna izvozna dejavnost za švedske proizvajalce plemenitih jekel določen problem. Lahko se zgodi, da bo letošnje leto zelo težko za te železarne, saj so v veliki meri navezane na avtomobilsko industrijo zahodne Evrope in ZDA. Če bo recesija trajala dalj časa, bo potrebna še nadaljnja reorganizacija. Pri tem gre predvsem za področje nerjavnega jekla in izdelavo cevi.

ZAKLJUČEK

Kakorkoli se bo razvijala situacija na področju železarstva v enem do dveh prihodnjih letih, je vendar nekaj v vsakem primeru jasno: švedske železarne izvajajo obsežno in pogumno prestrukturiranje. To zahteva močno finančno podporo vlade, da bi dobila ta industrijska veja možnost uskladiti svoje možnosti s spreminjajočimi se pogoji ponudbe in povpraševanja na mednarodnem tržišču. SSAB upa, da bo na osnovi izvedenih strukturnih sprememb lahko ponovno osvojila del domačega tržišča, ki je bil s povečanim uvozom v zadnjih letih izgubljen, ker s prestrukturiranjem niso omejevali uvoza.

ZA UČINKOVITO SAMOUPRAVLJANJE

Tezo: »Ali hočemo samoupravno socialistično demokracijo ali učinkovito samoupravljanje«, ki nas po besedah dr. Aleksandra Fira na skupnem sestanku zvezne konference za družbenopolitične odnose in sekcije za razvoj SZDL 19. oktobra v Beogradu »ne bi smela iznenaditi«, je moč prepoznati – v različnih preoblekah sicer – tudi v vsakodnevnih izjavah ne tako majhnega števila delavcev. Na njeno prisotnost v vsakdanjem življenju pa kažejo tudi številne kršitve določb zakona o združenem delu, sporazumov in samoupravnih aktov. Ob njej kaže s posebno pozornostjo osvetliti razredno vsebino določb pred štirimi leti sprejetega zakona o združenem delu in drugih na njem temelječih zakonov in samoupravnih aktov, ki pomenijo bistven korak v razvoju humanih socialističnih odnosov.

Označba za ta korak, ki ga predstavljajo najprej ustavni amandmaji, oziroma ustava, zatem pa konkretneje še zakon o združenem delu, je preprosta: **konec je z mezdnimi odnosi**. S pravno močjo (posledica kršitve zakona je sankcija) je uveljavljen **družben značaj osebnega dela** (pomislimo skozi koliko rok delavcev mora iti nek izdelek, da končno iz surovine postane izdelek, ki zadovolji neko človeško potrebo) kot temelj družbene lastnine proizvajalnih sredstev (ne privatno ali državno lastninskega monopola), značaj, ki omogoča, da o rezultatih njegovega dela ne odloča nekdo drug, ampak on sam z osebnim izjavljanjem ali preko delegatskega sistema. O tem, koliko bo dobil in koliko bo dal ter za kaj bo dal, odloča on sam. Ne deli mi več kapitalist plače (mezde), niti si ne prilašča presežne vrednosti, ne država in ne stranka mu ne postavljata programa za katerega naj glasuje (tudi glede finančne in davčne politike, ki urejata financiranje programov), ampak se tako glede osebnih dohodkov kot glede skupnih programov sporazumeva v okviru možnosti s sebi enakimi, z delavci, ki ustvarjajo neko vrednost. Pravica vsakega delavca pri odločanju je omejena le z enako pravico drugega delavca. Ko se odloča, se seveda odloča skupaj z drugimi – toda sam odloča o svoji usodi – v svojem, skupnem in splošnem družbenem interesu. Ta njegova neodtujljiva pravica pa seveda temelji v družbenem značaju njegovega dela, v soodvisnosti njegovega dela in s tem njegovega zadovoljevanja potreb od drugih.

Tako kot osebno delo daje vsakemu delavcu pravico, da odloča o rezultatih svojega dela, tako mu hkrati **družbeni značaj dela v pogojih družbene lastnine** (Marx, na primer, označuje kot enega bistvenih protislovij kapitalistične družbe protislovje med družbenim značajem dela ter privatnim prilaščanjem presežne vrednosti na osnovi privatne lastnine proizvajalnih sredstev), oziroma v pogojih odvisnosti, **nalaga dolžnost, da odloča v skupnem in splošnem družbenem interesu.**

Seveda pa »teh **skupnih in splošnih interesov družbe ni mogoče subjektivistično določati zunaj združenega dela**,« kot pravi komentator k 1. členu zakona o združenem delu (»Komentar zakona o združenem delu«, izdalo ČGP Delo, TOZD Gospodarski vestnik, Ljubljana 1978). In nadaljuje: **»Ne morejo jih samostojno določati niti skupščine družbenopolitičnih skupnosti niti drugi državni organi. Ti interesi se določajo predvsem s samoupravnimi sporazumi v samem združenem delu, zatem pa z družbenimi dogovori združenih samoupravnih subjektov z organi družbenopolitičnih skupnosti. Poseben pomen imajo pri tem samoupravni sporazumi in družbeni dogovori o temeljih planov, ki postajajo najpomembnejši instrument združevanja dela in sredstev.«** (stran 23)

Vseh interesov na vseh ravneh se seveda ne da določati z osebnim izjavljanjem. Toda **zakon o združenem delu »izraža trdno usmerjenost v izgradnji našega političnega sistema, da mora biti samoupravno združeno delo neposredno vključeno v odločanje na vseh ravneh (odgovornost delegatov je tudi določena z zakonom), predvsem z delegatskim sistemom,** v katerem izražajo in zastopajo interese delovnih ljudi v skupščinah njihovi delegati, ne pa splošni politični predstavniki. **Izhodišče v oblikovanju našega skupščinskega sistema ni parlamentarizem buržoazne politične države, niti njegova enostrankarska varianta, temveč samoupravna demokracija združenega dela, v kateri se ZKJ in drugi činitelji organizirane socialistične zavesti in akcije organizirajo kot ustvarjalni sestavni del te samoupravne demokracije, ne pa kot odtujeni politični činitelji v borbi za oblast.«** (stran 30 in 31)

Skratka: pri zakonu o združenem delu in drugih na njem temelječih zakonih in samoupravnih aktih, sporazumih itd. **gre za razredno pozicijo**, ne pa za neko formalnost, kaprico, ki jo je mogoče obiti po bližnjici – kar se tudi pri nas v Železarni dogaja. Gre za pravila igre, ki jih je treba spoštovati, ne pa z nekim bolj ali manj za lase privlečenim izgovorom (»kam pa bi prišli, če bi se zakona, statuta ipd. držali kot pijan plota«) izigravati. Gre za vprašanje, ali smo razredno zavedni, smo za samoupravno socialistično demokracijo, smo za to, da delavci odločajo o pogojih svojega življenja in dela, ali pa smo za to, da se jim odtujuje rezultate njihovega dela in da nekdo od zgoraj določa pogoje njihovega dela in življenja.

Pogosto je slišati med delavci besede: »Kaj pa more delavec, če kaj reče, saj ga tako požagajo: Bolje, da je kar tiho, saj tako drugi odločajo, kakor hočejo.' Naj mi dajo tako plačo, kot je treba, sestanke pa naj se gredo tisti, ki jim to paše. Škoda časa za sestanke. Pomisli, koliko tole samoupravljanje stane! Ta sistem je predrag. Za tak sistem še nismo zreli« itd. (ne da bi pomislili, da se da sestanke bolje pripraviti, da se da informacije napisati krajše – seveda ne vedno – jasno in razumljivo, toda obenem tako, da so posledice odločitve vidne. Tako govore ljudje, ki ne razumejo bistva razrednega boja – še več, nezavedno postavljajo zahtevo po ponovnem uveljavljanju mezdnih odnosov.

»Zahtevajo« torej kapitalizem ali državni etatistični socializem.

Marsikdo tudi ne razume, da je **bistvena naloga** subjektivnih sil – se pravi zveze komunistov, SZDL, sindikata, ZSMS – prav ta, da branijo z revolucijo pridobljene pravice delavskega razreda, vsakega posameznega delavca, da sam, ne kdo drug nad njim (pravica vsakega je omejena le z **enako** pravico drugega), odloča o pogojih ustvarjanja in delitve vrednosti, ki jo je ustvaril. Da **morajo torej**, če delujejo na razrednih pozicijah, če delujejo kot **najbolj osveščeni del** delavskega razreda, ali kot **fronta** delavskega razreda, z vsemi silami braniti in **utrjevati sistem samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja** (vključno s samoupravnim informiranjem, ki delavcu omogoča odločanje), v okviru katerega se potrjuje enakopravna vloga vsakega delavca kot svobodnega ustvarjalca vrednosti, delavca, ki se mu zaradi socialističnih družbenoekonomskih odnosov ne odtujuje več presežna vrednost in ki ni več odtujen od proizvajalnih sredstev. Marsikdo ne razume, da so subjektivne sile v sistemu demokratičnega socialističnega samoupravljanja potrebne prav zato – če že ne samo zato – da se to osnovno – razredno pravilo sistema (samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje), ki prav glede razpolaganja s presežno vrednostjo postavlja ločnico med kapitalizmom in etatizmom, ne bi izrodilo. (Odtod toliko kritike na forumsko delo, kolikor presega svoja pooblastila, odtod kritika birokratizma in tehnokratizma).

Toda treba je ugotoviti, da sistem ne funkcionira tako, kot je zastavljen. To potrjujejo podatki in razprava na odboru zveznega sveta za družbenopolitične odnose pri skupščini SFRJ 13. oktobra letos v zvezi s poročilom zveznega družbenega pravobranilca o uresničevanju družbene zaščite samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine.

»Po še neverificiranih podatkih«, piše Borba 14. oktobra letos, »so družbeni pravobranilci samoupravljanja prejeli lani 126.726 prijav, izjav in iniciativ za zaščito samoupravnih pravic delovnih ljudi ter občanov in družbene lastnine« in dodaja, da je bilo »poleg navedenega števila še 12.311 ustnih intervencij, s katerimi so delavci, njihovi samoupravni organi in skupnosti iskali mišljenje in nasvete pri reševanju najrazličnejših problemov medsebojnih odnosov v združenem delu«.

»Toda to, kar je izzvalo vsebinsko polemiko včeraj med delegati«, piše Borba, »so bili podatki, da so, od skupnega števila evidentiranih samoupravnih prekrškov, največkrat zakrivili prekrške delavski sveti (23.644), odbori ali komisije (22.407), poslovodni organi (10.640), vodilni delavci in delavci s posebnimi pooblastili (7.525), zbori delavcev (989) itd.« In kar je še zlasti zanimivo, da so »zahteve za začetek postopka, ne samo za zaščito samoupravnih pravic delavcev, temveč tudi za zaščito družbene lastnine, v največ primerih prišle od posameznih delavcev ali od skupine delavcev, v najmanj primerih pa od samoupravnih organov in delavske kontrole. Tokrat se kaže pomemben porast pritožb in opozoril glede nepravilnosti in zlorabe družbene lastnine, kar govori o porastu družbene zavesti delavcev«, piše Borba.

Eden od delegatov je na tej seji po pisanju Borbe »opozoril, da je to zelo karakterističen moment, ki je prinesel zvezo med ljudmi iz samoupravnih in poslovodnih organov« in da je »posebej alarmantno to, da vsi ti podatki jasno kažejo, da se je znatno oslabila pozicija delavcev v samoupravnem odločanju« in da so »TOZD začele postajati vse bolj podobne klasični shemi podjetja«.

»Dejstva kažejo«, je dejal ta delegat, »da se delavec bori za svoje samoupravne pravice in za zaščito družbene lastnine, medtem ko na drugi strani delavska kontrola ne kaže interesa za nikakršno akcijo« in da »vse to zahteva takojšnjo politično oceno stanja«.

Na to, da sistem samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja ne funkcionira tako, kot bi moral, pa opozarja tudi komentar »Klobčič in krog« v Borbi 13. oktobra.

»Čeprav je bila z resolucijo družbenoekonomskega razvoja za leto 1981 predvidena 19-odstotna rast splošne in skupne porabe, se je v praksi prva povečala za 33 odstotkov, druga pa za 35,6 odstotkov. To pomeni, da je dohodek gospodarstva obremenjen dodatno mimo samoupravne volje proizvajalcev« ugotavlja komentator in nadaljuje, da bi se »omenjena razlika v sredstvih morala, skladno z ustavo in zakonomo združenem delu, takoj vrniti gospodarstvu.« Nato pa pribije, da »se to, seveda, ne dogaja, pa se zato zožuje tudi prostor za pravilnejše in pravičnejše nagrajevanje«. (Mimogrede: Kako je, glede na povedano, mogoče trditi, da so »v skladu z načrtovanim trendom sredstva za SIS družbenih dejavnosti v občini Jesenice v prvem polletju letos v globalu porasla za 25,8 % glede na isto obdobje lani,« kot piše v Poročilu o uresničevanju srednjeročnega plana 1981–85. v I. polletju 1981, ki je bilo pripravljeno za predzadnjo sejo vseh treh zborov skupščine občine Jesenice. – Mar ne bi o tem, ali je »načrtovani občinski trend rasti« v skladu z resolucijo, kazalo postaviti v skupščini delegatsko vprašanje?)

Tudi pri nas v Železarni – če smo odkriti, moramo to priznati – kršimo pravila igre, ki smo jih sprejeli z »malo ustavo«, oziroma z zakonom o združenem delu že leta 1976. Kršimo neodtujljive pravice delavcev – in ob to se ne obregne niti sindikat niti samoupravna delavska kontrola.

Vzemimo, na primer samo odločanje preko zborov delavcev. V naših statutih imamo, na primer, jasno napisano, da zbor delovne skupine vodi predsednik zbora, ki ga delavci izvolijo za naslednji zbor, da le-ta v soglasju z delavci oblikuje sklepe ter podpisuje zapisnik zbora, da je v zapisniku potrebno navesti, koliko delavcev je od skupnega števila vseh delavcev SDS (ki so v določenem primeru upravičeni glasovati – op. pisca) glasovalo za sklep oziroma predlog, da delavski svet ugotavlja (usklajuje lahko le v primeru, če je treba zaradi različnih stališč, določiti predlog za ponovno odločanje – op. pisca) ali je predlog dobil potrebno večino tako, da se seštejejo glasovi delavcev po posameznih SDS na podlagi zapisnikov. (V statutih imamo to precej zamegljeno napisano). Ugotavljamo pa, da se teh pravil v ogromni večini ne držimo, kar je moč dokazati z zapisniki. In če že zapisniki niso v redu, če že tu popusti osnovna disciplina, kako morejo potem delegati v delavskem svetu odločati drugače, kot da med seboj usklajujejo stališča – kar pa seveda ni več odločanje z osebnim izjavljanjem.

In – če smo strpni do takega ponašanja – ali nismo potem navadni oportunisti? In – če tako delamo – ali potem lahko trdimo, na primer, ob sprejemanju temeljev planov, da je vse, kar vsebujejo, verificirano v tisti bazi, ki bi morala to kot širši družbeni interes verificirati z osebnim izjavljanjem? – Da o tem, kakšne so informacije, na osnovi katerih se odloča, niti ne govorimo.

Čas je, da si priznamo, da od leta 1976, ko smo sprejeli zakon o združenem delu, že predolgo obdobje, da bi se še lahko sklicevali na olajševalne okoliščine, češ, obremenjeni smo z usklajevanjem samoupravnih aktov z zakonom o združenem delu, da smo preveč obremenjeni z drugimi samoupravnimi aktivnostmi, da starih navad ni mogoče spremeniti čez noč in podobno.

Mogoče zakon o združenem delu (pa tudi Kardeljeve »Smeri razvoja političnega sistema«) res zahteva daljše obdobje, da bi ga dojeli – vendar zakonska določila niso tu zato, da bi jih obšli. Novi sistem družbenoekonomskih odnosov je treba nenehno utrjevati. Delavec mora dobiti občutek, da se njegova beseda nekje tudi sliši, občutek, da res odloča, da njegov glas za tak in tak predlog ali proti njemu tudi resnično nekaj pomeni, da odločanje z osebnim izjavljanjem ni zgoj prazna, nekje na nekem papirju, pa naj se imenuje statut ali zakon, zapisana beseda.

Teza: »Ali hočemo samoupravno socialistično demokracijo ali učinkovito samoupravljanje«, ki po besedah dr. Aleksandra Fira na že omenjeni seji, »še ni javno izrečena, lahko pa se javi v zapletenih situacijah«, je vsekakor naperjena proti tisti oblasti delavskega razreda, ki jo uzakonja prav zakon o združenem delu. Kajti, kot pravi, »njena vsebina se opredeli na to, da je samoupravljanje dobra stvar, toda da ga je v kriznih situacijah treba pustiti ob strani«.

Zato kaže tole razmišljanje zaključiti z besedami Kolja Široka: »Če je kdo danes za nek bolj učinkovit, administrativni sistem, naj izvoli to jasno in javno povedati, za to ima priložnost, kajti mora se videti, kdo je za boj na poti, ki smo jo zastavili in kdo ji dejansko nasprotuje in zavira.«

Božidar Lakota

Žičarna (Foto I. Kučina)

SEKTOR ZA SPLOŠNE ZADEVE V DEVETIH MESECIH

Sektor za splošne zadeve obsega zelo raznoliko dejavnost. V sektorju je prišlo do določenih kvantitativnih premikov, ki se kažejo v bolj strokovnem pristopu k delu in pri konkretnem izvajanju nalog.

PRAVNI ODDELEK

Z gospodarskega področja je bilo v devetih mesecih vloženih 15 mandatnih tožb v vrednosti 7,5 mio dinarjev. V dveh primerih je bila vložena izvržba v vrednosti 0,7 mio dinarjev. Zoper Železarno so bile vložene štiri mandatne tožbe v vrednosti 0,3 mio dinarjev. V enem primeru pa nastopa Železarna kot stranski intervenient.

Železarna je prejela 29 odškodninskih zahtevkov v skupnem znesku 2,5 mio dinarjev. Pri zavarovalni skupnosti Triglav Jesenice je bila sklenjena izvensodna poravnava v znesku 248 tisoč dinarjev. Iz naslova odškodnin je bilo v celoti plačano 1,2 mio dinarjev.

Pred sodiščem združenega dela je bilo začeto 70 zadev. V desetih primerih so bili vloženi predlogi za izplačilo razlike v osebnih dohodkih. Iz naslova vračila štipendij je bilo vloženih 15 zahtevkov v vrednosti 777 tisoč dinarjev. Vložene so bile tudi tožbe za priznanje beneficirane delovne dobe, prenehanja delovnega razmerja, nepravilne ureditve delovnih pogojev, vračila gradbenega posojila, plačilo regresa in dodelitve dvosobnega stanovanja.

Samoupravna stanovanjska skupnost Jesenice je vložila 24 tožb za izpraznitev stanovanj dodeljenih iz naslova solidarnosti.

Pred sodiščem združenega dela skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa sodeluje Železarna v šestih primerih kot stranski intervenient.

Na kazenskem področju je bilo evidentiranih 96 kazenskih zadev, v 13 primerih je bilo potrebno pristopiti h kazenskemu postopku.

Začet je bil postopek za pridobitev zemljišča za kamnolomom Trebež. Pravni oddelek je urejal tudi vse zemljiške zadeve v zvezi s pridobitvijo zemljišč za stanovanjsko zadrugo Železar.

Pred zveznim senatom za prekrške je bil končan postopek zaradi kršitve predpisov o izpolnjevanju pogodb s tujimi partnerji. Pritožba Železarne je bila zavrnjena.

Delavci pravnega oddelka so sodelovali tudi pri oblikovanju samoupravnih splošnih aktov in pri pravilniku o urejanju stanovanjskih vprašanj.

SPLOŠNA VARNOSTNA SLUŽBA

Z nekaterimi evidencami je bila poostrena kontrola izhodov in vhodov naših delavcev in tujih oseb v Železarno ter kontrola prevozov blaga iz Železarne. Z rezultati še ne moremo biti zadovoljni. Prijava izjemnega dogodka ni dvignila nivo samozaščitnega obnašanja v Železarni.

Delavci splošno varnostne službe so kot redne naloge opravljali spremstva denarja, spremstva posameznikov in skupin pri ogledu Železarne.

Ugotovili so 86 primerov predčasnih in nedovoljenih izhodov, več primerov kraje raznega materiala, prinašanja alkohola v podjetje, vinjenosti na delovnem mestu, prepira z nadzorniki ipd.

POKLICNA GASILSKA IN REŠEVALNA ČETA

Poklicna gasilska in reševalna četa je pogasila 45 požarov v Železarni in 27 v občini. Nastala materialna škoda je znašala približno 2,4 mio dinarjev.

Opravljenih je bilo 192 reševalnih akcij, 161 varnostnih spremstev ob plavžih in plinovodih, 168 meritev CO plina, 39 akcij črpanja vode. Opravili so 110 preventivnih pregledov v Železarni in 445 v občini Jesenice, izpeljali so več predavanj in rednih vaj. Skupaj s civilno zaščito je bilo opravljenih 35 predavanj za občane in 16 za obveznike civilne zaščite.

Sodelovali so tudi na raznih prireditvah in tekmovanjih ter nadaljevali z deli na prizidku gasilskega doma.

ODDELEK SPLOŠNE ADMINISTRACIJE

V devetih mesecih je sprejemna pisarna odposlala 112.312 pisemskih pošiljk, 6.652 teleksov, 2.281 brzojavk in 143 paketov.

Za razmnoževanje in fotokopiranje je bilo porabljeno 1,4 mio dinarjev, telefonski stroški pa so znašali 2,3 mio dinarjev.

Za storitve, opravljene drugim, so prejeli 216 tisoč dinarjev.

TEHNIŠKI MUZEJ

V Kosovi graščini je bila dva meseca odprta razstava »Leto 1941 – leto vstaje«. Ogledalo si jo je 1.929 obiskovalcev.

Urejeni sta obe maketi Pantzove žičnice. Nadaljevalo se je delo na geološko-paleontološkem kartiranju Julijskih Alp in je zaključena IV. faza.

Muzej je v devetih mesecih obiskalo 1.109 domačinov in 71 tujih obiskovalcev. Obisk muzeja je močno upadel.

ODDELEK ZA LJUDSKO OBRAMBO IN DRUŽBENO SAMOZAŠČITO

Oddelek za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito je pregledal vso dokumentacijo obrambnih priprav in ažuriral posamezne dele obrambnega načrta. Nabavili so dodatno opremo ter strokovno literaturo.

Osredotočili so se na kadrovsko zapolnitev enot civilne zaščite ter na usposabljanje pripadnikov narodne zaščite.

OB MESECU BOJA PROTI ALKOHOLIZMU

Začel se je mesec november, čas grozdja in trgatve, čas, ko zori vino. Z njim bomo slavili praznike, svatbe, rojstne dneve, sklepali pogodbe ali žalovali na sedminah. Pili bomo na veselje, žalost, zaradi vročine ali mraza. Marsikomu bo alkohol zdravilo zoper zobobol, želodčne ali srčne težave, sredstvo za boljši apetit.

Tak odnos do alkohola ni nič novega, temveč ima svoje korenine v davni preteklosti, ko je vino postalo simbol zmag in porazov in si utrlo pot celo v verske obrede. To se prenaša iz roda v rod. Na žalost pa sta se, poleg dopustnih okvirov neškodljivega uživanja, rodila tudi zloraba alkohola in alkoholizem.

KAJ JE ALKOHOLIZEM

Že dolgo priznavamo, da je alkoholizem bolezen in alkoholik bolnik. Do razvoja bolezni pride zaradi dolgotrajnega in prekomernega uživanja alkoholnih pijač. Tako postane alkoholik telesno in duševno odvisen od alkohola. Posledice obolenja pa se odražajo tudi na socialnem področju, v službi in družini. Vendar alkoholik ni bolnik, ki mora v posteljo in potrebuje nego in počitek.

DUŠEVNA ODVISNOST

Nekateri se branijo: »Nisem alkoholik, tudi 14 dni in več lahko zdržim brez alkohola« (prva zmota).

Res je, ne pijejo vsak dan. Ko pa začnejo, ne znajo pravočasno prenehati in se napijejo do onemoglosti. Pravimo, da ne poznajo več prave mere, oziroma da pijejo po tipu izgube kontrole.

Sposobnost organizma, kako prenaša alkohol, imenujemo toleranca. Ta v začetni fazi alkoholizma narašča. Pravimo, da ga človek vedno več »nese«. V končni fazi alkoholizma toleranca pada, kar se odraža v tem, da se pijanost pojavi že po majhnih količinah zaužite alkoholne pijače. Večkrat slišimo: »Nisem alkoholik, saj ga malo pijem. Po dveh kozarcih vina sem že pijan . . .« (druga zmota). V resnici gre za alkoholika, ki mu je zaradi telesnega propada padla toleranca.

TELESNA ODVISNOST

Kadar bolnik zaradi kakšnihkoli razlogov v organizem ne dobi potrebne količine alkohola, postane nemiren, boli ga glava, slabo se počuti, poti se in tresejo se mu roke. Te znake imenujemo abstinenčne simptome. Veliko alkoholikov pravi: »Pijača ni problem, slabe živce imam, zato se tresem« (tretja zmota). Šilce na tešče hitro pomaga. Roke se umirijo, živčnost izgine. Ta vrsta alkoholikov pije vsak dan. Alkoholizem nastaja torej skozi proces, ki ga lahko razdelimo v več obdobij in faz. Problem alkoholizma je tudi v tem, da ne prizadene samo bolnika, temveč tudi ljudi, ki živijo z njim.

Iz vseh teh razlogov je zdravljenje potrebno čimprej. Vendar pa zdravil proti alkoholni zasvojenosti ni. Potrebna je sprememba alkoholikovega vedenja in navad. Postati mora bolj samostojen, aktivnejši; življenje si mora urediti tako, da bo živel v skladu s seboj in s svojim okoljem. To pa lahko doseže samo z lastnim naporom in aktivno vključitvijo v eno od oblik zdravljenja. Pri zdravljenju pa morajo sodelovati tudi tisti, ki z njim živijo ali delajo — družina in sodelavci.

Ob vrnitvi z zdravljenja ga ljudje velikokrat silijo s pijačo, češ: »En kozarček ti ne bo škodil, kakšna reva si, ko si ne upaš . . .« Takrat se mora soočiti z resnico, da zmernega pitja za bivšega alkoholika ni.

dr. Janez Mervič

ALKOHOLIZEM IN ZDRUŽENO DELO

Dr. Janez Rugelj: Alkoholizem in združeno delo; izdala in založila dopisna delavska univerza Univerzum, Ljubljana, 1981, 235 strani, 490 dinarjev.

Pred mesecem boja proti alkoholizmu je založba Univerzum ponudila bralcem pripročnik dr. Janeza Ruglja »Alkoholizem in združeno delo«, »popolno informacijo« o alkoholizmu in rehabilizaciji alkoholikov za vodstvene in vodilne kadre v organizacijah združenega dela. Vse vidike zdravljenja in rehabilitacije alkoholikov je avtor natančno prikazal zato, da bi se delovni kolektiv bolj angažiral kot socializacijski dejavnik pri zdravljenju alkoholikov ob delu ter da bi del rehabilitacijskih prizadevanj prešel od psihiatrije (ki problemom alkoholizma sama ne more biti kos) na ustrezne službe in strokovnjake v organizacijah združenega dela: kadrovnike, social. delavce, andragoge, psihologe, sociologe idr. Namen priročnika je, da bi omenjene strokovnjake usposabljal v vseh fazah zdravljenja alkoholikov, in sicer od priprav delavca na zdravljenje, odločitve za zdravljenje do popolne rehabilitacije. Zaradi tega je priročnik dokaj obsežen.

Nekaj podatkov iz poglavja Gospodarska škoda zaradi alkoholizma:

— V Sloveniji imamo najmanj 80 tisoč alkoholikov. Večina so v najbolj produktivni dobi svojega življenja (30 do 35 let).

— Računamo, da alkoholik izgubi v življenju vsaj deset delovnih let, to pomeni, da na vsako generacijo v Sloveniji izgubimo 800 tisoč delovnih let.

— Če alkoholik med letom izgubi samo dva delovna meseca zaradi bolezni in drugih izostankov z dela, gre v Sloveniji zaradi alkoholizma v izgubo na leto 160 tisoč delovnih mesecev.

— Ugotovljeno je, da je alkoholik odsoten z dela 2,5-krat več kot nealkoholik. Čeprav na delovnem mestu ni vinjen, je kljub temu (zaradi »mačka« in drugih posledic alkoholizma) veliko manj ustvarjalen kot nealkoholik. Ena od pomembnih posledic odvisnosti od alkohola je, da neučinkovitost in parazitizem alkoholika progresivno naraščata skladno s stopnjevanjem odvisnosti od alkohola. Povsem neproduktiven postane alkoholik takrat, ko ga zaradi zdravstvenih posledic alkoholizma invalidsko upokojijo. Odtlej ga preživljajo drugi.

In kaj lahko ukrene organizacija združenega dela glede te problematike:

— Vnaprej se čimbolje zavaruje pred alkoholizmom. Sem sodijo predvsem red, delovna disciplina in dobri tovariški odnosi, pa tudi različni ukrepi, na primer: dobri zdravstveni pregledi in strokovni pogovori pred sprejemom v delovno razmerje, da alkoholikov ne sprejema, dosledno izvajanje prepovedi uživanja alkoholnih pijač med delovnim časom, zlasti točenje po notranjih menzah, pametno in trezno proslavljanje jubilejev ipd.

— Prosvetljevanje in informiranje o alkoholizmu. Zlasti je koristno, če si samoupravni organi ter vodilni in vodstveni delavci občasno oskrbijo dobro informacijo o bistvu alkoholne problematike, sodobnih ukrepih v zvezi z njo in zdravljenjem. Ko si oskrbijo tudi podatke o stanju glede tega v svoji organizaciji, lahko občasno načrtujejo ustrezne ukrepe in sami osveščajo druge.

— Pri preventivnem delu in osveščanju imajo posebno vlogo sindikat in druge družbenopolitične organizacije. Kot subjektivne sile lahko v organizaciji združenega dela veliko pripomorejo pri oblikovanju takšnih norm in javnega mnenja, kjer pitje in alkohol ne zavzemata vidnejšega in »spoštljivejšega« mesta.

— Pri reševanju alkoholne problematike ne gre brez doslednega disciplinirnega obravnavanja vsakega alkoholika zaradi kršitev delovnih dolžnosti

— Služba za varstvo pri delu poleg socialne službe najbolj pozna problematiko alkoholizma, zlasti ob nevarnostih za nesreče pri delu. Če dosledno izvaja ukrepe za zavarovanje delavcev in premoženja, lahko veliko stori pri preprečevanju in zdravljenju alkoholizma.

— Socialna služba v organizaciji združenega dela bi morala delovati kot strokovna služba, ki dobro pozna alkoholizem in ukrepanje v zvezi z njim. Ta služba mora zlasti imeti pregled nad zdravljenimi alkoholiki v organizaciji in skrbeti za njihovo nadaljnjo rehabilitacijo na delovnem mestu.

Tako pravi priročnik in o tem in še prenekaterih njegovih ugotovitvah bi veljalo razmisliti in ustrezno ukrepati v mesecu boja proti alkoholizmu — vendar ne samo v tem mesecu.

VB

(Informacije republiškega sveta ZSS.)

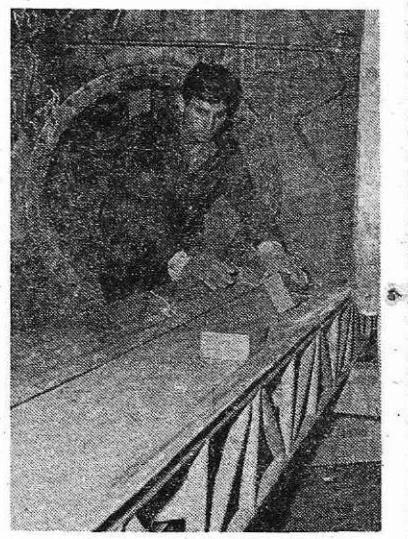

Remont na kavperjih (Foto S. Kokalj)

Železarski globus

INDONEZIJA

Indonezijska železarna Krakatau, ki za prodajo na tujih tržiščih izdeluje železovo gobo, izdelano po HyL postopku, je pred kratkim dobavila Indiji 13.000 ton te surovine. Indija dobavlja tej železarni pelete železove rude, v zameno pa dobi železovo gobo. Zaradi pomanjkanja naročil obratuje izmed štirih HyL modulov stalno samo eden, drugi občasno, medtem ko dva sploh ne obratujeta.

AVSTRIJA

Pred kratkim so v Linzu predstavniki avstrijske železarske družbe VÖEST-Alpine podpisali s sovjetskimi predstavniki pogodbo o dobavi 800.000 ton cevi velikega premera, ki jih bodo uporabili za gradnjo plinovodov v Sovjetski zvezi. Naročilo, ki je vredno 14 milijard šilingov, bodo pričeli izpolnjevati leta 1983, in sicer tako, da bodo do leta 1986 dobavili letno po 200.000 ton teh cevi. V zvezi s tem bo VÖEST-Alpine še letos pričela modernizirati izdelavo cevi v svojem obratu v Kindergu in bo za to porabila 1,1 milijardo šilingov.

OBVESTILO INVALIDOM ŽELEZARNE

V letošnjem letu še nismo pobrali članarine za Društvo invalidov Jesenice. Ker je bil na volilni konferenci aktiva invalidov Železarne sprejet sklep, da se članarina poravna od osebnega dohodka preko oddelka za obračun osebnih dohodkov, obveščamo vse člane aktiva invalidov Železarne, da bo članarina obračunana pri osebne dohodku 15. novembra.

Članarina za leto 1981 znaša 30,00 din.

IO aktiva invalidov železarne Jesenice

Del udeležencev tečaja za voznike viličarjev, ki ga izvaja oddelek za izobraževanje odraslih ŽIC. (Foto B. Blenkuš)

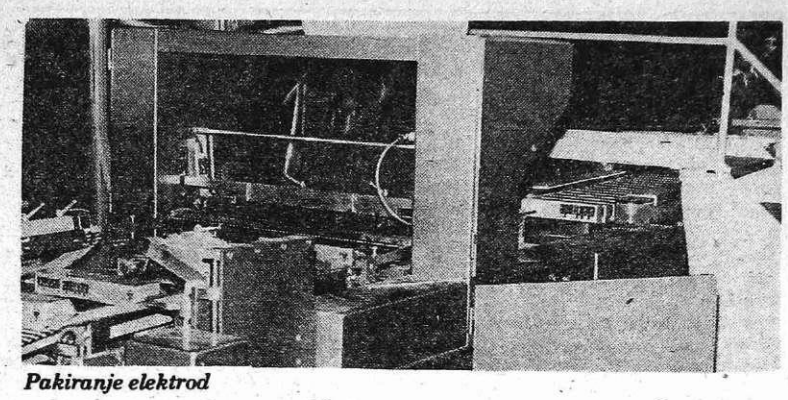

Pakiranje elektrod

ODGOVORNOST (ZA NAŠ) VSAK-DAN

V nekem posebnem smislu je jezik politike jezik moči. Ne gre le za to, da je jezikovna politika merjenje moči, odnos med družbenimi interesi, postavljena v situaciji večjezičnosti, diglosije in jezikovnih konfliktih razne vrste. Zaznamovanost političnega jezika s politično močjo, z njim varovano ali pa z njim kontestirano, izpodbijano, stavlja ta temeljni instrument človeške komunikacije v samo središče političnega boja. (Iz referata dr. S. Južniča v skupščini SRS). Jezikovno nepristojen posameznik ali celo družbene skupine (tudi razredi) ne morejo obvladovati političnega, so iz njega izrinjeni . . . (prav tam).

Od-govornost da (ja) je morda tisto, kar ni bilo zadosti nedvoumno poudarjeno na debati o odgovornosti — centralni točki ob letošnjih Ziherlovih dnevih v Ljubljani 22. in 23. oktobra. Zameglena od-govornost, razrednost ne-od-govornosti (ali je to mišljeno, da je razredni sovražnik tisti, ki ne-od-govarja; ali pa je morda razredni sovražnik celo tisti, ki odgovarja), kolektivna (razpršena) (ne) od-govornost, od-govornost samo navzgor in tako naprej; nešteto variacij na temo (ne) od-govornost v jugoslovanski (samoupravni) družbi. Kdo je komu odgovoren? Voditelji ali predstavniki ljudstva delavskemu razredu, delavski razred voditeljem, partiji, revoluciji: vsi vsem. Vsi smo odgovorni za vse, kar se dogaja. Kdo kreira dogajanje? Pogosto je bilo slišati (tudi argumentirano), da država (etatistične »strukture«) vse bolj prevzema oblast v svoje roke, imamo vedno več administrativnih ukrepov. V tej točki se še za korak približamo, kdo je eden od tistih, ki je odgovoren za to, da je potrebno toliko govoriti o (ne) od-govornosti. Seveda ne smemo imeti v mislih samo »države v Beogradu«, ampak vse njene transmisije prek republik do občine. Občina še vedno ni kaj dosti več kot ekspozitura države, toda struktura, ki z administrativnimi ukrepi (če ne gre drugače; in navadno ne gre, ker so navadno kreatorji predlogov za neke rešitve tudi borci za njihovo uresničitev, brez poseganja od »zunaj«) rešuje (samo) trenutno problematiko na bolj ali manj »dober in preizkušen« način. Nič novega v deželi kranjski.

Menim, da nikakor ne zadostuje, če smo sedaj grešnega kozla našli v državi, ki ni »imaginarna realnost«, vsaj v smislu posedovanja velike družbene (mogoče bolje rečeno: nad-družbene) moči. Pogledati bi bilo potrebno tudi na področje jezika — konkretneje ideologije, ki je po Marxu obenem pravilna in sprevrnjena (napačna, »na glavo postavljena«) slika realnosti/danosti. Pravilna v toliko, kolikor je slika (družbe), ki jo »vidimo«, odraz dejanskega stanja: napačna/sprevrnjena kot neresnično/imaginarno stanje, ki nam ga vladajoča zavest (ideologija, ki je po pravilu zavest vladajočega razreda) skuša prikazati.

Takoj se postavi problem: pri nas je vladajoči razred delavski razred, torej je po analogiji vladajoča ideologija ideologija delavskega razreda. Privid neposrednega ujemanja med ideologijo in njenim nosilcem delavskim razredom se počasi razblinja, ker v »zadnji instanci« delavski razred nima ekonomske moči, to se pravi tiste moči, ki navsezadnje določa mesto posameznikom in skupinam v razdelitvi moči, možnosti odločanja in ne nazadnje odgovornosti. Seveda se tukaj postavi problem, kdo »sodi« v delavski razred? Vsi delovni ljudje? Menim, da se potihoma misli največkrat tako. Toda vsak bi hotel biti in tudi je delovni človek. Tu naletimo na zamegljevanje/mistifikacijo, ker vsi ljudje, ki združujejo delo, niso delavski razred. Ker bi bilo obskurno (preozko), da bi v delavski razred šteli samo industrijske in njim podobne delavce, poskušamo postaviti, da je delavski razred — delavni razred; jasneje rečeno: tisti, ki dela tako, da koristi (materialno in duhovno) sebi in družbi (spreminjanju obstoječega stanja). Ta ne znanstvena (ne) socialoška ne-definicija cilja bolj konkretno, kot morda na prvi pogled izgleda; drugače rečeno: pošast verbalizma, ideološkega prikrivanja stanja stvari skozi umetno skonstruiran jezik je tudi eden od vzrokov (če ne najpomembnejši) za vse splošno sterilnost na področju kreativnosti v jugoslovanski družbi (ali so res jugoslovanski delavci najbolj neumni, se vprašamo, ko vidimo podatek, da je Jugoslavija krepko na zadnjem mestu v Evropi po številu iznajdb in inovacij). Tukaj ne moremo pristati samo na dejstvu, da je Jugoslavija na nižji stopnji tehnološkega razvoja kot razviti zahodni svet, ker bi v tem primeru pristali na tehnološki vsedeterminizem, ampak je bolj kriviti zamegljevanje realnosti skozi ideološki jezik vodilnih ljudi; jezik, ki ga ljudje ne razumejo, ki jim je tuj, ki vodilno garnituro oddaljuje od tistih, ki naj bi jih zastopala, ki na koncu koncev pomeni ohranjanje status quo ali celo nazadovanje, konzervativizem in strah pred spremembami.

Poplava besed je zamenjala akcijo; prazne votle besede (fraze) so zamenjale živ jezik, ki ga ustvarjajo ljudje in mojstri besede. Administrativni jezik je naravnan na lakiranje/prikrivanje dejanskega stanja, da o tem, kako je siromašen in pust, da ga požiramo kot žagovino, niti ne govorimo. Ali je »cestni pometač« (smetar) kaj na boljšem in ali imajo ljudje kaj boljše mnenje o tem delu, če se govori »delavec v javni higieni« (po Alenki Puharjevi).

Da pa takega jezika ne govorijo samo birokrati, administratorji ali politični funkcionarji (družbenopolitični delavci), ampak tudi nekateri znanstveniki (?), nam bo dokazal odlomek iz referata dr. Iva Cvitkovića, ki ga bom navedel kot zanimiv primer sterilnega, znanstvenega (?) razmišljanja: »Družbeni odnosi, ki jih gradimo, zagotavljajo pogoje, da je človek aktivni samoupravljalec in s tem tudi odgovoren za tisto, kar dela. Po nekaterih podatkih je 30 % delavcev na ta ali oni način angažirano v procesu samoupravnega odločanja. Ocenjeno je, da tretjina delavcev odloča o tretjini dohodka. Če pozitivno razvijamo ta trend, če bomo nadaljevali s humanizacijo dela, z razvojem sistema nagrajevanja po rezultatih dela, bomo ustvarili objektivne predpostavke, da bo delavec še odgovornejši za tisto, kar počenja.«

Namenoma sem navedel malo daljši odlomek, da bi v polni luči zažarela neskončna bedarija, neumnost in brezvsebinsko premlevanje političnih fraz. Mislim, da so vse nadaljnje besede odveč in da bo že površen bralec opazil, v kakšnih močvirjih plava dr. Cvitković (ki bo s takim čvekanjem: »ustvaril objektivne predpostavke, da bo delavec še bolj odgovoren«).

Taki in podobni ljudje še nikoli niso nič slišali o človeku, o njegovih stiskah, o njegovem načinu dojemanja sveta, o njegovih željah; in taki in podobni ljudje zasipajo prebivalce Jugoslavije z milijoni puhlih besed in fraz, ki človeka dušijo in pokopavajo pod seboj sposobnosti, ki so človeku kot naravnemu bitju že prirojene. Kje je v teh besedah ljubezen, strah, želja, modrost? Nič. Pod krinko znanosti, ki je pozitivistična v svojem najslabšem pomenu, se skrivajo »revščina, negotovost in nejasnost« (Alenka Puhar).

Če se povrnem k (ne) odgovornosti, od katere sem se navidezno nekoliko oddaljil, oziroma sem jo obravnaval večji del skozi en vidik (jezik in ideološkost), se lahko še vprašam kot delavec Železarne: Komu sem odgovoren za svoje (ne) delo? Svojim sodelavcem, svojemu neposrednemu vodju, vodju sektorja, poslovodnemu odboru, celotni delovni organizaciji? Vsem in nikomur. Odgovoren sem za svoje delo, delo, ki sem ga sprejel, ko sem prišel v Železarno, odgovoren sem za svoje odnose s sodelavci, odgovoren sem za svoj osebni razvoj; kajti neumnost, ne-vednost in ne-zainteresiranost povzročajo ogromno škodo tako posamezniku kot skupnosti. In tukaj se šele začne nekaj, čemur se reče samega — sebe — upravljati (samoupravljati).

Franc Treven

(Nadaljevanje s 1. strani)

VARSTVO PRI DELU IN POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

stva pri delu v nekaterih delovnih organizacijah jeseniške občine.

Republiški dokument navaja, da se dosedanja prizadevanja na področju varstva pri delu kažejo zlasti v zmanjševanju števila nesreč pri delu, med katerimi se je zmanjšalo tudi število smrtnih. Tako je bilo, na primer, leta 1964 59.000 nesreč pri delu, leta 1980 pa 48.000. Njihova pogostost, merjena s številom nezgod na 1000 zaposlenih, se je zmanjšala od 106 v letu 1964 na 56 v letu 1980. Sorazmerno s tem se zmanjšuje tudi odsotnost z dela zaradi nesreč pri delu.

Kljub temu, je rečeno v gradivu, je število nezgod, ki se pripetijo na delu, še vedno zelo veliko in se v nekaterih panogah celo povečujejo. Nesreča pri delu so najbolj pogostne v rudarstvu, kovinski industriji, gozdarstvu, gradbeništvu, industriji gradbenega materiala in lesni industriji. Vedno več je nesreč, ki se pripetijo na poti na delo in z dela. Narašča pa tudi število nesreč, ki se pripetijo zunaj delovnega okolja, oziroma organizacij združenega dela kot, na primer, v prometu, pri opravljanju poljskih in gradbenih del, v športno rekreativni dejavnosti in podobno, kar seveda tudi v znatni meri vpliva na odsotnost z dela.

Vedno bolj se pojavljajo tudi novi vzroki nesreč pri delu, ki niso dovolj proučeni. Gre za uporabo novih snovi v proizvodnji, ki so velikokrat škodljive; v notranji organizaciji dela se pojavljajo nevarnosti zaradi diktiranega tempa proizvodnje, zaradi različnih oblik skupinskega dela in podobno. Vzroki so tudi v nezadostni poučenosti delavcev o nevarnostih, ki so povezane z opravljanjem dela in s škodljivimi vplivi okolja, pa tudi z nepazljivostjo ali celo neodgovornostjo posameznih delavcev. Ob človeškem dejavniku, pravi gradivo, je najpogostejši vzrok za nesreče pri delu zlasti pomanjkljivo izobraževanje delavcev o varnejšem in bolj zdravem delu in še posebej nezadostno znanje organizatorjev dela, tehnologov, konstruktorjev in neposrednih vodij dela.

V organizacijah združenega dela se s problematiko varstva pri delu ukvarjajo številni poklicni strokovnjaki, ki pa večkrat nimajo dovolj podpore pri svojem delu. Samoupravni in poslovodni organi se s temi vprašanji ne ukvarjajo dovolj sistematično. Planiranje in obvezno programiranje varnega dela je vse preveč zoženo na predvidevanje finančnih sredstev za osebna zaščitna sredstva, ni pa usmerjeno na uresničevanje celovitega varstva pri delu, povezanega s preventivnim zdravstvenim varstvom, varstvom delovnega okolja in preprečevanjem invalidnosti. Varno in zdravo delo se v organizacijah združenega dela ne obravnava kot pomembna sestavina dohodkovne uspešnosti in produktivnosti dela. Tudi normativno urejanje vprašanj varstva pri delu ni dovolj ažurno z usklajevanjem predpisom in zahtevam nove tehnologije in organizacije dela.

V usmeritvah republiškega dokumenta je poudarjeno, da je treba povečati odgovornost vsakega delavca za varno delo in lastno zdravje. Pri tem gre zlasti za krepitev varnostne zavesti in kulture, pa tudi takega ukrepanja, ki bo z ustreznimi sankcijami preprečevalo neodgovorno obnašanje vseh, kadar gre za zdravje in življenje delovnih ljudi in za družbena sredstva. Sindikati bodo morali dajati več podpore organom inšpekcijskih služb, tako glede uresničevanja njihovih zahtev, kakor glede izvajanja ukrepov, ki so potrebni zaradi krepitve odgovornosti. V tem pogledu bo potrebna tudi večja odgovornost samoupravne delavske kontrole in njenih organov ter družbene samozaščite.

Bolj kritičen pristop bo potreben pri uvajanju tuje tehnike, tehnologije in organizacije dela v pogledu fizičnega in psihičnega zdravja delavcev. Vsebina vzgojno izobraževalnih programov s področja varstva pri delu mora povezovati spoznanja in zahteve o visoko produktivnem delu z nujnostjo varnega in zdravega dela in delovnega okolja. V sistem usmerjenega izobraževanja bo potrebno na vseh ravneh in smereh vgrajevati tudi tako izobraževalno vsebino, ki bo zagotavljala več znanja in večjo odgovornost vseh udeležencev v delovnem procesu. Zagotoviti bo potrebno več znanja s tega področja delavcev samih, kakor tudi organizatorjev dela, projektantov, konstruktorjev, planerjev pa tudi poslovodnih organov tako v rednem izobraževalnem procesu kot tudi s stalnim dopolnilnim usposabljanjem.

Stopnja varnega dela, je poudarjeno v usmeritvah, je v najtesnejši zvezi s požarno varnostjo. Glede na veliko gmotno škodo, ki nastaja zaradi požarov in nezadostne družbene samozaščite, bo potrebno povečati odgovornost za požarno varnost in preprečevanje drugih elementarnih nesreč. Tudi pri tem bo potrebno krepiti odgovornost in učinkovitost samoupravne delavske kontrole in družbene samozaščite.

Sindikati se bodo istočasno zavzemali za tako tehnologijo in proizvodni proces, ki bosta zagotavljala zaščito zdravega in varnega okolja in onemogočala, oziroma preprečevala njegovo onesnaženje.

Glede na ogromne materialne in človeške izgube, ki jih terja nizka raven prometne varnosti in prometne kulture, je izrednega pomena boljše medsebojno sodelovanje in ukrepanje organizacij združenega dela v razvijanju vseh oblik prometne varnosti. Sindikati se bodo zavzemali, da organizacije združenega dela v mejah svojih možnosti zagotovijo čimbolj varen prevoz na delo in z dela.

Varstvo pri delu v jeseniški občini

Zoran Krejić v svojem gradivu navaja, da je znano, da je varstvo pri delu celokupnost ukrepov in opravil, s katerimi ustvarjamo, zagotavljamo in vzdržujemo varne in zdrave delovne pogoje povsod tam, kjer se izvaja organizirano družbeno koristno delo. Osnovni namen in cilj te dejavnosti je v tem, da preprečujemo poškodbe pri delu in zdravstvene okvare, ki nastajajo pri delu zaradi dela, ali v zvezi z delom. Vse to se lahko dosega z različnimi ukrepi, kot so: tehnični, organizacijski, zdravstveni, izobraževalni, kadrovski, socialni, pravni in drugi.

Referent je v nadaljevanju poudaril, da je za našo občino značilno železarstvo, kjer so delovni pogoji težki, nevarni in zdravju škodljivi. Ob tem pa se je v občini zadnja leta razvilo več predelovalne industrije in gradbeništvo, ki v skupnem številu zaposlenih ne predstavlja večjega števila.

Poškodbe v Železarni, je nadaljeval, so bile do leta 1976 v stalnem upadanju. Takrat je Železarna imela na tem področju najboljše dosežke v primerjavi z vsemi železarnami v Jugoslaviji. Od leta 1977 dalje pa so poškodbe pri delu ponovno v porastu in so trenutno nad poprečjem jugoslovanskih železarn. Letos se gibanje poškodb umirja, razveseljivo pa je, da je resnost poškodb lažjega značaja in zahtevajo krajše zdravljenje. Tudi število smrtnih poškodb pri delu je precej nižje, kot je bilo v preteklosti, prav tako hujših poškodb, ki poškodovanemu zapustijo trajne posledice.

Število poškodb v drugih organizacijah združenega dela v jeseniški občini je v upadanju, še posebno pomembno je, da so poškodbe pri delu v upadanju v gradbeništvu, kjer se delo običajno opravlja v težkih in nevarnih pogojih.

Referent je omenil, da je znano, da je bolezenska odsotnost v jeseniški občini visoka, pri čemer pa je potrebno poudariti, da je odsotnost zaradi poškodb pri delu v primerjavi s celotno bolezensko odsotnostjo relativno nizka, saj predstavlja v delovnih organizacijah pet do sedem odstotkov celotne bolezenske odsotnosti. Odsotnost zaradi poškodb pri delu pa predstavlja v občini in Gorenjski manj kot odstotek celotne bolezenske odsotnosti.

Ta podatek kaže, da je resnost poškodb nizka, ali da je ostala bolezenska odsotnost nenormalno visoka. Če bi hoteli dobiti boljšo sliko o stanju in stopnji varstva pri delu v občini, bi morali razpolagati s podatki, koliko delavcev boluje, kako visoka je ta odsotnost zaradi poklicnih in drugih obolenj, ki so posledica neurejenih delovnih pogojev in slabih ekoloških razmer v prostorih in na mestih, kjer delavci opravljajo svoje delovne naloge. Kljub dobro razviti zdravstveni službi v občini, dispanzerju medicine dela in vedno bolj organiziranemu prizadevanju za varstvo pri delu v organizacijah združenega dela, navaja Zoran Krejić, s temi podatki ne razpolagamo niti v zdravstvenih ustanovah niti kje drugje.

Referent v nadaljevanju ugotavlja, da se je v občini v zadnjih letih mnogo naredilo za varstvo delavcev pri delu. Na žalost se kljub ukinitvam nekaterih zastarelih tehnoloških procesov v nekaterih temeljnih organizacijah še vedno delo opravlja v težkih in za življenje in zdravje nevarnih pogojih. Zato smo še kako zainteresirani, da se zgradi nova elektrojeklarna čim prej, ker bodo s tem poleg drugega opuščeni tudi nekateri stari tehnološki procesi.

Omenjal je tudi visoko fluktuacijo, kar tudi vpliva na pogostnost poškodb. To dokazujejo tudi podatki, da se v Železarni od vseh poškodb skoraj 60 % poškodb pripeti delavcem v prvih treh letih zaposlitve, oziroma delavcem v starosti do 22 let. V SGP Gradbinec je od vseh 1900 zaposlenih 48 % delavcev starih do 20 let in 80 % vseh poškodovanih pri delu predstavljajo ravno ti mladi — neizkušeni delavci.

Zoran Krejić je za vse udeležence problemske konference sestavil tudi vprašalnik o temeljnih kazalcih varstva pri delu za bolj učinkovito in konkretno pa tudi usmerjeno razpravo na problemski konferenci.

POKOJNINSKO ZAVAROVANJE – STANJE IN USMERITVE

Vprašanje pokojninskega sistema, je rečeno v republiškem gradivu, v SR Sloveniji razrešujemo v pogojih relativno velikega števila upokojencev v primerjavi s številom aktivnega prebivalstva, pri čemer je potrebno tudi upoštevati daljšanje življenjske dobe prebivalstva. Pri tem navaja gradivo, da se je treba zavedati, da sta obseg sredstev pokojninskega zavarovanja in višina pokojnin odvisna od prispevka, ki ga iz ustvarjenega dohodka namenjajo delavci v združenem delu.

Vseh upokojencev — starostnih, invalidskih in družinskih — je bilo leta 1975 v SR Sloveniji 198.545, leta 1980 pa že 224.400. Od teh je bilo starostnih 108.400, invalidskih 55.100 in družinskih 60.900. Delež sredstev pokojninskega in invalidskega zavarovanja v družbenem proizvodu je leta 1975 znašal 6,31 %, leta 1980 pa 6,42 %. Družbeni plan razvoja SR Slovenije predvideva, da bo število upokojencev naraščalo v tem srednjeročnem obdobju hitreje kot zaposlenost, tako da bi znašala pri starostnih upokojencih stopnja rasti 3,9 %, pri invalidskih 1,9 % in pri družinskih 2,4 %.

Gradivo navaja, da si je republiška skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja prizadevala, da se obdrži realni standard upokojencev in zagotovi ustrezno razmerje med poprečno pokojnino in poprečnim osebnim dohodkom. V preteklem obdobju je poprečna starostna pokojnina znašala 72 % poprečnega osebnega dohodka. Ob koncu leta 1980 je znašala poprečna starostna pokojnina 6.321 din, invalidska 4.938 din in družinska 4.080 din. Taka starostna pokojnina je bila dosežena ob poprečni delovni dobi 35 let. Ob koncu leta 1980 je pokojnino, manjšo od 5.000 din prejemalo 42,5 % od skupnega števila upokojencev, od teh je bilo 32,2 % starostnih, 59,8 % invalidskih in 78,2 % družinskih. Nizke pokojnine so v znatni meri posledica relativno nizke delovne dobe invalidskih pa tudi starostnih upokojencev.

Gradivo v nadaljevanju navaja nekaj pomanjkljivosti, ki izhajajo iz dohodkovnih odnosov, zaradi česar nastajajo razlike med pokojninami delavcev z isto kvalifikacijo in približno isto delovno dobo. Tudi višina pokojnin ni vselej odvisna od tega, koliko, kako in kaj je kdo delal, temveč tudi od tega, kje je delal. Z nizkimi pokojninami izstopajo delavci v tekstilni industriji pa tudi v zdravstvu in izobraževanju.

Veljavni sistem pokojninsko-invalidskega zavarovanja nima v zadostni meri izdelanih pravic iz minulega dela. Tako pokojnina kot ekonomska in socialna kategorija ne vsebuje celovite pravice delavcev in njihovega lastnega in družbenega minulega dela, s katerim je v svoji delovni dobi prispeval k povečanju dohodka v TOZD, v katerih je delal, in skupnega družbenega dohodka ter k povečanju družbene produktivnosti dela.

Gradivo navaja, da imajo sindikati izoblikovano stališče, da naj bo beneficirana delovna doba izjema, kadar ni mogoče zagotoviti ustreznih delovnih pogojev. Kljub temu so še vedno pogoste zahteve po širjenju delovnih mest, ki naj bi jih beneficirali, kakor tudi zahteve, da se uvede možnost dokupa delovne dobe. Prisotne so tudi težnje po omilitvi pogojev za pridobivanje pravic, ki izvirajo iz pokojninsko-invalidskega zavarovanja, oziroma sistema.

Zaradi izenačevanja materialnega položaja upokojencev s položajem

Sodelavca pri remontu na kavperjih (Foto S. Kokalj)

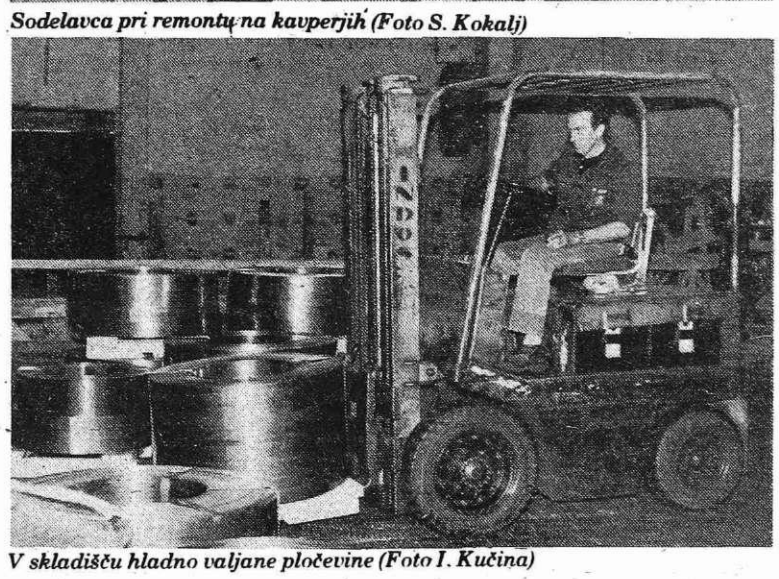

V skladišču hladno valjane pločevine (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

SVETOVNA PORABA ENERGIJE V LETU 2000

Znani naftni koncern Exon je pred kratkim izdelal študijo o svetovni porabi energije v letu 2000. Osnovna ugotovitev študije je, da bo kljub počasnejši gospodarski rasti, ki je v študiji predvidena poprečno 3 % letno in ob vseh predvidenih varčevalnih ukrepih, svetovna poraba energije narasla v primerjavi s sedanjo za 65 %, oziroma z 9 milijard ton na 15 milijard enot črnega premoga (e. č. p.). To povečanje ustreza tri in pol kratni sedanji porabi energije v državah zahodne Evrope.

V industrijsko razvitih državah bo poraba energije v prihodnjih 20 letih le malo narasla, kajti njen delež bo v svetovnem merilu padel s sedanjih 56 % na 45 %. V nasprotju s tem pa se bo poraba energije v vzhodnoevropskih socialističnih državah in LR Kitajski skoraj potrojila. Kritje bodoče energetske porabe so bo v prihodnjih letih precej spremenilo in to predvsem zaradi zmanjšanja količin razpoložljive nafte in njene visoke cene. Študija ne izključuje možnosti, da bo cena nafte s področja Bližnjega vzhoda, ki bo tudi v bodoče prevladovala, v prihodnjih dvajsetih letih in brez upoštevanja inflacije za okoli 50 % nad današnjo ravnijo. Cene ostalih nosilcev energije se bodo ustrezno prilagajale nafti.

Svetovna poraba premoga, ki je še v bližnji preteklosti stagnirala, bo v obdobju do leta 2000 narasla s sedanjih 2,5 milijard na okoli 4,5 milijard e. č. p. S tem se bo povečal delež premoga pri kritju porabe energije v svetu s sedanjih 26 % na 28 %. Največje povečanje porabe tega goriva pričakujejo v ZDA in na Daljnem vzhodu, vendar predvsem v termoelektrarnah. Kajti za pridobivanje električne energije bo do leta 2000 poraba premoga podvojena. Vzporedno s tem pa bo poraba premoga za izdelavo sintetičnih goriv narasla na okoli 10 %. Povečan izkop premoga v Avstraliji, ZDA, Južnoafriški republiki, Kolumbiji in v še nekatrih drugih deželah bo omogočil tudi znatno povečanje izvoznega tržišča. Zato pričakujejo, da bo svetovni izvoz premoga do konca tega stoletja potrojen in dosegel 600 milij. ton.

Delež zemeljskega plina pri kritju svetovne porabe energije bo tudi v bodoče ostal na isti višini okoli 19 %. Vendar bo kljub temu morala biti ponudba oziroma dobava podvojena. Poraba se bo povečala na podróčjih, ki danes ne spadajo med tradicionalne potrošnike tega goriva, kot sta Severna Amerika in Evropa, na kateri sedaj odpade polovica celotne svetovne porabe.

Jedrska energija bi lahko postala z letnim porastom porabe okoli 10 % nosilec energije z največjo rastjo. Vendar nastopa vprašanje, če je pri tem v bližnji prihodnosti ne bodo še bolj ovirale energetsko-politične in pravne zapreke, kot je to danes. Glede na nizko današnjo raven pa predstavlja to v svetovnem merilu povečanje deleža s sedanjih 2 % na 10 %. Pri pridobivanju električne energije ima jedrska energija že danes delež 10 % in do leta 2000 bo narastel na 30 %.

Nafta ima danes s 47 % največji delež pri svetovni preskrbi z energijo in do leta 2000 bi naj ta padel na okoli 31 %. Vendar bi kljub temu znižanju ostala nafta tudi v bodoče največji nosilec energije. V industrijsko razvitih deželah zahodnega sveta bo poraba nafte v prihodnjem obdobju padala, ker jo bodo povsod tam, kjer bo to tehnično in ekonomsko mogoče, nadomestili drugi viri energije. Ne pričakujejo pa nadomestitev nafte na področju cestnega prometa. V nerazvitih deželah, predvsem pa tistih, ki pripadajo združenju OPEC, pričakujejo v prihodnjem obdobju podvojeno porabo nafte, medtem ko bo v vzhodnoevropskih socialističnih deželah njena rast manjša. Vzporedno s tem bo iz teh dežel tudi padel izvoz nafte v dežele zahodne Evrope ob istočasnem porastu uvoza zemeljskega plina.

Največjo količino pridobljene nafte in s tem tudi ponudbo na svetovnem tržišču bodo tudi v bodoče imele dežele OPEC, čeprav bo njihov delež padel v letu 2000 s sedanjih 48 % na 38 %. To zmanjšanje bo povzročilo povečanje količine pridobljene nafte v deželah, ki pripadajo temu združenju in se bo le-ta povečala v primerjavi s sedanjo za trikrat. Danes zanesljivo znane zaloge nafte bodo lahko v letu 2000 krile samo 56 % vseh potreb. Za ostalih 44 % potreb, oziroma okoli 1,3 milijarde ton, bo treba odkriti še nove zaloge. Za nadaljnje 8 %, oziroma 280 milij. ton bo treba šele zgraditi naprave za pridobivanje sintetične nafte iz premoga in oljnih škriljavcev.

Investicijski stroški za pridobitev ene tone nafte letno se gibljejo na področju Bližnjega vzhoda okoli 400, medtem ko so v Severnem morju 450 dolarjev. Danes investira naftna industrija zahodnega sveta letno okoli 80 milijard dolarjev za raziskave novih naftnih nahajališč, pa tudi v transport in predelavo. Ta vsota se bo v prihodnjih desetih letih povečala že na več kot 300 milijard dolarjev. Želje, da bi že v bližnji prihodnosti nadomestili precejšen del konvencionalne nafte s sintetično, zaradi potrebnega časa in velikih investicijskih stroškov ne bo mogoče uresničiti. Če bi hoteli nadomestiti celotno nafto iz Saudske Arabije, ki krije danes 15 % svetovnih potreb, s sintetično nafto, bi trajalo to nekaj desetletij ob naložbi okoli 6000 milijard dolarjev.

Vendar je v študiji izraženo mnenje, da tudi obnavljajočih in sintetičnih energetskih virov v bodoče ne bo treba podcenjevati. Za leto 2000 predvideva študija, da bo sintetična energija krila 4 % vseh svetovnih potreb.

delavcev v združenem delu, se pokojnine usklajujejo glede na gibanje nominalnih osebnih dohodkov. Ob tem zlasti v obdobjih hitrega naraščanja življenjskih stroškov nastajajo vprašanja, v kolikšni meri pokojnine valorizirati linearno, to je vsem v enakem odstotku, ali degresivno, to je v razmerju z višino pokojnine. V preteklem obdobju so bile pokojnine večkrat valorizirane degresivno, tako da se je izboljšal položaj upokojencev z nižjimi pokojnimami.

V usmeritvah za nadaljnje delo na tem področju je rečeno, da se bodo sindikati zavzemali za izpopolnitev sistema pokojninskega zavarovanja tako, da bo pokojnina odražala dejanski prispevek živega in minulega dela delavcev. Ta sistem mora spodbujati delavce h krepitvi materialne podlage osebnega in družbenega dela ter k povečevanju družbene produktivnosti in postati sestavni del dohodkovnih odnosov. Pri tem je treba doseči, da bo družbenoekonomski in samoupravni položaj upokojenih delavcev nadaljevanje položaja, ki so ga imeli kot aktivni delavci v združenem delu. Sindikati se bodo tvorno in odgovorno vključili v oblikovanje rešitev ter v razpravo ob novem zakonu o pokojninsko invalidskem zavarovanju.

Pri obravnavanju beneficirane delovne dobe bo tudi v bodoče v ospredju preprečevanje škodljivih vplivov delovnega procesa na zdravje delavcev in ne povečevanje beneficiranih delovnih mest. S tako usmeritvijo bodo morale tudi organizacije združenega dela, ki imajo delovna opravila, pri katerih se delovna doba šteje s povečanjem, izdelati programe za izboljšanje delovnih pogojev in njihovo odpravljanje. Prav tako je treba spremljati in preverjati upravičenost že uveljavljenih benefikacij.

Sindikati se bodo zavzemali za to, da bo povečanje pokojnin sledilo gibanju nominalnih osebnih dohodkov in stopnji naraščanja družbene produktivnosti dela, kar je treba doseči s čimbolj ustreznim usklajevanjem pokojnin. Valorizacija pokojnin naj zagotovi pravico upokojenca do na novo ustvarjene vrednosti na podlagi gospodarjenja aktivnih delavcev z minulim delom in njegovega prispevka k minulemu delu v času njegove aktivne delovne dobe. Ob tem bodo sindikati podpirali usmeritev, da se minimalna pokojnina določi v znesku, ki bo upokojencu zagotavljal njegovo življenjsko eksistenco in socialno varnost na podlagi družbeno dogovorjene ravni življenjskih stroškov. Sindikati tudi sodijo, da je treba proučiti tudi možnost selektivnega usklajevanja pokojnin, ki naj bi se uveljavilo v obdobjih neugodnih ekonomskih gibanj oziroma visoke stopnje rasti življenjskih stroškov.

Sindikati se bodo tudi zavzemali za to, da bodo organizacije združenega dela svojim upokojenim delavcem zagotovile kot pravico iz minulega dela tudi pravico pri uporabi sredstev skupne porabe, kot so denimo, uporaba počitniških zmogljivosti, prehrana v obratih družbene prehrane, če to žagotavljajo zmogljivosti, pravico, da pred upokojitvijo uredijo svoje stanovanjske razmere in podobno.

Pokojninsko zavarovanje v občini Jesenice

Zdravko Pogačnik, sodelavec kadrovskega sektorja, je v svojem prispevku poudaril, da je še preveč različnih nepreverjenih informacij v zvezi s pokojninsko problematiko, pri čemer različni informatorji ne upoštevajo dejstva, da je višina pokojnin odvisna od prispevka, ki ga od svojih osebnih dohodkov dajejo oziroma namenjajo aktivni delavci v združenem delu, le-ti pa so odvisni od produktivnosti dela oziroma novoustvarjene vrednosti in dobrega gospodarjenja. Mnogi tudi niso seznanjeni s tem, da smo se za to srednjeročno obdobje tako v republiki kot v Jugoslaviji dogovorili, da ne bomo širili socialnih pravic.

V občini Jesenice je 4.609 upokojencev, njihovo število pa še raste, število aktivnih delavcev v združenem delu pa upada.

Referent je poudaril, da zakon sicer predvideva odmero pokojnin v višini 85 % od ustvarjenega osebnega dohodka, vendar je s tem, da se vzame desetletno poprečje osebnega dohodka in da se zadnji dve leti ne valorizirata, v SR Sloveniji doseženo razmerje starostne pokojnine nasproti osebnemu dohodku z 72 %. Slabše je razmerje po posameznih občinah. V občini Jesenice je le 71,1 %, v Kranju 68,7 %, v Ravnah na Koroškem 69,7 itd. Nasprotno pa je razmerje starostnih pokojnin nasproti osebnemu dohodku v Metliki 95,8 %, Novi Gorici 81,6 %, Črnomlju 90,7 %, Ljubljani – center 80,4 %, enako v Idriji itd. Ta neenotnost je posledica tega, ker še nismo uspeli uveljaviti delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela, niti še nimamo izdelanih meril za ugotavljanje deleža minulega dela.

Ker trenutno stanje ne daje možnosti za kompleksno rešitev pravičnejše odmere pokojnin, je menil referent, bi se sindikati morali zavzemati za čimprejšnjo izredno valorizacijo pokojnin delavcem, ki so v posameznih obdobjih zaradi gospodarskih težav v nekaterih panogah, sem sodi tudi črna metalurgija, zaostali v pokojninah. To bi morali narediti na enak način, kot so v letu 1980 za delavce sekretariata za notranje zadeve. Menil je tudi, da na področje nujnih sprememb, ki so verjetno rešljive in finančno neprezahtevne, sodi odprava gostote delovne dobe za delavce, katerim zakon omogoča oziroma nudi možnost upokojitve pri 15 letih delovne dobe in 60 oziroma 65 letih starosti. To, je menil, bi vsekakor kazalo vnesti v novi zakon, ker se s sedanjim določilom negira ustvarjalno delo takih delavcev.

RAZPRAVA

V razpravi je bilo poudarjeno, da varstvo pri delu označujejo dejavnosti različnih ved, ki se med seboj prepletajo. Predvsem pa je pomembno izobraževanje mladega delavca, kot preventivna dejavnost, medtem ko so vsi ostali ukrepi le zdravljenje posledic neustreznih pogojev za varno delo. Delavec, je bilo rečeno, se mora pogojem delovnega procesa prilagoditi, za to pa mora imeti čas in možnosti. Delovni pogoji so rezultat sredstev za delo in produktov dela, ki pa se naenkrat ne dajo spremeniti, zato se mora delavec nanje privaditi, oziroma se jim prilagoditi, da bi svoje delo v teh pogojih lahko varno opravljal. Delavec mora sprejeti varstvo pri delu kot svojo metodo.

Opozorjeno je tudi bilo na pojav »posledičnih bolezni« zaradi dela izven delovnega procesa oziroma organizacij združenega dela (doma), posledice dodatnih naporov posameznika, ki se odražajo v bolezenskem stanju, pa pripisujemo legalnemu delu.

Glede invalidskega varstva je bilo rečeno, da je želja po invalidnosti danes najbolj izražena predvsem zaradi pravic, ki iz tega naslova izhajajo. Invalidnosti je zaradi organizacijskih pomanjkljivosti zelo malo, v prednosti so obolenja, ki se ne dajo natančno diagnosticirati (obolenja mišično-živčnega sistema). Pri tem je bilo opozorjeno na nadaljnjo pristojnost izvidov za priznanje bolezenske odsotnosti in oceno komisij (prinašanje potrdil zdravnikov iz drugih republik in pokrajin), ki se je pokazala dokaj dvomljiva in neupravičena.

Razprava je v nadaljevanju s konkretnimi primeri podkrepila uvodne ugotovitve in usmeritve. Iz vsega tega so bila oblikovana stališča in zaključki, ki bodo posredovani Zvezi sindikatov Slovenije, oziroma, ki jih bodo delegati jeseniške občine posredovali na tretji konferenci Zveze sindikatov Slovenije.

Naj omenimo še, da so na problemski konferenci sodelovali predstavniki naše železarne, Vatrostalne TOZD Jesenice, KP Kovinar TOZD Kovinska predelava, SGP Gradbinec in železniškega gospodarstva – postaje Jesenice.

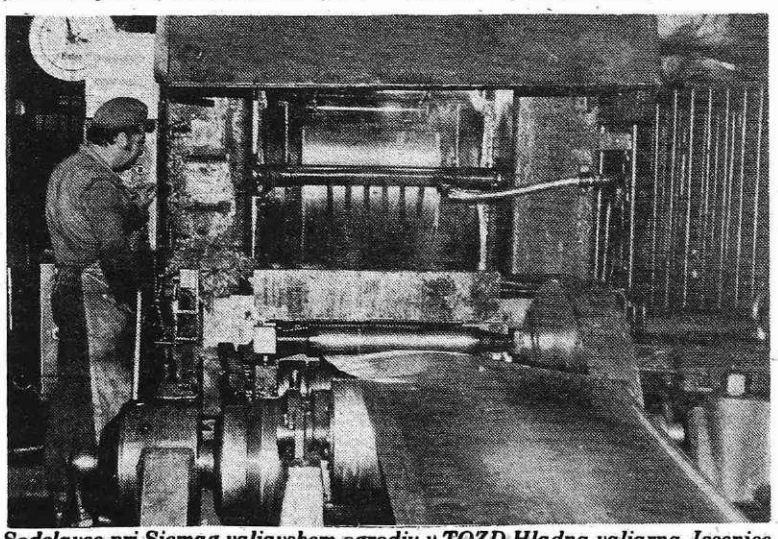

Sodelavec pri Siemag valjavskem ogrodju v TOZD Hladna valjarna Jesenice (Foto I. Kučina)

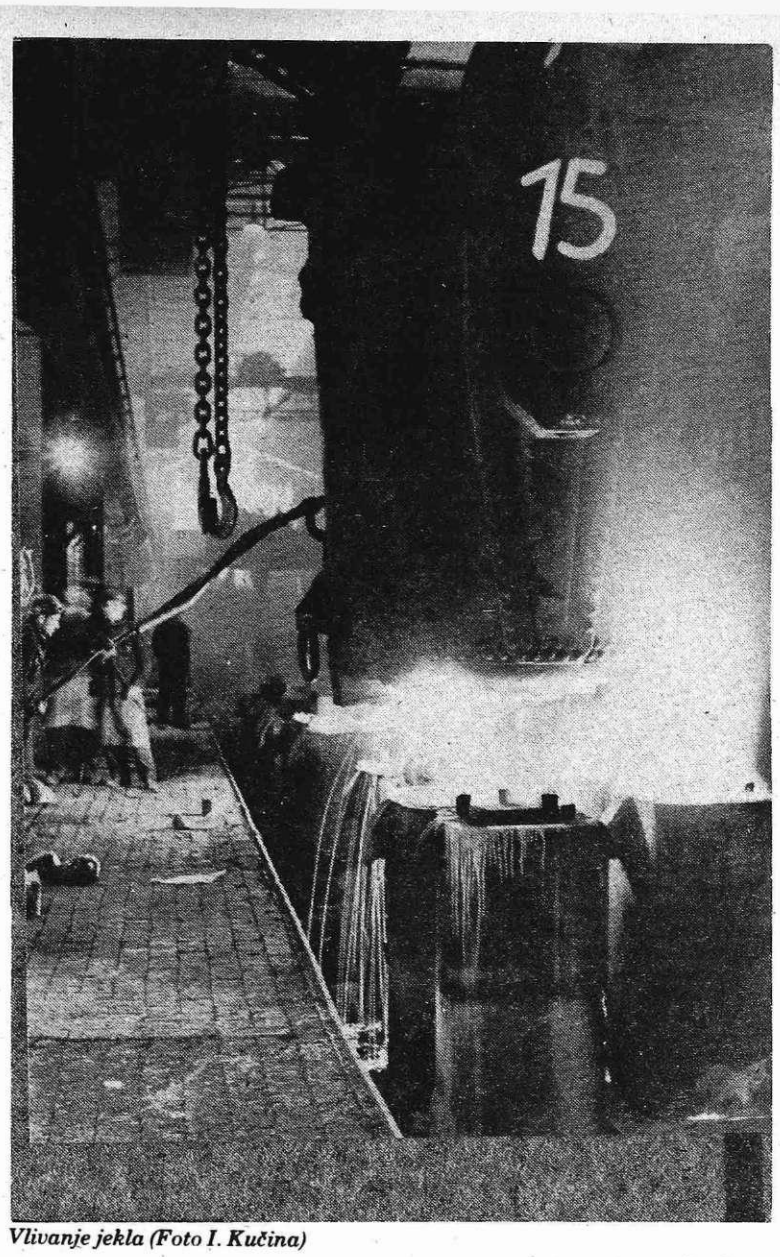

Vlivanje jekla (Foto I. Kučina)

ZBIRANJE PONUDB IN IDEJNIH REŠITEV

KOMISIJA ZA INOVACIJE PRI ODBORU ZA GOSPODARSTVO TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

RAZPISIJE

javno zbiranje ponudb za idejno rešitev izdelave stroja za brušenje tehnoloških in mehanskih odtisov na ploščah.

1. OSNOVNI PODATKI

dimenzije plošč:

- **širina od 1000 do 2000 mm**
- **dolžina od 2000 do 12000 mm**
- **debelina od 5 do 40 mm**
- **teža plošče od 200 do 2500 kg**

kvaliteta:

- **konstrukcijska jekla**
- **mikrolegirana jekla**
- **jekla za poboljšanje**

2. TEHNIČNI PODATKI

odtisi:

- **globina odtisa od 0,1 do 1 mm**
- **širina odtisa od 1 do 100 mm**
- **dolžina odtisa od 2 do 12 mm**

Ravnost plošč:

- **7 mm na 1 m dolžine**

Posluževanje:

- **mostni žerjav 6,5 Mp magnet + 21,65 m**

3. ZAHTEVEK

- **delavec mora opravljati brušenje v normalnem položaju in z optimalnim naporom,**
- **po možnosti naj bo stroj prenosljiv,**
- **širina smirkovega koluta od 60 – 100 mm.**

4. OSTALI TEHNIČNI PODATKI OZIROMA ZAHTEVE

- **osnutek stroja naj vsebuje podatke o porabi in kvaliteti vseh potrošniških medijev za obratovanje stroja,**
- **predvidena teža stroja in njegovo prestavljanje na posamezna mesta,**
- **v tehničnem delu idejnega osnutka naj bo kratek opis delovanja naprave,**
- **stroj mora biti konstruiran v skladu z varnostnimi predpisi,**
- **naprava mora biti konstruirana po dognanih tehničnih rešitvah in mora omogočati sigurno obratovanje, varno delo, posluževanje in enostavno vzdrževanje.**

Dodatne informacije dobijo ponudniki idejne rešitve pri asistentu za delovne naprave TOZD Valjarna debele pločevine, telefon 2339.

Idejne osnutke je treba poslati na naslov: Komisija za inovacije pri odboru za gospodarstvo TOZD Valjarna debele pločevine.

Pravico sodelovanja imajo vsi delavci TOZD in delovnih skupnosti železarne Jesenice in vsi zunanji delavci, ki se ukvarjajo z inovacijami.

Najboljše tri idejne rešitve bodo nagrajene s po 1.000 din.

5. KRITERIJI ZA OCENO PONUDB

Komisija se bo pri oceni prispelih idejnih rešitev ravnala po naslednjih kriterijih:

- **upoštevala bo najustreznejše tehnične izvedbe ponudene naprave,**
- **upoštevala bo ceno izdelave ponudene naprave,**
- **upoštevala bo varnostne predpise za obratovanje naprave.**

Realizirana idejna rešitev bo ocenjena po samoupravnem sporazumu o inovacijah.

Železarski globus

INDIJA

Prva indijska naprava za izdelavo železove gobe, ki je pričela obratovati v začetku letošnjega leta, je uspešno prestala začetne težave in je že po štirih mesecih prešla na polno zmogljivost, ki je 30.000 ton letno in uporablja kot reducent premog. Zato so že takoj pričeli s pripravami, da bi njeno letno zmogljivost čimprej podvojili na 60.000 ton, kajti indijska vlada je na to že pristala. Ker Indija nima velikih zalog premoga za koksiranje, ima pa dovolj drugih vrst premoga, je zelo zainteresirana za izdelavo železne gobe s premogom kot reducentom. Zato že pripravljajo več drugih projektov, ki naj bi omogočili že v bližnji prihodnosti znatno povečanje količine izdelane železove gobe.

JAPONSKA

Pred kratkim je prenehala z obratovanjem še ena japonska naprava za izdelavo peletov iz železove rude, ki je pripadala japonski železarski družbi Nippon Steel Co. in je imela letno zmogljivost 2,5 milij. ton. Tako obratuje na Japonskem samo še ena takšna naprava družbe Kobe Steel. Vzrok za takšen ukrep je previsoka cena nafte, ki je bila ob pričetku obratovanja teh naprav nizka in je bila zato njihova ekonomika precej ugodnejša kot danes. Japonske železarne pelete danes raje uvažajo, in sicer so največji dobavitelji Tasmanija, Brazilija, Peru in Čile.

KANADA

Kanadski rudniki železove rude so že v letu 1980 imeli velike težave s prodajo, saj se je proizvodnja znižala z 59,6 milij. ton v letu 1979 na 50,8 milij. ton lani. Tudi letos ne kaže dobro in zato so prisiljeni še nadalje zniževati proizvodnjo, ki ne bo dosegla lanskoletne ravni. Zaradi visokih proizvodnih stroškov in nizke produktivnosti težko konkurirajo z ostalimi dobavitelji železove rude na svetovnem tržišču. V zvezi s tem je tudi že prenehala obratovati ena izmed naprav za izdelavo peletov.

SINGAPUR

Pred desetimi leti so nameravali v tej azijski državi pričeti z gradnjo velike železarne na osnovi direktne redukcije železove rude, ki bi naj imela letno proizvodno zmogljivost 5 milij. ton surovega jekla. Izdelana je bila tudi ustrezna študija, vendar z delom kasneje niso nadaljevali. Pred kratkim je singapurska vlada naročila nekemu japonskemu podjetju, da naj ponovno prouči nadaljne možnosti za izgradnjo takšne železarne. Sploh kaže, da bo v enem ali dveh letih prišlo na Daljnem vzhodu do velike konjunkture pri gradnji novih železarn. Kajti več držav, kot so Filipini, Singapur, Malezija in še nekatere druge, želijo povečati možnost za svojo industrializacijo z gradnjo novih železarn.

ZDA

Zahodne zvezne države ZDA bodo po letu 1985 sposobne izvoziti japonskim železarnam 10–15 milij. ton premoga letno. V ta namen bodo pričeli graditi velik terminal za premog v pacifiški luki Long Beach. Pri financiranju te naložbe bodo sodelovale japonske železarske družbe, japonska industrijska banka, podpira pa jo tudi zvezna vlada ZDA.

ROMUNIJA

Romunija bo še povečala svoj delež pri največjem brazilskem projektu za izkop železove rude imenovanem Carajas. Pri tem gre za dobavo opreme in tehnologije in bo tako tudi uravnovesila plačilno bilanco, ki je sedaj v prid Braziliji. S tem bo lahko tudi povečala dobavo brazilske železove rude na sedanjo pogodbeno količino 4 milij. ton. Poleg tega je romunska stran tudi zainteresirana za udeležbo pri dobavi opreme za novo napravo za sintranje in za izkop premoga na področju Cuiaba.

FRANCIJA

Tuda ta dežela se pripravlja na izkoriščanje kovinskih gomoljev, ki so na dnu oceana in vsebujejo nikelj, mangan, kobalt in baker. Pred kratkim je povedal minister francoske vlade za industrijo André Giraud, da pripravljajo projekt, na osnovi katerega naj bi že v prihodnjih letih potegnili z dna morja tri milij. teh gomoljev. Če bodo to tudi uresničili, potem bodo s tem krili celoletno francosko porabo niklja, trikratno porabo kobalta, desetkratno porabo mangana in 10 % porabo bakra.

IVAN JAN 13

KOKRŠKI ODRED

UNIČENJE 2. BATALJONA KOKRŠKEGA ODREDA

(nadaljevanje)

Frontne in partijske organizacije na terenu so zaradi poletnih odhodov med partizane, zaradi aretacij, izseljevanj in streljanj zelo oslabele, v glavnem pa jih v tem obdobju že skoraj ni bilo več. Bilo je tudi že jasno, da je za nov porast partizanstva potrebna prav široka mreža OF, ki bo dala nove borce in jim na tem občutljivem območju omogočila nadaljnje delovanje.

To je bilo potrebno še zlasti na območju uničenega Kokrškega bataljona. Zaradi vsega tega je bilo spet treba iti na teren in znova pridobivati ljudi ter jih pripravljati na nadaljevanje boja. Vodstvu je bilo tudi jasno, da bo nemška mobilizacija uspevala predvsem tam, kjer ne bo močnih organizacij OF. V zvezi s tem so bili v jeseni 1942 iz ostankov Kokrškega bataljona poslani na ilegalno politično delo že preizkušeni tovariši, ki pa jih je bilo zaradi številnih poletnih izgub vse premalo. V kranjsko okrožje so že v septembru odšli iz Kokrškega odreda trije tovariši: eden na območje Tržiča, dva pa na območje Kranja in njegove okolice. Na teren med Tržičem in Kropo je bil poslan Ivan Bertoncelj-Johan, prejšnji politkomisar Kokrškega odreda, o tem, kako in kdo je odšel na Koroško, pa smo že govorili. Na Kamniškem je že deloval Nace Sterlekar-Jože, ki mu je najprej pomagal, konec 1942. leta pa ga zamenjal Viktor Stražišar-Silvester. Zaradi tega je bilo na jesen 1942 v kamniškem okrožju že čez dvajset terenskih odborov.

Na teren v severno okolico Kranja so v prvi polovici oktobra in pozneje odšli dotedanji komandant 2. bataljona KO Franc Šiška-Črto, Jože Stružnik-Mejač, dotedanji intendant tega bataljona, in Janko Pucelj-Ciril.

Na območje Tržiča so bili poslani Branko Djordjević-Jure, Vlado Peraić-Tarzan in Franc Jagodil-Krstan, (pozneje sta tudi Vlado Peraić-Tarzan (Planin) in Franc Jagodic-Krstan z drugimi šla v Kamniški bataljon. Podatki: Franc Štefe-Miško.), Alojz Zupan-Peter je šel na teren Dupelj in Gorič, kasneje pa tja tudi Stane Konc-Kos, ki se je po septembrski tragediji v Udinem borštu nekaj časa zdravil na Golniku. Tudi Anton Košir-Sibirc, ki je bil že starejši in bolan, je bil čez zimo poslan v domačo vas, v Podljubelj.

Skoraj uničene partijske organizacije in organizacije OF v kranjskem okrožju pa so spet dobile nov zagon in so spet pripravljale teren za politične in vojaške akcije.

Medtem so na teren odhajale tudi skupine partizanov, ki so opravljale predvsem kazenske akcije, kar se je začelo že prve dni septembra. To so bili začetki vosovskih skupin, vanje pa so bili razporejeni predvsem mladi in hrabri borci, da so lahko zmagovali napore, ki so bili zaradi neprestanih pohodov nujni. Ti tovariši prav zaradi takih nalog niso bili z bataljonom v Udinem borštu in so tako tedaj ostali živi.

Nemci pa so bili po dogodkih v Udinem borštu, v Karavankah, na Pokljuki in na Jelovici še vedno v pripravljenosti. Da so jim pogosto pomagali tudi izdajalci, nam dokazujejo naslednji podatki.

V zadnjih septembrskih dneh so se zaradi bojnih nalog zadrževali v Vogljanski gmajni blizu Vodic štirje borci 2. bataljona Kokrškega odreda. Vodil jih je Franc Bukovec-Pepe, komandir 3. čete 2. bataljona KO. Opazoval pa jih je neki domačin iz Vodic, ki je nabiral gobe, kar je bil verjetno le način zasledovanja. O odkritju je takoj obvestil vodiške orožnike in jih nato tudi pripeljal na kraj, kjer se je zadrževala partizanska skupina. Nemci so partizane takoj napadli, vendar niso nikogar zadeli. Vsi štirje so se pod spretnim komandirjevim vodstvom tedaj rešili brez žrtev.

Sledila pa so nova izdajstva. Brž ko se je kaka partizanska skupina pojavila v naseljih in so jo opazili, že je imela na vratu Nemce. Dne 2. 10. 1942 se je druga četverica borcev pod vodstvom Milana Juvana-Andreja, komandirja uničene 2. čete Kokrškega bataljona KO, vračala iz Kamniškega bataljona pod Storžič. Komandir je namreč konec septembra odvedel v Kamniški bataljon 17 razhajkanih borcev 2. grupe odredov. Na poti so bili pri Šmartnem blizu Cerkelj 28. 9. 1942 napadeni.

Četverica se je na povratku ustavila v gozdu za Suho blizu Predoselj. A tudi to skupino (tri partizane in eno partizanko) je opazila in izdala neka ženska z Brega, ki je pripeljala Nemce v gozd na kraj, kjer so počivali. Nemci so jih popolnoma presenetili. Padli so trije tovariši, med njimi tudi komandir Milan Juvan-Andreja. (Milan Juvan-Andreja, Marjanov polbrat, je bil rojen 14. 9. 1915 v Tržiču. Ker ga je Tine Rožanc, narodni heroj iz Pirnič, posinovil, ga najdemo tudi pod priimkom Rožanc. Postal je tekstilni delavec in je nekaj časa delal tudi v Jugočeški v Kranju, kjer se je vključil v napredno revolucionarno gibanje. Po stavki je delal na področju domačih Pirnič, kjer so ga spomladi 1941 sprejeli v KP. Polbrat Marjan, ki je bil tudi v naprednem gibanju in med gorenjskimi partizani, je padel kot politkomisar Kokrške čete že februarja 1942. Imen in podatkov o drugih dveh borcih, ki tod nista bila dolgo, še ni bilo mogoče ugotoviti. Po zadnjih ugotovitvah bo treba popraviti tudi dve napaki, ki sta v zvezi z Juvanom vklesani na obeležju pri Predosljah. Juvan, (bolje bi bilo Rožanc), ni bil Ivan, temveč Milan, njegovo ilegalno ime pa ni bilo Maksim, marveč Andreja. (Podatki o Juvanu-Rožancu po Reziki Traven in sorodnici.)) Rešila se je samo partizanka Anica Eržen-Pepca por. Tomazin.

Prvoborec Ludvik Rovtar je bil kurir, ki je tedaj vzdrževal nevarno zvezo med štabom Kokrškega odreda in štabom I. grupe odredov na Jelovici. Zato je imel dolgo in nevarno pot čez ceste, železniško progo in prek Save. Na eni izmed poti, bilo je 3. 10. 1942, je v gmajni pri Podbrezjah podnevi utrujen zaspal. Tam ga je odkril izdajalec, ki je nabiral gobe in vohal za partizani. To je bil trgovec Mihelič, ki je delal za Nemce. Vse kaže, da je spečega Rovtarja ubil Mihelič sam, ker je bil oborožen.

Borci Kokrškega odreda so okupatorjevega sodelavca Miheliča justificirali 5. 11. 1942, mesec dni po storjenem zločinu.

Dva dni zatem, in sicer 5. oktobra, je skozi Vogljansko gmajno šla spet nova bojna patrulja Kokrškega bataljona. V njej je bilo pet borcev. Pri tem jih je prehitel dan. Zavedajoč se nevarnosti, so se blizu Milj prikrili v gozdu, kljub temu pa jih je odkrilo izdajalsko oko. Tudi to skupino so Nemci takoj napadli. Udarec je bil hud. Zaradi presenečenja so padli kar trije. To so bili brata Jože Kravcar-Fric, Vinko Kravcar-Fedja (Ker sta 5. oktobra 1942 padla spet dva člana iz revolucionarne delavske družine Kravcar, je treba o tej družini iz Pristave pri Tržiču zapisati nekaj osnovnih podatkov. Oče Anton je umrl že 1936. leta in mama Uršula, rojena 1893, ki je rodila kar 12 otrok, je z osmimi, v glavnem nedoraščenimi fanti in štirimi hčerami ostala sama. Življenje je bilo nadvse trdo. Družina, že pred vojno napredno usmerjena, se je že 1941. leta vključila v NOB. Trije, Jože, Vinko in Karel, pa so postali prvoborci. Za svobodo je Kravcarjeva družina žrtvovala tri padle, dva ujeta, ostali pa so bili julija 1942 izseljeni v Nemčijo. Anton Kravcar, roj. 1916, je bil kot talec ustreljen 27. julija 1942. Jože Kravcar-Fric je bil rojen leta 1918, Vinko Kravcar-Fedja pa leta 1922. Oba sta padla skupaj 5. oktobra 1942. Karel Kracar-Kola, rojen 1921, je bil kot vodnik ujet 14. septembra 1942 in je preživel Mauthausen. Franc Kravcar, rojen 1919, je bil ujet marca 1945 nad Tržičem in je umrl po vojni. (Podatki: Karel Kravcar in zapiski v Tržiškem muzeju ter plakat o ustreljenih talcih 27. julija 1942.)) in August Bernik-Pišta. Ranjen in zato tudi ujet pa je bil Jože Laznik-Slavček. Rešil se je samo Janez Kristanc iz Vogelj.

Naslednja dva, in sicer četni komandir Franc Bukovec-Pepe in mitraljezec Janko Belehar-Smrekar, oba borca Kokrškega bataljona, sta bila izdana v gozdu blizu Vogelj. Drugi člani Bukovčeve skupine so se že poprej vrnili pod Storžič, ta dva pa sta zaradi novih načrtov še ostala v dolini. Iznenada so ju ujeli 17. oktobra 1942. Oba so odpeljali na gestapo v Kranj, od koder so Bukovca, ki ni povedal niti svojega imena, čez nekaj dni z avtom prepeljali v Begunje. Toda Bukovec je na Polici pri Naklem nenadoma skočil iz drvečega avtomobila in skušal pobegniti, a gestapovci so ga že po prvih korakih smrtno zadeli. Ves razbit je obležal ob glavni cesti. Domačini so ga potem morali pokopati kar tam.

Nadaljevanje

»Zelo rad bi se prilepil na kakšno majhno nemško policijsko postajo. Tem bi čakal na priložnost, da pride kak policist bližje. Kar precej jih bo moralo priti, da bom mirnejši.«

Posavec se je zasmejal in hitro sta se dogovorila, kam se bodo odpravili.

Strela je to sprejel z olajšanjem, Suhi s posebnim veseljem. Že to, da gre z njim, on sam, mu je pomenilo skoraj toliko kot uspeh.

Obšli so troje policijskih postaj, ko je Strela rekel, da bi se lahko v gozdiču pritajili. Suhi je že nemiren vpraševal, zakaj ravno tukaj, ko so najdalj od bataljona, Strela pa mu je razložil, da gozd in zemljišče omogočata najboljše manevriranje. Suhi tega ni razumel, Nanko pa se je potulil in se pretvarjal, da razume. Le toliko se mu je svetlikalo, da je gozd večji. Nekako lažje bodo ušli, če bo treba bežati.

Ves dan so oprezali, nekajkrat videli tudi policiste, vendar se iz vasi nihče ni premaknil. Kot bi policisti slutili, ali se bali, da jim iz gozda preti nevarnost. Včasih so že pomislili, da jih je policist zagledal. Dolgo je stal na mestu in gledal v gozd. Čakali so, da se bo iz vasi pojavila patrulja. Šele čez čas so se umirili. Potem je nenadoma hudo zbegan povedal Suhi:

»Mi se bojimo teh na postaji. Kaj pa če so telefonirali drugim, da nam pridejo za hrbet? Morda nas že obkoljujejo?«

Nanko je gledal Suhija, ki je napeto prisluškoval in samo čakal, da bo počilo. Strelin obraz mu je razkril, da na to ni pomislil. Rekel jima je, da bo odšel nekoliko nazaj in da bo zanesljivo ustrelil, če bo zagledal Nemca. Onadva naj ga pa pokličeta, če bi se ponudila priložnost, da napadejo.

Tretji popoldan, ko so bili vsakič, ko so zagledali vaščana, da se približuje njihovemu skrivališču, hudo živčni, so se odločili, da napadejo. Policist, ki je očitno prihajal vasovat, se je izkazal kot edina možnost. Patrulj, kot so pričakovali, policisti niso pošiljali. Tudi po hrano se niso vozili.

Ko so zagledali policista, da stopa proti hiši na robu vasi, je Nanko pogledal Suhija. Ni vzbujal posebnega zaupanja.

»Boš zmogel Suhi, ali greva sama?« je vprašal Nanko.

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA) 33

UPORNIKI

Suhi je brez pomisleka pritrdil. Gledal ga je nesrečno, kot bi očital, zakaj še čakajo. Nanko se je pognal naprej. S Strelo sta se naglo sporazumela, kje se bodo prikrili.

Težave so nastale s čakanjem. Kot bi se pojavila živčna srbečica. Nanko se je premikal, prisluškoval, oziral. Ves čas je imel občutek, da jih je nekdo od policistov zagledal in zdaj se pripravljajo, da jih bodo obkolili. Ali pa so jih že obkolili in čakajo na pomoč, ki bo iz slabih deset kilometrov oddaljene postaje lahko kmalu prišla?

Piolicist je naposled le prišel na prag. Z njim tudi ženska. Hahljala sta se. Nanko je zaslišal, kako popačeno nemščino z večino slovenskih besed govori ženska. Ampak policist je vse razumel.

Pomahal ji je in se z lahkotnimi koraki približeval zasedi. Nanko bi lahko ustrelil, tudi Streli se je policist že odkril. Čeprav se nista dogovorila, je bilo videti, da oba mislita enako: Ustreli naj ga Suhi! Sam, da bo prepričan, kako je ubil Nemca.

Policist je bil že tako blizu Suhija, da je Strela dvignil puško in nameril. V tem je skočil na cesto Suhi, strahovito zavpil, da je še Nanka pretreslo. Ustrelil je proti policistu, ki je bil od njega oddaljen kakih dvajset metrov. Nemec se je sesedal, ampak Suhi je še dvakrat ustrelil. Ko sta Nanko in Strela pritekla do njega, je Suhi vzburjen pojasnjeval.

»Moral sem, zaradi varnosti. Lahko bi se pritajil in potlej ubil koga izmed nas, s pištolo.«

Policist je res imel pištolo. V ličnem toku. Strela in Nanko sta se spogledala. Policista sta že odstopila, pištolo težje. Vendar je Strela zavpil:

»Vidva se postavita proti vasi, jaz vzamem policistu uniformo, dokumente.«

Nanko je pokazal Suhiju hruško, sam pa je stopil na vogal senika. Ko je zagledal prvega policista, je ustrelil. Tudi Suhija je zgrabila vročica, pa je streljal, ko policistov ni videl. Strela jima je zaklical, potem so sklonjeni tekli proti gozdu. Malo pod robom so jih dohitele prve krogle, tudi rafal iz strojnice. Strela je razposajeno mahal Nemcem in se presrečen krohotal.

Suhijev pogled je krožil iz obleke na njuna obraza in nazaj. Strašno rad bi vzel uniformo, a je le slutil, da sta mu to pripravila. Zdelo se mu je dovolj, da je lahko streljal, ubil prvega Nemca, vse drugo pripada tovarišem. Nanku je bilo težko, ko je ponujal pištolo Suhiju in trdill, da je mora dobiti on. Nato se je Suhi preoblekel. Hlače prekratke, bluza nekoliko preširoka. Suhi je nasrečen strmel v roki, ki sta po njegovem preveč moleli iz rokavov

(nadaljevanje)

ANICA AŽMAN 3

DAN NOČE ZASPATI...

GRÖNLAND — ISLAND

Hoteli smo peš v malo idilično naselje Igaliko. Ker smo pa bili premočeni in je drselo, smo prišli komaj na pol poti, do vrh hriba, kjer je bil lep razgled na kraj. Igaliko ima 60 prebivalcev. Hiše so majhne in lesene. Pred 200 leti ga je ustanovil trgovec Anders Olsen. V času Vikingov je bil tu sedež škofov. Viden je še 30 metrov dolg zid in razvaline stolne cerkvice Gardar. Našli so še ostanke škofove palice in prstana iz mroževih zob. Kakor v mnogih grönlandskih naseljih upada v Igaliku število rojstev. Grönlandski vodič, ki je po rodu Danec in živi pozimi na Tajskem, poleti pa je tu, je dejal, da nima smisla, da si pobliže ogledamo naselje in da je bolje, če se vrnemo na čoln in plovemo po fjordu. Povedal je, da je v Igaliku zgrajena zasilna stavba za turiste, da tam prenočijo v spalnih vrečah. Za malo denarja se pa le dobi streha nad glavo!

Opremljeni z dežniki, zaviti v plašče in pregrinjala, smo se spuščali po nizki zeleni travi med belimi zvončki in rumenimi potočnicami ter vijoličastimi cveti materine dušice. Med potjo smo srečali tudi tri traktorje, ki so prevažali iz enega v drug zaliv čolne. Sem in tja so se pasle tudi ovce, ki so večje od naših. Del travnika je bil ograjen s precej visoko žično ograjo, da ga ovce ne popasejo. Vsak dan so od tu spuščali ob devetih zjutraj in ob 21. uri zvečer v zrak sonde za določanje vremena.

Težave smo imeli tudi z vkrcanjem na ladjo zaradi valov. Namesto obiska v Igaliku smo se vozili po fjordih. Vožnja je enkratna. Ledene gore — sante — so prečudovite. Pravijo, da so tiste, ki so bele barve, mlajše. Modre ki imajo manj kisika, so starejše. Po fjordih smo se vozili štiri ure. Po morju so plavale ledene gore različnih oblik. Ni bilo treba dosti domišljije in že si videl pred seboj konja, zmaja, ovco, štorkljo, babico, družino z dvema otrokoma: mati in oče sta bila modre barve, otroka pa bela.

Ob oseki nekatere sante nasedajo in se raztope na soncu. Nekatere zaradi topljenja spremenijo težišče in se prevrnejo v morju tako, da ponovno pokažejo na površini čudovite oblike, izjedene od morske vode.

Plavajoče ledene gore povzročajo resno nevarnost za plovbo. Jih je kar precej. Poveljnik ladje je na osnovi izkušenosti in neposrednih podatkov izbiral najbolj varno pot, da ne bi prišlo do nesreče. Povedal je, da vozi samo z enim motorjem, drugi mu je že odpovedal. On in njegov pomočnik sta neprestano motrila vodo. Naenkrat je zagledal tjulna, ki je plaval. Ustrelil je, pa ga ni zadel.

Morje je začelo močno valoviti. Deževalo je še kar naprej. Poveljnika nista govorila. Vse, ki smo bili v njuni bližini, so vljudno odstranili. Zakaj neki? Morda se je kaj zgodilo! Bila sta brez besed. Videli smo prevrnjen čoln, zraven pa je že bila ladjica domačina — Eskima. V vodi je naš poveljnik našel ribiško obleko. Eskima sta se samo spogledala in že smo nadaljevali vožnjo.

Pravih Eskimov je malo, precej je pa mešancev. Imajo črne žimnate lase, široko oglato lobanjo z močnimi ličnicami ter rumenkasto-rjavo barvo kože.

Prijetno utrujeni smo se vrnili v hotel in kljub dnevni svetlobi trdno zaspali. Soba je bila topla, ogrevana s centralno. Naše mokre obleke so se do naslednjega dne posušile.

Hotel Arctic je moderen hotel, mednarodnega razreda in njegova lega na letališču v Narssarssuaqu v Erikovem fjordu ima idealno izhodiščno točko za različne »radovedneže«, za arheologe, za raziskovalce favne in flore ali za navdušene ribiče.

Eden naših si je dajal korajžo z viskijem. Kupil si ga je v duty-free-shopu na Islandu. Na Grönlandiji so alkoholne pijače od 1. avgusta 1979 racionalizirane. Vsaka oseba nad 18 let ima pravico do 72 točk za nakup alkoholnih pijač. Naenkrat je imel okrog sebe vse polno prijateljev, turistov, priseljencev in domačinov. Komaj se jih je otresel in kakor je pozneje rekel, so ga skoraj hoteli napasti. Tudi turisti, ki se zadržujejo na Grönlandiji, lahko dobijo pri prihodu 72 točk. Za naslednji mesec pa spet 72 točk. Točke lahko dobijo s predložitvijo potnega lista na občinskem uradu ali v hotelu. Za tričetrt litra belega, rdečega ali črnega vina daš šest točk, za tričetrt litra sladkega vina dvanajst točk, za tričetrt litra žganja pa 24 točk.

Vodič nam je povedal, da nam grönlandska potovalna agencija podari potovanje s čolnom v Qassarsuk, ki je bogato zgodovinsko najdišče. Naselje leži na nasprotni strani Erikovega fjorda. Pred vkrcanjem na čoln smo videli tjulnovo kožo, ki je plavala ob obali. Nekdo ga je ubil in odrl. V Qassarsuku je zgradil pred približno tisoč leti Rdeči Erik svoj dom, ker je moral zapustiti borni severozahodni del otoka Islanda. Tukaj v Brattahliedu, kakor je on ta kraj imenoval, je našel občutno boljši položaj kot doma.

Ljudje so zelo prijazni in gojijo ovce. Več nizkih stavb je za danske otroke, ki pridejo na Grönland na oddih. Erikova žena Tjodhilde je zgradila prvo cerkev, nizko stavbo iz šote in kamenja. Še danes se vidijo razvaline naselja Rdečega Erika. Američani so Qassiarsuku poklonili bakren relief na skali kot spomin na čase Vikingov.

Pred seboj imam zemljevid Grönlanda. Grönland je največji otok na svetu. Novejše raziskave kažejo, da ni enoten otok, ampak da je sestavljen iz vsaj treh velikih otokov. Skupna površina meri dva milijona 750 tisoč šeststo kvadratnih kilometrov. Osemdeset odstotkov je pokrite z ledom. Če bi ta led razsekali na kose, bi vsak človek na zemlji dobil kocko težko 360 tisoč ton. Če bi se ves grönlandski led stopil, bi se gladina morja na zemeljski obli dvignila za osem metrov.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Kot vsako leto so tudi letošnji dan mrtvih v spomin na padle borce, talce in žrtve fašizma počastili v vseh krajih radovljiške občine z žalnimi slovesnostmi s kulturnimi programi. Množice občanov in mladine so se zbrale zlasti na osrednji občinski žalni slovesnosti, ki je bila najprej na grobišču talcev v Dragi, nato pa v graščinskem parku pri grobišču talcev v Begunjah.

— — —

Izvršni svet OS Radovljica je na 165. seji 27. oktobra soglašal s predlogom odloka o razširitvi obveznosti plačevanja krajevnega samoprispevka v KS Ribno. Obravnaval je tudi odlok o pooblastitvi zavoda za gojitev divjadi Triglav Bled za upravljanje s triglavskim narodnim parkom. Oba predloga bo izvršni svet dal v obravnavo in sprejem občinski skupščini Radovljica. Na seji so pretresali več premoženjsko pravnih zadev, osnutek resolucaje o politiki izvajanja družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1981—1985 v letu 1982. Ponovno so obravnavali tudi informacijo o gradnji zaklonišč v SR Sloveniji.

— — —

Komisija za družbeni nadzor skupščine občine Radovljica je po posvetu s predsedniki komisij samoupravne delavske kontrole posredovala vsem OZD in TOZD sklepe skupščine SFRJ za spremljanje in izvajanje zakona o združenem delu, o uresničevanju določil tega zakona, o samoupravni delavski kontroli. Komisija je posebno opozorila, da se večina teh sklepov nanaša tudi na razmere v radovljiški občini, kjer delavska kontrola še ni odigrala tiste vloge, ki bi jo po zakonu morala.

— — —

Izvršni svet OS Radovljica je pri obravnavi osnutka družbenega dogovora o izgradnji in financiranju muzeja revolucije Gorenjske v Begunjah pregledal osnutek in sklenil, da se čimprej izdelajo urbanistični dokumenti ter da se med podpisnike dogovora vključi tudi KS Begunje. Izvršni svet tudi ugotavlja, da je osnutek dogovora potrebno dopolniti s finančnim ovrednotenjem in obveznostmi podpisnikov. Za prihodnje obravnavanje osnutka izvršni svet vztraja, da se predložijo tudi mnenja izobraževalne, kulturne in raziskovalne skupnosti in DPO radovljiške občine.

— — —

Po podatkih volilne komisije pri OK SZDL Radovljica je bilo do 20. oktobra poslano zbirno poročilo o evidentiranih kandidatih za volitve 1982 le iz 26% vseh nosilcev evidentiranja. Volilna komisija je izdelala tudi seznam 88 TOZD, med njimi so razen Verige Lesce domala še vse največje delovne organizacije in njihove TOZD.

— — —

Po akcijskem programu izvajanja sklepov 21. seje CK ZKJ, ki so ga v radovljiški občini oblikovali skupaj izvršni svet in DPO, so zastavljeni globalni cilji radovljiškega gospodarstva v 1982. letu. Načrtujejo, da bodo povečali izvoz za 10%, od tega na konvertibilno področje za 5 do 7%. Uvoz pa bo ostal v enakem obsegu kot v letu 1981. Fizični obseg proizvodnje bodo skušali povečati vendar pri istem številu zaposlenih kot leta 1981. Pri tem bodo upoštevali predvsem možnosti domače oskrbe s surovinami, pa tudi prestruktuiranje industrije. Plane za 1982. leto bodo OZD s sedežem v občini oblikovale v zadnjem tromesečju 1981.

— — —

Občinski odbor ZZB NOV Radovljica je na podlagi predhodnih javnih in strokovnih razprav posredoval izvršnemu svetu predlog za obravnavo in sklepanje o obnovitvi spominskega parka na Goreljeku. Izvršni svet naj po obravnavi idejne zamisli, načrta in finančnega predračuna sprejme stališča, ki naj jih da v razpravo družbenopolitičnemu zboru občinske skupščine občine. Ta pa naj bi po podrobni preučitvi celotnega predloga podal svoja stališča v obravnavo zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti. Občinska skupščina bo osnutek idejnega načrta posredovala svetu gorenjskih občin, ki mora tudi sprejeti svoje obveznosti in določiti deleže financiranja vsake občine na Gorenjskem ter posredovati načrte tudi republiškim organom. Celotni postopek naj bi bil sklenjen do 1. decembra 1981. Načrt preureditve spominskega parka pa nameravajo povsem uresničiti do decembra 1983, ko bo proslava 40-letnice tragičnega dogodka na Pokljuki.

— — —

Izvršni svet OS Radovljica je na predlog komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo odobril na oktobrski seji izplačilo kompenzacij (izravnave) za prodano sveže meso za mesec avgust in september Murki — TOZD maloprodaja v znesku 12.540 din, Mesoizdelki Škofja Loka v višini 43.938 din in Perutnini Zalog v višini 29.615 din iz občinskih proračunskih sredstev.

— — —

Iz poročila sekretariata za ljudsko obrambo pri OS Radovljica, ki ga je posredoval v obravnavo vsem trem zborom občinske skupščine na oktobrskih ločenih sejah, je razvidno, da so občani in drugi zavezanci plačevanja prispevka za graditev in vzdrževanje javnih zaklonišč vplačali od 1976. leta do 30. avgusta 1981 skupaj 4,465.693,20 din. Ta denar se zbira na posebnem računu občine in je strogo namenjen samo za gradnjo in vzdrževanje zaklonišč. Doslej zaradi neizdelanih načrtov še niso zgradili nobenega javnega zaklonišča.

— — —

Izvršni odbor izobraževalne skupnosti Radovljica je na oktobrski seji preučil poročila o pripravi in poteku del za obnovo, razširitev in ureditev šolskih kuhinj na Bledu, v Lescah in Radovljici in za prizidek k stavbi osnovne šole v Gorjah. Pregledali so tudi letošnji pretok sredstev, obravnavali predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi izobraževane skupnosti Radovljica, beseda je tekla ponovno o problemu financiranja Delavske univerze Radovljica in o predlogu oblikovanja oddelkov osnovne šole za odrasle v šolskem letu 1981/1982 pri Delavski univerzi. Pregledali so program solidarnosti, ki ga je predložila izobraževalna skupnost. Na seji so spregovorili tudi o organizaciji prevoza otrok izven šolskih okolišev. Seznanili so se še z osnutkom družbenega dogovora o izgradnji in financiranju muzeja revolucije Gorenjske ter o poteku evidentiranja možnih kandidatov za skupščino in druge organe občinske izobraževalne skupnosti za volitve v 1982. letu.

— —

Sekretariat za občo upravo in družbene dejavnosti pri OS Radovljica je po dogovoru z izvršnim svetom OS predložil republiškemu sekretariatu za pravosodje, upravo in proračun predlog potreb po deviznih sredstvih občinske skupščine in upravnih organov občine Radovljica za 1982. leto v višini 35.000 deviznih dinarjev. Od tega bo porabljeno predvidoma 15.000 din za neblagovna plačila in 20.000 din za blagovna plačila. Vsota deviznih potreb v 1982. letu je enaka letošnji.

— — —

Po novem zazidalnem načrtu za območje Zasipa, ki so ga z odlokom sprejeli delegati zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti OS Radovljica na zadnjih oktobrskih ločenih sejah, bodo pridobili zemljišča za 31 zasebnih stanovanjskih hiš, za vrtec in trgovino. Pred pričetkom gradnje bodo morali v Zasipu urediti vodovodno omrežje za zadostno oskrbo s pitno vodo ter kanalizacijo.

— — —

Upravni organi občinske skupščine Radovljica so na osnovi odloka o obveznem radiofotografiranju oz. fluorografiranju občanov nad 40 let starosti, ki je bilo v vseh krajih občine od 21. do 29. oktobra, razposlali 13.113 osebnih vabil. Koliko občanov se je odzvalo akciji in koliko je bilo upravičeno odsotnih, bo znano v nekaj dneh, ko bodo zbrani vsi podatki, tudi o zamudnikih, ki so prišli na fluorografiranje zadnje tri dni v Radovljico.

— — —

V Radovljici je bila konec oktobra seja programskega sveta lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, v katerem so delegati SZDL in SIS jeseniške in radovljiške občine. Seznanjeni so bili, da so samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela z LRP Triglav Jesenice in pogodbe o medsebojnih obveznostih v 1981. letu podpisali iz obeh občin vsi podpisniki. Ocenili so izvajanje polletnega programa in uspešnosti poslovanja LRP in sklenili, da delovna skupnost LRP za tričetrtletni obračun pripravi tudi vsebinsko-poslovno poročilo. Na seji so se dogovorili, da bodo ustanoviteljcam, občinskim konferencam SZDL obeh občin, predlagali pobudo za izvedbo ankete med občani o ceni in poslušanju programa oddaj LRP Triglav v obeh občinah.

— — —

Ob tednu varstva pred požari od 19. do 25. oktobra so prostovoljna gasilska društva in poklicne gasilske enote organizirale vrsto poučnih predavanj in vaj v svojih krajevnih skupnostih. Osrednja proslava je bila v gasilskem domu v Češnjici v Bohinju, ki sta jo organizirali občinska gasilska zveza in SIS za varstvo pred požari Radovljica. Mladi gasilci so nastopili na kvizu o znanjih iz požarne varnosti. Na prireditvi so najboljšim gasilcem podelili priznanja. V kulturnem programu so nastopile kulturne skupine iz bohinjskih kulturnih društev.

— — —

Ob 10-letnici Društva invalidov občine Radovljica je bila v soboto, 24. oktobra, v festivalni dvorani na Bledu slavnostna akademija. Ob tej priložnosti so razvili društveni prapor in zaslužnim organizatorjem in aktivistom invalidske organizacije podelili priznanja in pohvale. V kulturnem programu so nastopili moški zbor KUD Zasip, folklorna in dramska sekcija DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega.

— — —

Na Bledu je bilo 17. in 18. oktobra delovno posvetovanje in občni zbor članov Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije. Ob udeležbi nad 150 članov so prvi dan izmenjali mnenja in stališča o načrtnem delu pri izvajanju tekmovanj učencev usmerjenega izobraževanja v matematiki in fiziki.

— — —

Občinska raziskovalna skupnost in občinski svet ZSS Radovljica sta razpisala natečaj za dosežke na področju inovatorstva, za katere je bilo 1980. leta priznana pravica do nadomestila in še niso bili prijavljeni na občinski natečaj. Rok za zbiranje prijav je do vključno 9. novembra 1981. na občinski svet ZSS Radovljica.

— — —

Muzejsko galerijski odbor pri Kulturni skupnosti Radovljica je na seji 29. oktobra presojal letošnjo razstavno dejavnost v radovljiški občini, ki je bila dokaj razgibana, pa vendar še ne povsem usklajena med posameznimi društvi in skupinami po krajih in OZD. Beseda je tekla o pripravah za tradicionalno novoletno razstavo v Šivčevi hiši, ki naj predstavi res samo kakovostne likovne izdelke. Na seji so se dogovorili tudi o oblikovanju predlogov programov galerijske dejavnosti vseh skupin in organizacij za leto 1982.

— — —

Umetno drsališče v pokriti dvorani na Bledu, ki ga upravlja zavod za razvoj in napredek turizma Bled, so odprli za drsanje in treninge v soboto, 24. oktobra. Za rekreacijsko drsanje bo drsališče na voljo dve uri v dopoldanskem in prav toliko v popoldanskem in večernem času. Vstopnina znaša 20 din, zvečer, ob sobotah in praznikih 30 din. Šolarji imajo 20% popusta.

— — —

V avli osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici je v soboto, 17. oktobra zvečer nastopil zdaj že uveljavljeni jazz kvartet, ki ga vodi radovljiški rojak in priznani glasbenik Andrej Arnol, ki je stalni član plesnega okrestra RTV Ljubljana.

— — —

Sklepna družabna prireditev za Kaveljce in Korenine, ki so sodelovali v letošnji akciji RTV Ljubljana »Brazde vzdržljivosti«, je bila v soboto, 24. oktobra, zvečer v hotelu Golf na Bledu. Udeležencem v letošnji akciji so podelili posebna priznanja.

— — —

Na 16. republiškem krosu Dela 18. oktobra v Ptuju so se med 1400 tekači iz 42 občinskih moštev spet ponovno izkazali predstavniki občine Radovljica, ki so dosegli v skupni uvrstitvi odlično tretje mesto.

— — —

Ob 30-letnici Balinarske zveze Slovenije je na osrednji svečanosti 18. oktobra v Ljubljani med šestimi najzaslužnejšimi balinarskimi delavci prejel najvišje republiško priznanje tudi Jože Rebec, dolgoletni predsednik in podpredsednik Balinarske zveze Slovenije in odličen tekmovalec BK Radovljica. Posebno priznanje je prejel tudi Radovljičan Franjo Praprotnik.

— — —

V petek, 6. novembra, ob 18. uri bo v domu kulture v Podnartu volilna konferenca osnovne organizacije zveze komunistov krajevne skupnosti Podnart. Na konferenco bodo povabljeni vsi komunisti, ki živijo na območju krajevne skupnosti. Po oceni dela v minulem letu, sprejetju smernic za delo v bodoče, bodo izvolili novo vodstvo osnovne organizacije zveze komunistov.

KDO JE PREPREČIL UNIČENJE JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA?

Jeseniško-bohinjski odred je ves čas svojega obstoja napadal sovražnika ne samo na prostem, pač pa tudi v utrjenih postojankah in mu pri tem zadajal velike izgube. Nobena sovražnikova patrola ni bila varna pred borci odreda. Mnogo nemških stražarjev so uničili odredovi ostrostrelci. Število mrtvih sovražnikov se je dan za dnem večalo. Izgube v ljudeh in materialu so bile že tako velike, da je odred postal sovražniku trn v peti. Zato so v sovražnikovih vojaških in gestapovskih centrih na Gorenjskem neprestano kovali načrte, kako bi odred uničili. Ena takšnih akcij je bila tudi 4. aprila 1945. Kako zagrizeni so bili Nemci v svojem uničevalnem boju na naši zemlji, je dokaz tudi to, da so napad na odred pripravljali in naredili tik pred svojim koncem, na pragu svobode.

In kako je napad potekal? Njihove priprave bi se brez njihovih lastnih podatkov težko natančno in verodostojno opisale. Znano je, da je na ta dan ob enih ponoči prispel z Jesenic v Bohinjsko Bistrico vlak, na katerem je bilo približno 300 nemških vojakov, ki so imeli poleg svojega običajnega pešadijskega orožja tudi precejšnje število lahkih topov. Domačini so vedeli povedati, da so bili to tako imenovani »flakarji« z Jesenic. V Bohinjski Bistrici so se razporedili v smeri proti jezeru. Po cesti je šla glavna sila s topovi, ob robovih doline pa proti Sv. Janezu močne pobočnice. Nemci niso v Bistrici in naseljih proti jezeru pustili nikogar iz hiš in s tem onemogočili, da bi kdorkoli v Stari Fužini obvestil štab odreda o pohodu Nemcev. Razen tega je od 20. do 5. ure zjutraj veljala zelo stroga policijska ura, ko je okupator streljal na slehernega brez predhodnega obvestila.

Tako se je sovražnik previdno in v vsej bojni pripravljenosti pod plaščem noči mimo Savice, Kamnja in Polja bližal odredu. Bili so prepričani, da bodo partizane s takšno močjo, ki je rinila po spodnji dolini, z lahkoto zajeli in polovili, kjer koli jih bodo spotoma našli. Seveda pa so imeli še poseben maščevalni uničevalni načrt.

Nemci bi na ta način Jeseniško-bohinjski odred lahko uničili, če...

Na ta »če« ni mogoče na kratko odgovoriti. Ni bilo tako lahko, kot so si Nemci predstavljali: se pripeljati z vlakom, se pod okriljem noči prikrasti do partizanov, nato pa jih zajeti kot skupino izgubljenih ljudi ob tabornem ognju! Kot bandite, tako so jih namreč oni imenovali. Resnica je bila daleč od tega. Tako kot druge enote je bil tudi Jeseniško-bohinjski odred prava jugoslovanska narodnoosvobodilna vojska z dobro, v boju preizkušeno taktiko, ki je povezovala borce obveščevalce in veziste! No, in prav ti so tudi v tem primeru odločilno vplivali, da odred ni bil iznenaden, da so borci povsem pripravljeno pričakali sovražnika in ga ne samo odbili, pač pa, čeprav je bil močnejši, celo premagali. Odred je s svojo udarno močjo gradil in vzgajal tudi obveščevalno službo in borce za zveze. Tako je bila v Poljah v hiši štev. 13 stalna obveščevalna in telefonska postaja. Janez Rozman, ki je bil 6. julija star 70 let, je bil takrat zaradi slabega zdravja manj sposoben za vojskovanje v operativni enoti in je na željo vodstva odreda ostal doma, kjer je z drugimi, za to sposobnimi, uredil skrivno telefonsko zvezo z Bohinjsko Bistrico. Elektrikar Alojz Strgar je za telefonsko zvezo vzel prazno žico za elektriko, ki je bila speljana skozi najnevarnejši prostor, in sicer kar skozi poslopje, kjer je bila med okupacijo občinska uprava. V Polju je šel ta priključek do hiše odredovega telefonista v ograji, po odtočnem žlebu in še po drugih skritih mestih kar do šestih vtičnic v hiši. Tako je Janez Rozman lahko ob vsakem času obvestil štab odreda v Stari Fužini tudi o tem, koliko nemških vojakov, ki so prišli v patrolo, sedi na klopi pred njihovo hišo. Tisto usodno noč je o prihodu Nemcev najprej obvestil Alojza Strgarja v Bohinjski Bistrici železniški kretničar Janez Medja. Pri tem je sodeloval tudi Franc Štros, sirar v Bistrici. Strgar je po tem obvestilu, kar v spodnjicah zdrknil iz stanovanja v elektrodelavnico, kjer je imel skrit poljski telefon. Janez Rozman iz Polja je prihod sovražnika javil osebno Ivanu Lebanu, takratnemu komandantu odreda. In ko so Nemci šli skozi Polje, so jih prešteli in odred obvestili o sovražnikovi oborožitvi. Naj pri tem povemo, da Janez Rozman ni bil sam. Za opazovanje, sporočanje in nadaljnje javljanje so skrbeli še: Peter Rozman, Martin Škočir in Janez Cerkovnik. Za signalizacijo o nevarnosti so imeli še poseben gumb in v hiši zvonec, ki je Janeza Rozmana opozarjal, če so se bližali Nemci. Na Janezovem domu so signalizirali o nevarnosti s pomočjo svežih belih desk, ki so jih na dogovorjen način prislanjali na domači kozolec, ki stoji ob hiši. Vse to je tudi ta dan brezhibno delovalo. Tako je prvi napadel odred, ne pa Nemci.

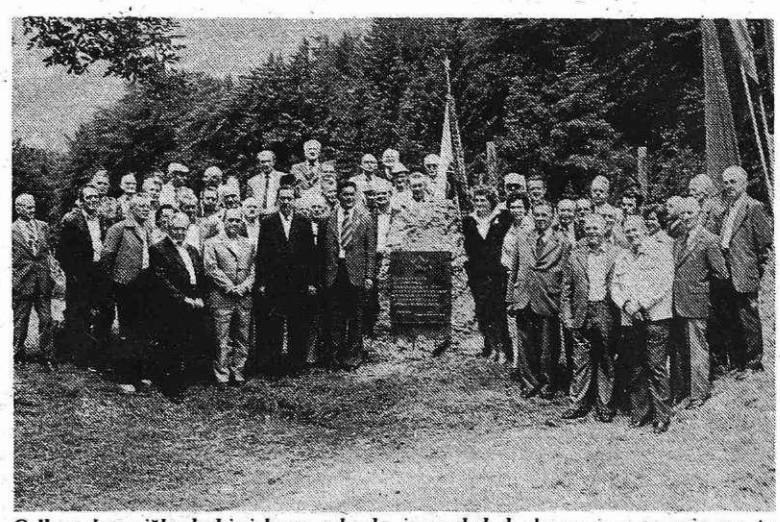

Odbor Jeseniško-bohinjskega odreda je poskrbel, da se je v spomin na to bitko in izbojevano zmago aprila 1945 postavilo ustrezno spominsko obeležje pri Sv. Janezu v Bohinju. Na sliki so borci tega odreda, ki so se udeležili slovesnosti ob odkritju obeležja. (Tekst in foto B. Blenkuš)

Celotno mrežo zvez in obveščanja so dalj časa skrbno pripravljali in izvajali po navodilih Janeza Bertonceljna, vodje za zveze pri Jeseniško-bohinjskem odredu. Vsi ti obveščevalci in telefonisti so bili sicer doma, pa so bili prav tako borci odreda, ki so pravzaprav imeli v tem primeru v rokah ključ za zmago odreda.

Nemci so hoteli za vsako ceno prebiti obrambo pri Janezu. Sovražnik je poskušal s štirimi juriši preiti most čez Savo, toda pravočasno in dobro postavljene zasede odreda so vse napade trdoglavih sovražnikov uspešno odbijale. Ker sovražnik ni in ni odnehal, je štab odreda poslal del svojih borcev okrog jezera, da so napadli sovražnika v hrbet. To je učinkovalo tako porazno, da so se Nemci povsem zmedli in se v paničnem begu umikali proti Bohinjski Bistrici. Pri tem so borci odreda ujeli tudi oficirja, od katerega so zvedeli za operativni načrt o uničenju Zgornje Bohinjske doline in o predvidenem požigu vasi.

Telefonsko zvezo, ki je bila speljana od Stare Fužine do Bohinjske Bistrice in je popolnoma prekrižala račune Nemcem, so koristno uporabljali prebivalci teh naselij še eno leto po osvoboditvi.

Branko Blenkuš

STROKOVNO USPOSABLJANJE IN IDEJNOPOLITIČNO IZOBRAŽEVANJE REZERVNIH VOJAŠKIH STAREŠIN

Občinska konferenca ZRVS si vsestransko prizadeva, da bi okrepila organiziranost in učinkovitost krajevnih organizacij, osnovnih organizacij in organov ZRVS, zlasti glede glavnih nalog zveze: aktivna udeležba v obrambnih pripravah družbe in krepitev družbene samozaščite, nadaljnje splošno vojaško usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje svojih članov. V zvezi s tem nam je na nekaj vprašanj odgovoril Srečo Vengar, predsednik komisije za strokovno usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje pri OK ZRVS Jesenice.

Tovariš predsednik, delo in naloge vaše komisije so začrtane na osnovi srednjeročnega programa in letnega plana republiške konference ZRVS. Kakšna so osnovna izhodišča pri izvajanju programa vaše komisije?

Zaradi nalog, ki jih nalaga zvezi rezervnih vojaških starešin družba, si moramo prizadevati, da bi splošno vojaško usposabljanje in idejnopolitično izobraževanje RVS postalo trajni sestavni del njihove aktivnosti, stalna potreba in spodbuda za vsestranski razvoj osebnosti. To je glavni pogoj za njihovo uspešno družbenopolitično angažiranje in prispevek k realizaciji zasnove SLO in družbene samozaščite. Obveznost vsakega rezervnega vojaškega starešine je, da z individualno in kolektivno obliko učenja in obveščanja nenehno izboljšuje svoje vojaško-strokovn in ideološko-politične kvalitete. To je najpomembnejši dejavnik njihovega celotnega usposabljanja za uspešno aktivnost v družbi, za uspešno opravljanje vojnih dolžnosti v oboroženih silah ali drugih strukturah. Pomembno je zlasti, da se pri vsakem rezervnem vojaškem starešini razvije odgovornost za učenje, da bi bil čim bolje pripravljen in sposoben za opravljanje funkcije, ki mu je zaupana po vojnem razporedu in da bi se tako postopoma približal stopnji znanja in možnosti aktivnega vojaškega starešine.

Kakšno vlogo in pomen ima splošno vojaško usposabljanje?

Nenehen in zelo hiter razvoj vojaške znanosti in tehnike ter aktivno sodelovanje vseh družbenih struktur v pripravah za uspešno izvajanje SLO in družbene samozaščite zahtevajo, da vsak rezervni vojaški starešina neprestano razširja in poglablja svoje splošno vojaško oziroma vojaško-strokovno znanje v celoti. Uspešno uresničevanje te pomembne naloge zahteva, da vsak RVS jemlje splošno vojaško oz. vojaško-strokovno usposabljanje kot nenehen proces v vsem obdobju svoje vojaške obveznosti. Ta naloga od vsakega starešine zahteva precejšne, predvsem individualne napore, prav tako pa tudi trajno delovanje v organizaciji ZRVS. Med mnogimi dejavniki, od katerih je odvisna pripravljenost oboroženih sil in drugih struktur SLO za obrambo naše dežele, imata prvenstven pomen za uspešno izvajanje oboroženega boja in drugih oblik odpora izurjenost in strokovna usposobljenost. Vse usposabljanje RVS v organizaciji ZRVS mora prispevati k oblikovanju vsestranskih ustvarjalnih osebnosti, ki bodo pokazale popolno iniciativnost, hrabrost in odločnost in ki bodo sposobne, da se prilagodijo in ustrezno delujejo tudi v najtežavnejših vojnih okoliščinah.

Na osnovi poročila o delu komisije je predsedstvo OK ZRVS na eni izmed zadnjih sej zelo pozitivno in pohvalno ocenilo vaše delo. Ste morda pri svojem delu imeli tudi težave?

Takoj moramo poudariti, da si ne želim in ne sprejemam hvale, ker je to moja dolžnost in odgovornost do organizacije, da komisija čim bolje dela in izvaja predvideni program. Posebnih težav ni bilo in dolžnost mi narekuje, da se zahvalim vsem članom komisije za vsa prizadevanja in trud, da je bil program strokovnega usposabljanja v celoti realiziran. Predavanja in delo na terenu (izdelava odločitve, kondicijska pripravljenost in streljanje) so potekala po predvidenem terminskem programu v okviru krajevnih organizacij. Vse organizacije so organizirale predavanja z lastnimi predavatelji, streljanje z MK pištolo na tarčo 60 × 60 cm v razdalji 25 m in orientacijski pohod, oziroma preverjanje kondicijske sposobnosti članov. Izpite so organizirali člani komisije, oziroma predsedniki krajevnih organizacij ZRVS. Žal je bila udeležba nekoliko slabša kot prejšnja leta, toda, če upoštevamo, da je večje število članov RVS razporejenih v enote teritorialne obrambe, JLA itd., smo lahko z udeležbo v krajevnih organizacijah ZRVS Plavž, Mojstrana in Kranjska gora zadovoljni. V KO ZRVS Javornik-Koroška Bela, Sava in Žirovnica pa bo potrebno analizirati vzroke za preveliko odostnost.

Kako se izvaja idejnopolitično izobraževanje?

Po učnem načrtu in programu zavzema idejnopolitično izobraževanje RVS vse vidnejše mesto v celotnem vzgojnoizobraževalnem delu ZRVS. Pri tem ni treba niti omenjati, kako pomembno je to delo, saj si dela zveze brez te aktivnosti sploh ne bi mogli več zamisliti. RVS se idejnopolitično izobražujejo v dveh glavnih smereh oziroma oblikah: del programa proučujejo individualno z branjem gradiva, ki je objavljeno v reviji Naša obramba, drugi del pa je organiziran v obliki predavanj v vseh krajevnih organizacijah ZRVS.

In kot je poudaril tovariš Srečo Vengar ob sklepu razgovora, imamo v organizaciji ZRVS tudi večje število RVS, odličnih strelcev in dobrih poznavalcev topografije, saj so bile njihove naloge na topografskih kartah odlično izdelane. Prav bi bilo, da bi v bodoče takim prizadevnim članom izročili pisna priznanja. Pri strokovni vzgoji moramo v bodoče dati še več poudarka praktičnim veščinam, včlanjenju v strelske družine, strelska tekmovanja in organiziranju raznih orientacijskih pohodov.

J. URH

Ekipa RVS pri izdelavi taktične naloge (Foto J. Urh)

SEJA PREDSEDSTVA OK ZRVS

V ponedeljek, 2. novembra, je predsednik občinske konference ZRVS Janez Jamar sklical sejo predsedstva z namenom, da bi se pogovorili o novi organiziranosti občinskega vodstva. Z novo organiziranostjo bo občinska konferenca ZRVS Jesenice pokrivala s svojimi organizacijami vse krajevne skupnosti, kar bo olajšalo njeno dosedanje delo, hkrati pa popestrilo dejavnost v bazi.

Trenutno deluje v naši občini šest krajevnih organizacij ZRVS. Z novo organiziranostjo pa bo delovalo deset krajevnih organizacij. Tako bo vsak rezervni vojaški starešina vključen v delo neposredno v bazi, oziroma v sredini, kjer živi in dela. To bo zagotovilo izpolnjevanje programskih in statutarnih nalog na vseh področjih delovanja, zlasti na področju SLO in družbene samozaščite ter obrambne vzgoje delovnih ljudi in občanov.

Posebno pozornost so v razpravi namenili evidentiranju kandidatov za predsedstvo OK ZRVS. Poudarili so, da to morajo biti člani, ki bodo s svojo idejnopolitično naravnanostjo in znanjem največ prispevali k samoupravnim odnosom in pomagali pri vgrajevanju SLO in družbene samozaščite v delegatski sistem.

Člani zveze komunistov, oziroma aktivi zveze komunistov morajo storiti vse, da organizacijo ZRVS približajo članom, nje pa trdneje povezati in jih družbenopolitično in strokovno usposabljati na višji ravni kot do sedaj.

Spregovorili so tudi o obrambnem načrtu in vanj vnesli manjše dopolnitve. Občinsko tekmovanje ekip v streljanju in orientaciji je bilo dobro organizirano. Žal pa z udeležbo niso povsem zadovoljni.

Predsedstvo je bilo seznanjeno z izidom posebne številke revije Naša obramba, ki naj bi jo prejelo vsako gospodinjstvo v naši občini. O tej številki bomo obširno poročali v prihodnji številki tednika Železar.

URH

VRSTA POMANJKLJIVOSTI NA SVETLOBNIH NAPRAVAH NA OSEBNIH VOZILIH

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri skupščini občine Jesenice si tudi v letošnjem lětu z najrazličnejšimi akcijami prizadeva za povečanje varnosti na naših cestah in za večjo prometno kulturo voznikov.

Konec prejšnjega tedna so izvedli še eno akcijo, in sicer pregled svetlobnih naprav in gum na osebnih avtomobilih. Akcijo so člani sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pripravili skupaj z delavci milice postaje milice Jesenice in odgovornimi delavci za opravljanje tehničnih pregledov pri jeseniški temeljni organizaciji Integrala.

V štirih urah, kolikor je akcija trajala, so pregledali 114 vozil. Zvečer, ko se je akcija začela, so prvi ustavljeni vozniki kar precej presenečeno gledali napravo, ki pokaže, če so luči na avtomobilu pravilno nameščene. Dodatno so bili nekateri presenečeni tudi potem, ko so jim izvajalci akcije povedali, da jim ne sveti luč, da ne dela zavorna luč, da so luči previsoko nameščene, ali da ne gori luč za osvetlitev registrske tablice. Zakonski predpisi in pravila so jasna, tako da je bilo vsako opravičevanje odveč. Marsikateri voznik očitno že dalj časa ni pregledal, če mu vse luči pravilno svetijo, oziroma če sploh svetijo.

Vozniki so vse prej kot z veseljem morali na mestu odpraviti napako, oziroma zamenjati žarnice. Nekateri so z nejevoljo odpravili napake na svojem vozilu, čeprav je šlo za njihovo varno vožnjo in varno vožnjo vseh ostalih udeležencev v prometu. Predpisi so predpisi in ker niso mogli nadaljevati vožnje, so se seveda morali lotiti popravila. Nekateri so pri tem postali kar mali strokovnjaki, saj so poleg menjave žarnic odpravili tudi druge pomanjkljivosti, zaradi katerih niso svetile luči. Takoj je napake odpravilo 27 voznikov in so potem lahko nadaljevali vožnjo. Pri posameznikih je bila pomanjkljiva tudi oprema, to je trikotnik, prva pomoč in rezervne žarnice. Deset voznikov so kaznovali z 200 dinarji zaradi pomanjkljive opreme. Sedem voznikov je v akciji moralo takoj plačati 500 dinarjev, ker so po osvetljeni cesti skozi Jesenice vozili z meglenkami.

V akciji so odkrili tudi štiri vinjene voznike.

Akcija je brez dvoma uspela, dokazala pa je tudi že znane ugotovitve, da se vse preveč voznikov podaja na pot s slabimi oziroma pomanjkljivimi lučmi. Manj kot polovica pregledanih vozil je bila tehnično brezhibnih glede predpisov oziroma zakonskih določil o uporabi svetlobnih naprav na vozilih, to pa je ponovno resno opozorilo vsem voznikom, da bolj skrbijo za svoja vozila in večkrat preverjajo, če pravilno svetijo vse žarnice, če delajo zavorne luči in smerni kazalci. Le z resnejšim odnosom bo tudi tukaj moč doseči, da bo vožnja na cesti varnejša.

J. Rabič

PO TEDNU POŽARNE VARNOSTI

Vsakoletno naraščanje števila požarov vpliva tudi na delo in razvoj gospodarstva, so povedali na novinarski konferenci ob tednu varstva pred požari (od 19. do 25. oktobra). Tako je bilo v Sloveniji do konca letošnjega septembra že 1413 požarov — to je 22 odstotkov več kot v enakem obdobju lani; nastala škoda v družbenem in zasebnem sektorju pa se je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečala za 111 odstotkov (deloma tudi zaradi inflacije).

Vzroki za požare ostajajo v glavnem isti: neupoštevanje varnostnih in tehničnih navodil ter malomarno ravnanje. Največ je bilo požarov na področju stanovanjsko-komunalne dejavnosti ter industrije in rudarstva, krajevno pa so največ požarov zabeležili v velikih industrijskih središčih. Gasilske enote so bile uspešne v 82 odstotkih primerov, vzroki za to, da jim požara ni uspelo pogasiti ali lokalizirati, pa so bili predvsem prepozna obveščenost o požaru ali težko dostopen kraj požara.

Vsi navedeni podatki potrjujejo, da v organizacijah združenega dela še nismo izkoristili vseh možnosti v protipožarnem delovanju. Tako dopuščamo kajenje in odmetavanje cigaretnih ogorkov na prepovedanih mestih, nepravilno ravnanje z električnimi aparati (za kar so odgovorni tako vodilni in strokovni delavci kot vsak posameznik — skladno s svojimi pravicami in odgovornostmi) itd.

Več kot 50 tisoč aktivnih članov gasilske zveze bo zato moralo več storiti tudi na področju preprečevanja požarov, saj ko zagori, še tako srčna in hitra pomoč le blaži posledice. Pri ustanavljanju prostovoljnih gasilskih enot v organizacijah združenega dela še vedno niso dovolj odločni. Kadar pa do požara pride, bo sredstva za gašenje požara mogoče uporabljati bolj smotrno in dovolj strokovno, če bomo v organizacijah združenega dela in občinah napravili ocene požarne ogroženosti, ki so del nujnih dokumentov v vsaki organizaciji združenega dela. Ali bo nastali požar učinkovito pogašen, je odvisno tudi od tega, kako hitro ga odkrijemo in kako ukrepamo pred prihodom gasilcev.

Če bodo vsi zaposleni usposobljeni za ustrezno ravnanje s priročnimi gasilnimi aparati in hitro ukrepanje ob izbruhu požara, bo tudi škoda manjša.

Matjaž Kek

(Informacije republiškega sveta ZSS.)

Z LETNE SKUPŠČINE VEZISTOV NOV GORENJSKE

V petek, 30. oktobra, popoldne so imeli vezisti NOV Gorenjske letno skupščino, in sicer na sedežu domicila v delovni organizaciji PTT Gorenjske, katere delavci nadaljujejo delo vezistov NOV v povojnem času. V imenu gostitelja je navzoče pozdravil Ivan Jelen.

Po obširnih poročilih o delu je polkovnik Ivan Pivk, predsednik sekcije vezistov NOV Slovenije, izročil 41 jubilantom posebna priznanja. Pozdravil je vse navzoče in pohvalil zgledno aktivnost vezistov NOV Gorenjske. Posebno je poudaril pomembnost zbiranja gradiva o ustanovitvi in delovanju zvez med NOB. Urejeno bo po enotah, kar bo osnova za pisanje zgodovinske knjige. Dejal je, naj vezisti NOV z živo in pisano besedo prenašajo svoje izkušnje na mlade in na delavce PTT, pripadnike JLA, teritorialne obrambe, SLO in druge. Mladi so dobri poslušalci in radi sprejemajo vse, kar je dobro in zanimivo. Tu so posebno dragocene tiste izkušnje vezistov, ki zadevajo pridobivanje potrebnega materiala, ki so si ga morali do pomoči zaveznikov priboriti z orožjem v roki.

Trije tovariši, in sicer Janez Zupan iz Žirovnice, Simon Berce in Franc Dolinar iz Kranja, so prejeli knjige »Zveze«, ki sta jih za njihovo delo pri zvezah podarila štab oboroženih sil in zvezna komisija za gojitev tradicij NOB Jugoslavije.

V programu dela za prihodnje leto so predvideli dve srečanji, udeležbo na republiškem srečanju vezistov NOV, nadaljevanje zbiranja podatkov za monografijo, zbrali bodo prijave za oddihe v PTT domovih ob morju in na Pohorju, obiskovali bolne, se udeležili pogrebov, prispevali pomoč potrebnim, pripravljali predloge za priznanja in odlikovanja, gojili tovarištvo in prijateljstvo in pomagali drug drugemu. Vključili se bodo v splošna družbena prizadevanja in stabilizacijo, povezali se bodo z oddelki za zveze vojnih pošt v Radovljici, Kranju in s štabi SLO v občinah. Aktivno se bodo vključili v posamezne vaje SLO in civilne zaščite in v obrambne dneve na šolah. Izkušnje so namreč pokazale, da prav pri zvezah in informiranju pogosto prihaja do zastojev in pomanjkljivosti.

Francu Gracerju z Belce, predsedniku vezistov v minuli mandatni dobi, so za prizadevanje pri vodenju izročili knjigo Poslednja pot tovariša Tita, Janezu Bertonceljnu iz Radovljice, nekdanjemu referentu za zveze v Jeseniško-bohinjskem odredu, pa so za prizadevno vodenje aktiva vezistov občine Radovljica izročili plaketo z doprsno podobo tovariša Tita.

B. B.

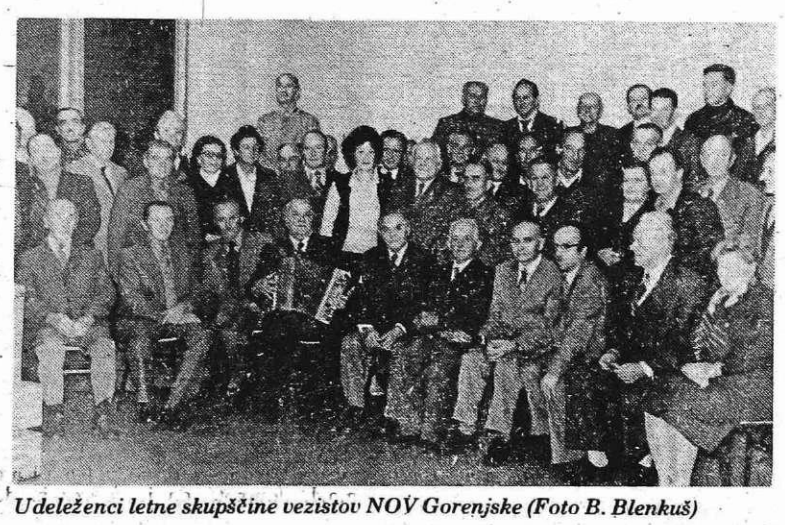

Udeleženci letne skupščine vezistov NOV Gorenjske (Foto B. Blenkuš)

SEJA SVETA KS JAVORNIK – KOROŠKA BELA

Na redni seji sveta krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela, ki je bila v ponedeljek, 2. novembra, so pregledali poslovno in finančno poročilo o delu krajevne skupnosti v zadnjih devetih mesecih, se seznanili s predlogom samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v občini Jesenice za obdobje 1981/85 in o nalogah ter pogojih dela krajevne skupnosti v tem obdobju. Za potrebe krajevnih skupnosti bodo v združenem delu združevali po 400 din na zaposlenega.

Ker je delovna organizacija Rožca predlagala ukinitev trgovske poslovalnice na Koroški Beli v središču starega dela naselja, so člani sveta podprli zahtevo. Na Koroški Beli namreč delujejo tri poslovalnice. Navedena opravi le približno deset odstotkov vsega prometa v kraju. Za podjetje je relativno negativna. Za eno osebo je preveč dela za dve pa premalo. Poleg tega primanjkuje tudi kadra. Ker je bila pred nedavnim razširjena trgovina Zarje in je dobra zveza z avtobusi, je tudi svet potrošnikov podprl tako stališče, čeprav je dosti nejevolje med prebivalcih zlasti zgornjega dela Koroške Bele.

V zvezi z obravnavanjem dela komisije za varstvo okolja in priprave za izvedbo akcije »88 dreves za tovariša Tita v vsaki KS«, so poudarili, da prebivalci želijo, da se to uredi v okolici vrtca, vendar pa bodo še počakali, da bodo izdelani načrti za novo osnovno šolo.

Po

SPOMINSKA SVEČANOST OB DNEVU MRTVIH NA JESENICAH

Tako kot vsako leto so tudi letos na Jesenicah počastili spomin na padle borce NOV, talce, tiste, ki so jim ugasnila življenja v koncentracijskih taboriščih in vse tiste, ki so darovali svoja življenja za našo svobodo in lepšo bodočnost.

Osrednja spominska svečanost je bila na grobišču padlih borcev v spominskem parku na Plavžu v petek, 30. oktobra, ob 16. uri, v organizaciji krajevnega odbora ZB NOV in ostalih družbenopolitičnih organizacij krajevne skupnosti Plavž Jesenice. V kulturnem programu komemoracije so sodelovali: pihalna orkester Jeseniških železarjev pod vodstvom Ivana Knifica, moški pevski zbor DU Jesenice pod vodstvom Franca Jelenca, mladinski pevski zbor OŠ Tone Čufar Jesenice pod vodtvom Mire Mesarič in recitatorska skupina OŠ Tone Čufar Jesenice, ki jo je pripravila Marija Hlebanja.

Ob grobišču padlih borcev, ki je bilo okrašeno s številnimi lučkami in cvetjem, je imela spominski govor predstavnica občinske konference ZSMS Jesenice, učenka OŠ Tone Čufar Jesenice Andrejka Ilenič. Poleg svojcev padlih borcev so spomin na padle počastili mnogi njihovi prijatelji in znanci ter veliko število mladih. Ob tej množici Jeseničanov so posebno svečan vtis naredili številni praporščaki s prapori. Ognjeni plamenčki in cvetovi krizantem in nageljnov, žalostinke, ki so jih izvajali godbeniki in pevci so prisotne v mislih popeljale v čas, ko so bili njihovi svojci, bližnji tovariši in prijatelji še med njimi... Mladi recitatorji so ta čustva še poglobili z recitalom pesmi Prešerna, Levca, Minattija, Klinarja, Seliškarja, Golarja, Jarca in Brnčiča. Na svečanosti je sodeloval tudi oddelek JLA, ki je padle borce počastil s salvami.

Spominska svečanost se je nadaljevala ob spominskem obeležju padlim vojakom v prvi svetovni vojni. Z žalostinkami pihalnega orkestra in pesmijo moškega zbora Doberdob, slovenskih fantov grob, ki nas spominja na zgodovinske čase 1914—1918, so v spominskem parku v podnožju mogočne Mežaklje sklenili svečanost v spomin na mrtve. Spominske svečanosti so bile tudi v drugih krajevnih skupnostih občine Jesenice. V Planini pod Golico je na komemoraciji sodeloval tudi moški pevski zbor Društva upokojencev Jesenice, na grobišču padlih borcev in talcev v parku talcev v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela in na pokopališču na Blejski Dobravi 1. novembra pa pihalni orkester Jeseniških železarjev.

F. Ropret

KOMEMORACIJA OB DNEVU MRTVIH

V petek, 30. oktobra, je bila v spominskem parku na Plavžu komemoracija, posvečena padlim borcem med NOB. Sodelovali so pihalni orkester Jeseniških železarjev, recitatorji in mladinski pevski zbor osnovne šole Tone Čufar in moški pevski zbor Društva upokojencev Jesenice. Na komemoraciji je bilo veliko ljudi, predvsem prebivalcev in učencev iz krajevne skupnosti Plavž.

Bilo je mrzlo in veter je pihal. Toda to nas ni motilo. Naše misli so bile drugje. Bile so pri borcih, ki so se pred 40 leti odločili, da se borijo proti okupatorju za svobodo. V tem boju so darovali svoja življenja, vendar so svoj cilj dosegli. Zato mi sedaj živimo v svobodni, srečni domovini. Ne poznamo lakote, bolečin in vsega gorja, ki ga prinaša vojna. Ne poznamo pa dovolj in tudi ne razumemo, kaj vse so nam dali. Mi le izkoriščamo to, premalokrat pa pomislimo, da je bila pot do svobode težka, da je zanjo umrlo mnogo ljudi po vsej Jugoslaviji.

Tako razmišljam, ko se veter igra s svečami in zastavami, ko pesem in beseda prekinjata molk. Temnilo se je, ko smo vsi počasi odhajali domov z bolečino v srcu. Tudi ko bo sneg prekril grobove, ne bomo pozabili nanje. Nanje ne bomo pozabili nikoli.

Snežana Balazič
COŠ Tone Čufar — novinarski krožek

Z vsakoletne žalne komemoracije pri partizanskih grobovih v spominskem parku na Plavžu. (Foto Vasjo Hribar)

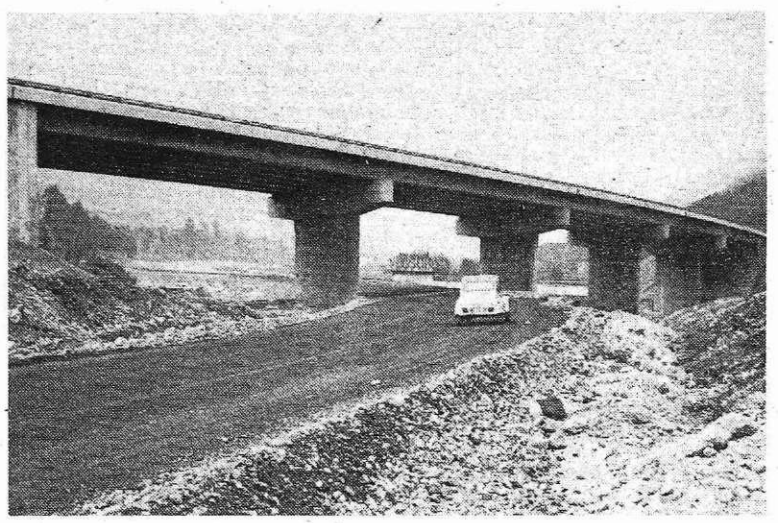

Nova perspektiva v Gornjesavski dolini: most za novo cesto, ki bo izstopila iz karavanškega predora, ko ga bodo zgradili, pod njim pa je speljana nova cesta po Dolini, ki bo tekla po novi trasi od jeseniške bolnišnice do potoka Presušnik in še nekaj sto metrov naprej. Delavci Slovenija cesta — tehnika to cesto od železniške postaje na Hrušici do njenega zahodnega dela ta čas že asfaltirajo, na Hrušici pa nadaljujejo z zemeljskimi deli proti njenemu začetku na vzhodnem delu. Tu še obstoje nekatere težave v zvezi s podvozom pod koroško železniško progo in odcepom od sedanje ceste zahodno ob bolnišnice. (Tekst in foto B. Blenkuš)

PRIPRAVE ZA RAZŠIRITEV VRTIČKARSTVA

Na sedežu Turističnega društva Jesenice so konec oktobra zaključili zbiranje prijav interesentov za vrtičkarje. Največ, in to kar 74 prebivalcev, se je prijavilo v krajevni skupnosti Plavž, sledi Koroška Bela, kjer je 25 prijavljencev. V krajevni skupnosti Sava se jih je prijavilo 11, na Hrušici pa osem.

Naloga upravnega odbora turističnega društva je, da bo imenovalo sedem do devetčlansko komisijo, ki bo pregledala celotno območje in ugotovila, kje bi bili lahko vrtički. Po sestavi tega pregleda bo krajevne in komunalne skupnosti zaprosila za privolitev, da se predlagane površine namenijo za vrtove. Po pridobitvi tega dovoljenja bo komisija sodelovala pri razdelitvi zemlje, za kar so pristojne krajevne skupnosti. Komisija bo nato sklicala vse vrtičkarje po krajevnih skupnostih, kjer se bodo dogovorili o skrbi in delu za usposobitev površin za obdelavo in urejen izgled teh vrtov.

Ob tem naj povemo, da je nosilec predloga za sestavo komisije Franc Gasar, Cesta maršala Tita 85. V komisiji naj bi bilo iz KS Javornik-Koroška Bela dva, KS Sava in Hrušica po eden, iz KS Plavž pa tri do pet članov. Prebivalcev Podmežaklje in Dobrave v komisijo ne bi vključevali, ker se od tu ni nihče prijavil.

B. B.

REZULTATI PRED-TEKMOVANJA TURISTIČNIH PODMLADKOV

V soboto, 31. oktobra, dopoldne je bilo v hotelu Creina v Kranju zbirno tekmovanje turističnih podmladkov Gorenjske turistične zveze, ki se ga je udeležilo 14 ekip podmladkov iz osnovnih šol in podmladek Turističnega društva Naklo. Od teh so se z območja jeseniške in radovljiške občine uvrstile v finale ekipe osnovnih šol: F. S. Finžgar Lesce, prof. dr. Josip Plemelj Bled, Tone Čufar Jesenice in 16. december Mojstrana.

Finalno tekmovanje o poznavanju zemljepisnih, zgodovinskih turističnih in drugih podatkov Bleda, Lesc, Radovljice, Begunj in dodatno še Krope bo v soboto, 7. novembra, ob 16. uri v hotelu Park na Bledu v okviru letošnjega srečanja turističnih delavcev Gorenjske. Ob tej priliki bodo razglasili rezultate vseh tekmovanj, ki jih je letos vzpodbujala Gorenjska turistična zveza.

B. B.

OGLEDALI SMO SI HIDROELEKTRARNO MOSTE

V ponedeljek, 19. oktobra, smo se zjutraj odpeljali z avtobusom v Žirovnico, kjer smo si ogledali pridobivanje električne energije v HE Moste.

Najprej smo si ogledali staro hidroelektrarno, ki je bila zgrajena 1914 leta in novo, ki je začela dajati električno energijo 1952. leta. Videli smo turbine in generatorje, ki spreminjajo vodno energijo v električno. Električno energijo zbirajo zbiralnice in jo vodijo v prostozračno stikališče. Iz prostozračnega stikališča odteče elektrika po visokonapetostnih daljnovodih v transformatorske postaje v mestih, kjer se spreminja visoka napetost v nižje napetosti: v napetost 220 voltov za gospodinjstva in 380 voltov za industrijo. Kontrolo nad delovanjem hidroelektrarne vodijo v komandni postaji.

Zadovoljen in vesel sem, ker so nam v HE Moste omogočili ogled hidroelektrarne, saj si do danes nisem mogel predstavljati, kako pridemo do elektrike.

Po tej ekskurziji smo se v šoli pogovarjali o varčevanju z električno energijo in sklenili, da je ne bomo varčevali samo takrat, ko nam bodo pregorele žarnice, ampak bomo luči ugasnili takoj, ko jih ne bomo več potrebovali.

MARJAN KORES, OŠ Polde Stražišar, Jesenice

PRIŽGALI SMO SVEČKE

Vsako leto se ob dnevu mrtvih spomnimo vseh, ki smo jih imeli radi, a niso več med nami.

Pionirji nobeno leto ne pozabimo na padle in pogumne partizane, ki so žrtvovali svoja življenja. Med njimi je bilo tudi veliko mladih kurirjev. Vsi so se borili za svobodo naše domovine.

Vsak razred je obiskal eno od spominskih plošč ali spominsko obeležje. Prižgali smo svečke in zapeli partizanske pesmi. Spomnili smo se tudi dragega tovariša Tita. V mislih smo se zahvalili za srečo in svobodo, ki jo danes uživamo po njihovi zaslugi.

Učenci novinarskega krožka 3. in 4. razredov COŠ Prežihov Voranc

PREGLED PRIREDITEV V TEDNU UPOKOJENCEV OBČINE JESENICE

V petek, 23. oktobra, je bila zaključna prireditev v letošnjem tednu upokojencev občine Jesenice. V tem tednu so se poleg športnih tekmovanj vrstile kulturne prireditve na Dovjem, v Kranjski gori, Žirovnici in v domu oskrbovancev dr. Franca Berglja na Jesenicah.

Na teh večerih so nastopili pevci in folklorna skupina, kar je od njih zahtevalo kar precejšen napor, saj so morali nastopati kar pet dni zapored. Pri tem pa moramo poudariti, da so bili tako organizatorji kakor izvajalci kar malo razočarani zaradi premajhnega obiska tako upokojencev kakor tudi ostalih prebivalcev. Posebno mlajše so pogrešali na teh kulturnih večerih, ki po kvaliteti prav nič niso zaostajali od drugih prireditev tega žanra.

Stroški teh kulturnih večerov niso bili tako majhni, poleg truda organizatorjev in še posebno izvajalcev programa. Če vse to ni poplačano vsaj z zadovoljivim obiskom, se prav lahko vprašamo, ali so bili tri večeri sami sebi namen. O tem bo moral razmišljati koordinacijski odbor, oziroma če bo že v letu 1982 organizirana občinska zveza društev upokojencev, ali je vredno s tako obliko kulturnih večerov v tednu upokojencev nadaljevati. Morda bi bilo bolje, da bi vse prireditve izvajali v centru občine, pa naj tisti, ki hočejo prisostvovati, pridejo na Jesenice.

S tem bomo prihranili čas in tudi denar. Razen tega izvajalci pri napol prazni dvorani zelo težko izvedejo kvalitetni program. Povedati moram, da je bilo za prireditve v tednu upokojencev zelo dosti reklame tako v Železarju, katerega prejema velika večina naših upokojencev, kakor v lokalnem radiu Triglav Jesenice, ki ga prav tako naši upokojenci radi poslušajo.

Letošnji zaključek tedna upokojencev je bil svečanejši od lanskega leta. Na zaključnem večeru je vsem prisotnim, ki jih ni bilo tako malo, spregovoril predsednik zveze društev upokojencev Slovenije tov. Batagelj in podelil zlate in srebrne značke članom, ki so prispevali k boljšemu počutju in organiziranju društev upokojencev. Zlate in srebrne značke so bile podeljene v okviru 35-letnice delovanja Zveze društev upokojencev Slovenije.

Ob tem je treba izreči iskreno zahvalo požrtvovalnim pevcem DU Jesenice, DU Javornik-Koroška Bela in folklorni skupini DU Javornik-Koroška Bela za lepe večere ob pesmi in plesih.

Stane Torkar

SREČANJE TURISTIČNIH DELAVCEV NA BLEDU

Na Bledu bo v soboto, 7. novembra, 12. srečanje turističnih delavcev Gorenjske. Po koncertu moškega pevskega zbora iz Zasipa na Otoku ob 15. uri se bodo zbrali v Kazini na kulturno-zabavni prireditvi. Med drugim bo turistični podmladek tekmoval v poznavanju turizma na Gorenjskem. V predtekmovanju je nastopilo 18 ekip, v finalnem delu na Bledu pa bo sodelovalo pet ekip. Razglasili bodo deset najboljših društev z Gorenjske, ki so pri varstvu in urejenosti okolja dosegla najboljše uspehe.

Na Gorenjskem je 45 turističnih društev, ki so v zadnjem letu občutno povečala svojo vsestransko aktivnost.

Po.

Ekipa osnovne šole Tone Čufar na zbirnem tekmovanju v Kranju (Foto B. Blenkuš)

POČASTILI SMO SPOMIN NA UMRLEGA SOŠOLCA

V ponedeljek, 26. oktobra, je minilo eno leto, od kar se je smrtno ponesrečil naš sošolec Igor Režek. Učenci 8. c. razreda osnovne šole Prežihov Voranc smo obiskali njegov grob na Blejski Dobravi, položili cvetje nanj in prižgali svečke.

Zelo se še spominjam tiste oktobrske nedelje, ki je bila za Igorja usodna. Po deževni soboti je bil to lep sončen dan in Igor se je s prijatelji odpravil na izlet na pobočje Mežaklje. Ko so se vračali domov, je padel preko velike skale. Ko smo zvedeli za nesrečo, še dolgo nismo mogli doumeti, da je to res in da Igorja ne bomo več videli. Še danes ne razumemo, kako more biti usoda tako kruta in neusmiljena.

Končujemo osemletko in odločamo se za nadaljnje usmerjeno izobraževanje, za različne poklice. Pri tem pa se zopet spominjamo sošolca Igorja in se vprašujemo, za kaj bi se odločil on in kako lepo bi bilo, da bi se z nami veselil življenja in prihodnosti.

Razkropili se bomo po raznih šolah, dosegali svoje življenjske cilje, toda na Igorja ne bomo pozabili — živel bo z nami naprej v naših srcih. V njegov spomin bomo še naprej prižigali svečke in polagali cvetje na njegov prerani grob.

Milan Tarman, 8. c
novinarski krožek
OŠ Prežihov Voranc

STRAH ME JE BILO

STRAH IMA VELIKE OČI:
ŠE TISTO VIDI, KAR NI . . .

Na Dobravi imam bratranca Ožbeja. Šla sva nekoč v gozd, da bi si naredila bunker. S sabo sva vzela kladivo, klešče in žeblje. Tam, kjer sva mislila napraviti bunker, so sosedje metali črepinje. Naenkrat sem se spotaknil in padel na črepinjo. Zavpil sem: Avvv! Ko me je Ožbej pobral, sem začel jokati. Sosedje so šli poklicat mojega strica Braneta. Strah me je bilo, ko je stric Brane rekel, da bom moral v bolnico. Poklical je rešilca in odpeljali so me . . .

Rok Budinek

Ko sem bil majhen, sem bil nekoč sam doma. Tisto noč je bilo zunaj strašno neurje. Strele so švigale na vse strani. Breza se je močno majala. Bal sem se kot še nikoli. Zlezel sem pod posteljo. Iz odej sem si naredil zavetje. Tudi s škatlami od igrač sem si pomagal. Strah sem premagoval tako, da sem božal medveda. Ko je prišla mamica, me je našla pod posteljo. Vzela me je v naročje in me pobožala.

Borut Logar

Nekoč smo šli v Budimpešto. Bili smo pri teti. Drugi dan smo se odpravili v Vidempark. Tam je bilo polno vrtiljakov in raznih avtomobilov na elektriko. Mamici sem pokazal neko hišo in jo prosil, da gremo vanjo. Plačali smo vstopnino. Zatem smo sedli v posebne vagončke za eno osebo. Začeli smo se oddaljevati od vrat. Prišel sem v črno temo. Zelo me je bilo strah, ko so se mi pred očmi kazale razne pošasti. Najbolj sem se bal smrti. Na vsakem ovinku me je hotela ujeti, a sem se ji izmikal. Bila je zelo stara in grda: iz ogriženih kosti in s počeno lobanjo. Od strahu sem se stiskal na dno vozička. Šklepetal sem z zobmi. Malo je manjkalo, pa bi se jokal . . . Ko smo prišli ven, me je bilo še kar strah.

Roman Nemoda

Lani pozimi sem s prijatelji sledil steklo mačko. Takrat me je bilo najbolj strah v življenju. Mislil sem, da mi bo skočila za vrat in me ugriznila . . . Videli smo, kako je skočila v neko jamo. Pogledal sem v jamo in zagledal zelen oči. Naenkrat se je pognala proti meni. Ustrašil sem se in zakričal. Nato sem zbežal, mačka pa za mano. Prijatelji so se poskrili. Komaj sem ji ušel . . .

Peter Klofutar

Stara mama mi je pripovedovala, da so cigani lahko tudi hudobni. Povedala mi je zgodbo. Rekla je, da se je nekoč moja sestrična Marija igrala na dvorišču, mama pa je pred hišo prala perilo. Po cesti je pripeljal avto. Ustavil se je pred našo hišo. Iz avta je stopila ženska. Imela je lepo obleko. Rekla je Mariji, naj se pelje z njo, da ji bo kupila čokolado. Marija je privolila. Ženska je bila ciganka, ki je bila brez otrok. Hotela je imeti Marijo. Vzela bi jo, če ne bi prišla v tistem trenutku mama. Ko jo je ciganka zagledala, je zaprla avto in se odpeljala.

Ko sem slišala to zgodbo, me je bilo tako strah, da sem se kar tresla. Od takrat se zelo bojim ciganov.

Anica Mertelj

Ko enkrat mamice in atija ni bilo doma, se mi je sanjalo, da so prišli fašisti in ju odpeljali. Tako strah me ni bilo še nikoli. Odprli so vrata moje sobe in so vse preiskali. A mene niso našli. Ko so šli iz sobe, sem se splazila do stranišča. Zagledala sem četo fašistov. Odhajali so v gozd. Jaz pa sem hitro tekla v hišo. Potem sem se prebudila. Premišljevala sem o sanjah.

Petra Jakelj

Strah me je bilo, ko je bila babica na parah. Zvečer, ko sem šla spat, se mi je sanjalo, da odpira oči. Potem sem bila enkrat sama v sobi, kjer je ležala. Naenkrat sem zavpila in stekla v predsobo, kjer sem se skrila za omaro. Še za omaro sem jo videla vso zgrbančeno; same kosti so se videle. Včasih ponoči se mi ponovijo te sanje.

Tanja Čehovin

Mamica in ati sta odšla na ples. Morala sem v posteljo. Bilo je temno, da nisem ničesar videla. Začela sem si domišljati, da prihaja v sobo tat z vrečo. Imel je zelo velike oči. Oblečen je bil v mojo srajco, v vreči pa je imel kokoš. Začela sem kričati na vse grlo. Od strahu sem bila vsa potna. Skrila sem se pod odejo. Ko sta prišla mamica in ati domov, sta prižgala luč. Potem sem se pomirila.

Vesna Dolžan

Strah me je ponoči, dokler ne zaspim. Nekoč se mi je sanjalo, da je bil v veliki palmi neki človek. Imel je pištolo. Moja teta Angela je videla, da je v palmi okenček. Iz njega je gledala pištola. Potem je teta poklicala še teto Anico, da sta ga potegnili ven. Nato sta ga zvezali. Imel je nož. Videlo se je, da je ropar. Čez čas smo prišle: Anica, Tončka in jaz. Pomagale smo ga bolj trdno zvezati. Potem sem se zbudila. Sestrici sem pripovedovala, kako me je bilo strah.

Helena Oman

Sedem let sem bila stara, ko sem gledala nočni kino z naslovom: Vampirji, začnite. Film je bil grozen. Ponoči se mi je sanjalo, da je prišel vampir skozi okno. Videla sem njegov kakor zid bel obraz. Zdelo se mi je, da je obraz iz samih kosti. Takrat me je bilo tako strah, da sem bila bleda kot on. Dobila sem vročico. Kmalu zatem sem začela še bruhati. Ker sem mamico zbudila, je bila jezna, saj je morala zjutraj v službo. Ko pa je videla pobruhano posteljo, sem jih povrhu še dobila.

Dejana Robič

Stric mi je pripovedoval strašno zgodbo. Bilo je nekega vročega dne, ko sta šla brat in sestra v London k staršem. Med potjo sta se ustavila in se odpočila na nekem travniku. Nato sta sedla na motor in se odpeljala. Takrat, ko sta ležala v travi, je dekletu zlezla kača v nahrbtnik. Dekle je dalo nahrbtnik na rame. Kača jo je med vožnjo pičila v vrat. Bila je na mestu mrtva . . .

Mamica mi je povedala, da sem se po tej zgodbi vso noč med spanjem držala za vrat.

Maja Plazar

Nekoč, bila sem še majhna, smo bili v živalskem vrtu. Bilo me je strah živali. Ko smo popoldne prišli domov, sem bila zelo zaspana. Nekaj sem pojedla in popila mleko. Nato me je mamica dala spat. Dolgo časa sem mirno spala, potem pa se mi je sanjalo, da me velik papagaj kljuva po glavi. Začela sem cviliti in klicati mamico. Mamica me je vzela k sebi v posteljo.

Špelca Lavtižar

Najbolj me je strah, kadar sem sam doma. Enkrat mi je mamica naročila, naj jo pridem ob osmih iskat v hotel Alpina. Šel sem po bližnjici na Zagmajnico. Ko sem prišel skoraj do drsališča, sem na potki videl nekaj belega. Mislil sem, da je duh. Hitro sem se skril za grmovje. Srce mi je bilo, kar je moglo. Potem sem videl, da je podlasica. Doma sem o tem pripovedoval na dolgo in široko.

Mitja Mehemauer

Nekega večera smo šli z bratrancem in njegovo mamico gledat parkeljne. Takrat še nisem vedel, kdo so parkeljni. Prišli smo v hišo in ves preplašen sem sedel za mizo. Ko so prišli, so začeli rjoveti. Od strahu sem zlezel pod mizo. V tistem hipu je pokukal k meni hudiček. Začel sem jokati. Potem so odšli in malo sem se pomiril, a še zmeraj me je bilo strah.

Fredi Grilc

Učenci 3. razreda osnovne šole
Jeseniško-bohinjski odred
Kranjska gora

(Izbral in popravil razrednik Benjamin Gracer)

ENO ZADNJIH PISEM POKOJNEGA NIKA BERNARDA

Pred leti, nekaj mesecev pred njegovo prerano smrtjo mi je Niko Bernard pisal v zvezi s sestavkom objavljenim v Železarju pod naslovom: »Odkri srce – odpri roke – otiraj bratovske solze.« Članek je bil napisan v zvezi z njegovo požrtvovalnostjo v koncentracijskem taborišču Mauthausen, kjer je bil od septembra 1943 pa do konca druge svetovne vojne. Takole pravi v svojem pismu:

»Za tvoj objavljeni sestavek v Železarju štev. 44 se ti najtopleje zahvaljujem. Podatki so natančni in jih imam obeležene v originalni knjižici še iz Mauthausena. Ti podatki so bili tudi razstavljeni in prikazani preteklo leto na razstavi v Kranju.

Prav je, da si opisal te akcije. Meni je, razumljivo, to nemogoče, ker bi marsikdo mislil, predvsem mlajša generacija, da je to napihovanje. Želo dobro si slutil in tudi opisal, da sta v tej akciji morali biti močno prisotni poštenost in doslednost. V tem delu je bilo tudi precej tragike, ki sem jo moral preživljati. Bilo je dosti izsiljevanja, groženj in celo podkupovanja. Ne da se povedati, da smo z našo pomočjo pravzaprav nekako neposredno odločali, kdo sme umreti in kdo ne. Za mnoge, ki so imeli življenje (moči) samo še za dan ali dva, ni kos kruha prav nič pomenil. Dobili so pomoč taki, za katere smo vsaj slutili, da bodo vzdržali. Bili so tudi primeri, da so imeli nekateri, za določen čas še dovolj vsaj za silo hrane, vendar niso priznavali naše kolektivnosti in samopomoči. Seveda je bilo to, danes sodeč samoobramba, slabost pri premagovanju lakote. Ko jim je prenehala skromna pomoč s paketi (selitev staršev ali podobno), so se obračali za pomoč k nam. Seveda jo taki navadno, zaradi omejenosti naših možnosti, niso dobili in na žalost jih je moralo nekaj tudi umreti.

Če se spominjam nazaj, je bilo kljub humanosti, ki jo danes redkokdo priznava, to zelo grozno. Še danes se spominjam nekega madžarskega Žida, ki mi je ponujal zlat napoleondor za kos kruha. Vedel sem, da ga je potreben, vedel sem pa tudi, da ne bo dolgo živel, ker ga bodo ubili. Nisem ga upal dati, ker sem imel v mislih naše ljudi, dobre, predane, ki bodo morali vzdržati.

So bile še druge akcije, kot kuhanje hrane za naše, ki so bili v »štrafkomandi«. Tudi našim ženam in slovaškim partizanom smo pomagali. Celo francoskim in španskim črncem. Pri vsem tem je bilo težko ostati pošten in močan, kljub temu, da je šlo skozi moje roke dosti kruha. Še danes ne vem, kje sem jemal to moč in seveda tudi Gregori in Odar.

Danes večkrat premišljujem te stvari in mislim, da se enostavno ne dajo opisati tako, da bi jih današnja generacija lahko razumela. Marsikdo bi to razlagal popolnoma napačno. Te stvari lahko razumemo samo mi, ki smo to doživljali. Pa še med nami mora biti določena stopnja inteligence in razumevanja.

Dragi Srečko! Prav je, da si to opisal, tudi že zaradi tega, ker še vedno prevladuje mnenje, da nismo imeli kaj delati, odnosno da nismo mogli biti za kaj aktivni in da itak nismo imeli nobene možnosti za tako humano delo. Odstavek, kjer omenjaš reševanje naših ljudi pred transporti, je poglavje zase. Koliko je bilo tu groze in tveganja. Tu imam najbolj grozne spomine. Še kaj piši o tem. Dobro bi bilo, da ta sestavek objaviš tudi v TV-15, ne zaradi mene, temveč zaradi neštetih komisij, ki napačno obravnavajo interniranke v težkih nacističnih koncentracijskih taboriščih.

P. S.: Gotovo veš, da sem že devet mesecev bolan, štiri mesece sem bil sploh v bolnici. Ne vem kako se bo moja bolezen končala. Koncem leta bom šel v pokoj. Verjetno ti je tudi znano, da se mi je moj najmlajši sin Žare, star 15 let, smrtno ponesrečil v hribih. Težko prenašam hud udarec izgube sina in še bolezen.«

Pokojnega Nika Bernarda smo poznali kot enega najbolj požrtvovalnih in aktivnih sodelavcev narodnoosvobodilnega gibanja v času druge svetovne vojne. Tesno je bil povezan z našimi borci v gozdovih in imel okoli sebe na Jesenicah in v okolici veliko število sodelavcev. Že proti koncu leta 1941 je pričel sodelovati z narodnoosvobodilnim gibanjem. Tesno je bil že od vsega začetka, kakor pravi on, povezan z Ando in Vero Jelinčič, Srečkom Šorlijem, Jakom Rutarjem in njegovim bratom Matijem, Ivom Podgornikom in drugimi.

V svojih spominih pa našteva veliko število partizanov, s katerimi je imel tesno povezavo.

Po izdaji je bil marca 1943 aretiran, kakor tudi večje število njegovih sodelavcev. V Begunjah je prestal nečloveška mučenja in nato je bil v septembru 1943 poslan v zloglasno koncentracijsko taborišče Mauthausen, kjer je ostal do konca zloma nacistične Nemčije. Vsi tisti, ki so ga tam imeli priliko spoznati, se ga spominjajo kot enega redkih, ki je požrtvovalno in nesebično skušal pomagati sotovarišem in tako je marsikdo ostal z njegovo pomočjo pri življenju. Vse to je bilo opisano v sestavku, za katerega se mi je zahvalil.

sš

Dopisujte v Železarja

Vrtec Julke Pibernik na Jesenicah (Foto I. Kučina)

MARTIN KRPAN IN CARINA

Fran Levstik je napisal veliko otroških pesmi, basni, pripovedk in ugank. Med najbolj branimi mladinskimi deli je njegova povest o Martinu Krpanu. Jaz si pa Martina Krpana v našem času zamišljam takole:

Ob avstrijski in italijanski meji leži vas Rateče. V tej vasici živi Martin Krpan; močan, velik, premeten mož. S svojim fičkom prevaža kavo, riž, prašek, kavbojke in še kaj. Skoraj vsak dan gre prek meje. Carinikom se vedno izmuzne. Že si kaj izmisli, da jih prelisiči. Veliko zgodb se sliši o njem . . .

Bilo je pozimi in sneg je ležal povsod naokrog. Ceste so bile ledene in spolzke. Krpan je s fičkom, natovorjenim s kavo, drvel proti državni meji, proti Korenskemu sedlu. Na cesti je bil velik nered. Kolona avtomobilov se je vzpenjala po klancu. Nekateri vozniki so pritrjevali na kolesa avtomobilov verige. Krpanu se je mudilo. Ves ta nered ga je močno vznejevoljil. Hotel je čimprej priti mimo carine. Nekaj časa premišljuje, potem pa si okrog stopal ovije verige, pograbi svojega fička pod pazduho in odkoraka mimo avtomobilov naprej. Vsi so močno strmeli; posebno pa cariniki. Bili so tako presenečeni, da ga niso utegnili niti pregledati. Krpan pa jo je zopet poceni odnesel.

Nekaj mesecev pozneje se je v sosednji Avstriji pojavil skrivnostni prekupčevalec z mamili. Domačini so ga imenovali Brdavs. Cariniki so se zelo trudili, da bi ga ujeli. To jim ni nikoli uspelo. Vedno jim je pobegnil. Skoraj so že obupali. »Edini naš up je še Martin Krpan,« se je domislil šef carine. Takoj so poslali ponj. Pogostili so ga in hitro sklenili pogodbo. Krpan naj bi ujel prekupčevalca. Za nagrado pa bi lahko brez carine prevažal kavo. Krpan se je takoj lotil dela, vendar ni našel primernega orožja. Zato si je naredil veliko fračo. Namesto kamenja si je pripravil izdolben paradižnik, napolnjen z moko.

Krpan je imel vse pripravljeno. Čakali so samo še velikega tihotapca – Brdavsa. Minilo je nekaj dni. Na cesti proti meji so opazili lep mercedes. V njem se je peljal Brdavs. Močno je bil oborožen. Krpan se je hitro stlačil v svojega fička in se mu začel počasi približevati. Ko ga je Brdavs opazil, je že nameril svoj mitraljez. Še preden je mogel Brdavs sprožiti, je Krpan urno napel fračo. Napolnjeni paradižnik je zletel proti Brdavsu. Z glasnim tlesko se je razpacal po steklu mercedesa. Brdavs ni videl ničesar več. V strahu je izpusatil volan in avto je treščil v carinarnico. Avto z mamili in Brdavsom je zgorel. Krpan je carinikom prihranil mnogo truda in nevšečnosti. Mladini je storil mnogo dobrega. S temi mamili bi se lahko zastrupilo mnogo ljudi.

Pogodba je bila izpolnjena. Na carini so zadovoljni. Krpanu je dovoljeno prevažati kavico, vendar samo za svoje potrebe. Tej navadi se res ne more odreči.

Lepo bi res bilo, ko bi lahko ob določenih težavah poklicali na pomoč kakšnega Krpana, da bi nas potegnil iz težav, predvsem gospodarskih. Ker pa je to nemogoče, se bomo vedno z veseljem spominjali neumrljivega Levstikovega Martina Krpana.

Klemen Strgar, 7. a
OŠ Karavanških kurirjev NOB
Koroška Bela

ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE

Pred obletnico rojstva dr. Franceta Prešerna, ki jo slavimo 3. decembra, je Prešernova družba spet izdala svojo redno leto knjižno zbirko. Ta, gotovo najcenejša zbirka na Slovenskem, vezana v platno, z večbarvnim ščitnim ovitkom (broširan je le koledar) in tiskana na brezlesnem papirju, stane vsega 450 dinarjev. Če ne potrebujete trdih platnic in boljšega papirja, se lahko odločite za broširano izdajo, ki stane le 350 dinarjev.

Naročnino lahko plačate tudi v dveh obrokih.

Vendar to ni vse, zaradi česar na izid zbirke opozarjamo tudi člane našega kolektiva. Skrbno izbrano in mikavno branje je vredno, da bi ga imeli v vsaki družini:

1. **Prešernov koledar za leto 1982** – knjiga velikega formata z okrog 200 stranmi prinaša poleg koledarskega dela, opremljenega z barvnimi reprodukcijami slik Maksima Gasparija, vrsto aktualnih člankov, ki bodo prav gotovo pritegnili vsakega bralca: Vekoslav Grmič razpravlja o mestu kristjanov v naši samoupravni socialistični družbi, Jože Smole nam razgrinja podobo današnjega nemirnega sveta, Anton Trstenjak kritično razmišlja o grozeči sili porabniške družbe in samomoru, Ivan Sedej pa primerja staro in novokmečko in sodobno ljudsko arhitekturo. Tu so še: Jože Dolenc – Ob štiristoletnici Gregorijanskega koledarja, Janez Gregory – Tudi pri nas je živalstvo ogroženo, France Adamič – Spomini na brata Louisa Adamiča, pa še pesmi in kratka proza sodobnih slovenskih ustvarjalcev – Vladimirja Kavčiča, Miška Kranjca, Pavleta Zidarja, Karla Grabeljška, Toneta Svetine, Miloša Mikelna in drugih.

2. **Ta glavna Urša** – privlačna lahkotna pripoved znanega slovenskega romanopisca Smiljana Rozmana, napisana v obliki dnevnika predstavnice sodobne šolske mladine.

3. **Ljudje pod Osojnikom** – delo, v katerem nam pisatelj France Bevk z enkratnim mojstrstvom in umetniško tenkočutnostjo prikaže usodo svojih rojakov, kmetov, dninarjev in drugih hribovskih prebivalcev.

4. **Po jamborni cesti . . . v mesto na peklu** – na bogatih pričevanjih osnovan kulturno-zgodovinski zapis dr. Miroslava Pahorja ob sodelovanju Ilonke Hajnal. Knjiga pripoveduje o stari rimski cesti pod Nanosom, po kateri so od nekdaj prevažali les proti Trstu.

5. **Hitro pripravljanje jedi** – priročnik, ki daje sodobnim mladim kuharicam in kuharjem v roke napotilo za hitro pripravljanje okusnih jedi. Napisala ga je priznana avtorica tovrstnih del Andreja Grum.

Če se še niste odločili za nakup, vam priporočamo, da poiščete poverjenika Prešernove družbe in zbirko pri njem naročite. Lahko pa izpolnite tudi spodnjo naročilnico in jo pošljete naravnost Prešernovi družbi, Ljubljana, Borsetova 27.

NAROČILNICA

Naročam REDNO LETNO KNJIŽNO ZBIRKO Prešernove družbe za leto 1981 (5 knjig)

a) broširano – za 350 dinarjev
b) vezano – za 450 dinarjev

Naročnino bom poravnal:
a) v celoti, takoj ob prejemu knjig
b) v dveh zaporednih mesečnih obrokih

Knjige mi pošljite na naslov:

Ime in priimek: .....

Ulica: .....

Pošta in poštna številka: .....

Zaposlen sem (naslov) .....

.....

Datum: .....

PRAZNIK KINOAMATERJEV V TRŽIČU

Letos mineva petnajst let, odkar se je začela v Tržiču organizirana filmska dejavnost in deset let, odkar so tržiški kinoamaterji ustanovili samostojni kino klub in ga poimenovali po preminulem tovarišu in prvem kinoamaterju v Tržiču Tomu Križnarju. Takrat je bil za mlade tržiške kinoamaterje tudi najuspešnejši in najplodnejši čas. Njihov klub je bil med tremi najuspešnejšimi v državi, člana Janez Maver in Jože Perko pa sta izpolnjevala merila za mojstra amaterskega filma, posneli so tudi 40-minutni dokumentarni film v 16 mm tehniki z optičnim sinhronim tonom o zadnjih tržiških čevljarjih, ki so delali še na star -obrtniški način. Lęta 1975 so začeli s snemanjem tržiške filmske kronike.

V klubu je prišlo do menjave generacij, kar je kljub boljšim materialnim možnostim za delo občutno zožilo kvaliteto in količinsko raven ustvarjanja. Amaterji so krizo v začetku osemdesetih let obvladali, kar potrjujejo tudi nagrade in priznanja doma in v tujini. Zaupana jim je bila tudi organizacija 18. festivala amaterskega filma Slovenije.

Festival je bil v soboto, 24. oktobra, v Cankarjevem domu v Tržiču. Začel se je ob 10. uri s predvajanjem pionirskih in članskih filmov. V informativni projekciji filmov, ki so bili izbrani v ožji izbor festivala, smo videli trinajst filmov. Ob 12. uri je bila v domu družbenih organizacij slavnostna seja komisije za film pri Foto kino zvezi Slovenije, zatem pa je sledil razgovor slovenskih kinoamaterjev. Kinoamaterji so razpravljali o problematiki kinoamaterstva, o nadaljnjih načrtih in akcijah ter o večji povezavi med slovenskimi kino klubi. 18. republiški festival amaterskega filma Slovenije so sklenili zvečer ob 18. uri v Cankarjevem domu, kjer je udeležence in goste najprej pozdravil predsednik tržiškega filmskega kluba Tomo Križnar Janez Mayer, nato je sledil govor predsednika komisije za film pri Foto kino zvezi Slovenije Vilija Velerja in pozdravni govor pokrovitelja, predstavnika medobčinskega sveta zveze sindikatov za Gorenjsko. V kulturnem programu je nastopila tržiška vokalno instrumentalna skupina Sedmina. Sledila je podelitev nagrad, diplom in plaket najboljšim filmom in kinoamatrjem, tržiški filmski klub Tomo Križnar pa je podelil priznanja za dolgoletno sodelovanje društvom, delovnim organizacijam in posameznikom. Sledila je uradna projekcija devetih nagrajenih filmov, najboljših filmskih stvaritev v kinoamaterski dejavnosti.

Pokrovitelj festivala je bil medobčinski svet zveze sindikatov za Gorenjsko, članom filmskega kluba Tomo Križnar pa sta pri organizaciji pomagala občinska zveza kulturnih organizacij Tržič ter Foto kino zveza Slovenije. Pri financiranju festivala sta pomagali še skupščina občine Tržič in delovna organizacija Peko iz Tržiča.

Žirija v sestavi: Tone Frelih, Vladimir Kocjančič in Jože Perko je pregledala in ocenila vse prispele filme. Filmi so bili razvrščeni v dve tekmovalni kategoriji, in sicer pionirski do 15. leta starosti in članski. Žirija je v skupini pionirskih filmov podelila enkratno priznanje za igrani, dokumentarni in animirani film. Tako je v kategoriji igranega filma zlato plaketo prejela filmska skupina Janez Levec iz zavoda za usposabljanje iz Ljubljane; v kategoriji dokumentarnega filma je zlato plaketo za izbor in kolekcijo dokumentarnega filma prejel kino krožek osnovne šole Karavanških kurirjev NOB s Koroške Bele, ki deluje pod okriljem jeseniške filmske skupine Odeon. V uradni projekciji pa smo videli njihov film: Ustanovili smo klub mladih tehnikov. Za animirani film je bila zlata plaketa podeljena filmskemu krožku Zarja iz osnovne šole Vojko Šmuca v Izoli. Posebno priznanje pokrovitelja festivala medobčinskega sveta zveze sindikatov za Gorenjsko je prejel filmski krožek Zarja iz osnovne šole Vojko Šmuc v Izoli.

Filmski izdelki članov so bili razvrščeni takole: bronasto plaketo za igrani film si delita film Trip avtorjev Darinke Bašič in Milana Malovrha iz tržiškega filmskega kluba Tomo Križnar ter film Marjetice avtorja Janeza Kosmača iz foto kino kluba Mavrica iz Radomelj. Zlate in srebrne plakete pri igranem filmu niso podelili. V zvrsti dokumentarnega filma je zlato plaketo dobil film Kovačija, katerega avtorja sta Miro Konečnik in Vili Veler iz koroškega kino kluba Prevalje, srebrno plaketo je dobil film Tetiva, katerega je posnel Božidar Kunstelj v kino klubu Maribor, bronasto plaketo pa so dodelili filmu Barog, avtorja Rudija Jakla, prav tako iz mariborskega kino kluba. Za žanrski in animirani film pri članskih filmih nagrad niso podelili. Zlato plaketo za režijo v filmu Kovačija sta zaslužila avtorja Miro Konečnik in Vili Veler, koroški kino klub Prevalje. Zlato plaketo za kamero so dodelili Milanu Malovrhu za odlične posnetke v filmu Trip, ki je nastal v filmskem klubu Tomo Križnar v Tržiču. Posebno priznanje skupščine občine Tržič je dobil koroški kino klub iz Prevalj.

A. Kerštan

SREČANJE NAJMLAJŠIH KINOAMATERJEV

V Celju bo 9. in 10. novembra v okviru tedna domačega filma Celje '81 tradicionalno 17. srečanje najmlajših filmskih ustvarjalcev Slovenije. Letošnje srečanje naj bi pokazalo nove dosežke, premike v ustvarjalnosti mladih in nova sporočila, ki jih skozi film izrekajo mladi. Prireditelji srečanja mladih filmskih ustvarjalcev so Zveza kulturnih organizacij Slovenije, Zveza kulturnih organizacij Celje in odbor tedna domačega filma iz Celja.

Filme je Zveza kulturnih organizacij Slovenije v Ljubljani sprejemala do 30. oktobra, kjer jih je 3. novembra ocenila žirija v sestavi: Meta Šubic, Nuša Dragan, Vinko Möderndorfer, Milan Dekleva, Jana Kolarič in Boštjan Vrhovec. Tajnik žirije je Peter Milovanovič Jarh, sodelavka pa Mirjana Borčič. Žirija bo dala splošno oceno vseh sodelujočih krožkov in posamezne ocene nadpovprečnih filmov. Na festivalu bodo vsem sodelujočim krožkom in mladim podelili priznanje za sodelovanje; vsi mladi avtorji, ki bodo uvrščeni v selekcijo, pa bodo prejeli posebno priznanje.

Program dvodnevnega srečanja najmlajših filmskih ustvarjalcev Slovenije se bo v ponedelkjek, 9. novembra, dopoldne začel s sprejemom sodelujočih in mentorjev v domu JLA v Celju in prvo informativno projekcijo v dvorani kinogledališča. Popoldne bo svečana otvoritev srečanja in pozdravna govora predstavnika tedna domačega filma in predsednika združenja filmsko-vzgojnih delavcev Slovenije. Sledila bo projekcija najboljših filmov pionirjev in mladincev. V večernih urah bo mladinski večer v celjskem mladinskem klubu, zatem pa bo svečana otvoritev tedna domačega filma. V torek, 10. novembra, bo dopoldan druga informativna projekcija, ob 12. uri bo srečanje in pogovor žirije z ustvarjalci in mentorji v dvorani kinogledališča. Istočasno pa bo tudi podelitev priznanj sodelujočim in zaključek srečanja najmlajših filmarjev Slovenije.

A. Kerštan

DOLIKOVCI V TRBOVLJAH IN KRŠKEM

Likovniki organizirani v likovnem klubu pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice bodo letos zelo uspešno zaključili svoje jubilejno leto. Vse kaže, da bodo z organizacijami drugih razstav na Jesenicah, poleg svojih doma in v drugih krajih Slovenije ter drugih oblik delovanja, dosegli spoštljive rezultate.

Svojo letno dejavnost že po nekem ustaljenem programu zaključujejo s kolektivnimi razstavami svojih del v pobratenih Trbovljah in v Krškem, poleg tradicionalne razstave ob prazniku republike na Jesenicah.

Svoja dela so letos razstavljali v Trbovljah od 16. do 31. avgusta, v drugi polovici decembra pa jim revirski likovniki s svojo kolektivno razstavo slik vračajo obisk na Jesenicah. Kakšno pozornost v Trbovljah namenjajo kulturni dejavnosti in še sploh sodelovanju z jeseniškimi kulturnimi skupinami, dokazuje dejstvo, da so se otvoritve razstave udeležili vsi najvidnejši predstavniki občine Trbovlje – predsednik skupščine občine H. Pušnik, sekretar medobčinskega sveta zveze komunistov revirskih občin F. Geršak, sekretar občinskega komiteja zveze komunistov K. Vukovič, predsednik in sekretar občinske konference SZDL Fr. Koncilja in V. Marolt, poleg številnih domačinov.

Član galerijskega sveta pri Zvezi kulturnih organizacij Trbovlje je ob predstavitvi DOLIKA med drugim dejal, da je DOLIK v 35 letih delovanja postal pojem likovne tvornosti in dejavnosti na Gorenjskem, pa tudi v slovenskem prostoru. Z njimi nesebično sodelujejo poklicni slikarji in umetnostni zgodovinarji. Poudaril je, da je opus tega kluba ogromen in da se lahko le redki posamezniki ali organizacije primerjajo z njimi tako v kakovostnem, kakor tudi količinskem pogledu. »Pomagajo nam lepšati in humanizirati življenje,« je zaključil član galerijskega sveta svoj program.

V kulturnem programu je sodeloval mladinski pevski zbor Slavček pod vodstvom Jožeta Skrinjarja in recitatorka gledališča Svobode Center Alja Štojs.

Že 31. oktobra pa so isto razstavo svojih del odprli na Brestaniškem gradu v Krškem, kjer bo odprta do 10. novembra. Tudi s krškimi likovniki imajo jeseniški dolikovci že dolgoletne delovne in prijateljske stike. Razstavo likovnih del krških likovnikov smo letos tudi že videli na Jesenicah.

Na obeh kolektivnih likovnih razstavah sodelujejo s svojimi deli naslednji člani DOLIK: Rudolf ARH (2), Franc BERCE (1), Branko ČUŠIN (4), Marica ČUŠIN (1), Franc DOLINŠEK (2), Janko KOROŠEC (2), France KREUZER (2), Pavel LUŽNIK (2), Tine MARKEŽ (2), Tone TOMAZIN (6) in Marjan ŽIDANEK (1). Dela za razstavo je izbral umetnostni zgodovinar in likovni kritik Cene Avguštin.

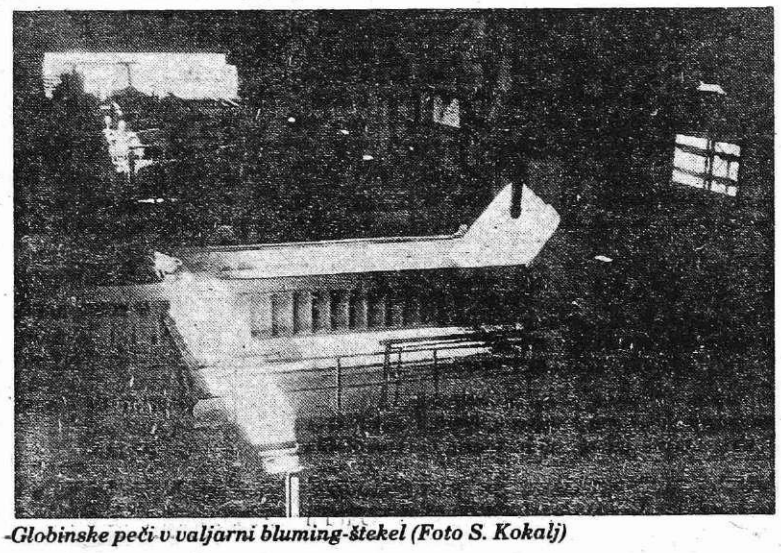

Globinske peči v valjarni bluming-štekel (Foto S. Kokalj)

V GLEDALIŠČU SI BOMO OGLEDALI ABONMAJSKE PREDSTAVE

V letošnji gledališki sezoni 1981/82 si bomo učenci osmih razredov osnovne šole Prežihov Voranc ogledali abonmajske predstave. Šolska skupnost bo za vsako abonmajsko predstavo, ki jo bo uprizorilo amatersko gledališče Tone Čufar, kupila deset abonmajev in zainteresirani učenci s svojimi učitelji slovenščine si bomo te predstave ogledali.

Prvo tako abonmajsko predstavo smo si že ogledali. Naše domače gledališče je uprizorilo dve veseli enodejanki Antona Pavloviča Čehova Medved in Snubač. To sta bili igri z veselo vsebino iz vsakdanjega življenja. V igri se nastopajoče osebe kažejo drugačne, kakor so v resnici in prikrivajo resničnost. Komedijo Antona Pavloviča Čehova, ruskega pisca in dramatika, so v režiji Mirana Kenda na našem odru uprizorili prvič, čeprav zavzema v svetovni dramatiki posebno in pomembno mesto.

Za vsakega izmed nas je poučno, da si ogleda gledališke predstave, saj s tem bogati svoje kulturno obzorje in spoznava kulturo drugih narodov.

Petra Smrekar, 8. c
novinarski krožek
OŠ Prežihov Voranc

25-LETNICA DPD SVOBODA PODNART

V počastitev 25-letnice delovanja društva prireja DPD Svoboda Podnart MESEC KULTURNIH PRIREDITEV, ki bodo v domu kulture v Podnartu. V tem mesecu se bodo zvrstile naslednje prireditve:

– 7. novembra ob 19,30 bo gostovalo amatersko gledališče Tone Čufar z Jesenic s Cankarjevo dramo Jakob Ruda;

– 14. novembra ob 19,30 bo nastop folklornega ansambla Karavanke iz Tržiča s plesi jugoslovanskih narodov;

– 21. novembra ob 19,30 bo koncert ženskega pevskega zbora z Jesenic pod vodstvom zborovodkinje Mire Mesarič in moškega komornega zbora iz Podnarta pod vodstvom zborovodja Egija Gašperšiča;

– 28. novembra ob 19. uri bo slovesna proslava s kulturnim programom v počastitev krajevnega praznika in 29. novembra;

– 3. decembra ob 19,30 bo koncert Slovenskega okteta.

V mesecu kulturnih prireditev bo v dvorani doma kulture razstava likovnih del članov likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

Ciril Rozman

KULTURNI KOLEDAR GORENJSKEGA MUZEJA

V mestni hiši je na ogled stalna arheološka, kulturnozgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja Lojzeta Dolinarja.

V Prešernovi hiši sta odprta Prešernov spominski muzej in Jenkova soba. V galerijskih prostorih razstavlja svoja dela slikar VINKO HLEBŠ. V kletnem razstavišču se s svojimi deli predstavlja kipar BORIS PROKOFJEV.

V galeriji mestne hiše si lahko ogledate razstavo del bolgarskega kiparja DIMČO PAVLOVA. V mali galeriji mestne hiše so na ogled dela akademskega slikarja LUCIJANA BRATUŠA.

Do 13. novembra je v stebriščni dvorani mestne hiše na ogled numizmatična razstava BIZANTINSKI DENAR, ki jo je pripravil Gorenjski muzej v sodelovanju z Narodnim muzejem iz Ljubljane in numizmatičnim društvom.

V baročni stavbi v Tavčarjevi 43 je na ogled stalna zbirka Narodnoosvobodilna borba na Gorenjskem in republiška stalna zbirka Slovenka v revoluciji.

Na Titovem trgu, na prehodu v Tavčarjevo ulico, je odprta stalna zbirka Kulturnozgodovinski spomeniki Kranja.

Razstave oz. zbirke so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure, ob ponedeljkih so zaprte.

V kasarni Staneta Žagarja v Kranju je odprt muzej Prešernove brigade. Na Zgornjem Jezerskem si lahko ogledate poznosrednjeveški restavrirani kulturni spomenik Jenkova kasarna, ki je opremljen z etnološkim gradivom.

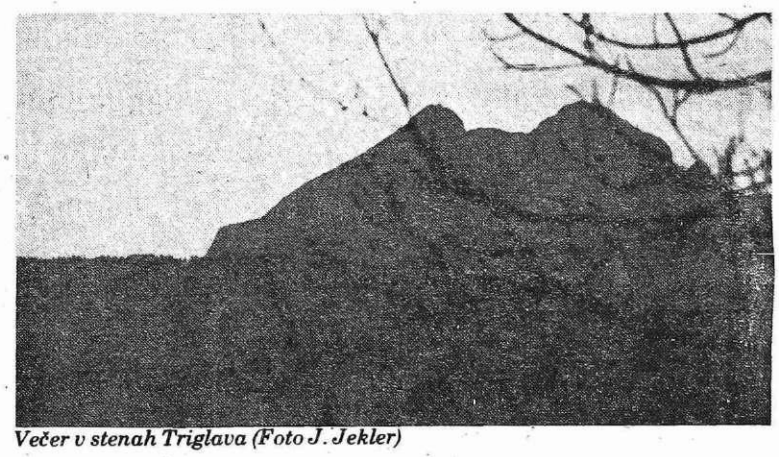

Večer v stenah Triglava (Foto J. Jekler)

IZBOR GOVOROV, PRIČEVANJ IN SPOMINOV EDVARDA KARDELJA

V spomin na marksističnega misleca in teoretika socialističnega samoupravljanja EDVARDA KARDELJA-Krištofa smo ob obletnici njegovega rojstva pravkar izdali album plošč in kaset s posnetki iz njegovih GOVOROV, PRIČEVANJ IN SPOMINOV.

Gre za izbor njegove žive besede, ki jo hranimo zapisano na magnetofonskih trakovih v arhivih RTV LJUBLJANA in predstavlja v izbranih odlomkih celovit življenjski opus velikega revolucionarja, politika in državnika. Zvočno gradivo Kardeljeve besede je razdeljeno v zaokrožena poglavja: boj za nacionalno in socialno osvoboditev; socialistična družbena zavest in njeni organizirani nosilci; družbenoekonomski sistem in odnosi; samoupravljanje in razvoj političnega sistema; znanje, ustvarjalnost, znanost in kultura; odnosi med narodi in narodnostmi; mednarodni odnosi, boj za mir, neuvrščenost. Posamezne odlomke govorov povezuje glasba. Sestavni del izdaje je tiskan vodič s pojasnili in podatki o času in kraju posameznih govorov.

IZBOR IZ GOVOROV, PRIČEVANJ IN SPOMINOV EDVARDA KARDELJA je izredno bogato študijsko gradivo, ki ga boste pri svojem vsakdanjem delu gotovo potrebovali, je dokument časa, je živa beseda vizionarja, ki bo tudi s pomočjo teh plošč in kaset trajno ostala med nami.

Album (plošč ali kaset) je lahko izredno lepo darilo, **pri organizaciji različnih proslav ali pripravi programa za razglasno postajo pa koristen pripomoček.**

Pohvalimo se lahko, da gre za izjemno izdajo, ki ni nekaj posebnega le v vsebinskem pač pa tudi v oblikovnem pogledu.

Cena posameznega kompleksa je 1.300,– din.

Izpolnite priloženo naročilnico in jo pošljite na naslov: RTV Ljubljana, TOZD Založba kaset in plošč, Dalmatinova 10, 61000 Ljubljana.

Pričakujemo vaše naročilo in vas tovariško pozdravljamo!

NAROČILNICA

Naročamo IZBOR IZ GOVOROV, PRIČEVANJ IN SPOMINOV EDVARDA KARDELJA na ploščah oziroma kasetah:

(število ..... albumov LP plošč (po 1300.– din)

..... albumov s kasetami (po 1300.– din).

Naročnik .....

Naslov .....

Kraj ....., dne ..... (Žig in podpis)

REKREACIJA: TEKAŠKA OPREMA IN NEGA OPREME

Tekaške lesene smuči še vedno obstojajo, toda njihova uporaba v primerjavi s smučmi iz plastičnih snovi upada. Odkar je postal tek na smučeh masovni šport, so se pričele zanimati za izdelavo smuči velike tovarne, ki so doslej izdelovale samo alpske modele. Tako smo dobili hitre in trpežne plastične tekaške smuči živopisanih barv. Prednost lesenih smuči je v njihovi ceni, slaba stran je krajša življenjska doba, lomljivost in nevarnost, da se pri nestrokovni negi in uporabi pokvarijo in uničijo.

Teh slabih strani plastične smuči nimajo. Vsak, ki ima namen pozimi izkoristiti čim več časa za vadbo, se bo raje odločil za večji izdatek in bo kupil kvalitetnejše plastične smuči, ki vzdržijo neprimerno več in so v končnem učinku cenejše.

Tekaške smuči se razlikujejo po teži in po svojih merah v širini. Čim lažja in čim ožja je tekaška smučka, tem bolj primerna je za tekmovanje. Te najožje in najlažje smuči zahtevajo natančno obvladanje tehnike teka. Začetnik se ne znajde na takih smučeh, zelo rad zarobi vstran in izgubi ravnotežje. Nekoliko bolj široke in težje tekaške smuči so narejene za izlete rekreativcev in za proge, ki so nalašč pripravljene za rekreacijo. Vsekakor so razlike med posameznimi vrstami tekaških smuči. Ne samo, da izdelujejo v zadnjem času precej ožje smuči, tudi celotno obliko smuči so močno skrčili, stanjšali, rekli bi oslabili, če ne bi bila plastika toliko bolj trpežna. Tako imamo danes tekmovalne smuči, ki nimajo nič več tipične oblike smuči, ki so spredaj najbolj široke, v sredi pa najmanj; današnje so spredaj in zadaj najožje, v sredi pa enakomerno široke. Po širini ločimo: tekmovalne smuči: manj kot 50 mm širine v sredini; smuči za trening ali univerzalne smuči: 50 do 55 mm širine; izletniške potovalne smuči preko 55 mm širine.

Lesene smuči, ki nimajo plastične drsne ploskve, potrebujejo posebno nego, poseben postopek, preden jih lahko namažemo za tisto vrsto snega, ki nam je na razpolago. Smuči najprej impregniramo, za kar je več načinov. Eden od njih je, da smučko namažemo s klistrom, ali skarejem in nato z gorilnikom segrevamo mažo na drsni ploskvi. Pri tem se razširijo pore v lesu in vpijejo mažo, ki se nekako vžge v les. Vžge je nekoliko pretirano rečeno, toda najlažje razumljivo. Maža pri tem dejansko nekoliko spremeni svoj kemijski sestav. Pri tem, ko mažo tako segrevamo do vrelišča, sem in tja se nam tudi vname, pazimo, da ne osmodimo lesa in brišemo s krpo ostanke maže po smučki navzdol. Tako ostane na smučki tenka impregnirana plast, ki zelo dobro veže vse tiste maže, ki jih zahtevajo razne vrste snega.

Obstoje tudi sredstva za impregniranje, ki jih nanesemo na smučko lahko kar s čopičem ali z gobo. Impregniranje zaščiti lesene smuči pred vpijanjem vode. Impregnacija ne drži dolgo in tekmovalci ponovno impregnirajo lesene smuči vsakokrat pred tekmo. Sicer bi morali pravilno reči: so impregnirali, kajti danes si težko predstavljamo tekmovalca, ki ne tekmuje s plastičnimi smučmi.

Vseh teh komplikacij pri plastičnih smučeh ni. Plastična drsna ploskev ne vpija vode in drsno ploskev izboljšamo tako, da jo nalahno namažemo s parafinom ali neko podobno mažo za smuk, na primer rumeni toko in potegnemo čez to mažo z likalnikom za mazanje smuči. Pri tem delamo zelo pazljivo, kajti premočno gretje na enem mestu lahko povzroči, da odstopi plastična drsna ploskev, ali da se drsna ploskev obžge. Mažo z likalnikom raztopimo v pore in ostanke postrgamo z ostružno ploščico, nato zgladimo drsno ploskev s čisto belo krpo. Tudi na to impregnacijo primejo dobro vse nadaljne maže, če smo drsno ploskev res dobro ostružili po impregniranju. Nikakor pa ta impregnacija še ni osnovna maža, to je samo izboljšanje drsne ploskve in na to še vedno nanesemo osnovno mažo.

Mažo ostružimo po likanju šele, ko se strdi, medtem pustimo smuči, da stoje nekje ob steni. Smuči namažemo pred likanjem šele, ko stoje dalj časa v topli sobi, ko se nekako približajo temperaturi sobe. Po likanju jih postavimo na hladnejši prostor, da se ohlade in da se maža strdi. Važno je, da mažo dobro ostružimo s smučke, ostane naj le tisto, kar je drsna plast vsrkala v svoje zelo majhne pore, neprimerno manjše od por v lesu. Če bi parafin ali toko pustili na drsni ploskvi, bi nadaljnje maže ne prijele najbolje. Impregnirana drsna ploskev pride do izraza, če nam je med tekmo mažo pobralo s smuči, v tem primeru deluje nekaj kilometrov še impregnacija, seveda le navzdol in po ravnini. Z impregniranjem se drsna ploskev tudi ohranja.

Kakor na alpskih smučeh, tako se tudi na tekaških zaje v drsno ploskev razna komaj vidna drobna umazanija. Zato skrbni in dobri tekači najmanj trikrat v sezoni ostružijo smuči, ko so jih popolnoma očistili maž. To ostruženje je lahno. Pri tem poberejo manj kot desetinko milimetra drsne ploskve, nato nananovo impregnirajo smuči.

Ali je rekreativcu potrebna tolikšna skrb za smuči? Glede na to, da dobro vzdrževane smuči hitreje in lahkotneje drse, se izplača tudi rekreativcu, da čimvečkrat poskrbi za svoje smuči.

Za rekreacijo izdelujejo danes tekaške in izletne ali potovalne smuči, ki imajo drsno ploskev profilirano tako, da v nekaterih vrstah snega ne drse nazaj, tako, kakor da bi bile namazane. Te vrste snega so suhi, novi, mokri, slabše pa prijemljejo v trdo zmrznjeni smučini. Teh smuči se ne maže, toda za tekmovanje niso, vsaj po dosedanji stopnji razvoja te vrste drsne ploskve. Za izlete in rekreacijo so uporabne, toda že za množične teke ne.

Pri lesenih smučeh so bile dolžine standardne, pri plastičnih tekaških smučeh še ni tolikšnih izkušenj, da bi lahko natančno določili mere posamezniku. Strokovnjaki so zato zaenkrat povzeli pravilo po alpskih slalom smučeh.

To pravilo ali norma se glasi: višina postave krat 1,13. (Na primer: 170 cm × 1,13 = 192 cm). Vsa ta razna pravila in norme so bolj približne in za rekreacijo bolj ali manj veljajo. Dobro izurjeni tekači se drže dolžin med 210 cm in 215 cm, glede na svojo postavo. Rekreativci tekmovalci se drže istih dolžin, žene in tisti, ki ne tekmujejo, pa bodo morda zadovoljni z 200 cm dolgimi smučmi. Pri nakupu naj bo navzoč prijatelj, ki se na smuči spozna. Predvsem pa je važen za tiste, ki se bodo udeležili množičnih tekov, naslednji test: smuči položite drugo poleg druge na ravna tla in stopite nanje tam, kjer bodo montirane vezi. Pri smučeh, obteženih s težo telesa, mora ostati natančno pod stopalom pri tleh še toliko prostora, da potisne prodajalec pod smučí list papirja. Smuči s toliko močnim mostičenjem drse res po vsej dolžini in ko je posamezna obtežena s celo težo telesa, res lepo prime.

TEKAŠKE VEZI

V nasprotju z alpinsko varnostno vezjo ne dela tekaška vez nikakršnih problemov. Tekaške vezi delujejo vse po istem principu: na smučko je čevelj širokih podplatov pritisnjen z jeklenimi vilicami. Tekaška vez je odvisna od širine podplatov čevlja, kar je nasprotno od vezi za alpsko smučanje. Po nordijski normi izdelujejo vsako vez v treh širinah. Zato si kupimo najprej čevlje in šele nato poiščemo pravo vez. Ploščica za peto mora biti vedno istočasno nameščena, sicer se peta na gladki površini smučke izpodvija. Včasih so zavrtali v usnjen podplat tri luknjice, ki so bile natančno odmerjene za tri pričvrstilne kovinske nastavke, ki so pričvrstili čevelj. Sedaj to vse bolj odpada, ker delajo čevlje z mehko gumo, ki se zaje v nastavke, ki so nameščeni na plošči vezi.

TEKAŠKE PALICE

Biti morajo lahke in imeti morajo tako usnjeno zanko za roke, ki se lahko poveča ali zmanjša. Precej vseeno je, iz kakšnega materiala so palice. Lahke tonking palice so prav tako dobre kot kovinske ali plastične palice. Izkušnje kažejo le, da so najbolj trpežne kovinske palice, kar je na tekmi lahko tudi zelo važno. Tekaške palice imajo ukrivljene konice, obrnjene proti smeri teka. Uveljavile so se tudi poševno postavljene, ali kako drugače oblikovane krpljice, toda o kakšni prednosti v primerjavi s starimi okroglimi krpljicami, je težko kaj reči. Za dolžino tekaških palic so strokovnjaki tudi že našli normo: višina telesa krat 0,8 cm (na primer: (180 cm × 0,8 = 144 cm). Nekoč so veljale naslednje norme: do podpazduhe, do višine ramen. Tekmovalci močnih rok so jemali nekaj daljše palice od norme, tekmovalci šibkejših rok za spoznanje krajše. Tudi vrsta snega na tekmi je vplivala na dolžino palic: na popolnoma zmrznjeni, poledeneli smučini so uporabljali za spoznanje daljše palice, za mehko počasno smučino so uporabljali za spoznanje krajše palice. Zakaj tako, bo hitro ugotovil vsakdo, ki se bo privadil smuškega teka.

TEKAŠKI ČEVLJI

Lahki in nizki tekaški čevlji so primerni le za tekmovalce in ostale dobre tekače. Ti čevlji dajejo zelo malo opore in imajo tudi relativno kratko življenjsko dobo, ob visoki ceni. Za rekreativce in netekmovalce se priporoča visok čevelj iz močnejšega usnja. V zadnjem času so se uveljavili tudi za tek čevlji iz plastike. Tekaški čevlji morajo brezhibno ležati na nogi, ravno tako kot alpinski. Najbolje je, da pomerimo tekaške čevlje v prodajalni na iste nogavice, ki jih bomo tudi nosili. Velja isto kot za alpinski čevelj: pomembno je, da sedi peta stopala dobro v čevlju, prsti pa ravno toliko, da se ne dotikajo sprednjega konca.

Kar se tiče čevljev: bolje je šteditи pri drugi opremi kot pri čevljih.

Pri teku se zmoči tudi najpopolneje impregnirani čevelj, zato kupimo dodatno k vsakemu čevlju gumirano prevleko, kajti premočeno usnje se raztegne in čevelj izgubi obliko. To ne drži za plastične tekaške čevlje, ki pa imajo drugo napako: če niso kvalitetni, radi razpokajo. Kupiti moramo torej kvaliteten plastični čevelj. Nasvet nam bodo dali strokovnjaki ali prijatelji, ki že dolga leta tečejo.

TEKAŠKO OBLAČILO

Posebno tekaško oblačilo ni ravno nujno, priporoča pa se iz športnohigienskega stališča, ker ima dobro rešen problem prezračevanja pri sočasnem obvarovanju pred vetrom in mrazom. Enodelna obleka (pajac) je idealna, ker zelo dobro zavaruje ledvični in hrbtni predel. Šivi morajo biti tako narejeni in nameščeni, da ne ožulijo. Kdor ne trenira preveč pogosto, lahko uporablja kar trenerko, toda v tem primeru mora biti pod trenirko dovolj oblečen. Paziti mora tudi, da mu zadrga ne pritiska na kost.

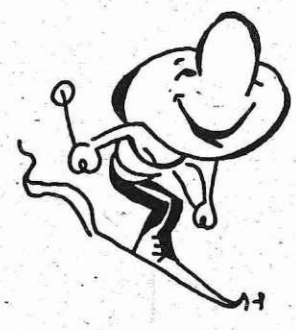

TEKAŠKE NOGAVICE

Tekaško oblačilo so tudi nogavice, ki imajo zavihek in sežejo prav do pogačice do kolena. Navadne nogavice bi pri teku zdrsnile izpod hlač po nogi navzdol, ozka elastika pa ovira krvni obtok. Zakrpane nogavice povzročajo žulje in rane, zato se pri raztrganih nogavicah ne splača šteditи. Nogavice obujemo vedno pazljivo, da ne pride do spodvijanj.

TEKAŠKE ROKAVICE

Tudi rekreativci uporabljajo enake rokavice kot drugi tekmovalci iz lahkega in mehkega usnja. Hrbtna stran je izrezana tako, kot pri avtomobilskih rokavicah, ali pokrita s tanko mrežo. Niso poceni, priporočljive pa vsem, ki mnogo tečejo.

S takimi rokavicami imamo veliko boljši občutek pri odrivanju s palicama, kakor bi ga imeli z debelimi alpinskimi rokavicami. Pri mrazu pod minus 15 stop. Celzija ne gre drugače kot z volnenimi rokavicami. Še to: za tek pridejo v poštev le rokavice na pet prstov, le za zelo nizke temperature, ko moramo vzeti volnene rokavice, so boljši palčniki.

POKRIVALO

Pri teku na smučeh kaj rado pozabimo, da kljub zagreti glavi ostanejo ušesa pod vplivom hudega mraza. Brez lahkega volnenega pokrivala – volnene čepice, ali vsaj brez volnenega čelnega traku naj ne bi nikoli tekli.

SPODNJE PERILO

Če tekaško oblačilo ne zavaruje oddajanje telesne toplote tako kot to opravi vetrovka, ali kot to opravi specialno toplo tekaško oblačilo, je potrebno pazljivo izbrati spodnje perilo. Na golo kožo oblečeno perilo mora vpijati znoj, še posebno če se tesno oprijemlje telesa, zato ne sme biti narejeno iz sintetike. Severnjaki upoštevajo in nosijo mrežasto perilo širokih lukenj in preko tega lahko puli srajco. Pri občutnem mrazu oblečemo preko tega še lahek volnen pulover, vedno pod tekaški dres, nikoli čez dres, ker bi imel tako manjši učinek. Ravno tako kot za alpinista in turnega smučarja velja še posebno za tekača, da greje veliko bolje več tanjših plasti oblačil, kot eden ali dva debela puloverja.

Tako smučarji izletniki kot tekači množičnih tekov morajo poskrbeti, da takoj po teku zamenjajo preznojeno perilo. Mokro perilo odjemlje mirujočemu telesu še kar naprej toploto kot prej pri teku in lahko pride do prehlada in do težkih obolenj. Če ne drugje, se preoblečemo v avtu.

NEGA TEKAŠKIH SMUČI

Če nimamo smuči, ki se ne mažejo (to so smuči s stopničasto drsno ploskvijo), se moramo seznaniti z mažami in mazanjem.

Za rekreacijo bi omenili tri vrste maž:

- maže za impregnacijo,
- suhe ali trde maže,
- klistri.

Tekoči lesni katran služi samo za impregnacijo lesenih smuči, ali natančneje: lesene drsne ploskve.

Pri trdih mažah razlikujemo maže za osnovo, podlago, od trdih maž, ki so že maže za tek preko podlage.

Osnovno mažo ali mažo za podlago najprej na smučko nadrgnemo tako, kot se to dela pri alpskih smučeh. Te trde maže za podlago so za suh sneg in jih zgladimo s korkom. Pri tem omenjam, da je gumijasti »kork« bolji, ker se ne drobi ter se pri drgnjenju maže bolj in hitreje segreje. Šele na plast podlage se namaže ustrezna plast tekaške maže, ki se tako boljše sprime.

Suhe trde maže se natre na smuči tako kot alpinske trde maže, le ne tako s silo. Zgladimo s korkom in če je po zahtevah snega in po navodilu potrebna debela plast maže, jo nanesemo v več tankih plasteh. Pred vsakim nanašanjem nove plasti postavimo smuči v spoznanje hladnejši prostor, da se nanešena in zglajena plast strdi.

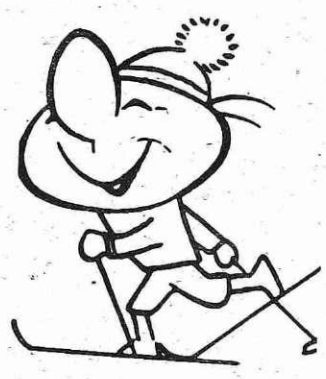

Teoretično sicer lahko nanesemo na trdo mažo plast mehkejše, npr. rdečo na zeleno. V praksi pa privede to do tvorjenja ledenih sprimkov po določenem času teka na drsni ploskvi smučke, ali do sprijemanja snega. Zato je sila važno, da smuči pred mazanjem temeljito očistimo starih maž, preden jih mažemo znova.

Klister mažemo (stisnemo) iz tube v enakomernih potegih na drsno ploskev. Predvsem ne pozabimo, da se klister ne maže po vsej dolžini smučke, temveč le nekako meter dolžine pod stopalom (na drsno ploskev). Odlični tekači si dovolijo še krajši namaz. Debelino namaza naj nam svetuje rutiniran tekač.

Če je klister v tubi trd od mraza, segrejemo tubo v roki, še bolje z gorilnikom ali v sobi na radiatorju. Rutinirani tekači nanesejo med klister tudi nekaj potegov skareja in potem vse skupaj zgladijo s korkom ali z roko. Vse skupaj je veliko lažje, če pred glajenjem mažo na drsni ploskvi pazljivo zagrejemo z gorilnikom. Žlebiča navadno ne mažemo in če ga, potem samo s parafinom.

Po teku mažo odstranimo s stružno ploščico, ali jo nalahno ogrevamo z gorilnikom in brišemo s cunjo. Tako odstranimo glavni del maže, preostanek pa z bencinom in krpo ali s kemičnim sredstvom za čiščenje smuči, s katerim očistimo tudi roke. Tudi tega se naučimo v družbi starih mojstrov.

Za rekreativca začetnika in izletnika zadostujejo v glavnem tri maže: modra za suhi sneg, rdeča za drobnozrnati mokri sneg, in vijoličasti klister za debelozrnati mokri sneg. Tekači tekmovalci imajo seveda veliko večji izbor maž in znanja, zato pa posebno pri novem snegu velike težave pri izbiri prave maže.

Tisti tekač, ki že zelo dobro teče, toda še ne zna mazati, naj uporabi na začetku isti izbor, pozneje naj si kupi komplet določene firme, ali toko ali holmenkohlen, ali katerekoli poznane firme in naj ob nasvetih rutiniranega tekača poizkuša izboljšati znanje o mazanju smuči. V začetku naj bi se držal ene in iste firme in istega rutiniranega svetovalca. Sčasoma lahko preizkusi tudi različne firme in povpraša za nasvet različne strokovnjake. Po barvah so maže za: zelene tube za mraz okoli in izpod −10, modre tube od nič do −10, rdeče tube od nič do +4 in vijoličaste tube za temperature od +2 do −2 stop. C, klistri za zrnat moker sneg in skareji za zrnat zmrznjen sneg. Naj ponovimo, da je največji problem mazanje pri temperaturah okoli nič stopinj pri nanovo zapadlem snegu in še posebno, če se temperatura med tekmo ali med vadbo dviga; da ni velikih problemov pri temperaturah pod nič stopinj in da je najlažje namazati za debelozrnat spomladanski moker sneg.

Kadar bomo smuči napačno namazali, ne pozabimo, da se to primeri tudi najboljšemu tekaču. Tako pri vadbi kot pri množičnem teku nosimo s seboj vedno pol ali četrt tube maže, ki bi prišla v poštev za premazanje in ki nam jo svetuje strokovnjak, dokler se sami ne znamo odločiti.

Ciril Praček

Na treningu na balinišču na Plavžu (Foto B. Blenkuš)

KOŠARKA V OŠ KOROŠKA BELA V KRIZI

Mladi košarkarji – osnovnošolci so ponovno pred pomembnim tekmovanjem – pričenjajo se srečanja v občinski ligi šolskih športnih društev v košarki. Lani so v tem tekmovanju prvič sodelovale ekipe vseh ŠSD v občini. Srečanja so potekala v prvi polovici lige po izdelanem načrtu, drugo polovico pa so do konca pripeljali le fantje, pri dekletih pa so vse tekme odigrale le štiri ekipe.

Največ težav so imeli na Koroški Beli. Ne samo, ker imajo za vadbo košarke najslabše pogoje v občini, marveč zato, ker se je v delo ŠSD s košarkaji vmešal košarkarski klub Jesenice s svojimi interesi in praktično razbil sicer dokaj številno in tudi perspektivno ekipo deklet. Tako dekleta ŠSD Koroška Bela niso odigrala srečanj v zadnjih treh kolih lige, ker ekipe kratkomalo ni bilo mogoče več sestaviti.

Letos naj bi se treningi košarke pričeli takoj ob začetku šolskega leta, pa ni šlo, ker v ŠSD še niso vedeli, koliko sredstev je še na voljo za košarko in tako so s treningi pričeli z enomesečno zamudo. S tem pa je košarka prišla tudi povsem »na rep« interesnih dejavnosti. Nastopi v ligi so pred nami, za sestavo ekip pa ni dovolj niti fantov ne deklet, da o njihovem znanju sploh ne govorimo.

Vzgojiti košarkarja za nastop na tekmovanju – čeprav v naši občinski ligi – ni mogoče niti v letu ali celo v dveh, kaj šele v enem samem pičlem mesecu, bolj natančno v petih, šestih urah treninga. Če pri tem košarka tudi pri rednem šolskem delu ne dobi potrebnega poudarka in svojega mesta, je tudi zanimanje za to igro pri učencih in učenkah težko vzbuditi do take mere, da bi se samostojno odločali za izvenšolsko udejstvovanje v košarki. K temu je nujno treba dodati še, da mora imeti košarka svoje mesto tudi v razrednih, medrazrednih in šolskih tekmovanjih, sicer tudi v okviru šolskega športnega društva delo z mladimi ne more biti uspešno. Vsekakor pa na tak način ne more noben trener sestaviti ekipe, ki bi se enakovredno merila z vrstniki iz ŠSD, kjer uživa košarka prednost tako pri redni šolski vadbi kot pri tekmovanjih na šoli.

Poglavje zase so seveda pogoji za vadbo košarke in sploh za telesnovzgojno delo v posameznih šolah. Tu je osnovna šola Koroška Bela v najslabšem položaju izmed vseh šol v občini. Ampak saj bo vendar šola dobila novo telovadnico! Torej bomo pač kar lepo počakali. No, kakih pet – šest let? Ali pa morda samo štiri? Čas prinese vse, le potrpeti je treba. Toda pet let je dolga doba. Pet let krivice, ki se dnevno dogaja mladini te šole, ker nima možnosti za enako udejstvovanje in razvoj svojih sposobnosti, kot njihovi vrstniki le nekaj kilometrov navzgor in navzdol, po isti dolini in v isti občini in vsi z istimi . . .

Ali se res ne da pogojev za delo mladine v osnovni šoli na Koroški Beli nič izboljšati? Ali o tem kdo razmišlja? Vse kaže da nihče, vsaj tisti ne, ki bi bili to dolžni početi in plodove takih razmišljanj tudi na zunaj pokazati. Morda bi bilo tem mogoče »prišepniti« kako idejo.

Pred 24 leti je bila telovadnica na Koroški Beli kinodvorana, gledališče KUD Svobode, prostor za plese in zabave ob novem letu, pustu, občnih zborih, nastopih Avsenikov, Planšarjev! Za šolo in telovadbo je bilo le polovico prostora, ostalo so zavzemali stoli kinopodjetja, klavir in rekviziti KUD Svobode.

Ko je prišel nov in zagnan učitelj telesne vzgoje na šolo in dregnil v ta »red«, mu je takratni ravnatelj šole z ironičnim posmehom pojasnil: »Tako je in tako bo, dokler bom jaz tu. Tu nimate kaj spreminjati!« Vendar je ta »zagnani« učitelj le dosegel, da so morali stoli in klavir čez teden iz telovadnice, ostal pa je še veličastni balkon, ki še danes nepotreben in neuporaben zavzema kar tretjino skromnega prostora telovadnice.

Minevala so leta, zgradili so kulturni dom, odselil se je kino s stoli in Svoboda s klavirjem, zvrstilo se je pol ducata pravih in v. d. ravnateljev. Vsi so bili bolj ali manj slabo naklonjeni telesni vzgoji in športu, zato se je v telovadnici spremenilo le tisto, kar je izsilil čas, ostal pa je balkon kot odločna, čeprav nema priča o neprizadevnosti tistih, ki so bili dolžni zastaviti svoj vpliv in besedo, da bi telovadnica postala res telovadnica in bi služila svojemu namenu, kolikor pač pri svoji starosti še zmore.

Čas, v katerem smo, zahteva, da se ta balkon končno umakne in se prostor porabi za povečanje telovadnice. Odstranitev tega ostanka staromodnosti in nazadnjaškega odnosa načrtovalcev telovadnic bi bilo prav gotovo veliko in zadnje človekoljubno dejanje, ki se ga še da storiti v telovadnici šole na Koroški Beli, da ta prostor dobi svojo končno vlogo v življenju šolarjev in v delu učiteljev telesne vzgoje na šoli, pa čeprav samo za tri ali štiri leta;

Kdo bo zastavil besedo in vpliv za uresničevanje, za akcijo? Tu je ravnatelj šole – visokokvalificirani telesnovzgojni pedagog, organizacije na šoli, starši otrok, ZTKO, TKS, DPM, krajevna skupnost? Kdo bo dal malo denarja? Občina, VIZ, ZTKO, TKS, delovne organizacije? Nikar izgovorov, da se ne izplača, saj bo šola »kmalu« dobila novo, sodobno telovadnico. Kot že rečeno, dotlej bo še najmanj štiri pet let. Sedanjo telovadnico pa se da razširiti v enem tednu in za milijonček starih dinarjev. Vsekakor ta balkon v telovadnici izziva vse, ki so dolžni – in tudi tiste, ki se čutijo dolžne – kaj storiti za izboljšanje pogojev na področju športa in telesne vzgoje.

Seveda to še ni vse, kar je mogoče z majhnimi sredstvi in brez odlašanja izboljšati na športnih objektih. Tu je še igrišče ki ga vsi uporabljajo, pa nihče – razen šolarjev in učiteljev telesne vzgoje – ne skrbi za vzdrževanje, na igrišču TVD Partizan se na večjem delu bohoti trava, na drugi strani pa na Kresu nastajajo draga tenis igrišča za nekaj tistih, ki se gredo – aristokratski šport.

Šm

ŠPORTNA TEKMOVANJA V TEDNU UPOKOJENCEV

Koordinacijski odbor je v tednu upokojencev jeseniške občine organiziral športna tekmovanja v balinanju, kegljanju na asfaltu, streljanju z zračno puško in šahu. Tekmovanja so bila v Žirovnici, na Javorniku in Jesenicah.

V Žirovnici so se na balinišču pri domu društva upokojencev pomerile štiri ekipe, in sicer: DU Žirovnica, I in II. ekipa, DU Jesenice in DU Javornik-Koroška Bela. Prvo mesto si je priborila ekipa DU Žirovnica, druga je bila ekipa DU Jesenice, tretje in četrto mesto pa sta zasedli ekipi DU Javornik-Koroška Bela in druga ekipa DU Žirovnica.

Na kegljišču v športnem parku na Jesenicah so se ekipe upokojencev pomerile v kegljanju na asfaltu, skupno je nastopilo pet šestčlanskih ekip, oziroma ena samo s petimi. Tekmovali so v borbeni partiji. Ekipi DU Jesenice in DU Žirovnica sta zasedli prvo in drugo mesto, tretja je bila ekipa DU Kranjska gora, četrta druga ekipa DU Jesenice, peta pa ekipa DU Javornik-Koroška Bela (ekipa DU Dovje-Mojstrana ni bila popolna in ni mogla nastopiti v konkurenci, zato je brez uvrstitve).

V domu društva upokojencev na Jesenicah so se upokojenci pomerili v šahu. Škoda, ker sta nastopili samo ekipi DU Jesenice in DU Javornik-Koroška Bela. Zmagala je ekipa DU Jesenice.

Na strelišču strelske družine Triglav v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku so se pomerile strelske ekipe: DU Javornik-Koroška Bela, DU Žirovnica, DU Jesenice, DU Dovje-Mojstrana in DU Kranjska gora. Prvo mesto je zasedla ekipa DU Javornik-Koroška Bela, drugo ekipa DU Jesenice, tretje ekipa DU Žirovnica, četrto DU Kranjska gora in peto DU Dovje-Mojstrana.

Med posamezniki so bili najboljši: pri kegljačih Anton Grošelj in Vilfan s 190 podrtimi keglji, iz prve ekipe DU Jesenice, pri strelcih Jože Otrin s 142 krogi, pri šahu Marko Trkulja z dvema dobljenima partijama.

Tekmovanje je doseglo svoj namen, čeprav bi bilo lahko še veliko boljše, če bi vseh šest društev upokojencev v občini poslalo za vse panoge tekmovanja kompletne ekipe in če bi imeli več rednih treningov.

Stane Torkar

PLANINSKI IZLET V TAMAR

V sredo, 14. oktobra, smo imeli športni dan – planinski izlet v Tamar. Ob 8. uri je pred šolo pripeljal avtobus. Navdušeno smo se zapodili k avtobusu in vstopili. S seboj smo vzeli tudi malico in se odpeljali proti Planici.

Med vožnjo smo opazovali planine, ki obdajajo Gornjesavsko dolino. Bile so obsijane s soncem. Po pobočjih so se lesketala jesensko pobarvana drevesa.

Prvi postanek smo imeli v Ratečah ob državni meji med Jugoslavijo in Italijo. Iz Rateč smo se odpeljali v Planico. Tam smo videli svetovno znano skakalnico, na kateri prirejajo svetovna prvenstva v smučarskih poletih. Iz Planice smo pot nadaljevali peš v Tamar, ki je oddaljen štiri kilometre. Hodili smo po gozdni planinski poti. Pod nogami je šumelo jesensko listje. Bilo je zelo mrzlo, zato smo tudi tekli da smo se malo ogreli. Pred Tamarjem smo videli slap – izvir reke Save Dolinke. V planinski koči v Tamarju smo pomalicali, nato pa smo se na travniku pred kočo podili za žogo. Videli smo tudi Jalovec, ki se mogočno vzdiguje nad Tamarjem.

Ko je sonce pokukalo v dolino Tamar, okrog 11. ure, smo se morali vrniti v Planico, kjer nas je čakal avtobus. Ko smo se vračali, so nam sončni žarki greli hrbte. Bilo nam je prijetno toplo. V Planici nas je tovarišica preštela, nato pa nas je avtobus odpeljal proti domu. Ustavili smo se še pri Zelencih, kjer Sava Dolinka priteče na dan.

Izlet mi je bil zelo všeč, zato si še želim podobnih izletov v naravo.

ERIKA ČERIN, OŠ Polde Stražišar Jesenice

PROGRAM PRIREDITVE V ŠPORTNEM PARKU V PODMEŽAKLJI DO 11. NOVEMBRA

DRSALIŠČE

REKREACIJSKO DRSANJE:
- **petek, 6. novembra, ob 20. uri za Železarno,**
- **sobota, 7. novembra, od 14. uri splošno,**
- **nedelja, 8. novembra, ob 14. in 17. uri splošno.**

VSTONINA za splošno drsanje (2 uri): odrasli 40,00 din, otroci, učenci, vojaki 20,00 din.

HOKEJ NA LEDU:
- **sreda, 4. novembra, ob 16.30 državno prvenstvo: HK Kranjska gora : HK Medveščak Zagreb.**

VSTOPNINA: odrasli 30,00 din, upokojenci 20,00 din, mladina 10,00 din.
- **sobota, 7. novembra, ob 18.30 državno prvenstvo: HK Jesenice : HK Partizan Beograd.**

VSTOPNINA: odrasli 50,00 din, upokojenci 30,00 din, mladina 20,00 din.
- **sreda, 11. novembra, ob 18.30 državno prvenstvo: HK Jesenice : HK Cinkarna Celje.**

VSTOPNINA: odrasli 50,00 din, upokojenci 30,00 din, mladina 20,00 din.
- **sobota, 14. novembra, ob 18.30 državno prvenstvo: HK Kranjska gora : HK Cinkarna Celje.**

VSTOPNINA: odrasli 30,00 din, upokojenci 20,00 din, mladina 10,00 din.

KEGLJANJE NA LEDU:
- **nedelja, 8. novembra, ob 7. uri (predvidoma do 13. ure) mednarodni turnir pod pokroviteljstvom ekipe ŽELEZAR. VSTOPNINE NI.**

KEGLJIŠČE:
- **normalno obratovanje po dogovorjenem programu z osnovnimi organizacijami sindikata,**
- **sobota, 7. novembra, ob 8. uri (predvidoma do 14. ure) tekmovanje železničarjev.**

OSTALO: Ob torkih in četrtkih ob 17.30 stalna akcija »NA TEKU SE DOBIMO«. Zbor udeležencev pred športno-kulturno dvorano v Podmežaklji.

Iz pisarne ŠD Jesenice

TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA n. sub. o TOZD TOBAK LJUBLJANA, TOBAČNA UL. 5 – KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

Objavlja prosta dela in naloge

PRODAJALCA za prodajalno na Bledu

Pogoji:

KV prodajalec tekstilne stroke in dve leti delovnih izkušenj.

Delo je za nedoločen čas in s poskusnim delom 60 dni.

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema organizacijska enota na Jesenicah, Cesta na Golico 10 c, do vključno 15. novembra 1981.

Kandidate bomo o izbiri pisno obvestili v 30 dneh po sprejemu sklepa komisije za delovna razmerja TOZD.

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 7. novembra, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:

DELIKATESA – poslovalnica 7, Titova 7 in

DELIKATESA – Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu novembru bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

TAKSI SLUŽBA NA JESENICAH

Za prevoz z osebnim avtomobilom ali kombijem do osem oseb ali 1.000 kg tovora ali če potrebujete vlečno službo pokličite na telefon sekcije taksistov Jesenice štev. 83-284.

GLEDALIŠČE

PETEK, 6. novembra, ob 19.30 Ivan Cankar: JAKOB RUDA – gostovanje v Radovljici.

SOBOTA, 7. novembra, ob 19.30 Ivan Cankar: JAKOB RUDA – gostovanje v Podnartu,
ob 17. uri in 19.30 Slawomir Mrožek: EMIGRANTA – gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja na Jesenicah.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO:

7. novembra angl. barvni risani film MUPPETI GREDO V HOLLYWOOD, režija James Frawley, ob 15. uri.

7. in 8. novembra amer. barvna komedija MANEKENKA IN DETEKTIV, režija Richard Sarafian, v gl. vlogi: Farah Fawcett, ob 17. in 19. uri.

9. in 10. novembra amer. barvna grozljivka KO SE BLIŽA KONEC, režija James Goldstone, v gl. vlogi Paul Newman, ob 17. in 19. uri.

11. novembra hong. barv. karate film ZMAJ UNIČUJE GNEZDO, režija Brian Trenchard Smith, v gl. vlogi: Jimmy Wang YU, ob 17. in 19. uri.

12. novembra – zaprto.

13. novembra amer. barvna komedija MAČKA IZ VESOLJA, režija Norman Tolar, v gl. vlogi Ken Berry, ob 17. in 19. uri.

14. in 15. novembra nem. barvna seksi komedija SILVIA V CARSTVU STRASTI, režija F. Gottlib, v gl. vlogi Korin Kartije, ob 17. in 19. uri.

KINO PLAVŽ:

7. in 8. novembra amer. barvna grozljivka KO SE BLIŽA KONEC ob 18. in 20. uri.

8. novembra angleški barv. risani film MUPPETI GREDO V HOLLYWOOD ob 10. uri.

9. in 10. novembra amer. barvna komedija MANEKENKA IN DETEKTIV ob 18. in 20. uri.

11. novembra – zaprto.

12. novembra hong. barvni karate film ZMAJ UNIČUJE GNEZDO ob 18. in 20. uri.

13. novembra angl. barvna drama NE DOTIKAJ SE MOJE LJUBEZNI ob 18. in 20. uri.

14. in 15. novembra amer. barvni kavb. film TOM HORN ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA:

7. novembra hongk. barvni pustol. film MOČNI PEKINŠKI ČLOVEK ob 20. uri.

11. novembra amer. barvni grozlj. film KO SE BLIŽA KONEC ob 20. uri.

14. novembra amer. barvna komedija MANEKENKA IN DETEKTIV ob 20. uri.

KINO DOVJE:

7. novembra nem. barvni kavb. film VODJA APAČEV ob 19. uri.

8. novembra hongk. barvni pust. film MOČNI PEKINŠKI ČLOVEK ob 19. uri.

14. novembra amer. barvni grozlj. film KO SE BLIŽA KONEC ob 19. uri.

15. novembra amer. barvna komedija MANEKENKA IN DETEKTIV ob 19. uri.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 42. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Gesla: PESNIK, MIHA, KLINAR, SLIKAR, JAKA TORKAR

Vodoravno: AARE, LIMONA, PESNIK, VRATAR, ODTOK, SOK, AMI, KIRN OTVA, VRH, CASTRO, MAT, SJ, MIHA KLINAR, VILAR, AJA, AIKIDO, IBIKOS, PAVIJAN, LČ, NOŽ, SEKANS, ORIS, SK, SAN, TRATAR, LAVA, MLAKA, IVER, RO, IVAR, PAS, LAKS, VAL, ROD, TAR, LOM, LIRA, DEŽNIKAR, ILIRI, UNEC, MAVRI, LAZE, KIJEV, TISA, AHAT, IRAN.

ČLANOM DU JAVORNIK—KOROŠKA BELA

Vabimo vse člane Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela na redni članski sestanek, ki bo v soboto, 7. novembra, ob 16. uri.

Po končanem sestanku bo tudi prvo predavanje v sezoni 81/82, in sicer Popotovanje po Španiji in Portugalski, spremljano z zanimivimi slikami. Predaval bo Stanko Ravnik z Jesenic. Mnogi se prav gotovo spomnite, da nam je Stanko Ravnik enkrat že z besedo in sliko zanimivo prikazal del lepot in vtisov iz Španije.

Vabimo k čim večji udeležbi, ne bo vam žal.

Odbor DU Javornik-Koroška Bela

Prosimo tiste, ki še niste plačali članarine in vzajemne samopomoči za leto 1981, da to naredite čim prej. Delovni čas v pisarni društva je vsak torek od 9. do 12. ure.

Lahko plačate tudi na članskem sestanku v soboto, 7. novembra, ob 16. uri v domu društva na Javorniku.

RAZPORED REKREACIJSKIH UR ZA DELAVCE TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI OD 14. SEPTEMBRA 1981 DO 31. MAJA 198

KEGLJANJE NA ASFALTU

PONEDELJEK	9.–12. ure	15.–16. ure	16.–17. ure	17.–18. ure	18.–19. ure	19.–20. ure	20.–21. ure	21.–22. ure
1. steza 2. steza 3. steza 4. steza	Žičarna Plavž Jeklarna Valj. bl. št.	PLAVŽ JEKLARNA		VALJ. ŽICE HV BELA	VZDRŽEVANJE		STROJ. DELAVNICE ENERG.	STROJ. DEL.
SREDA								
1. steza 2. steza 3. steza 4. steza	Vzdrževanje Jeklovlek Stroj. del. Remont. del.	KS ZSMS KS ZSMS	LIVARNA VALJ. 2400	VALJ. BLUM. ŠTEKEL	ŽIČARNA ELEKTRODE VRATNI PODBOJI JEKLOVLEK		DELOVNE SKUPNOSTI	
PETEK								
1. steza 2. steza 3. steza 4. steza	Remont. del. Vzdrževanje Energetika Transport	Prosto za delavce ŽJ	PROFILAR ŽEBLJAR.	TRANSPORT DRUŽB.–PREHR.	HV Jes.	DELAVKE ŽJ	REMONTNE DELAVNICE	
SOBOTA								
1. steza 2. steza 3. steza 4. steza	Mladina ŽJ Mladina ŽJ Upokoj. ŽJ Upokoj. ŽJ	PROSTO ZA DELAVCE ŽJ						

DRSANJE: vsak petek od 20. do 22. ure
TELOVADNICA ŽIC: TOREK – rekreacija od 20. do 22. ure
SREDA – interesna skupina – KOŠARKA od 18. do 20. ure
ČETRTEK – rekreacija od 20. do 22. ure
PETEK – interesna skupina – ODBOJKA od 20. do 22. ure

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

IVANA PESJAKA-JOHANA

se najtopleje zahvaljujem krajevni organizaciji SZDL Podmežaklja, sostanovalcem za venec in cvetje. Prav posebno se zahvaljujem Angelci in Jožu Omanu ter Ančki Kocjan za nesebično pomoč. Prisrčna hvala dr. Zali Schmitzer-Sodjevi in dr. Čehu za zdravljenje na domu. Najlepša hvala krajevni organizaciji ZB NOV za venec in spremstvo ter za tople poslovilne besede Joža Rozmana. Zahvaljujemo se tudi jeseniškim pevcem za zapete žalostinke ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat najlepša hvala.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Sodelavcem in sodelavkam strugarne valjev na Javorniku in Beli se najlepše zahvaljujem za lepo darilo ob moji upokojitvi. Vsem želim še veliko delovnih uspehov in medsebojnega razumevanja.

Angelca Vodnik

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik – Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitke ob mojem življenjskem prazniku.

Karel Pokelšek

ZAHVALA

Komisiji za socialna vprašanja pri sindikatu se zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Franc Zupan

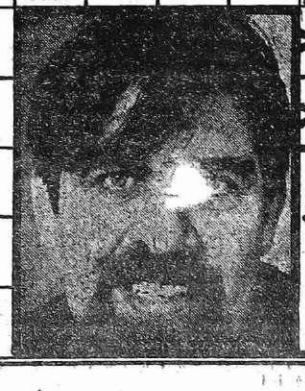

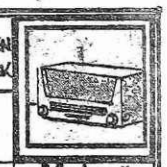

						SILICIJ	KOZJA RASTLINA	DOMAČE Ž. IME	VRSTA SOLATE	POČELO TAOIZMA	VAS POD KRIMOM	REŽISER ŠKOLAR	RT V ŠPANIJI	PREBIVALEC AFRIKE, AFRIČAN	Ž ŽELEZAR	OSEBA IZ BIBLIJE	SIT, SEV	ZLATO	IZTEGNEN DOSEŽEK
					DVORNA SLUŽKINJA										FRIDELOVA VRVI / VULKAN NA SICILIJI				
						BIVŠI JAPONSKI TELOVADEC (YUKIO)					IZDELOVALEC TORT							PREŠERNOVA PESEM / Ž. IME	
						SMUČI (NORD.) / DUHOVNIK (ZANDELI)				KLADA ZA SEKANJE DRV	ZADNJI LIBIJSKI KRALJ	SISAK	TIROLSKA REKA / LIVADA			NAČIN OBLAČENJA / NERODNEŽ	
																KOMEDIOG. DRŽIĆ / DEL GOBE			
Ž ŽELEZAR	REKA SKOZI PARIZ	POLET, ŽANOS	SPOJ	TOVARIŠ	ALBERT EINSTEIN 1			GANDHI							IT. NOGOM. VRATAR (CARLO) / GR. ČRKA				
STARORIMSKI NOVEC								VODNI VRTINEC / IGRALKA WEST				JAVNO ZBIRANJE MNENJ						SESTAVIL RONNER	POSLANEC	TIP ELANOVIH SMUČI
JEZERO V SZ						IZRAELSKI PREROK	DEŽELA V AFRIKI / DRAČJE					ZMES VODE, MOKE IN JAJC					CINCAR	NOŽIČEVA KONTESA / RAVNALKA		
MESTO V KENIJI PRI NAIROBIJU									SREDIŠČE VRTENJA / SLOVLAŠKI TELJ (RUS)			PIANIST BERTONCELJ				NOGOMEŠ ZAGREBA (DARIO) / CANKAR-ZALOŽBA				
ČETRTI RIMSKI KRALJ				METKA JERMAN	GR. BOG VOJNE / SREDIŠČE HOLDINGA					GORA NA KOROŠKEM	KIS									V ŠPANSKI SMOČAR. S KAKALEC
								VULKAN NA MINDANAU / OS. ZAIREC												
															Ω					
				ČRTE SEKANTE													POLJSKI KONJENIK			
				ČRNSKO PLEME V NIGERIJI				... KING COLE									ZAHODNI PAKT			

BLEDA PREDSTAVA PRED TEKMO Z OLIMPIJO

MEDVEŠČAK – JESENICE 2:8
(2:2, 0:1, 0:5)

Dom športov v Zagrebu, gledalcev 100, sodnik: Grgec (Zg). Strelci za Jesenice: Lah 2, Mežnarc, M. Horvat, Berlisk, Borse, Razinger in B. Pajić po 1.

Po zagotovilih trenerja Borisa Svetlina jeseniški hokejisti v zadnjem času trenirajo zelo trdo, njihov odnos na treningih pa je zelo discipliniran in zavzet. Igralci se namreč zavedajo, da lahko le z resnim treningom dosežejo dobro formo, ki jim bo še kako prav prišla v četrtek, 5. novembra, ko se bodo v hali Tivoli pomerili z Olimpijo. Ravno zaradi tega je čudno, da večkratni prvaki proti slabšim ekipam igrajo dokaj neangažirano, včasih neresno, pa tudi njihove zmage niso tako prepričljive, kot bi morale biti. Tako je bilo tudi v Zagrebu. Medveščak je sicer prvič v letošnji sezoni nastopil z nekaterimi izkušenimi igralci, kot so Renaudo, Rataj, Oštric in drugi, ki so zaradi neurejenosti v klubu odklanjali nastope v prvih kolih letošnjega prvenstva. Čeprav je bilo moštvo Medveščaka precej okrepljeno in so Jeseničani dosegli dokaj visoko zmago, trener Svetlin ni bil zadovoljen z njihovo igro.

Naši so še posebej slabo igrali v prvi tretjini, ko si je objektivno precej slabši Medveščak izboril neodločen izid – 2:2. Tudi v drugi tretjini državni prvaki niso blesteli, kar pa ne moremo reči za zadnjo tretjino. Zagrebčanom so pošle moči, naši pa so zaigrali nekoliko bolj zbrano in si zagotovili visoko zmago.

Srečanje je vodil le en sodnik Grgec, ki pa je sodil v škodo večkratnih prvakov, vendar tudi to ne more biti opravičilo za bledo igro državnih prvakov. Morda se igralci zavedajo velikega pomena četrtkovega dvoboja z Olimpijo, pa so štedili z močmi. Če je to res, jim lahko delno odpustimo, da so v zadnjih kolih, proti slabšim nasprotnikom igrali neangažirano, kajti Olimpija je bila vedno za devetnajstkratne prvake poseben navdih.

Sicer je prav, da verjamemo trenerju Borisu Svetlinu ki je rekel:

Resnično z igralci nimam nobenih težav. Na treningih so delovni in disciplinirani. Škoda je le, da so Lah, Drago in Miha Horvat v mesecu oktobru velikokrat izostali s treningov in tekem zaradi poškodb. To se bo še kako poznalo v Ljubljani. Čeprav z igro v zadnjih kolih nisem zadovoljen, pa sem prepričan, da bodo naši igralci v hali Tivoli dali vse od sebe, kajti vsi se zavedamo, da je Olimpija trenutno boljše moštvo, poleg tega pa v četrtek mora zagotovo zmagati, če želi ostali resen kandidat za prvaka. Tega se tudi najbolj bojim, pa tudi sojenja, kajti lahko bi namesto glavnega sodnika Gerca, določili bolj izkušenega »delilca pravice«.

KRANJSKA GORA – ŠPARTAK 8:4
(1:1, 5:1, 2:2)

Dvorana v Podmežaklji, gledalcev 500, sodniki: Jakić (Ljubljana), Čemažar in Rozman (Jesenice).

Strelci za Kranjsko goro so bili: Kopitar in Medved po 2, Potočnik, Brun, D. Razinger in Pajk po 1.

Kranjskogorci so dokaj slabo začeli, kajti Subotičani so se v prvi tretjini izkazali kot zelo hitri in borbeni hokejisti. Poleg tega mladi domačini niso igrali povezano, kar se jim je tudi maščevalo.

Vtis prvih dvajsetih minut je bil, da Kranjskogorci nimajo možnosti za zmago. Toda kot se v športu velikokrat zgodi, ko neka ekipa (v tem primeru. Kr. gora) spremeni način igre, zaigra bolj kolektivno in se podredi trenerjevim navodilom, pride do velikega preobrata. Tako je bilo tudi na tem dvoboju, kajti mladi hokejisti Kranjske gore so v prvih petih minutah druge tretjine dosegli kar pet zadetkov, prejeli pa niso nobenega in si tako zagotovili visoko vodstvo, ki je tudi določilo zmagovalca.

Tudi v nadaljevanju, še zlasti v zadnjem delu, so bili Kranjskogorci precej razpoloženi, povedli pa so celo z 8:2. Toda zaradi utrujenosti, nepazljivosti v obramvi, predvsem pa zaradi telesno močnejših gostov, ki so se (vsaj nekateri) predstavili kot hitri drsalci, je prišlo do zmanjšanja vodstva Kranjske gore. Vsekakor je sobotna zmaga Kranjske gore porok, da ima trener Ciril Klinar vrsto nadarjenih igralcev, ki bodo še napredovali, če bodo tudi v prihodnje resno trenirali in igrali.

LESTVICA PO SEDMEM KOLU:

Olimpija	7	6	1	0	79:11	13
Jesenice	7	6	1	0	66:19	13
Cinkarna	7	5	0	2	48:32	10
Partizan	7	4	0	3	27:36	8
C. zvezda	7	3	0	4	37:49	6
Medveščak	7	1	1	5	22:48	3
Kr. gora	7	1	1	5	26:58	3
Spartak	7	0	0	7	18:70	0

Derbi osmega kola med Olimpijo in Jesenicami se bo v hali Tivoli začel v četrtek, 5. novembra, ob 18. uri. Deveto kolo bo na sporedu v soboto, 7. novembra, ko bo moštvo Jesenic gostilo ekipo Partizana (ob 18,30), Kranjska gora pa bo šla v goste k Olimpiji. Deveto kolo bo na sporedu v sredo, 11. novembra. Jesenice bodo igrale doma z moštvom Cinkarne Celje (ob 18,30), Kranjska gora pa bo gostovala v Beogradu, kjer se bo pomerila s Partizanom.

D.

KEGLJAČI NA LEDU PRIČELI Z NOVO SEZONO

Kegljači na ledu so že začeli trenirati v mesecu septembru in to dvakrat tedensko, po štiri oziroma dve uri. V letošnji sezoni bo za KKNZ Jesenice nastopalo devet ekip. Število ekip narašča, kar je razveseljivo. Največ zaslug za to, da zanimanje med mladimi za to športno panogo raste in za uspešno delo v klubu ima Jože Klinar.

Kegljači Kegljaškega kluba na ledu Jesenice so pričeli svojo bogato tekmovalno sezono v nedeljo, 18. oktobra, ko je bil v dvorani v Podmežaklji velik mednarodni turnir za prehodni pokal mesta Jesenic. Nastopilo je 22 ekip iz Avstrije, Zvezne republike Nemčije in ekipe Rateč, Kranjske gore, Bleda in Jesenic. Ekipe so bile razdeljene v dve grupi. V prvi grupi je zmagala ekipa St. Martin Stefanic-A samo z eno izgubljeno igro. V drugi grupi je bila zmagovalec ekipa ODK-A. Ti dve ekipi sta se pomerili v finalu za prehodni pokal mesta Jesenic. Zmagala je ekipa ODK, ki je bila zmagovalka tudi lani. V malem finalu sta se pomerili drugouvrščeni moštvi iz obeh grup, in sicer ekipa Gradbinca in ekipa Krivec, kar je prijetno presenečenje. V medsebojnem obračunu je zmagala ekipa Gradbinca.

Organizacija tekmovanja je bila dobra. Škoda, ker ni bilo nobenega predstavnika občine, ne na otvoritvi in ne ob razglasitvi rezultatov, kar bi, vsaj tako mislim, kegljači na ledu zaslužili.

REZULTATI: 1. ODK-A, 2. St. Martin Stefanic-A, 3. Gradbinec – Jes., 4. Krivec – Jes., 5. SC Kreuzberger-A itd.

Ruša

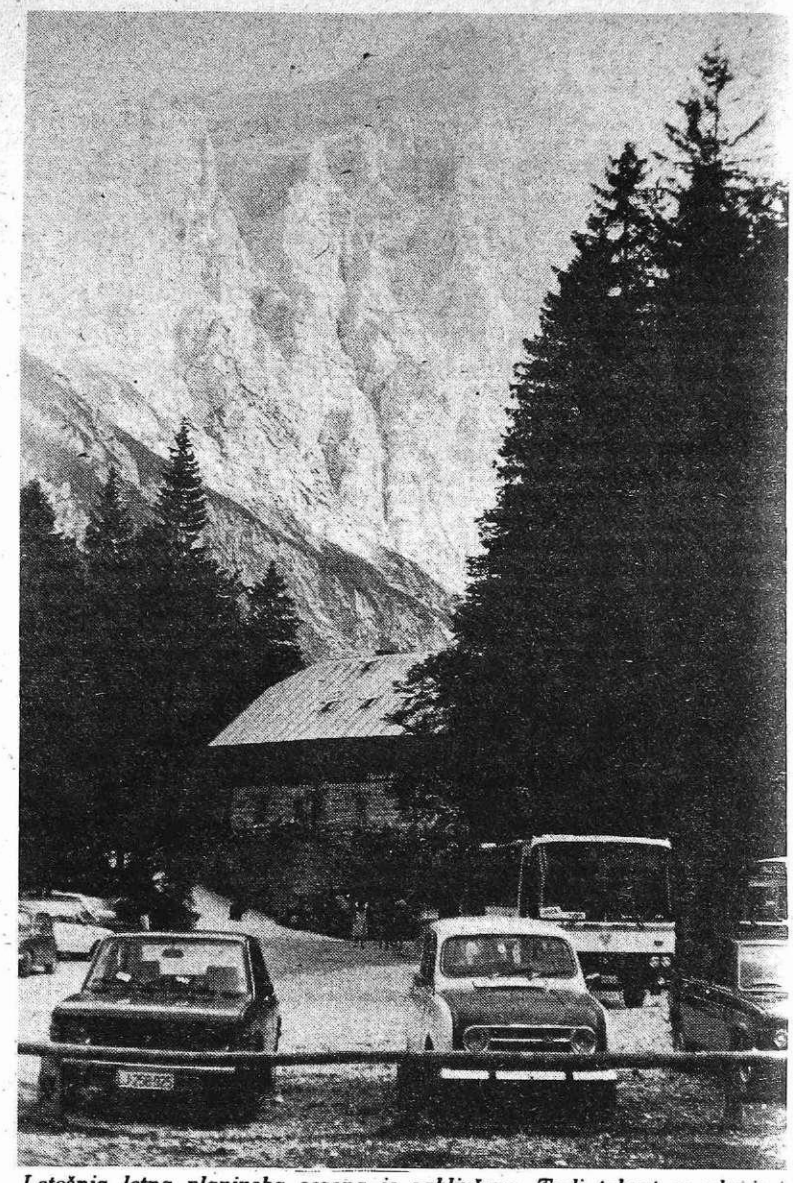

Letošnja letna planinska sezona je zaključena. Tudi tokrat so planinci obiskali številne vrhove v našem gorskem svetu, največje kolone planincev pa so se ponovno vile na očak Triglav. V septembru oziroma konec oktobra so zaprli vse planinske postojanke v triglavskem pogorju in Karavankah, nahrbtniki planincev pa bodo počivali do naslednje pomladi. Konec prejšnega tedna so zaprli še Aljažev dom v Vratih, ki je letos nudil prijetno zavetišče številnim planincem pred odhodom na planinske in alpinistične ture. Za dobro oskrbo v domu so tudi letos skrbeli člani Planinskega društva Dovje-Mojstrana. Na sliki: Aljažev dom v Vratih. (Tekst in foto J. Rabič)

ŽELEZAR (ŽIROVNICA) : BLED ML. 3 : 1 (3, –11, 0, 6)

Žirovnica: telovadnica osnovne šole Gorenjski odred v Žirovnici, gledalcev 80, sodnika Ješe (Kamna gorica) in Končnik (Jesenice), prva slovenska odbojkarska liga – moški.

Železar: Langus, Jemc, Černe, Strnad, Pogačar, Kovač, Rajgelj, Kos, Mežek.

Bled: Gradnik, Košir, Rimakazi M., Šolar, Andoljšek, Larisi, Piber, Rimakazi R., Petriček.

Šele v tretji tekmi so igralci Železarja osvojili prvi točki. Domačini so bili boljši od gostov v vseh elementih odbojkarske igre. Mladi Blejci so se predstavili kot zelo disciplinirano in borbeno moštvo. Zaradi podcenjevanja mladih odbojkarjev Bleda in njihove velike borbenosti, so le ti uspeli dobiti niz. V fair srečanju sodnika nista imela težkega dela, ki sta ga opravila dobro.

OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO V ŠAHU IN KEGLJANJU NA ASFALTU

V sredo, 11. novembra s pričetkom ob 15.30 bo v veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah potekalo ekipno tekmovanje v šahu za sindikalno prvenstvo občine Jesenice. Ekipo sestavljajo štirje šahisti. Prijave sprejema občinski svet zveze sindikatov Jesenice do vključno 9. novembra.

V dneh 15., 21. in 22. novembra, vsakokrat s pričetkom ob 9. uri bo na kegljišču v športnem parku v Podmežaklji potekalo sindikalno prvenstvo občine v kegljanju na asfaltu v moški in ženski konkurenci, ekipno in posamezno. Moško ekipo sestavljajo štirje kegljači, žensko pa tri kegljačice. Tekmuje se na 50 lučajev – 25 na polno in 25 na čiščenje.

Pisne prijave sprejema občinski svet zveze sindikatov Jesenice do vključno 16. novembra.

Podrobne razpise so dobili vsi referenti za športno rekreacijo osnovnih organizacij zveze sindikatov.

32. EVROPSKO PRVENSTVO V KEGLJANJU NA LEDU OD 5. DO 7. MARCA 1982

V mesecu juniju je bil 33. kongres IFE (kegljanje na ledu) na Bledu. Izkoristil sem priliko in prosil predsednika evropske zveze za kegljanje na ledu g. Lista iz Zvezne republike Nemčije, da mi odgovori na nekaj vprašanj. Čeprav je od tega preteklo že nekaj časa, odgovore zaradi zanimivosti posredujem širšemu krogu bralcev.

KONČAN JE KONGRES IFE NA BLEDU. G. PREDSEDNIK LIST, VODILI STE TA KONGRES, STE ŠE PREDSEDNIK IN KOLIKO LET ŽE VODITE IFE?

V IFE sem že 15 let, štiri leta sem bil podpredsednik in pet let že vodim IFE.

KAKŠNA JE BILA UDELEŽBA NA KONGRESU?

Kongresa na Bledu se je udeležilo osem držav.

KOLIKO DRŽAV JE VČLANJENIH V IFE IN PRIBLIŽNO ŠTEVILO REGISTRIRANIH KEGLJAČEV V EVROPI?

V naši organizaciji je včlanjeno 16 držav Evrope, Azije in Kanada. Aktivnih tekmovalcev je 200.000.

ZAKAJ SE KONGRESA, OZIROMA EVROPSKIH PRVENSTEV NE UDELEŽUJEJO DRŽAVE VZHODNEGA BLOKA?

V Nemški demokratični republiki se, na primer, s kegljanjem na ledu ukvarja zelo veliko ljudi – toda samo rekreacijsko. Čehoslovaška ravno tako, samo da tam že več let prirejajo mednarodne turnirje. Te države imajo še stare rekvizite – čoke in zato se tudi ne morejo uveljaviti v mednarodni areni. Skušamo jim pomagati, toda koliko bomo uspeli, bomo videli šele v prihodnjem obdobju. Kot veste, so tudi za nas rekviziti dragi, kaj šele za njih.

PROSIM, ČE MI NA KRATKO POVESTE O DELU KONGRESA – MOGOČE TUDI KAKŠNO NOVOST?

Kongres je bil delaven. Komisije so svoje delo opravile zadovoljivo. Poleg Vovčaka, ki je že bil v tehnični komisiji IFE, smo na tem kongresu izvolili vašega predstavnika zveze Bernetiča v komisijo bančne kontrole. Novosti v tekmovalnih pravilih ni. Tekmovalni rekviziti ostanejo isti. Edina novost, ki je bila uvedena že na prvenstvu Evrope v Gradcu, je, da vse države, ki se udeležijo prvenstva, dobe od tehnične komisije IFE enake drsne ploskve in samo s takim lahko nastopajo. Svoje imajo lahko samo šoke in ročaje, ki pa morajo ustrezati pravilom IFE.

VEM, DA STE VELIK BOREC, DA BI KEGLJANJE NA LEDU PRIŠLO NA OLIMPIJSKE IGRE. KAJ STE DOSEGLI?

Kegljači smo popolni amaterji in zato imamo tudi možnost nastopa na olimpijskih igrah. Je pa pravilo, da kegljanje na ledu lahko postane olimpijska disciplina, če ta šport goji najmanj 25 držav. Na vseh dosedanjih zimskih olimpijskih igrah, ki so bile v Evropi, je bil organiziran velik predolimpijski turnir v keglajnju na ledu kot propaganda za ta šport. Mislim in tudi upam, da bo vaša zveza organizirala podoben turnir na prihodnji zimski olimpiadi v Sarajevu.

AVSTRIJA IN ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA STA VELESILI V KEGLJANJU NA LEDU. KAJ MENITE O NAŠIH KEGLJAČIH?

Menim, da vaši kegljači spadajo v sam vrh. To so že dokazali z osvojenimi kolajnami in uvrstitvami na evropskih prvenstvih. Če pa pogledam na število kegljačev v Jugoslaviji in v teh dveh državah, ste vi super velesila.

KJE BO NASLEDNJE EVROPSKO PRVENSTVO V KEGLJANJU NA LEDU IN KDAJ?

32. evropsko prvenstvo bo v Zvezni republiki Nemčiji v Regnu in to od 5. do 7. marca prihodnje leto.

Na koncu bi zaželel vsem vašim kegljačem še veliko uspeha na ledeni ploskvi. Hvala kegljačem z Bleda, posebno predsedniku Pibru za gostoljubje in uspešno organiziran piknik in sploh za prijetno počutje na vašem lepem Bledu.

Ruša

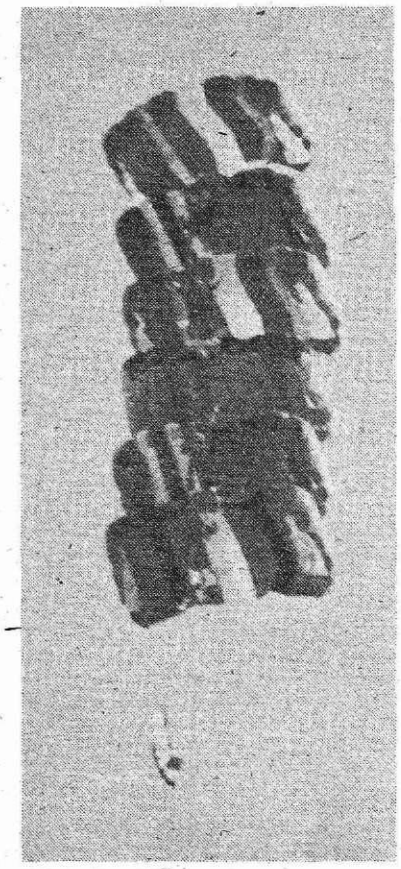

Na balkanskem prvenstvu v Ankari so jugoslovanski padalci izvedli na zaključnem mitingu atraktivno figuro šestih padalcev, ki je navdušila več tisočglavo množico gledalcev. Na fotografiji so z vrha: Darko Svetina Iztok Jug, Ljubiša Naumović, Srečo Medven, Roman Božič in Dušan Intihar, ki je razvil v finalu še jugoslovansko trobojnico. To je bilo doslej največje število padalcev Jugoslavije v tej padalski figuri. (Tekst Leon Mesarič)

ČLANICE IN ČLANI PRED PRVENSTVENIMI SREČANJI

Člansko moštvo KK Jesenice se je za letošnje tekmovanje v drugi slovenski košarkarski ligi zahod vestno pripravljalo. Z vadbo so pričeli 3. avgusta, odigrali pa so tudi precejšnje število prijateljskih srečanj.

Moštvo je skorajda nespremenjeno, v JLA je odšel le Sandi Ažman, tako da bodo jeseniške barve zastopali: Grzetič, Subotić, Rizvanović, Berginc, Jelovčan, Matučec, Smolej, Božič, Domevšček, Novak, Brgant, Železnik in Lunder.

Jeseničani računajo na visoko uvrstitev kljub hudi konkurenci. V ligi igrajo še: Postojna, Lesonit, (Ilirska Bistrica), Koper, Radovljica, AET Tolmin, Vrhnika, Lokainvest (Škofja Loka), selekcija Notranjske (Cerknica) in Gostol (Nova Gorica).

Prvo kolo bo na sporedu v soboto, 7. novembra, ob 18,30 v telovadnici ŽIC, ko se bodo Jeseničani srečali z ekipo Postojne.

MB

ŽENSKA EKIPA KOŠARKARSKEGA KLUBA JESENICE V SEZONI 1981 – 82

Igralke članske ekipe košarkarskega kluba Jesenice bodo v sezoni 1981/82, ki se prične v soboto, 7. novembra, igrale v enotni slovenski ligi, ki jo poleg Jesenic sestavljajo še: COMET (Slovenske Konjice), MENGEŠ, SENOŽEČE, LITIJA, DRAVA (Ptuj), LIBELA (Celje), NOVO MESTO, KOPER, POMURJE (Murska Sobota), ROGAŠKA in MARIBOR.

Na tekmovanja so se dekleta pričela pripravljati 5. avgusta. V avgustu in prvem delu septembra so pod vodstvom novega trenerja trenirale petkrat tedensko na igrišču v Podmežaklji. V drugi polovici septembra in oktobru so trenirale trikrat tedensko v telovadnici ŽIC, če pa so bile vremenske razmere ugodne, so v prostih dneh dodatno trenirale na igrišču. Od konca oktobra dalje ob četrtkih trenirajo tudi v telovadnici OŠ Tone Čufar.

V pripravljalnem obdobju so imela dekleta 55 treningov, in deset tekem (prijateljske, mladinske in kadetske v gorenjski ligi). Deset tekem je za mlado ekipo, ki je morala zaradi odhoda nekaterih izkušenih igralk iz kluba spremeniti način igre, mnogo premalo. Če bi odigrale večje število prijateljskih tekem, bi bili potni stroški znatno višji, kar v trenutnem finančnem stanju kluba ne bi bilo opravičljivo.

Vendar problem neuigranosti ni pereč samo zaradi manjšega števila tekem v pripravljalni dobi, temveč tudi zaradi nerednega treniranja posameznih igralk. Ta problem se je pojavil predvsem pri dveh igralkah, ki sta bili v lanski sezoni nosilki igre. Center Katarina Ulčar je nameravala prenehati z aktivnim igranjem, vendar spet si je konec oktobra premislila in sklenila, da bo pričela spet trenirati. Tanja Vavpotič zaradi študijskih obveznosti ni mogla redno trenirati, kar pa je uredila in sedaj redno hodi na treninge.

Ob prestopu Bojane Ažman k novemu drugoligašu, h kranjski Savi in težji poškodbi Belhire Kantarević se je pojavil problem pomanjkanja izkušenih bekov. Od igralk, ki igrajo na tem mestu v ekipi, je v pretekli sezoni največ igrala Pika Mlačnik, ostale igralke – beki pa bodo morale potrditi svoj talent na tekmah za točke, hkrati pa si bodo nabirale še potrebne izkušnje.

Kljub pomanjkanju izkušenega bekovskega para in neuigranosti ekipe jeseniške igralke računajo na uvrstitev okoli petega mesta, ponovitev lanskoletnega tretjega mesta pa bi bil velik uspeh za občutno pomlajeno ekipo.

Iz seznama igralk je razvidno, da je ekipa izredno mlada. Edina igralka, ki po starosti sodi v kategorijo članic, je Tanja Vavpotič z devetnajstimi leti; Stražišarjeva, Mlačnikova, Kantarevičeva in Ulčarjeva bodo še naslednje leto lahko igrale v mladinski konkurenci. Slamnikova, Kučina, Malkočevaa in Lahova so kadetinje; Krznaričeva, Smolejeva, Berusova in Deretičeva pa so celo iz osnovnošolskih ekip.

Poprečna starost sama dosti pove o perspektivi ekipe, ki obeta, da se v treh do štirih letih jeseniška ženska košarka spet prebije v vrh slovenske košarke. Seveda bo za to potrebno dosti resnega dela, dekletom pa bo potrebno zagotoviti še boljše pogoje za delo.

Jeseniške košarkarice v novi sezoni: Tanja Vavpotič, Maja Stražišar, Katarina Ulčar, Pika Mlačnik, Belhira Kantarevič, Katarina Slamnik, Miriam Kučina, Namka Malkoč, Marija Lah, Mateja Krznarič, Jelena Smolej, Marjeta Berus, Jelena Deretič.

Poprečna višina igralk je 175 cm, poprečna starost pa 15 let in pol.

V soboto, 7. novembra, igrajo v prvem kolu z ekipo KK COMET v Slovenskih Konjicah.

T. Č.

ZADNJA LETOŠNJA PADALSKA TEKMA IN ZMAGA JUGA

V Novem Sadu je bila pretekli teden zadnja letošnja padalska tekma. Vojvodinci so že devetič organizirali padalsko tekmovanje v skokih na cilj za NOVOSADSKI KUP. Sodelovalo je 12 ekip s po tremi tekmovalci, skupno 36 posameznikov. Iz Slovenije so tekmovali samo padalci Alpskega letalskega centra iz Lesc. Zaradi visokih stroškov potovanja so tekmovali samo z eno ekipo, ki so jo sestavljali: Iztok Jug, Dušan Intihar in Darko Svetina.

Vsi tekmovalci so izvedli po štiri skoke z višine tisoč metrov. Vreme je bilo zelo spremenljivo predvsem zaradi občasnega rafalnega vetra. Zato je bilo potrebno veliko iznajdljivosti in tudi nekoliko sreče. Najbolj neugodno je pihal veter v tretji seriji in tudi Leščanom močno ponagajal. Svetina že dolgo ni imel tako slabega skoka na tekmovanjih. Kar 3,33 metrov je doskočil od cilja, nekoliko bolje se je izvlekel Intihar z 0,80 metra, Jug pa je bil prav v tej seriji najboljši. Doskočil je v nulo in tudi ob koncu tekmovanja postal zmagovalec IX. NOVOSADSKEGA POKALA.

REZULTATI – SKOKI V CILJ – 4 SKOKI: 1. Iztok Jug (ALC) 0,08 m, 2. Dušan Marinkov (N. Sad) 0,20, 3. Lajoš Fekete (K. haza – Madžarska) 0,35, 4. Jovica Mandič (Sarajevo) 0,41, 5. Dušan Intihar 0,92, 8. Darko Svetina (oba ALC) 3,45 ...

Ekipe (12): 1. Novi Sad I 2,98, 2. ALC Lesce 4,45, 3. Sarajevo 13,68 ...

ML.